

มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหา
การหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และการหนีราชการทหาร

นาวาโทสามารถ อาลอ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ นาวาโทสามารถ อาลอ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมา)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เตียวอิสเรศ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมา)

..... กรรมการ

(ดร.อุทัย อาทิวา)

..... กรรมการ

(ดร.อรรัมภา ไวยมุกข์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายมหาชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่ 15 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2558

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของผู้มีพระคุณหลายท่าน ซึ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ เป็นอย่างสูงที่ให้ความเมตตารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิด ข้อสังเกต และตรวจแก้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อรรัมภา ไวยมุกข์ อาจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิสเรศ และอาจารย์ ดร.อุทัย อาทิเวช ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งอาจารย์ทั้งสามท่านได้สละเวลาอันมีค่า และกรุณาให้คำแนะนำอันมีค่าในการแก้ไขวิทยานิพนธ์เพื่อให้เป็นวิทยานิพนธ์ที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ให้ความสนใจ ให้ความช่วยเหลือและข้อเสนอแนะผู้เขียนเสมอมา

สุดท้าย ผู้เขียน ขอขอบพระคุณบิดา มารดา รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ให้ความเมตตา สนับสนุน และเป็นกำลังใจซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และจะขอจดจำสิ่งที่ดีนี้ไว้ตลอดไป

นาวาโท สามารถ อาลอ

54921189: สาขาวิชา: กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา; น.ม. (กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา)

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย/ ปัญหาการเข้ารับราชการ/ทหารกองประจำการ

/การหนีราชการทหาร

สามารถ อาลอ: มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และการหนีราชการทหาร (LEGAL MEASURES FOR SOLVING THE LACK OF PRIVATE ARMED FORCES AND MILITARY SERVICE CONSCRIPTION)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ภูมิ โชคเหมาะ, Docteur en Droit, 131 หน้า. ปี พ.ศ. 2557.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหาร โดยศึกษาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ พ.ร.บ. รับราชการทหาร พ.ศ. 2497 พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 พ.ร.บ. ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 และประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ.2454

จากการศึกษาพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้บังคับในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ นั้น มีปัญหาประชาชนจำนวนมากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม มีการหลีกเลี่ยงหลบหนีไม่เข้ารับการตรวจเลือก ทำให้เกิดกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต มีกลุ่มมิจฉาชีพหลอกลวงเรียกรับผลประโยชน์ โดยอ้างว่าจะสามารถช่วยเหลือไม่ต้องถูกเกณฑ์เข้าเป็นทหารกองประจำการได้ ทำให้ประชาชนหลงเชื่อตกเป็นเหยื่อของผู้แสวงหาผลประโยชน์ จนมีความผิดเป็นคดีความติดตัว ประเด็นต่อมาคือ มาตรการในการลงโทษกรณีทหารกองประจำการ ซึ่งกระทำความผิดฐานหนีราชการทหาร นั้น ผู้บังคับบัญชาทหารไม่สามารถใช้อำนาจที่กฎหมายให้ไว้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีขั้นตอนการขอความเห็นจากผู้มีอำนาจอีกชั้นหนึ่ง กล่าวคือ ในประมวลกฎหมายอาญาทหาร บางมาตราให้อำนาจผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งกระทำความผิดอาญาทหาร หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ สามารถใช้ดุลพินิจเปลี่ยนจากการดำเนินคดีโดยการนำผู้กระทำความผิดฟ้องต่อศาลทหาร เป็นการลงโทษทางวินัย ซึ่งเป็นอำนาจโดยตรงของผู้บังคับบัญชาทหารได้ แต่มีข้อจำกัดว่าการจะใช้ดุลพินิจดังกล่าวจะต้องขอความเห็นจากผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งมีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารเสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินการได้ ซึ่งเท่ากับว่าไม่ได้ให้อำนาจไว้ จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ

54921189: MAJOR: DEPARTMENT OF CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY (M.A)

KEYWORDS: LEGAL MEASURES FOR SOLVING THE LACK OF PRIVATE ARMED FORCES AND MILITARY SERVICE CONSCRIPTION

SAMART ARLOR: LEGAL MEASURES FOR SOLVING THE LACK OF PRIVATE ARMED FORCES AND MILITARY SERVICE CONSCRIPTION. THESIS

ADVISOR: POOM CHOKMOH, Docteur en Droit, 131 P. 2014.

This thesis, the objective for, study legislative measure in avoidance remedy veers, reaching works in the government service stack soldier services and going fighting services back by studying from the law where relate directly Actwork in the government service a soldier, a Buddhist Era is 2497 Act, about soldier discipline, a Buddhist Era is 2476Act, constitutional military court law, a Buddhist Era is 2498and the Criminal Code, a Buddhist Era is 2454, from the education meets that legislative measure that apply to enforce in civil callingreach take time soldier fungus a stack services that get into trouble a lot of people disobey to don't followthere is the avoidance escapesdeny checking chooses to cause the procedure finds the benefitfrom an officer. That dishonestthere is criminals group is deceive call to take the gainby claim will can help must not touch [cheap] standard stack soldier services get make people is naive become a victim of person find the benefit, until be guilty go to court in hand the issue later the measure in punishing cause militarya stack services which, perpetrate a crime the base flees fighting that services immediate soldier superior cannot use the power that the law keep is effectivein practice get actually because of, there is consulting step from the authoritarian again first classthat is to say, in Criminal soldier some section Codeauthorize immediate soldier superiorwhich , perpetrate a crime criminal a soldier has sought already that, a not important littlecan use the discretion changes from the hand suesby doer mistake lead informs to build [wasp] the military court is punishingdiscipline way by is the power directly begs for immediate soldier superiorbut, there is the limitation that, something will use balance aforementioned must beg for the opinion of person block to command a soldier which, be influential have appointed military court judge will first then can manage which, mean no authorize keep then a problem in practice

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	7
2 แนวคิดและความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารการทหารของ ประเทศไทยและต่างประเทศ.....	8
การควบคุมกำลังพล.....	9
ลักษณะการจัดประเภททหาร.....	10
การทหารของไทย.....	12
การฝึกพลทหารใหม่ของกองทัพเรือ.....	20
การส่งมอบทหารกองประจำการให้แก่หน่วยในกองทัพเรือ.....	22
การฝึกพลทหารใหม่ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน.....	24
การฝึกพลทหารใหม่ หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง.....	26
การทหารของต่างประเทศ.....	32
3 มาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการและ การลงโทษทหารหนีราชการ.....	52
การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497.....	52
มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้หลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหาร กองประจำการและทหารหนีราชการ.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหาร กองประจำการและการหนีราชการทหาร	101
วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหนีราชการทหาร	114
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	121
บทสรุป	121
ข้อเสนอแนะ	128
บรรณานุกรม	130
ประวัติย่อของผู้วิจัย	131

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1-1 สถิติการหนีราชการทหารกองทัพเรือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2554.....	3

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	73
แผนภูมิสรุปแนวทางการรับราชการของทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติ รับราชการทหาร พ.ศ. 2497.....	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นเอกราช มีเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงาม และที่สำคัญประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ในอดีตจึงเป็นที่หมายปองของชนต่าง ๆ ที่ต้องการเข้ายึดครองแผ่นดินอันสมบูรณ์แห่งนี้ แต่ด้วยความสามารถ ความเสถียรของบรรพบุรุษไทยที่ปกป้องรักษาแผ่นดินแห่งนี้ไว้ให้ลูกหลานไทยได้มีที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สงบร่มเย็น สิ่งหนึ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของคนไทยมาโดยตลอดก็คือ ประเทศไทยไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชนชาติใด ในปัจจุบันแม้ว่าสถานการณ์ด้านการสู้รบเพื่อแย่งชิงดินแดนแทบจะไม่มีโอกาสได้เกิดขึ้น แต่ก็ไม่อาจวางใจได้ ดังนั้น การมีกองทัพที่เข้มแข็งมีแสนยานุภาพ จะเป็นการสร้างความมั่นใจแก่คนในชาติ และป้องปรามมิให้ต่างชาติคิดมารุกราน การที่จะทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัยนั้น ไม่ได้เป็นภาระหน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง หากแต่เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐไว้หลายมาตรา อาทิ มาตรา 1 บททั่วไป บัญญัติว่าประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ มาตรา 71 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา 73 บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกัน และบรรเทาภัยพิบัติสาธารณภัย เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 77 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์ รักษา เอกราช อธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นเอกราช มีอธิปไตย จะแบ่งแยกมิได้ และถือเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน ที่จะต้องปกป้องประเทศชาติ รักษาความมั่นคง และผลประโยชน์ของประเทศชาติ และได้กำหนดให้รัฐต้องมีกำลังทหาร มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอ เพื่อ

ปกป้องรักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และเพื่อพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถาบันทหาร เป็นสถาบันหลักในการปกป้องรักษาความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของชาติ พัฒนาประเทศ และช่วยเหลือประชาชนซึ่งประสบความเดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2554 เป็นปีที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส ทหารได้เข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน โดยระดมสรรพกำลังเข้าช่วยเหลือประชาชน อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย สร้างความประทับใจสู่ประชาชนเป็นอย่างมาก เป็นสิ่งที่ทหารทุกคนมีความภาคภูมิใจ ที่ได้มีโอกาสรับใช้ชาติและประชาชน แต่ในทางกลับกันเมื่อถึงช่วงเวลาที่มีการตรวจเลือกพลเรือนเข้าเป็นทหารกองประจำการ กลับปรากฏว่ามีประชาชนจำนวนหนึ่ง พยายามหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหาร โดยทำทุกวิถีทางที่จะไม่ต้องถูกเกณฑ์เข้าเป็นทหาร ทั้งวิธีการที่ถูกกฎหมาย วิธีการที่ผิดกฎหมาย วิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนถึงวิธีการทางไสยศาสตร์ บางคนไม่ได้ไปตามหมายนัด บางคน ไปแล้วพยายามนำหลักฐานแสดงการเจ็บป่วยทางกายบ้าง ทางจิตบ้าง บางรายต้องเสียเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ซึ่งทุจริต เพื่อให้ตนเองรอดพ้นจากการถูกเกณฑ์เข้ากองประจำการ หลายปีที่ผ่านมาเคยปรากฏข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ ทางวิทยุและโทรทัศน์ เกี่ยวกับ บุตรชายนักการเมืองชื่อดังรายหนึ่งนำเอกสาร สด. 43 ปลอม ประกอบการสมัครเข้ารับราชการ ดำรวจ สุดท้ายก็ต้องออกจากราชการ แม้แต่อดีตนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งที่ถูกล้อว่าหาว่าหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหาร จนเป็นประเด็นทางการเมือง ฝ่ายตรงข้ามนำไปอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎร จนมีการฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทและอยู่ในระหว่างการต่อสู้คดีกันในชั้นศาล ตลอดจนข่าวการถูกหลอกลวงโดยเรียกรับเงินจากผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการเกณฑ์ทหารตามหน้าหนังสือพิมพ์ที่เห็นกันอยู่บ่อยครั้ง เหล่านี้เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีประชาชนคนไทยอีกจำนวนมาก พยายามหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

หากจะพิจารณาสาเหตุของการที่ประชาชนไม่ยอมเข้ารับราชการทหารที่จะต้องเป็นทหารเกณฑ์ มาจากหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากความรู้สึกที่ต้องจากบ้านจากครอบครัวและบุคคลซึ่งตนรักเป็นเวลายาวนาน บางคนเป็นสาเหตุของครอบครัวทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว บางครั้งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ แต่บางคนไม่ยอมเข้าไปอยู่ในบังคับของผู้อื่น มองว่าขาดความอิสระขาดเสรีภาพ ตลอดจนคำร่ำลือที่ว่าเรื่องการฝึกที่ตรากตรำ ต้องทนทุกข์ทรมานจากการฝึกที่โหดร้ายทารุณ จนอาจได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต กลัวถูกส่งไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย และอีกกลุ่มหนึ่งคือผู้ซึ่งถูกคัดเลือกไปแล้วพยายามหลบหนี บางคนก็หนีออกจากรมกองแล้วไม่กลับ บางคนวิ่งเต้นเสียเงิน โดยไม่ต้องกลับเข้ากรมกอง จึงตกเป็นเหยื่อของเจ้าหน้าที่ซึ่งทุจริตหลอกลวง เรียกรับเงิน โดยทำเอกสารใบกองหนุนปลอมให้บ้าง

สำหรับมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับประชาชนให้ต้องเข้ารับราชการทหาร ได้แก่ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และกฎกระทรวง ซึ่งเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ วิธีการคัดเลือก การลดหย่อน การผ่อนผัน แก่ผู้มีคุณสมบัติต่าง ๆ ตลอดจนบทลงโทษแก่ผู้หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนการเข้ารับราชการทหาร นอกจากนี้ยังมีประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดโทษอาญาทางทหาร รวมทั้งการหนีราชการทหาร และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 กฎหมายที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นกฎหมายที่บังคับใช้เป็นเวลายาวนาน ปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นด้านการสงคราม การสู้รบ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น แต่การหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหารยังคงมีอยู่ ตัวอย่างเช่น สถิติการหนีราชการทหารกองทัพเรือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2554

ตารางที่ 1-1 สถิติการหนีราชการทหารกองทัพเรือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2554

พุทธศักราช	ยอดเรียกเข้า	ยอดหนี	คิดเป็นร้อยละ
2549	15,200	2,442	18.039
2550	15,180	3,024	20.135
2551	16,000	3,350	20.938
2552	16,852	3,370	19.998
2553	16,420	3,085	18.806
2554	16,000	2,216	13.850

ที่มา : กองทะเบียนพล กรมกำลังพลทหารเรือ กองทัพเรือ

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากองทัพเรือได้รับการบรรจุทหารกองประจำการปีละประมาณ 16,000 นาย โดยจัดแบ่งช่วงการเข้ารับราชการเป็นผลัด จำนวน 4 ผลัด ผลัดละประมาณ 4,000 นาย จากสถิติการหนีราชการของทหารกองประจำการในระยะเวลา 6 ปี พบว่า มีทหารกองประจำการหนีราชการเฉลี่ยปีละประมาณ 3,000 นาย หรือประมาณร้อยละ 17 นั้นหมายความว่า จะมีผู้กระทำความผิดฐานหนีราชการทหารปีละประมาณ 3,000 นาย หากรวมกับส่วนของกองทัพบก และกองทัพอากาศคาวจะมีทหารหนีราชการมากขึ้นอีกเท่าตัว

การหนีราชการทหารจะเกิดผลเสียต่อตัวทหารเป็นอย่างมาก เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งจะต้องได้รับโทษแตกต่างกันไปตามจำนวนวันที่หนีราชการ หากหนีราชการทหารแล้วไม่กลับเข้ากรมกอง ความผิดจะมีอายุความไม่ต่ำกว่า 10 ปี ในระหว่างที่หนีราชการเปรียบเสมือนเป็นคนเถื่อน จึงไม่สามารถทำนิติกรรมใด ๆ ได้โดยเฉพาะการทำนิติกรรมที่เกี่ยวข้องกับราชการ เช่น การจดทะเบียนสมรส การรับรองบุตร การรับมรดกและถ้าไปกระทำความผิดทางอาญาจนถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับ จะตกเป็นผู้ต้องหาคดีหนีราชการทหารอีกหนึ่งคดี ดังนั้น การหนีราชการทหารเป็นการสร้างความยุ่งยากแก่ชีวิต ทำให้เสียสิทธิและขาดโอกาส เป็นผลร้ายต่อผู้กระทำ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษา เพื่อหามาตรการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาทหารหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหาร โดยไม่ให้ประชาชนมองว่าการรับราชการทหารเป็นภาระที่หนักเกินไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารและการลงทัณฑ์ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการทหารของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารและการลงทัณฑ์ทหารกองประจำการและทหารประจำการซึ่งหนีราชการทหาร
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหามหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการลงทัณฑ์ทหารกองประจำการและทหารประจำการซึ่งหนีราชการทหาร

สมมติฐานของการวิจัย

กฎหมายที่บังคับใช้ในการเรียกพลเรือนให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการ ได้แก่ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 เป็นกฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์การเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประชาชน ตั้งแต่กระบวนการลงบัญชีทหารกองเกินจนถึงการปลดออกจากกองประจำการเป็นทหารกองหนุน ซึ่งใช้บังคับมานานกว่า 60 ปี ที่ผ่านมามีปรากฏว่าประชาชนจำนวนมากไม่ต้องการเข้ารับราชการทหารยังมีความพยายามหาช่องทางในการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และเมื่อถูกเกณฑ์เข้ารับราชการแล้วหนีราชการ จึงควรต้องมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยให้สอดคล้องทันยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในภาวะที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษา

สูงขึ้น ประเด็นสำคัญที่จะต้องแก้ไขได้แก่ การสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนรับราชการทหารกองประจำการโดยสมัครใจ และการกำหนดระยะเวลารับราชการทหารให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ให้กำหนดบทลงโทษอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดความยำเกรงและมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิดและความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารและการลงทัณฑ์ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการทหาร
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการลงทัณฑ์ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการทหาร
3. ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์การแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการรับราชการทหารและการลงทัณฑ์ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการทหาร
4. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหาร

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษา และวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการและกฎหมายที่มีบทลงโทษทหารซึ่งหนีราชการ ได้แก่ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2454 กฎกระทรวง และข้อมูลด้านเอกสาร จากเอกสารทางวิชาการที่มีการกล่าวถึงการทหารของประเทศในกลุ่มอาเซียนและประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนวิจัยขั้นตอนและระยะเวลาการฝึกทหารกองประจำการของประเทศไทยตั้งแต่วันเข้ารับราชการจนครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุน หลักสูตรการฝึกพลทหารทั้งสามเหล่าทัพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทหารกองเกิน หมายถึง ผู้มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินหรือขึ้นทะเบียนทหารแล้ว

ทหารกองประจำการ หมายถึงผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการและได้รับราชการทหารในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด

ทหารกองหนุนประเภทที่ 1 หมายถึง ทหารที่ปลดจากกองประจำการโดยรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนด หรือทหารกองเกินซึ่งสำเร็จการศึกษาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ แล้วปลดเป็นกองหนุนตามพระราชบัญญัตินี้

ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 หมายถึง ทหารที่ปลดจากกองเกินหรือปลดจากกองประจำการ

พื้นราชการทหารประเภทที่ 1 หมายถึง ทหารซึ่งถูกปลดโดยที่ได้รับราชการในชั้นต่าง ๆ จนครบกำหนด หรือโดยที่พิการ ทูพพลภาพ หรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ในระหว่างรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้

พื้นราชการทหารประเภทที่ 2 หมายถึง ทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ที่มีอายุสี่สิบหกปีบริบูรณ์แล้ว หรือทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ซึ่งทูพพลภาพ หรือมีโรคอันไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ในระหว่างรับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ หรือนายทหารสัญญาบัตรที่ถูกปลดโดยถูกถอดยศหรือออกจากยศ

ทหารประจำการ หมายถึง ทหารซึ่งรับราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดซึ่งไม่ใช่ทหารกองประจำการ

บุคคลจำพวกที่ 1 หมายถึง ทหารกองเกินซึ่งมีร่างกายสมบูรณ์ดี

บุคคลจำพวกที่ 2 หมายถึง บุคคลซึ่งมีร่างกายเห็นได้ชัดว่า ไม่สมบูรณ์ดี เหมือนบุคคลจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงกับทูพพลภาพตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 47 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

บุคคลจำพวกที่ 3 หมายถึง บุคคลซึ่งมีร่างกายยังไม่แข็งแรงพอที่จะรับราชการทหารในขณะนั้นได้ เพราะป่วยซึ่งจะบำบัดให้หายภายในกำหนด 30 วันไม่ได้

บุคคลจำพวกที่ 4 หมายถึง คนพิการ ทูพพลภาพหรือมีโรคซึ่งไม่สามารถจะรับราชการทหารได้ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 47 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

ขนาดรอบตัว หมายถึง ความกว้างของรอบอก ซึ่งมีวิธีวัดโดยให้คล้องแถบเมตรรอบตัวในลักษณะการยกแขนทั้งสองข้างขึ้น ให้ริมล่างของแถบเมตรได้ระดับราวนมโดยรอบและเมื่อได้ลดแขนลงในลักษณะทำตรงแล้ว ให้วัดเมื่อหายใจออกเต็มที่หนึ่งครั้งและหายใจเข้าเต็มที่หนึ่งครั้ง

ขนาดถัดรอง หมายถึง ผู้ที่มีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร 59 เซนติเมตร ลงมาถึง 1 เมตร 46 เซนติเมตร และมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไปในเวลาหายใจออก

คนไม่ได้ขนาด หมายถึง ผู้ที่มีขนาดสูงไม่ถึง 1 เมตร 46 เซนติเมตร หรือมีขนาดรอบตัวไม่ถึง 76 เซนติเมตร (พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย หลักสูตรการฝึกทหาร ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารงานนิพนธ์ เครื่อง่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นำมาศึกษาวิเคราะห์ ตามขอบเขตของการศึกษา เพื่อหามาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหาร

บทที่ 2

แนวคิดและความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหาร การทหาร ของประเทศไทยและต่างประเทศ

อาจจะกล่าวได้ว่าการเกณฑ์คนเข้าเป็นทหารเป็นเรื่องที่มีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของมนุษย์ไม่ว่าชาติใดภาษาใด เมื่อมีการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นพวกมีอาณาเขตมีดินแดนย่อมมีความต้องการความเป็นอิสระไม่ต้องการถูกแย่งดินแดนหรืออาณาเขต ไม่อยากอยู่ภายใต้การปกครองของใคร จึงจำเป็นต้องมีกำลังสำหรับป้องกันตนเอง ป้อมปราการ ต่อสู้กับศัตรูไม่ให้มารุกราน

ดังที่ ฐุมิ โชคเหมา (2551, หน้า 34) ได้กล่าวไว้ว่า “เมื่อสังคมมนุษย์ได้รวมตัวจัดตั้งเป็นรัฐได้สำเร็จรัฐนั้น ๆ ก็ย่อมมีกำลังทหารซึ่งถือเสมือนเป็นรั้วล้อมรอบรัฐนั้น ๆ ซึ่งเปรียบได้กับบ้าน ดังคำพังเพยที่ว่า “ประเทศ (รัฐ) เป็นบ้านทหารเป็นรั้ว” กฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งถือเป็นกฎหมายย่อมพัฒนาควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ”

ด้วยเหตุนี้ทุกประเทศก็ต้องเกณฑ์คนเข้าเป็นทหาร ซึ่งการเกณฑ์ทหารนั้นในแต่ละชาติอาจจะมี ความแตกต่างกันบ้างแต่ส่วนใหญ่มีหลักการเดียวกัน คือ การเลือกสรรชายฉกรรจ์ที่มีร่างกายแข็งแรง มีพลังกำลังมาก มีความเหมาะสมที่ทำหน้าที่ปกป้องชาติบ้านเมืองเข้าเป็นทหาร ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ปลดปล่อยให้พ้นจากหน้าที่ บางประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าอาจจะใช้วิธีการจ้างคนเข้าเป็นทหารหรือเปิดโอกาสให้สมัครใจอาสาเข้าเป็นทหารโดยให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมคุ้มค่า สำหรับการเกณฑ์ทหารของประเทศไทย ไม่มีการบันทึกในประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน มีแต่เพียงหลักฐานที่พอจะนำมาอ้างอิงได้บ้างในหนังสือตำนานการเกณฑ์ทหาร พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งบอกรูปแบบลักษณะการเกณฑ์ทหารแต่โบราณว่าการบังคับเกณฑ์ทหารของคนไทยนั้นจะคัดเลือกชายฉกรรจ์มาเป็นทหารและกำหนดให้ชายไทยทุกคนต้องเป็นทหาร การคัดเลือกและการควบคุมนั้นใช้วิธีการควบคุมเป็นวงศ์ตระกูล กล่าวคือ ถ้าหัวหน้าวงศ์ตระกูลนั้น ๆ เป็นทหารเหล่าใดหมู่ใดลูกหลานก็ต้องไปสังกัดเหล่านั้นหุมนั้น ต่อมาก็ได้กำหนดเป็นหมู่บ้าน การเกณฑ์ทหารกำหนดบุคคลเป็น 4 จำพวก ได้แก่ คนไทย นักบวช คนต่างชาติ และทาส ชายไทยทุกคนไม่ว่ามียศศักดิ์หรือสกุลใดต้องเป็นทหารทุกคน คนเชื้อชาติอื่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทยก็ให้นับว่าเป็นคนไทย แต่คนไทยที่ตกเป็นทาสไม่นับว่าเป็นคนไทยในเรื่องวิธีการเกณฑ์ทหาร สำหรับนักบวชไม่ว่าบวชในพุทธศาสนาหรือไสยศาสตร์ ได้รับการยกเว้นไม่ถูกเกณฑ์เป็นทหาร แต่ต่อมาปรากฏว่ามีคนหลีกเลี่ยงการเป็นทหารจึงออกบวชเป็น

พระภิกษุสามเณรเป็นจำนวนมาก ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โปรดให้หลวงสรศักดิ์เป็นแม่กองพิจารณาเลือกสักพระภิกษุสามเณรเข้าเป็นทหาร ในส่วนของคนต่างชาติได้แบ่งออกเป็น 3 จำพวกได้แก่ พวกที่ไปมาค้าขายชั่วคราว ไม่ต้องเกณฑ์ทหารแต่เรียกเก็บเงินแทน พวกที่อยู่ประจำในพระนครถ้าใครสมัครรับเป็นทหารอาสา พวกลูกหลานเชื้อสายของชาวต่างชาติที่เกิดในเมืองไทย ให้เกณฑ์ทหารเหมือนกับคนไทย ผู้ถึงกำหนดจะต้องถูกเกณฑ์ทหารจะต้องมีอายุ 18 ปี และต้องรับราชการจนถึงอายุ 60 ปี จึงจะพ้นจากการเป็นทหาร แต่ถ้ามีลูกชายเข้ารับราชการ 3 คน ก่อนบิดาอายุ 60 ปี ก็จะปลดปล่อยบิดาพ้นจากการเป็นทหาร นอกจากนี้ยังมีการอนุโลมให้ภริยาที่มีเงินจ่ายทดแทนก็ไม่ต้องถูกเกณฑ์เป็นทหาร สำหรับการขึ้นทะเบียนเกณฑ์ทหารอยู่ในช่วงอายุ 18 – 20 ปี จะเรียกว่าไพร่สม ระหว่างนี้ให้ไปฝึกทหารก่อน โดยยังไม่ต้องรับราชการ เมื่ออายุครบ 20 ปี แล้วจึงขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวง ซึ่งไพร่หลวงจะต้องอยู่ประจำการปีละ 6 เดือน ภายหลังลดเหลือ 4 เดือน มาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ลดลงเหลือปีละ 3 เดือน และยังมีวิธีผ่อนผันภริยาที่ไพร่ยอมเสียเงินจ้างคนอื่นรับราชการแทน ในเวลาปกติไพร่หลวงจะต้องเสียค่าจ้างเดือนละ 6 บาท ทาสเสียปีละ 6 สลึง ในเวลาต่อมารัฐบาลยอมให้มีการจ่ายเงินแทนการเกณฑ์ทหาร เงินที่ได้เรียกว่าค่าราชการ และยังมีเงินอีกประเภทหนึ่งเรียกว่าส่วย เรียกเก็บจากไพร่ที่อยู่ห่างไกลซึ่งต้องจัดส่งของส่งไปให้ใช้ในราชการ เช่น ไพร่ที่มีภูมิลำเนาที่มีแหล่งดินประสิว ก็จะส่งดินประสิวเป็นส่วยแทนตัวมารับราชการได้ การส่งส่วยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีส่วนมากมายหลายอย่าง พอนานเข้าก็ให้จัดส่งเป็นเงินปีละ 6 บาทแทนการส่งส่วยทุกชนิด แต่การเสียเงินค่าราชการและการส่งส่วย จะสามารถทำได้เฉพาะในช่วงเวลาที่บ้านเมืองเป็นปกติไม่มีการสู้รบหรืออยู่ในภาวะสงคราม แต่ถ้ามีการสงครามเกิดขึ้นทุกคนก็จะถูกเกณฑ์เข้าเป็นทหาร

การควบคุมกำลังพล

การควบคุมกำลังพลทหารในสมัยโบราณ ตามประเพณีกำหนดให้ครัวเรือนเป็นหน่วยต่ำสุดควบคุมกับหลักเกณฑ์ที่ว่าทุกคนต้องเป็นทหาร ฉะนั้นจึงถือหลักว่าถ้าบิดาสั่งกัศกรมไหนบุตรหลานต้องอยู่กรมนั้นตามกัน หน่วยที่เหนือขึ้นมาอีกระดับเรียกว่ากอง คือ รวมหลายครัวเรือนเข้าด้วยกัน หลาย ๆ กองรวมกันเรียกว่ากรม บรรดากรมต่าง ๆ จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น เรียกว่ากรมตำรวจ กรมฝึพาย เป็นต้น ถ้ากรมไหนไปสังกัดกับเจ้านายพระองค์ใด ก็จะมีคำว่า “เจ้า” นำหน้ากรม เช่น เจ้ากรมหมื่นสุรินทรรักษ์ ก็หมายความว่า เป็นเจ้าของทหารกรมสุรินทรรักษ์ การปกครองบังคับบัญชาระดับกรม จะมีเจ้ากรมเป็นผู้บังคับการ มีปลัดกรมเป็นผู้ช่วย มีสมุหบัญชีทำหน้าที่ด้านบัญชีพล และมีนายกองเป็นตำแหน่งรองลงมา (เรียกว่าขุนหมื่น) พวกขุนหมื่นมักจะมีภูมิลำเนาอยู่

ในท้องถิ่นเดียวกับไพร่พลเป็นหลัก ไม่ต้องอาศัยกำนันผู้ใหญ่บ้านหรือพนักงานปกครองท้องถิ่น ไม่ว่าไพร่พลจะอยู่ที่ไหน ๆ ก็ตามก็ต้องอยู่ในการปกครองของนายกองของตน

กรมทหารในสมัยโบราณจะกำหนดเป็น 4 ชั้น คือ กรมพระ กรมหลวง กรมขุน และกรมหมื่น ในเวลาที่มีการศึกสงครามการเกณฑ์กำลังพลเป็นทหารจะเรียกเป็นกรมทั้งกรมหรือบางส่วนแล้วแต่สถานการณ์

ลักษณะการจัดประเภททหาร

ทหารไทยในสมัยโบราณจะมีแต่ทหารบกไม่มีทหารเรือและทหารอากาศ การออกรบโดยใช้เรือพายก็ใช้ทหารบกเป็นฝีพาย ถ่ายกกองทัพใหญ่ไปทางทะเลก็เอาทหารบกบรรทุกเรือออกไปรบ พวกที่ทำหน้าที่การเดินเรือซึ่งเป็นพลเรือนไม่นับว่าเป็นทหาร ทหารบกตามตำราพราหมณ์ กำหนดเป็น 3 เหล่า ได้แก่ เหล่าพลช้าง เหล่าพลม้า เหล่าพลราบ รวมเรียกว่าจตุรงค์เสนา ทหารไทยโบราณ จัดเป็น 4 เหล่า ได้แก่ เหล่าทหารช้าง เหล่าทหารม้า เหล่าทหารราบ และเหล่าทหารช่าง กรมทหารทั้งหมดจะแบ่งสังกัดเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายทหารขึ้นกับกลาโหม ฝ่ายพลเรือนขึ้นกับมหาดไทย ถ้ามีการศึกสงครามก็จะสมทบกันทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน

การวางระเบียบการทหารของไทยได้ปรากฏชัดเจนในรัชสมัย “สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ” ระหว่าง พ.ศ. 1991 ถึง พ.ศ. 2031 ได้ทรงจัดระเบียบการทหาร ตั้งทำเนียบหน้าที่กระทรวงทบวงกรม คือ การแบ่งหน้าที่ราชการเป็นฝ่ายทหารและพลเรือน ฝ่ายทหารให้มีอัครมหาเสนาบดีสมุหกลาโหม เป็นหัวหน้าราชการทั้งปวงในฝ่ายทหาร มีเสนาบดีชั้นแม่ทัพประจำการรองลงไปฝ่ายพลเรือน ให้มีอัครมหาเสนาบดีสมุหนายกเป็นหัวหน้าราชการฝ่ายพลเรือน และเอาหัวหน้าพนักงานการพลเรือนที่มีประจำพระนครมาแต่ก่อนยกขึ้นเป็นเสนาบดีชั้นรองลงมาเรียกว่า “จตุสดมภ์” (เวียง วัง คลัง นา) ครั้งเมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้เสด็จสวรรคต สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ซึ่งเป็นราชโอรสได้เสวยราชครองกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. 2034 ถึง พ.ศ. 2072 รวมเป็นเวลา 38 ปี พระองค์ได้ทรงจัดการอันเกี่ยวกับการทหารเพิ่มเติมในหลายเรื่อง แต่เรื่องที่สำคัญคือเรื่องการทำสารบาญชี การทำบัญชีรื้อพล จัดเป็นระเบียบวิธีเกณฑ์คนเข้ารับราชการทหารและพลเรือนให้สามารถเรียกเข้ากองทัพได้ทันทั่วที่ จัดระเบียบการควบคุมผู้คนให้เป็น หมวด กอง กรม ต่าง ๆ ซึ่งการทำสารบาญชีนี้แต่ก่อน ๆ มาฝ่ายกลาโหมเป็นพนักงานทำบัญชีฝ่ายทหาร ฝ่ายมหาดไทยเป็นพนักงานทำบัญชีฝ่ายพลเรือน เป็นการแยกกันอยู่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง “กรมพระสุรัสวดี” ขึ้น สำหรับเป็นพนักงานทำบัญชีพลทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน จนเป็นแบบแผนสืบมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กรมพระสุรัสวดีในยุคนี้นี้มีหน้าที่รักษาทะเบียนทางว่าบัญชีคุมไพร่พลทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนทุกหัวเมืองทั่วประเทศ กรมนี้จึงเป็น

กรมใหญ่ มีฐานะคล้ายกระทรวง ควบคุมบัญชาพลทั่วประเทศ กำกับทั้งฝ่ายกลาโหมและฝ่ายมหาดไทยในการจ่ายเลขเพื่อนำคนเข้ามาเป็นทหาร ผู้บังคับบัญชากรมขึ้นต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทะเบียนบัญชาพลจำนวนไพร่พล ของกรมกองต่าง ๆ ต้องส่งให้กรมพระสุรัสวดีทราบ และเป็นผู้รับผิดชอบในการเกณฑ์ไพร่พลเข้ากองทัพ เมื่อต้องการกำลังพลเข้าทำการรบการสงคราม ในบางครั้งเจ้ากรมพระสุรัสวดีก็ต้องออกเป็นแม่ทัพบัญชาการรบเอง ในตอนกลางสมัยกรุงศรีอยุธยา รัฐบาลอนุญาตให้ไพร่พลเสียเงินค่าราชการแทนการเข้าเวร และกำหนดให้ไพร่ตามหัวเมืองส่งส่วยแก่รัฐบาล ดังนั้น กรมพระสุรัสวดีจึงต้องรับหน้าที่ในเรื่องส่วยและเงินราชการเพิ่มขึ้นอีกหน้าที่หนึ่ง (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, 2464)

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 4 การเกณฑ์ทหารยังคงใช้วิธีการเกณฑ์กำลังทหารและข้อกำหนดกฎหมายเช่นเดียวกับในสมัยกรุงศรีอยุธยา ยังไม่ได้ออกกฎหมายเป็นการเฉพาะ จนถึงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงนำแบบอย่างการปกครองและจัดการกองทัพแบบยุโรปมาใช้เป็นครั้งแรก โดยได้ตรากฎหมายและจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม และต่อมาภายหลังได้มีตรากฎหมายเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร ดังนี้

พ.ศ. 2433 ตรา พระราชบัญญัติยกกรมยุทธนาธิการ ขึ้นเป็นกระทรวงยุทธนาธิการ งานในหน้าที่สำคัญ ขึ้นอยู่กับกรมยุทธนาธิการ

พ.ศ. 2437 ประกาศจัดระเบียบกระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยขึ้นใหม่ ยกเลิกกรมสุรัสวดีไปขึ้นต่อกระทรวงกลาโหม ยุบเลิก “เวนฝีกหัดจัดการบาญชีพล” เป็นหน่วยย่อยขึ้นต่อกรมปลัดทหารบกใหญ่ ในกรมยุทธนาธิการ

พ.ศ. 2452 ยกเลิกกรมสำคัญที่ขึ้นต่อกรมยุทธนาธิการ ให้ไปขึ้นต่อ “กรมปลัดทัพบก”

พ.ศ. 2453 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้เลิกกรมยุทธนาธิการ จัดตั้งกระทรวงกลาโหมขึ้นแทน ยกกรมทหารเรือ ขึ้นกระทรวงกลาโหม กรมสำคัญจึงได้ขึ้นต่อปลัดกระทรวงกลาโหม

พ.ศ. 2459 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศเปลี่ยนชื่อเมือง เป็นจังหวัด กระทรวงกลาโหมจึงได้ออกคำสั่งให้เปลี่ยนกองสำคัญเมือง

พ.ศ. 2470 สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ให้ยุบเลิกกองสำคัญมณฑลต่าง ๆ ให้ก่อตั้งกองการสำคัญภาคขึ้นใหม่

พ.ศ. 2476 ยุบเลิก กองสำคัญภาค โดยให้กองสำคัญจังหวัดขึ้นตรงต่อเจ้ากรมสำคัญ

พ.ศ. 2479 ตรา พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2479 ยกเลิก พระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2475 และ พ.ศ. 2476

พ.ศ. 2497 ตราพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2479 ยกเลิกพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2479 เพิ่มอัตราหน่วยสวัสดิการกองทัพภาค

พ.ศ. 2513 กองทัพบก ได้จัดตั้งกรมการกำลังสำรองกองทหารบกขึ้นใหม่ ให้โอนกองการสวัสดิการกรมสารบรรณทหารบก ไปขึ้นต่อกรมการกำลังสำรองทหารบก

พ.ศ. 2534 กระทรวงกลาโหม ได้ออกข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่สวัสดิการ พ.ศ. 2534

การทหารของประเทศไทย

กองทัพไทยได้ถือกำเนิดมาพร้อมกับความเป็นชาติไทยเมื่อ 700 ปี ที่ผ่านมากำลังทหารเป็นเครื่องมือสำคัญของพระมหากษัตริย์ในการปกป้องรักษาแผ่นดิน ชำรงเอกราชอธิปไตยและคุ้มครองประชาชนพลเมืองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนกระทั่งปัจจุบัน จึงควรที่จะศึกษาการทหารของไทยในแต่ละยุคสมัย ดังนี้

สมัยกรุงสุโขทัย (ประมาณ พ.ศ. 1800 – พ.ศ. 1981)

ในยุคกรุงสุโขทัยพระมหากษัตริย์ทรงปกครองราชอาณาจักรแบบพ่อปกครองลูก หลักการทางทหารที่สำคัญในยุคสมัยนี้ก็คือ ชายฉกรรจ์ที่กำเนิดเป็นคนไทยทุกคนต้องเป็นทหาร ในยามศึกสงครามต้องเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพในการปกป้องรักษาบ้านเมือง

สมัยกรุงศรีอยุธยา (ประมาณ พ.ศ. 1893 – พ.ศ. 2310)

กองทัพไทยได้มีการปรับปรุงกิจการทหารหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านกำลังพลและยุทธวิธี อาวุธ ยุทโธปกรณ์และการฝึก มีการนำเอาช่างศึกมาเป็นพาหนะและอาวุธที่สำคัญในการรบ มีการจัดทำตำราพิชัยสงครามฉบับหลวงขึ้นเป็นครั้งแรก และได้เริ่มนำวิทยาการทางทหารของยุโรปมาใช้ในการสงคราม และสงครามครั้งสำคัญที่สุดคือสงครามยุทธหัตถีระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2135 ซึ่งในปัจจุบันได้กำหนดให้วันที่ 18 มกราคม ของทุกปีเป็นวันกองทัพไทย

สมัยกรุงธนบุรี (ประมาณ พ.ศ. 2310 – พ.ศ. 2325)

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ทรงปรับปรุงและพัฒนากองทัพให้เจริญก้าวหน้า ทั้งด้านการจัด ยุทธวิธี ยุทโธปกรณ์ และการส่งกำลังบำรุง พระองค์ได้ทรงริเริ่มใช้กำลังทางเรือ ในการทำศึกสงคราม เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ชาติไทย

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. 2325 – พ.ศ. 2394)

กิจการทางทหารยังใช้รูปแบบเดียวกับสมัยกรุงธนบุรี การรบที่สำคัญในสมัยนี้ก็คือ สงครามเก้าทัพ ใน พ.ศ. 2369 – พ.ศ. 2384 ซึ่งทำให้เกิดแนวความคิดในการพัฒนาปรับปรุงกองทัพ ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้นในทุกด้าน

การก้าวสู่กองทัพสมัยใหม่ (พ.ศ. 2394 – พ.ศ. 2500)

กำลังทหารของไทยได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ตามแบบอย่างชาติตะวันตก ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394 – พ.ศ. 2411) และได้พัฒนาเพิ่มมากขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 – พ.ศ. 2453) โดยได้จ้างทหารต่างชาติมาเป็นครูสอนทหาร มีการจัดตั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ขึ้นอย่างเป็นทางการครบทั้งสามเหล่า พร้อมทั้งได้จัดตั้งโรงเรียนนายร้อย โรงเรียนนายเรือ ขึ้นเพื่อผลิตนายทหารประจำการอีกด้วย

การปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญในสมัยนี้คือการเข้าร่วมกับฝ่ายพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2461 – พ.ศ. 2462) การสงครามกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส (พ.ศ. 2484) การสงครามมหาเอเชียบูรพา (พ.ศ. 2484 – พ.ศ. 2488) ซึ่งในการรบครั้งนี้ได้มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุดขึ้นควบคุมอำนาจการยุทธกำลังทั้งสามเหล่าทัพในยามสงคราม และได้จัดตั้งกองบัญชาการทหารสูงสุดขึ้น ทำหน้าที่เป็นหน่วยควบคุมบังคับบัญชาอีกด้วย ซึ่งเป็นต้นแบบในการจัดโครงสร้างกองทัพไทยในปัจจุบัน

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุดอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ในยามปกติในปี พ.ศ. 2500 ทำหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชาและอำนาจการปฏิบัติการร่วมระหว่างกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ตั้งแต่ยามปกติ

1. กองทัพไทยในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2551 ได้มีการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างการจัดการและการบริหาร กระทรวงกลาโหมครั้งสำคัญ โดยได้ปรับปรุงโครงสร้างของการจัดกองบัญชาการทหารสูงสุดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมกับได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น “กองทัพไทย” และมีส่วนราชการสำคัญประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

กองบัญชาการกองทัพไทย มีหน้าที่ควบคุมอำนาจการ สั่งการ และกำกับ ดูแล การดำเนินงานของส่วนราชการในกองทัพไทย ในการเตรียมกำลัง การป้องกันราชอาณาจักร และการดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองทัพบก เป็นองค์การหลักในการป้องกันประเทศทางบก มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักรและการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังของกองทัพบก ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองทัพเรือ รับผิดชอบหลักในการปกป้องน่านน้ำไทย มีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพเรือ การป้องกันราชอาณาจักร และการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพเรือ ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม โดยมีผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองทัพอากาศ รับผิดชอบในการปกป้องน่านฟ้าไทย มีหน้าที่เตรียมกำลังทางอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศ ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

2. บทบาทและหน้าที่กองทัพไทย

กองทัพไทยมีบทบาทและหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตยและความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ และผลประโยชน์แห่งชาติ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติการทางทหารอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำสงคราม หรือปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด โดยกองบัญชาการกองทัพไทยทำหน้าที่ควบคุม อำนาจการสั่งการ กำกับดูแล การปฏิบัติการของเหล่าทัพ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ทำหน้าที่ในการเตรียมกำลังและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ปฏิบัติหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบที่กำหนด

2.1 การป้องกันประเทศ

การเตรียมกำลังในการป้องกันประเทศ กองทัพไทยได้มีการพัฒนาศักยภาพทั้งด้านกำลังพล อาวุธ ยุทโธปกรณ์ และแผนปฏิบัติการทางทหารให้มีความเข้มแข็งและทันสมัยอยู่เสมอ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งได้จัดให้มีการฝึกร่วมของกองทัพไทย และการฝึกร่วม/ผสมกับมิตรประเทศ เพื่อพัฒนาปรับปรุงศักยภาพของกองทัพให้เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

2.2 การใช้กำลังเพื่อป้องกันประเทศ

กองทัพไทยได้จัดและวางกำลังเพื่อปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศ ตั้งแต่ในยามปกติ และมีความพร้อมที่จะปรับระดับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป จนถึงขั้นการใช้กำลังป้องกันประเทศอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งนี้ได้มีการจัดตั้งศูนย์บัญชาการทหารขึ้นในทุกระดับ เพื่อควบคุมและอำนาจการปฏิบัติในการใช้กำลังโดยคณะผู้บัญชาการทหาร

2.3 การรักษาความมั่นคงของรัฐ

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อใดที่ประเทศชาติเผชิญกับภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ ความสงบสุขและความปลอดภัยของพี่น้องประชาชนในชาติ กองทัพอไทยจะได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลให้เป็นแกนกลางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนราชการพลเรือนและประชาชนเสมอมา

2.4 การต่อสู้เอาชนะคอมมิวนิสต์

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การต่อสู้ระหว่างค่ายโลกเสรีประชาธิปไตยกับค่ายคอมมิวนิสต์ ได้ขยายตัวไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก รวมทั้งประเทศไทย จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2505 ได้มีการจัดตั้ง “กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง)” ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานพลเรือน ตำรวจ และทหารรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยใช้นโยบายการพัฒนาควบคู่กับการป้องกัน และในปี พ.ศ. 2508 ได้มีการจัดตั้ง “กองบัญชาการปราบปรามคอมมิวนิสต์” แยกมาจาก กรป.กลาง เพื่อรับผิดชอบในการป้องกันและปราบปราม ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2517 หน่วยงานดังกล่าวได้แปรสภาพเป็น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน โดยมีฝ่ายทหารเป็นแกนกลางในการประสานการปฏิบัติพร้อมทั้งได้น้อมนำยุทธศาสตร์พัฒนา มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา และใช้การปฏิบัติการทางทหารสนับสนุนการรุกทางการเมืองตามนโยบายของรัฐบาล ส่งผลให้การสู้รบสงบลง และยุติสถานการณ์สงครามปฏิวัติของฝ่ายคอมมิวนิสต์ลงได้ใน พ.ศ. 2528 อีกทั้งเป็นการยุติทฤษฎีโดมิโน โดยสิ้นเชิง

2.5 การสนับสนุนในการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งรัฐบาลได้พยายามหาทางแก้ไขมาโดยลำดับ กองทัพอไทยได้จัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์สนับสนุนการดำเนินงานของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก โดยนำยุทธศาสตร์ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ทำให้สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้น โดยลำดับ

2.6 การรักษาความมั่นคงตามพื้นที่ชายแดน

กองทัพอไทยได้ปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและชุมชน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียง และอยู่ร่วมกับชุมชนของประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างสงบสุข โดยใช้กลไกของกองทัพที่มีอยู่ในการดำเนินการ

2.7 การพัฒนาประเทศ

กองทัพไทยได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยให้รับผิดชอบและปฏิบัติในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง และบูรณาการความร่วมมือในการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานอื่น กองทัพไทยถือเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่ง ที่จะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี จึงได้จัดตั้งศูนย์ประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงขึ้น ในแต่ละเหล่าทัพ เพื่อบูรณาการแผนงาน โครงการที่กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน รับผิดชอบดำเนินการอยู่ทั่วประเทศให้สอดคล้องกัน

2.8 การฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.9 การพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.10 การส่งเสริมอาชีพ

2.11 การบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือประชาชน

กองทัพไทยได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ประสบสาธารณภัยในรูปแบบต่าง ๆ จึงได้จัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทยขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการอำนวยความสะดวกและประสานการดำเนินงานด้านบรรเทาสาธารณภัย โดยมีหน่วยขึ้นตรงกองทัพไทยได้แก่ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพบก ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพเรือ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพอากาศ เป็นหน่วยปฏิบัติ โดยบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.12 การสนับสนุนการแก้ปัญหาของชาติ

2.13 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.14 การรักษาผลประโยชน์ของชาติในต่างแดน

การอพยพช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศกลับสู่ประเทศไทย กรณีเกิดปัญหาความขัดแย้งที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.15 การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง

2.16 การแลกเปลี่ยนการเยือน

2.17 การดำเนินงานทางการทูตโดยฝ่ายทหาร

2.18 การฝึกการปฏิบัติการร่วม/ผสม

2.19 การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

ได้แก่ ภารกิจการจัดกองบัญชาการสหประชาชาติในเกาหลี ภารกิจการจัดกองกำลังสนับสนุนกองกำลังสหประชาชาติในกัมพูชา ภารกิจการจัดกำลังรักษาความปลอดภัยของ

สหประชาชาติในประเทศอิรัก การจัดการรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออก การจัดการจัดกำลัง
นานาชาติในติมอร์ตะวันออก การกิจสนับสนุนของสหประชาชาติในติมอร์ตะวันออก การจัดการ
ช่วยเหลือผู้ประสบแผ่นดินไหวในอิหร่าน การจัดการจัดกองร้อยทางช่างเฉพาะกิจปฏิบัติการกิจเพื่อ
สันติภาพในอัฟกานิสถาน การจัดการจัดกองกำลังปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรมไทย – อิรัก การกิจ
สังเกตกระบวนการสันติภาพในอาเจนท์ การกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในสาธารณรัฐ
บุรุนดี การจัดการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในซูดาน (กองบัญชาการกองทัพไทย, 2554)

3. การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ กองทัพบก

สำหรับทหารกองเกินซึ่งผ่านการตรวจเลือกและจะต้องเข้ารับรับการเป็นทหารบกนั้น
จะต้องไปรายงานตัวที่ศาลากลางจังหวัดตามที่สัสตินัดหมาย โดยผลัดที่ 1 จะต้องไปรายงานตัวเข้า
รับราชการทหารกองประจำการในวันที่ 1 พฤษภาคมของทุกปี และผลัดที่ 2 จะต้องไปรายงานตัว
เข้ารับราชการทหารกองประจำการในวันที่ 1 พฤศจิกายนของทุกปี และเมื่อไปสังกัดหน่วยใดใน
กองทัพบกก็จะอยู่รับราชการจนครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุน เนื่องจากกองทัพบกเป็น
หน่วยที่มีโครงสร้างกองทัพที่ใหญ่มีกำลังพลจำนวนมาก ดังนั้น ในการฝึกทหารกองประจำการซึ่ง
กระจัดกระจายเป็นหลายหน่วยจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกัน กองทัพบกจึงได้
กำหนดหลักสูตรการฝึกทหารใหม่ ซึ่งได้แก่ ระเบียบและหลักสูตรการฝึก การฝึกทหารใหม่เบื้องต้น
ทั่วไป สำหรับทหารทุกเหล่าของกองทัพบก ซึ่งมีระยะเวลาการฝึก 8 สัปดาห์ โดยมีโครงสร้าง
หลักสูตร ดังนี้

3.1 ความมุ่งหมาย หลักสูตรการฝึกทหารใหม่ของกองทัพบกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็น
แนวทางสำหรับการฝึกอบรมทหารใหม่ ที่เพิ่งเข้ารับราชการทหารตาม พ.ร.บ.รับราชการทหาร พ.ศ.
2497 โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้พลทหารใหม่ ในทุกเหล่าของกองทัพบกได้รับการฝึกในวิชาการ
ทหารเบื้องต้น เป็นรายบุคคลเพื่อนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการรับการฝึกศึกษาในหลักสูตรการฝึก
เบื้องต้นของแต่ละเหล่าต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

3.2 วัตถุประสงค์ หลักสูตรการฝึกนี้มีวัตถุประสงค์ฝึกอบรมพลทหารใหม่ ที่ยังไม่เคย
รับราชการทหารมาก่อน ให้มีพื้นฐานความรู้ในวิชาการทหารเบื้องต้นที่พลทหารสำหรับทุกเหล่าของ
กองทัพบกควรจะต้องรู้เหมือนกันทั้งหมดเพื่อ

3.2.1 ปรับสภาพทางร่างกายและจิตใจจากการดำเนินชีวิตแบบพลเรือน มาเป็น
การดำเนินชีวิตแบบทหารในกรณีต่อไปนี้

3.2.1.1 เพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะและท่าทางของทหารที่จะนำไปปรับปรุง
ตนเองให้มีความคุ้นเคยกับชีวิตแบบทหาร กับให้เรียนรู้ถึงวิธีปฏิบัติตนเพื่อการอยู่และปฏิบัติงาน
ร่วมกันอย่างมีระบบและเป็นระเบียบ

3.2.1.2 เพื่อให้ทราบถึงแบบธรรมเนียมของทหารที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้
ประพฤติกฎปฏิบัติตนตลอดห้วงเวลาที่รับราชการอยู่ในกองประจำการและในขณะที่เป็นทหาร
กองหนุน

3.2.1.3 เพื่อปลูกฝังให้มีจิตใจให้มีคุณธรรมที่ดียิ่งงาม ซึ่งจะเป็นเครื่องส่งเสริมให้
ทหารใหม่เป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อกองทัพก มีอุดมการณ์เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ
ประชาชน

3.2.1.4 เพื่อปลูกฝังให้มีส่วนร่วมและรักษาไว้ ซึ่งระบบการปกครองแบบ
ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

3.2.1.5 เพื่อปลูกฝังให้มีมารยาทที่ดียิ่งงาม เป็นผู้มีวินัยและขยันขันแข็ง เป็นผู้
มีคุณค่าทางสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศ และให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาจากประชาชน ตลอดจนให้
สามารถเป็นผู้นำท้องถิ่นได้ เมื่อปลดจากกองประจำการแล้ว

3.2.1.6 เพื่อเสริมสร้างให้มีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง เป็นมาตรฐานเดียวกัน
อดทนต่อการปฏิบัติงานอย่างตราครุฑและทรหด และปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ได้ทั้งยามสงบและยาม
สงคราม

3.2.2 ฝึกฝนให้มีความรู้ในวิชาการทหารเบื้องต้นที่ทหารทุกเหล่าจำเป็นต้องรู้ใน
วิชาการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

3.2.2.1 วิชาทหารทั่วไป ให้มีความรู้ในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การอ่านแผนที่
และการใช้เข็มทิศ การข่าวเบื้องต้น การปฐมพยาบาลและสุขอนามัย

3.2.2.2 วิชาการใช้อาวุธให้มีความรู้ในเรื่องการใช้อาวุธประจำกาย ลูกกระเบิด
ขว้าง การใช้ดาบปลายปืน และการปรนนิบัติบำรุงอาวุธยุทโธปกรณ์

3.2.2.3 วิชายุทธวิธี ให้มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการรบเป็นบุคคล
และเป็นหน่วย

3.3 เพื่อให้การบรรลุผลตามความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วข้างต้น
ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ และนายทหารฝ่ายอำนวยการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึกสอนอบรม ต้อง
ให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง จะต้องกำกับดูแลการฝึกอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ทำการฝึก
ทหารใหม่ได้ดำเนินการฝึกไปด้วยดีที่สุด เมื่อพบข้อบกพร่องใด ๆ ที่อาจจะมีผลทำให้การฝึกสอน
ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ต้องรีบแก้ไขหรือให้การสนับสนุนเท่าที่สามารถจะกระทำได้ในทันที

3.4 หลักฐานการฝึก

3.4.1 นโยบายการฝึก คำสั่งการฝึก และบันทึกสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึก
ทหาร แต่ละปีของกองทัพก

3.4.2 คู่มือราชการสนามว่าด้วย การฝึกทหาร (รศ.21 – 5)

3.4.3 คู่มือราชการสนามว่าด้วย วิธีเตรียมการ และการดำเนินการฝึกที่เน้นผลการปฏิบัติ (รศ.21-6)

3.4.4 คู่มือราชการสนามว่าด้วย เครื่องช่วยฝึก (รศ.21-8)

3.4.5 คู่มือราชการสนาม คู่มือทางเทคนิค คู่มือการฝึก และหลักฐานเตรียมการฝึกทหารใหม่แต่ละวิชาที่กองทัพกได้อนุมัติให้ใช้เป็นหลักฐานได้ โดยให้ยึดถือหลักฐานเตรียมการฝึกทหารใหม่แต่ละวิชาที่กองทัพกได้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ประกอบการฝึก ตามหลักสูตรการฝึกนี้เป็นแนวทางในการสอน และฝึกอย่างเคร่งครัด

3.4.6 ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และคำชี้แจงต่าง ๆ ของกองทัพกที่เกี่ยวข้อง

3.5 หลักสูตรนี้ใช้เป็นแนวทางในการฝึกทหารใหม่ที่เข้ากองประจำการของกองทัพกจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงแก้ไขกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมยุทธศึกษาทหารบก และเหล่าสายวิทยาการต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังได้อนุมัติพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2535 เรื่อง คุณธรรม 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก คือ การรักษาสิ่ง ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติ ปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกฝนตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในสัจธรรมดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทนอดกลั้นและอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วง ความสัจสุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

และได้กำหนดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ดังนี้

1. พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ
2. ประหยัดและอดออม
3. มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2535

ภายหลังจากทหารใหม่ทุกเหล่าได้รับการฝึกตามหลักสูตรนี้แล้ว ทหารใหม่จะต้องได้รับการฝึกเฉพาะหน้าที่ ตามระเบียบและหลักสูตรทหารเฉพาะหน้าที่ของทุกเหล่าซึ่งมีกำหนดระยะเวลาการฝึก 1 สัปดาห์ ยกเว้นเหล่าแพทย์จะมีระยะเวลาการฝึก 8 สัปดาห์

4. การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ กองทัพเรือ

สำหรับทหารกองเกินซึ่งผ่านการตรวจเลือกจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการเป็นทหารเรือหลังจากเข้ารายงานตัวต่อสัสดีจังหวัดแล้วจะถูกส่งตัวให้แก่กองทัพเรือ โดยจะต้องไปรายงานตัวที่ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ซึ่งตั้งอยู่ที่ ตำบลบางเสร่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ทุกนายตามผลัด ดังนี้

1. ผลัดที่ 1 จะต้องรายงานตัวเข้ารับราชการในวันที่ 1 พฤษภาคม ของทุกปี
2. ผลัดที่ 2 จะต้องรายงานตัวเข้ารับราชการในวันที่ 1 สิงหาคม ของทุกปี
3. ผลัดที่ 3 จะต้องรายงานตัวเข้ารับราชการในวันที่ 1 พฤศจิกายน ของทุกปี
4. ผลัดที่ 4 จะต้องรายงานตัวเข้ารับราชการในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ของทุกปี

กองทัพเรือจะมีความแตกต่างจากเหล่าทัพอื่น เนื่องจากภารกิจที่จะต้องปฏิบัติในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติพื้นที่บนบก พื้นที่ในทะเลตลอดจนบนท้องฟ้า ดังนั้น ผู้ที่จะเข้ารับราชการทหารเรือ จึงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในชีวิตการเป็นทหารเรือ การเป็นชาวเรือ โดยเฉพาะการเป็นชาวเรือ นั้นจะต้องใช้ชีวิตอยู่ในทะเลร่วมกับส่วนอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวประมง เรือสินค้า ส่วนราชการอื่น ๆ เช่น ตำรวจน้ำ สุลกากร กรมเจ้าท่า ฯลฯ ดังนั้น การใช้ทะเลร่วมกันจึงต้องมีกฎ กติกา มีกฎหมาย และที่สำคัญคือประเพณีชาวเรือ เช่นเดียวกันทหารกองประจำการที่จะเข้ารับราชการทหารเรือ จึงต้องได้รับการศึกษาเรียนรู้ กองทัพเรือ จึงได้มอบหมายให้ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ มีภารกิจหลักในการฝึกทหารใหม่ของกองทัพเรือ ให้มีความรู้ในวิชาชีพการเป็นทหารเรือเบื้องต้น ต่อจากนั้นจึงจะได้รับการจัดแบ่งให้ไปสังกัดหน่วยต่างภายในกองทัพเรือต่อไป

การฝึกพลทหารใหม่ของกองทัพเรือ

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าทหารกองประจำการสังกัดกองทัพเรือทุกนาย จะต้องรายงานตัวเข้ารับการฝึกที่ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ เพื่อศึกษาเรียนรู้ในวิชาการทหารเรือเบื้องต้น ดังนั้น หลักสูตรทหารใหม่ ภาคสาธารณสุขศึกษา จึงประกอบด้วยโครงสร้างหลัก ๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อใช้สำหรับฝึกรวมบุคคลพลเรือนที่ได้รับการตรวจเลือกเข้ามาเป็นทหารเรือกองประจำการ ให้มีความรู้ ความเข้าใจในกิจการทหารเรือเบื้องต้น พร้อมทั้งจะไปรับราชการและฝึกรวมต่อสาขาวิชาชีพของพรรคเหล่าที่หน่วยใหม่ต่อไป

2. ความมุ่งหมายของหลักสูตร

2.1 เพื่อให้ทหารใหม่ได้รับความรู้เบื้องต้นของวิชาทหารเรือ และมีประสบการณ์
สำหรับนำไปใช้เป็นประโยชน์ เมื่อได้แยกย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ที่หน่วยใหม่

2.2 เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพของทหารใหม่ให้เหมาะสมที่จะเป็นทหารเรือที่ดี

2.3 เพื่อให้เกิดความสามัคคี ความเข้าใจระหว่างทหารใหม่ด้วยกัน และต่อ

ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ

3. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษา ผู้เข้ารับการศึกษาต้องเป็นทหารใหม่ที่มีความรู้ตั้งแต่ชั้น
ประถมปีที่ 4 ขึ้นไป และต้องอ่านเขียนภาษาไทยได้

4. ระยะเวลาในการฝึกและศึกษา หลักสูตรทหารใหม่ ภาคสาธารณสุขศึกษา กำหนด
ระยะเวลาการฝึกอบรมประมาณ 9 สัปดาห์

5. วิธีการดำเนินการฝึกและศึกษา การดำเนินการฝึกแบ่งออกได้ ดังนี้

5.1 การศึกษาภาคทฤษฎีในห้องเรียน ประมาณ 90 ชั่วโมง

5.2 การศึกษาภาคปฏิบัตินอกห้องเรียน ประมาณ 172 ชั่วโมง

5.3 การบรรยาย อบรม ประมาณ 58 ชั่วโมง

6. การปฏิบัติภารกิจจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ ในพื้นที่ภูมิภานาเดิมของทหารใหม่
ประมาณ 1 สัปดาห์

7. ไม่มีคะแนนประจำตัวนักเรียน

8. เกณฑ์การตัดสินผลการฝึกอบรมทหารใหม่ที่มีเวลาการฝึกไม่ถึงร้อยละ 60 ถือว่าไม่
ผ่านการฝึกและจะต้องให้ฝึกอยู่ที่ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ต่อร่วมกับทหารใหม่
ในผลัดต่อไป

เนื้อหาในหลักสูตร แบ่งเป็น 8 หมวดวิชา ได้แก่

1. หมวดวิชาการเรือ จำนวน 25 ชั่วโมง

2. หมวดวิชาการอาวุธ จำนวน 13 ชั่วโมง

3. หมวดวิชาป้องกันความเสียหาย จำนวน 18 ชั่วโมง

4. หมวดวิชาข้อบังคับ จำนวน 18 ชั่วโมง

5. หมวดวิชาสังคมและมนุษย์ จำนวน 10 ชั่วโมง

6. หมวดวิชาทหารราบ จำนวน 140 ชั่วโมง

7. หมวดวิชาพลศึกษา จำนวน 26 ชั่วโมง

8. หมวดวิชาการอบรม จำนวน 58 ชั่วโมง

นอกจากนี้ยังได้มีการบรรยาย การอบรมพิเศษเพิ่มเติม เช่น ความรู้เรื่องกฎหมาย วิชาชีพ ด้านการเกษตร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการประกันสุขภาพ และโรคภัยที่เกิดการแพร่ระบาด ในช่วงนั้น ๆ เช่น ไข้หวัดนก ฯลฯ (กองทัพเรือ, 2535)

หลังจากทหารกองประจำการที่เข้ารับการฝึกและผ่านการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่ ภาค ศึกษาศาสนศึกษาแล้ว จะได้รับการคัดเลือกไปสังกัดพรรคเหล่าต่าง ๆ ในกองทัพเรือ โดยพิจารณา จากความรู้ความสามารถ ที่ทหารใหม่มีติดตัวมาก่อนเข้ารับราชการ เช่น ทหารใหม่ที่มีความสามารถในการขับรถยนต์ ก็จะได้รับพิจารณาบรรจุเป็นทหารเหล่าขนส่ง ทหารใหม่ที่มีอาชีพเป็นช่างประมงหรือเคยทำงานในเรือมาก่อนก็จะได้รับการพิจารณาบรรจุในกองเรือยุทธการ ทหารใหม่ที่มีความรู้ในด้านการทำอาหารหรือการบริการก็จะได้รับการคัดเลือกไปสังกัดกรม พลธิการทหารเรือ เป็นต้น แต่เนื่องจากในแต่ละผลัดจะมีทหารใหม่ ประมาณ 4,000 นาย บางเหล่า อาจมีอัตราบรรจุทหารกองประจำการน้อย แต่มีทหารใหม่ต้องการย้ายไปสังกัดมากจึงต้องมีการ คัดเลือกให้มีความเหมาะสมมากที่สุด แต่ทั้งนี้ทหารใหม่เหล่านี้จะต้องมีความตั้งใจในการฝึก มีความประพฤติดีและสอบทำคะแนนภาคทฤษฎีได้ตามเกณฑ์ที่วางไว้ สำหรับทหารใหม่ที่ไม่มีความรู้อ่านและเขียนหนังสือไทยไม่ได้ จะต้องเข้ารับการศึกษานอกหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จ ซึ่งมีระยะเวลาในการศึกษาอบรม 8 สัปดาห์และให้สังกัดกองร้อยเตรียมการฝึก ซึ่งเป็น กองร้อยที่รองรับทหารกองประจำการที่มีปัญหาไม่พร้อมรับการฝึก เช่น ทหารที่กลับจากหนี ราชการ ทหารใหม่ที่มารายงานตัวที่หลังไม่สามารถฝึกพร้อมกับเพื่อนในผลัดเดียวกันได้ และผู้มี ปัญหาด้านสุขภาพ ร่างกายมีปัญหากับการฝึก เมื่อผ่านการศึกษานอกหลักสูตรจะ ได้สมทบฝึกพร้อมกับทหารใหม่ ผลัดต่อไป แต่ถ้าหากสอบไม่ผ่านก็ต้องเรียนซ้ำ หากยังไม่ผ่านอีกก็จะไม่ได้ย้ายหน่วย จะต้องอยู่ สังกัดเดิมคือศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ จนกว่าจะปลดเป็นทหารกองหนุน

การส่งมอบทหารกองประจำการให้แก่หน่วยในกองทัพเรือ

ทหารกองประจำการ ซึ่งผ่านการฝึกหลักสูตรทหารใหม่ ภาคศึกษาศาสนศึกษา จากศูนย์ฝึก ทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือแล้ว ถือว่ามีความรู้พื้นฐานในการเป็นทหารเรือ มีร่างกายและ จิตใจพร้อมที่จะไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยต่าง ๆ ต่อไปได้ จึงได้มีการส่งมอบให้แก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ ในการไปบรรจุหน่วยใหม่ บางหน่วยก็นำไปปฏิบัติราชการได้เลย แต่บางหน่วย จะต้องไปเข้ารับการฝึกเพิ่มเติมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถเฉพาะเหล่า ซึ่งหน่วยที่จะได้รับการ บรรจุทหารกองประจำการ ได้แก่ กองเรือยุทธการ ทหารเรือภาค 1 ทหารเรือภาค 2 ทหารเรือภาค 3 หน่วย บัญชาการนาวิกโยธิน หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ฐานทัพเรือสัตหีบ เรือรบจู่โจม ทัพเรือสัตหีบ ฐานทัพเรือกรุงเทพ คุรุภัณฑ์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพ อุททหารเรือป้อมพระ

จุดจอมเกล้า ฐานทัพเรือกรุงเทพ เรือนจำฐานทัพเรือกรุงเทพ ฐานทัพเรือสงขลา ทัพเรือภาค 2 เรือนจำฐานทัพเรือสงขลา ทัพเรือภาค 2 ฐานทัพเรือพังงา ทัพเรือภาค 3 กรมสารวัตรทหารเรือ กรมอุทกทหารเรือ กรมสื่อสารทหารเรือ กรมสรรพาวุธทหารเรือ กรมพลธิการทหารเรือ กรมขนส่งทหารเรือ กรมอุทกศาสตร์ กรมสวัสดิการทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนชุมพลทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ในจำนวนนี้มีหน่วยที่จะต้องดำเนินการฝึกวิชาชีพเฉพาะเหล่า จำนวน 10 หน่วย ได้แก่ กองเรือยุทธการ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ครุฑยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพ เรือนจำฐานทัพเรือกรุงเทพ เรือนจำฐานทัพเรือสงขลา ทัพเรือภาค 2 กรมสารวัตรทหารเรือ กรมพลธิการทหารเรือ และกรมขนส่งทหารเรือ ส่วนใหญ่เป็นหน่วยกำลังรบและหน่วยสนับสนุนการรบ ซึ่งการปฏิบัติงานจะต้องอาศัยทักษะและความชำนาญ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อภารกิจของหน่วยนั้น ๆ ในที่นี้จะขอเสนอหน่วยกำลังรบหลักที่ได้รับการบรรจุทหารกองประจำการในจำนวนที่มากกว่าหน่วยอื่น ได้แก่ กองเรือยุทธการ ได้รับการบรรจุทหารกองประจำการประมาณร้อยละ 9 หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน ได้รับการบรรจุทหารกองประจำการประมาณร้อยละ 57 และหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้รับการบรรจุทหารกองประจำการ ประมาณร้อยละ 15 รวมแล้วหน่วยกำลังรบหลักของกองทัพเรือ จะได้รับการบรรจุทหารกองประจำการประมาณร้อยละ 71 ของทหารกองประจำการในส่วนกองทัพเรือในแต่ละผลัดการฝึกพลทหารใหม่ กองเรือยุทธการ

กองเรือยุทธการ เป็นหน่วยกำลังรบหลักในการปกป้องน่านน้ำไทย เมื่อได้รับทหารกองประจำการ ซึ่งผ่านการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่ ภาคสาธารณสุขศึกษา จากศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือแล้ว จะต้องทำการฝึกทหารเหล่านี้ให้มีความรู้ความสามารถในการไปปฏิบัติหน้าที่ในกองเรือยุทธการ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานบนเรือรบ ซึ่งมีหลักสูตรในการฝึกเป็น 3 พรรค/เหล่า ได้แก่

หลักสูตรพลทหารใหม่ เหล่าทหารสามัญ ซึ่งมีความมุ่งหมาย เพื่อให้พลทหารใหม่ กองเรือยุทธการ มีความรู้เกี่ยวกับการเรือทั่วไป การเรือใหญ่ การเรือเล็ก ระเบียบข้อบังคับ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมทหาร การป้องกันความเสียหาย การสื่อสาร ตลอดจนระบบซ่อมบำรุงตามแผนระดับผู้ปฏิบัติ ให้สามารถนำไปปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับพรรคเหล่าของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรพลทหารใหม่ กองเรือยุทธการ เหล่าทหารการปืน ซึ่งมีความมุ่งหมาย เพื่อให้พลทหารใหม่ กองเรือยุทธการเหล่าทหารการปืน มีความรู้เกี่ยวกับ ปืน 76/50 ปืนกล 40/60 ปืนกล 37 มิลลิเมตร ปืนกล 20 มิลลิเมตร เออร์คอน ปืนกล .50 นิ้ว และปืนที่ใช้ในกองทัพเรือปัจจุบัน ระเบียบข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณีทหารเรือ การป้องกันความเสียหาย ตลอดจนระบบซ่อม

บำรุงตามแผนระดับผู้ปฏิบัติ ให้สามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งพลประจำปีน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรพลทหารใหม่ กองเรือยุทธการ พรรคกลิน ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในวิชาเกี่ยวกับการช่างกลให้แก่ผู้เข้ารับการศึกษาซึ่งเป็นพลทหารใหม่ กองเรือยุทธการ พรรคกลิน ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่พลทหารช่างกลในเรือหลวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งทั้ง 3 หลักสูตร เป็นการฝึกหัดศึกษาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ มีระยะเวลาในการศึกษาประมาณ 4 สัปดาห์

การฝึกพลทหารใหม่ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน

ภายหลังจากที่หน่วยบัญชาการนาวิกโยธินได้รับมอบหมายกองประจำการสังกัดกองทัพเรือ ซึ่งผ่านการฝึกหลักสูตรทหารใหม่ภาคสาธารณสุขศึกษา จากศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือแล้ว หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน ซึ่งเป็นหน่วยกำลังรบหลักหน่วยหนึ่ง ซึ่งได้รับการบรรจุทหารกองประจำการในจำนวนมากที่สุดคือประมาณร้อยละ 57 ของจำนวนทหารใหม่ในแต่ละพลัด ก็จะทำการฝึกทหารกองประจำการเหล่านี้ให้เป็นทหารนาวิกโยธิน โดยมีหลักสูตรการฝึกเป็นการเฉพาะคือหลักสูตร เบื้องต้นทั่วไปของทหารทุกเหล่านาวิกโยธิน โรงเรียนนาวิกโยธิน ศูนย์การฝึก หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน พุทธศักราช 2553 หลักสูตรนี้มีความมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมทหารใหม่ที่รับเข้ามาอยู่ในหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน แต่ละบุคคลให้ได้รับการฝึกหัดศึกษาในวิชาการทหารเบื้องต้น สำหรับนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการรับการฝึกหัดศึกษา ในหลักสูตรเฉพาะหน้าที่และ/หรือการฝึกเป็นหน่วยต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยฝึกหัดศึกษาให้ได้วัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อปรับสภาพทางจิตใจและทางร่างกาย ให้มีลักษณะและท่าทางของทหารนาวิกโยธิน กับเรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติตน เพื่อการอยู่และการปฏิบัติงานร่วมกัน
2. เพื่อให้ทราบถึงธรรมเนียมของทหารที่จำเป็นจะต้องนำไปปฏิบัติตน ตลอดเวลารับราชการอยู่ที่กองประจำการ
3. เพื่อปลูกฝังจิตใจให้มีคุณธรรมที่ดียิ่ง เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีอุดมการณ์แห่งความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อปลูกฝังให้มีกริยามารยาทที่ดียิ่ง เป็นผู้มีระเบียบวินัย ให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาจากประชาชน

5. เพื่อเสริมสร้างให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงทางร่างกาย จนสามารถอดทนต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. เพื่อฝึกหัดให้ทหารมีความรู้ในวิชาการทหารนาวิกโยธินเบื้องต้นที่จำเป็นต้องทราบ แต่ละวิชาที่ทำการฝึกสอนมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. วิชาอาวุธศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อให้พลทหารใหม่เข้าใจถึงลักษณะทั่วไป จิตความสามารถ การทำงานของเครื่องกลไก การปรับศูนย์ ตั้งศูนย์ตามระยะยิง การเล็ง การลั่นไก ทำยิง การปรนนิบัติบำรุงรักษา การแก้ไขเหตุติดขัด สร้างความคุ้นเคย และความมั่นใจในการใช้อาวุธประจำกาย ปืนเล็กยาวเอ็ม 16 อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วิชายุทธวิธีเบื้องต้น มีความมุ่งหมายเพื่อให้พลทหารรู้ถึงหลักยุทธวิธีเบื้องต้น ในเรื่องบุคคลทำการรบในเวลากลางวันและกลางคืน หลักการพลางและวิธีการพลาง ชนิดและการใช้เครื่องกีดขวาง หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับป้อมสนามและหลุมบุคคลชนิดต่าง ๆ หลักยุทธวิธีระดับหมู่เกี่ยวกับการเข้าตี การตั้งรับ เทคนิคการลาดตระเวน การปฏิบัติบนเรือใหญ่ การเดินทางไกล การเข้าฐานพักแรม การป้องกันและปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบ ตลอดจนการใช้อาวุธประจำกายในสถานการณ์คับขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วิชาความรู้ทางทหารเบื้องต้น มีความมุ่งหมายเพื่อให้พลทหารรู้ถึงประวัติความเป็นมาของหน่วย ภารกิจ การจัดส่วนราชการของหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน มารยาทและขนบธรรมเนียมประเพณีของทหารเรือไทย การรักษาการณ์ ภัยอันตรายของยาเสพติด และมีความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญา เพื่อคุ้มครองทรัพย์สิน วัฒนธรรม ในกรณีขัดกันด้วยอาวุธของประเทศภาคี ให้พลทหารมีความรู้เกี่ยวกับปฐมพยาบาลเบื้องต้น การเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ การอนามัยส่วนบุคคลและการสุขาภิบาลในสนาม

4. วิชาพลศึกษาและเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกาย มีความมุ่งหมายเพื่อให้พลทหารได้รู้จักวิธีการออกกำลังกายตามแบบทหารที่ถูกต้อง อันจะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ แข็งแรงของร่างกาย เพื่อให้พลทหารมีความมั่นใจตนเองและการตัดสินใจโดยใช้สถานีข้ามเครื่องกีดขวางและสถานีทดสอบกำลังใจ เพื่อเป็นพื้นฐานในการฝึกทำการรบและปฏิบัติงานตราครุฑในสนาม (กองทัพเรือ, 2553)

การศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นการศึกษาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ระยะเวลาในการศึกษาหลักสูตรนี้มีระยะเวลาประมาณ 8 สัปดาห์ จากนั้นจะได้ส่งไปบรรจุตามหน่วยต่าง ๆ ของหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน

การฝึกพลทหารใหม่ หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง

ภายหลังจากที่หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ซึ่งเป็นหน่วยกำลังรบภาคพื้นดิน มีภารกิจหลักในการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเล ได้รับมอบหมายกองประจำการ ซึ่งผ่านการฝึกหลักสูตรทหารใหม่ภาคสารานศึกษา จากศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือแล้ว จะทำการฝึกทหารกองประจำการเหล่านี้ให้มีความรู้และความสามารถพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ตามหลักสูตรพลทหารต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง กองการฝึกพลทหาร ศูนย์การฝึก หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ซึ่งความมุ่งหมายของหลักสูตรนี้ก็เพื่อให้พลทหารที่ได้รับการบรรจุใหม่ มีความรู้เกี่ยวกับ การอาวุธ ทหารราบ การป้องกันความเสียหาย การปฏิบัติการจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ การข่าว การปกครองและการพยาบาลสนาม ระยะเวลาในการฝึก ประมาณ 6 สัปดาห์ เป็นการฝึกทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ สำหรับความมุ่งหมายการฝึกในแต่ละวิชามี ดังนี้

1. วิชาการอาวุธ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ คุณลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของอาวุธปืน หน้าที่พลประจำปืน การปรนนิบัติบำรุงรักษา การป้องกันอันตราย การรักษาความปลอดภัย การเก็บและรักษาวัตถุระเบิด

2. วิชาทหารราบ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เกี่ยวกับ การปฏิบัติสำหรับการฝึกท่าทหารราบทั้งหมดของทหารสังกัดกองทัพอากาศ สามารถเคลื่อนย้ายหน่วยทหารจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่งได้อย่างเป็นระเบียบและมาตรฐานเดียวกัน รูปขบวนพื้นฐานก่อนที่จะฝึกรูปขบวนรบต่อไป การปลูกฝังระเบียบวินัย ให้ประณีต สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ก่อให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือในหมู่คณะทหาร การดำรงชีพในป่าและในทะเล

3. วิชาการป้องกันความเสียหาย มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เกี่ยวกับ องค์ประกอบและประเภทของไฟ ลักษณะของไฟ วิธีใช้เครื่องมือดับเพลิงเบื้องต้น การป้องกันอัคคีภัย

4. วิชาการปฏิบัติการจิตวิทยาและการประชาสัมพันธ์ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เกี่ยวกับ การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มทหาร – พลเรือน สร้างภาพลักษณ์ชื่อเสียงให้แก่หน่วย การชักจูง โนมน้าวจิตใจให้เกิดการยอมรับและสนับสนุน ลดช่องว่างของสังคม

5. วิชาการข้าว มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยาน และรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการข้าวและการรักษาความปลอดภัยเบื้องต้น รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานเบื้องต้นได้

6. วิชาการปกครอง มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เกี่ยวกับภารกิจโดยทั่วไป สายงานการบังคับบัญชา สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้อง ตามระเบียบข้อบังคับและขนบธรรมเนียมประเพณีทหารเรือ

7. วิชาการพยาบาลสนาม มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เกี่ยวกับ การพยาบาลสนามเบื้องต้น สุขวิทยาส่วนบุคคล ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกัน ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและการป้องกัน

8. วิชาพลศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทหารใหม่ สังกัดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง ได้มีความรู้เกี่ยวกับ การฝึกกีฬาทหารเรือ การฝึกกายบริหารแบบราชนาวิ การออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของร่างกาย การทดสอบสมรรถภาพร่างกาย (กองทัพเรือ, 2543)

จากการศึกษาการเข้ารับราชการทหารกองประจำการในสังกัดหน่วยที่จะต้องไปฝึกในวิชาชีพเฉพาะเหล่าเพื่อเพิ่มทักษะและความชำนาญจะต้องได้รับการฝึกต่ออีกประมาณ 2 เดือน จึงจะสามารถมาไปปฏิบัติงานตามภารกิจในหน่วยนั้น ๆ ได้

สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ สังกัดกองทัพเรือ

การที่รัฐบังคับเกณฑ์ประชาชนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เพื่อทำหน้าที่ปกป้องประเทศชาติบ้านเมืองนั้น รัฐได้คำนึงถึงการใช้ชีวิตโดยเฉพาะความเป็นอยู่ของทหารเหล่านี้ ได้มีการให้สิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสมโดยทหารกองประจำการสังกัดกองทัพเรือจะได้รับสิทธิต่าง ๆ ดังนี้

1. ได้รับเงินเดือน เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราว

1.1 ทหารกองประจำการปีที่ 1 ขณะอยู่ในระหว่างการฝึกหลักสูตรทหารใหม่ ภาคสาธิตศึกษา ที่ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ จะได้รับเงินเดือน เดือนละ 1,630 บาท เงินเพิ่มค่าครองชีพ จำนวน 5,120 บาท เบี้ยเลี้ยงเดือนละ 2,250 บาท (วันละ 75 บาท) รวมเป็นเงิน 9,000 บาท

1.2 ทหารกองประจำการปีที่ 1 หลังจากผ่านการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่ ภาคสาธิตศึกษา จากศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือแล้ว จะได้รับเงินเดือน เดือนละ 3,670 บาท เงินเพิ่มค่าครองชีพ เดือนละ 3,080 บาท เบี้ยเลี้ยงเดือนละ 2,250 บาท (วันละ 75 บาท) รวมเป็นเงิน 9,000 บาท

1.3 ทหารกองประจำการปีที่ 2 จะได้รับเงินเดือน เดือนละ 4,400 บาท เงินเพิ่มค่าครองชีพ เดือนละ 2,350 บาท เบี้ยเลี้ยงเดือนละ 2,250 บาท (วันละ 75 บาท) รวมเป็นเงิน 9,000 บาท

จะเห็นได้ว่าเงินเดือนและค่าเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวของทหารกองประจำการรวมแล้วจะได้รับเดือนละ 9,000 บาท เงินเดือนจะเพิ่มเงินตามจำนวนปี ในขณะที่เดียวกันเงินค่าครองชีพชั่วคราวก็จะลดลงตามจำนวนปีเช่นกัน แต่ทั้งนี้ทหารกองประจำการก็จะได้รับเงินจำนวนเท่าเดิมคือ 9,000 บาท เทียบเท่าอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำคือวันละประมาณ 300 บาท

2. ได้รับเครื่องแต่งกายและเครื่องใช้ส่วนตัว ได้แก่

2.1 ผ้าปูที่นอนสีขาว 1 ผืน

2.2 ปลอกหมอนสีขาว 1 ปลอก

2.3 ผ้าผูกคอสีดำ 2 ผืน

2.4 ชุดกะลาสี สีทากิ 2 ชุด

2.5 หมวกทรงอ่อนสีทากิ 1 ใบ

2.6 หมวกกะลาสี สีทากิ 1 ใบ

2.7 กางเกงขาสั้นสีน้ำเงินดำ 2 ตัว

2.8 เสื้อยืดคอกลมสีขาว 2 ตัว

2.9 เสื้อคอกลมขลิบสีน้ำเงิน 2 ตัว

2.10 กางเกงขาสั้นสีทากิ 3 ตัว

2.11 รองเท้าผ้าใบสีน้ำตาล 1 คู่

2.12 รองเท้าผ้าใบสีขาว 1 คู่

2.13 รองเท้าหุ้มข้อหนังสีดำ 1 คู่

2.14 ถุงเท้าสั้นสีดำ 4 คู่

2.15 ผ้าปลัดอาบนํ้า 1 ผืน

2.16 แผ่นโครงผ้าผูกคอดำ 1 อัน

2.17 ถุงทะเลสีน้ำเงิน 1 ใบ

3. สิทธิได้ลดวันรับราชการทหารกองประจำการ

3.1 ทหารกองประจำการซึ่งสำเร็จการศึกษาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารปีที่ 1 ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จะลดวันรับราชการเหลือ 1 ปี หากจับสลาก จะลดวันรับราชการเหลือ 1 ปี 6 เดือน

3.2 ทหารกองประจำการซึ่งสำเร็จการศึกษาหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารปีที่ 2 ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จะลดวันรับราชการเหลือ 6 เดือน หากจับสลาก จะลดวันรับราชการเหลือ 1 ปี

3.3 ทหารกองประจำการซึ่งสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 หรือสำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้องขอเข้ากองประจำการ จะลดวันรับราชการเหลือ 1 ปี หากจับสลากจะไม่ได้สิทธิ์ลดวันรับราชการ ต้องรับราชการครบ 2 ปี

3.4 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อนุปริญญา และปริญญาตรี ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จะลดวันรับราชการเหลือ 6 เดือน หากจับสลากจะลดวันรับราชการเหลือ 1 ปี

ทั้งนี้ผู้ที่จะได้รับสิทธิลดหย่อนวันรับราชการทหารกองประจำการ จะต้องยื่นวุฒิการศึกษาในวันตรวจเลือก และต้องสำเร็จการศึกษาก่อนวันตรวจเลือก

4. สิทธิได้รับการเลื่อนกำหนดปลดจากกองประจำการ เพื่อขอรับราชการทหารกองประจำการต่อจากวันครบกำหนดปลดโดยสมัครใจ ซึ่งการขอรับราชการทหารกองประจำการต่อสามารถสมัครได้คราวละ 1 ปี และมีอายุไม่เกิน 25 ปีบริบูรณ์

5. สิทธิสมัครเข้ารับราชการทหาร ทหารกองประจำการซึ่งมีคุณวุฒิ มีคุณสมบัติตามที่กองทัพเรือต้องการ และเป็นผู้มีความประพฤติอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีสิทธิสมัครเข้ารับราชการต่อโดยบรรจุเป็นข้าราชการชั้นประทวน ปัจจุบันกองทัพเรือได้เปิดโอกาสให้ทหารกองประจำการสมัครรับราชการต่อได้ 2 เหล่า คือ เหล่าทหารขนส่ง และเหล่าทหารพลาธิการ โดยทหารกองประจำการที่จะสมัครต่อเข้ารับราชการเหล่าขนส่ง ต้องสำเร็จการศึกษาดั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป และได้รับประกาศนียบัตรผ่านการอบรมหลักสูตรพลขับรถของกรมการขนส่งทหารเรือ และทหารกองประจำการที่จะสมัครรับราชการต่อในเหล่าพลาธิการ ต้องสำเร็จการศึกษาดั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้รับประกาศนียบัตรผ่านการอบรมหลักสูตรทหารเหล่าพลาธิการ กรมพลาธิการทหารเรือ

6. สิทธิในการเลือกไปสังกัดหน่วยใหม่ ทหารกองประจำการในสังกัดกองทัพเรือ ทุกนายจะต้องเข้ารับการฝึกหลักสูตรทหารใหม่ ภาคสาธารณสุขที่ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ เป็นระยะเวลาประมาณ 9 สัปดาห์ ก่อนที่จะส่งมอบให้แก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ ขณะที่ทำการฝึกหัดศึกษาจะมีการสอบทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ หากทหารกองประจำการคนใดทำคะแนนสอบได้ลำดับที่ 1 – 5 จะได้รับโล่เกียรติยศและเกียรติบัตร โดยจะได้รับมอบในพิธีปิดการฝึก ซึ่งผู้บังคับบัญชาสูงสุดคือเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือจะเป็นประธานในพิธี กับจะได้รับสิทธิในการเลือกไปสังกัดหน่วยใหม่ได้ตามความต้องการ ซึ่งผู้ได้รับสิทธิส่วนจะใหญ่จะใช้สิทธิไป

สังกัดหน่วยที่อยู่ใกล้ภูมิลำเนา หรือหน่วยที่เห็นว่าจะสามารถให้อากาศที่ติดต่อไปได้
(ป้ายประชาสัมพันธ์ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ)

สิทธิของทหารกองประจำการสังกัดกองทัพเรือที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงสิทธิในขั้นพื้นฐาน
ที่ทหารกองประจำการทุกคนจะได้รับ แต่เมื่อไปปฏิบัติราชการในต้นสังกัดใหม่อาจจะได้รับสิทธิ
เพิ่มขึ้น เช่น หากไปสังกัดหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน จะได้รับเงินเพิ่มพิเศษในการไปปฏิบัติ
ภารกิจต่าง ๆ

การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ กองทัพอากาศ

ในส่วนของกองทัพอากาศ จะรับการบรรจุทหารกองประจำการ เป็น 2 ผลัด เช่นเดียวกับ
กองทัพบก กล่าวคือ รับการบรรจุทหารกองประจำการผลัดที่ 1 ในวันที่ 1 พฤษภาคม และผลัดที่ 2
ในวันที่ 1 พฤศจิกายนของทุกปี โดยหน่วยที่รับผิดชอบหลักในการฝึกทหารกองประจำการ คือ
หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน ซึ่งมีหลักสูตรพลทหารกองประจำการ อย.บยอ.พ.ศ. 2545 เป็น
หลักสูตรการฝึก หลักสูตรดังกล่าวมีความมุ่งหมายให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ ใน
เรื่องวิชาทหาร สามารถนำไปปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็นหมวดวิชา จำนวน 11 หมวด ดังนี้

หมวดวิชาที่ 1 การฝึกบุคคลท่ามือเปล่า มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรม
ปฏิบัติการฝึกบุคคลท่ามือเปล่า ได้แก่ ท่าตรง ท่าพัก ท่าเคารพ ท่าหันอยู่กับที่ ท่าเดินท่าวิ่ง ท่าหันใน
เวลาเดิน ท่าหันในเวลาวิ่ง ท่าถอดหมวก ท่าหมอบ การฝึกแถวซิด ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 2 การฝึกบุคคลท่าอาวุธ ปลาย.5.56 มม. มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการ
ฝึกอบรมปฏิบัติการฝึกบุคคลท่าอาวุธ ปลาย.5.56 มม. ได้แก่ ท่าเรียบอาวุธ ท่าพัก ท่าสะพายอาวุธ
ท่าสะพายขวาง ท่าเฉียงอาวุธ ท่าเคารพ ท่าแบกอาวุธ ท่าตรวจอาวุธ ท่าคิดดาบ
ท่าถอดหมวก ท่าหมอบ การรวมอาวุธ การฝึกแถวซิด ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 3 การฝึกใช้อาวุธ ศิลปะป้องกันตน และการใช้ลูกระเบิดขว้าง มี
วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้อาวุธ ปลาย.5.56 มม. คบ.40 มม. ศิลปะป้องกันตน และ
การใช้ลูกระเบิดขว้าง สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 4 แบบธรรมเนียมทหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้
ความหมายของยศ เครื่องหมายยศ ระเบียบและแบบธรรมเนียมของทางราชการ ได้แก่ การลา การ
รายงาน การร้องทุกข์ การเคารพ มารยาทและวินัยของทหาร การจัดหน่วย ทอ.การรักษาการณ์ การ
รักษาความปลอดภัย ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 5 การพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ยาเสพติด ได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการ

หมวดวิชาที่ 6 การฝึกตามหน้าที่ จำพวก อย. (ทย.๑ ต่อ.๑) และจำพวก ปพ. มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการฝึกอาวุธประจำกาย อาวุธประจำหน่วย วิชายุทธวิธี สามารถนำไปปฏิบัติการกิจในการป้องกันฐานบิน ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 7 วิชาทั่วไป มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจวิธีการติดต่อสื่อสาร แผนที่ เข็มทิศ การปฐมพยาบาลและสุขภาพิบาล การป้องกันจากสงคราม นชค. การควบคุมฝูงชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 8 ฝึกภาคสนามและการฝึกยิงอาวุธด้วยกระสุนจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการฝึกยิงอาวุธด้วยกระสุนจริง เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับอาวุธของหน่วย รวมทั้งมีความรู้เรื่องยุทธวิธี การป้องกันฐานบิน บุคคลทำการรบ และการทดสอบกำลังใจ ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 9 การฝึกทบทวน จำพวก อย. (ทย.๑ ต่อ.๑) และจำพวก ปพ. มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการกิจในการป้องกันฐานบินทางภาคพื้น ภาควิอากาศ การรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ อาคาร สถานที่ราชการ ทบทวนการฝึกยิงอาวุธด้วยกระสุนจริง ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 10 ฝึกยิงอาวุธด้วยกระสุนจริง จำพวก อย. (ทย.๑ , ต่อ.๑) และจำพวก ปพ. การรักษาการณ์และภารกิจอื่น ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติการฝึกยิงอาวุธในแต่ละจำพวก ได้แก่ จำพวก อย. (ทย.๑ ต่อ.๑) จำพวก ปพ.๑ การรักษาการณ์ และภารกิจอื่นที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย รวมทั้งสามารถอธิบายในเรื่องสิทธิมนุษยชน นิรภัยภาคพื้น การป้องกันภัยของ นชค. ได้อย่างถูกต้อง

หมวดวิชาที่ 11 อบรมก่อนปลดประจำการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพ รวมทั้งสามารถอธิบายหน้าที่ของทหารกองหนุน การสงครามจิตวิทยา สิทธิจากองค์การทหารผ่านศึก กฎหมายเบื้องต้นที่ควรทราบ และการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อย่างถูกต้อง

การดำเนินการฝึก

ได้แบ่งการฝึกเป็น 3 ภาค คือการฝึกภาคที่ 1,2 และ 3 โดยการฝึกภาคที่ 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่การฝึกภาคที่ 1 ตอนที่ 1 เป็นการฝึกทหารกองประจำการ (ใหม่) ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ฝึกอบรมในหมวดวิชาที่ 1-4 เมื่อจบการฝึก จะส่งทหารกองประจำการ (ใหม่) ที่ได้รับการคัดเลือก

เข้ารับการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด การฝึกภาคที่ 1 ตอนที่ 2 เป็นการฝึกตามหน้าที่ ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ฝึกอบรมในหมวดวิชาที่ 5-7 การฝึกภาคที่ 1 ตอนที่ 3 เป็นการฝึกวิชาชีพ ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ฝึกอบรมในหมวดวิชาที่ 8 การฝึกภาคที่ 2 เป็นการฝึกทบทวน ระยะเวลา 76 สัปดาห์ ฝึกอบรมในหมวดวิชาที่ 9-10 และการฝึกภาคที่ 3 เป็นการอบรมก่อนปลดประจำการ ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ฝึกอบรมในหมวดวิชาที่ 11 กล่าวโดยสรุปการฝึกทหารกองประจำการสังกัดกองทัพอากาศ จะแบ่งการฝึกเป็น 3 ภาค โดยการฝึกภาคที่ 1 เป็นการฝึกทหารใหม่ การฝึกตามหน้าที่และการฝึกวิชาชีพ ใช้ระยะเวลาการฝึกรวม 24 สัปดาห์ การฝึกภาคที่ 2 เป็นการฝึกทบทวนระยะเวลา 76 สัปดาห์ และการฝึกภาคที่ 3 เป็นการอบรมก่อนปลดจากกองประจำการ ระยะเวลา 4 สัปดาห์ (กองทัพอากาศ, 2553)

การทหารของต่างประเทศ

1. การทหารของประเทศกลุ่มอาเซียน

1.1 กองทัพฟิลิปปินส์

กองทัพฟิลิปปินส์มีความแตกต่างจากกองทัพในประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ เนื่องจากมีอิทธิพลทั้งจากภายในและภายนอกอันมีผลกระทบต่อแนวคิดในการจัดโครงสร้างของกองทัพ โดยเฉพาะอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เกิดความเข้าใจโดยลำดับในที่จะขอแบ่งกองทัพฟิลิปปินส์เป็น 4 สมัย ได้แก่ กองทัพฟิลิปปินส์ในสมัยก่อนตกเป็นอาณานิคมของสเปน สมัยตกเป็นอาณานิคมของสเปน สมัยเป็นเมืองขึ้นของสหรัฐอเมริกา และสมัยได้รับอิสรภาพ

กองทัพฟิลิปปินส์สมัยก่อนตกเป็นอาณานิคมของสเปน ประชาชนฟิลิปปินส์โบราณ จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ เรียกว่า “บารังไก” (Barangay) หรือ หมู่บ้าน แต่ละบารังไกจะแยกกันเป็นกลุ่ม มีค่านิยมและวัฒนธรรมของตนเอง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ดำรงชีพด้วยการทำการเกษตร แต่ละบารังไกจะมีกองทัพของตนเอง แต่ไม่มีการจัดระเบียบเป็นแบบแผน เป็นเพียงการรวมผู้ชายที่แข็งแรงพร้อมกับอาวุธของตนไว้สำหรับป้องกันการโจมตีจากบารังไกอื่น อาวุธส่วนใหญ่ทำด้วยมือ เช่น มีด ดาบ กริช หลาว และหอก เป็นต้น แต่เฉพาะที่เกาะมินดาเนา จะมีการใช้ปืนเป้าลูกดอก (Sumpit) และมีการใช้โล่เป็นเกาะกำบังตัว

กองทัพฟิลิปปินส์สมัยเป็นอาณานิคมของสเปน การที่สเปนเข้าครอบครองฟิลิปปินส์ ไม่สามารถครอบครองพื้นที่ได้ทั้งหมด มีการต่อต้านจากชาวบารังไก ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มลาปูลาปู ผู้ปกครองเมืองมัคตัน (Mactan) ได้นำทัพเข้ารบกับสเปน เมื่อวันที่ 28 มีนาคม ค.ศ. 1521 และสามารถรบชนะ และถือเป็นการรบครั้งแรกของกองทัพฟิลิปปินส์ระหว่างกองทัพต่างชาติกับกองทัพชาวพื้นเมือง แต่ภายหลังกองทัพฟิลิปปินส์ก็สามารถรบชนะกองทัพชาวพื้นเมือง

ได้ครอบครองมะนิลาและแต่งตั้งเป็นเมืองหลวง แต่ไม่สามารถครอบครองพื้นที่ทางตอนเหนือ เพราะกลุ่มชนพื้นเมืองมีกำลังเข้มแข็ง ซึ่งชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้ยังมีการต่อต้านรัฐบาลจนถึงปัจจุบัน ภายใต้ชื่อขบวนการคาติปูนัน (Katipunan) ในศตวรรษที่ 19 ชาวฟิลิปปินส์ได้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และความเท่าเทียมจากสเปน ก่อให้เกิดขบวนการชาตินิยมขึ้น โดยมี อังเดรส โบนิฟาซิโอ (Andris Bonifacio) ได้ก่อตั้งกองกำลังขึ้นในเมืองต่าง ๆ ของฟิลิปปินส์ เป็นลักษณะกองกำลังทหาร โดยจัดกองทัพเป็นรูปสามเหลี่ยม มีการจัดยศทหารเป็น 3 ระดับ คือ ระดับหัวหน้าเรียกว่า “คาติปอน (Katipon Associate)” ระดับสองเรียกว่า “คาวาล (Kawal soldier)” และระดับสามเรียกว่า “บายานี (bayani patriot)”

ในปีคริสต์ศักราช 1896 ขบวนการคาติปูนันได้เสริมสร้างกองกำลังทหารใหญ่ขึ้น มีสมาชิกทั่วประเทศ และได้ก่อตั้งสภาสูงสุด (Supreme council) โดยมี โบนิฟานีโอเป็นประธานสูงสุด และวางแผนจะโจมตีมะนิลา แต่เกิดความแตกแยกทางความคิดของทหารในการต่อสู้กับสเปน จึงได้มีการจัดระเบียบกองทัพใหม่ โดยจัดหน่วยเป็นกองพัน จำนวน 5 กองพัน แต่ละกองพันจะมีกำลังพลกองพันละ 203 คน ขึ้นการบังคับบัญชาแก่นายทหารยศพันเอก และมีเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่ทหารกองพันละ 16 คน เหตุอันเนื่องมาจากความขัดแย้งทางความคิด ต่อมาได้มีการประชุมที่เทเฮโรส (Tejeros) เพื่อยุบขบวนการคาติปูนันและจัดตั้งรัฐบาลเรียกว่า สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republica filipino) และเลือก อาร์เตนิโอ ริคาร์เต เป็นผู้บัญชาการทหาร เทียบเท่ากับประธานเสนาธิการ (Chief of staff) ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงถือได้ว่าการประชุมที่เทเฮโรส เป็นการจัดตั้งกองทัพครั้งแรกอย่างเป็นทางการของฟิลิปปินส์ และได้ร่างรัฐธรรมนูญสำหรับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งเรียกว่า รัฐธรรมนูญ Biak-na-bato เมื่อวันที่ 1-2 ธันวาคม ค.ศ. 1897 จากนั้นได้มีการสู้รบกับทหารสเปน จนในที่สุดสเปนต้องเซ็นสัญญาสงบศึกในวันที่ 2 มิถุนายน 1898 ยอมให้ฟิลิปปินส์ประกาศอิสรภาพ

การจัดกองทัพฟิลิปปินส์ภายหลังได้รับเอกราชจากสเปน ในวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1898 อาเกีนาโด ได้ปฏิวัติการปกครองฟิลิปปินส์เสียใหม่โดยจัดตั้งกระทรวงสงครามและงานสาธารณะ (Department of war and public works) ภายใต้การบังคับบัญชาของกองทัพฟิลิปปินส์ มีบาลโดเมโร อาเกีดาลโน เป็นรัฐมนตรี พร้อมกับจัดตั้งรัฐบาลบริหารกลางแห่งชาติ เพื่อปฏิบัติงานต่าง ๆ ของประเทศ การจัดตั้งกองทัพภายใต้แนวความคิดให้กองทัพทันสมัย ในวันที่ 30 กรกฎาคม 1898 รัฐบาลได้ออกกฎหมายเปลี่ยนแปลงโครงสร้างกองทัพ โดยมีหน่วยทหารประจำการปฏิบัติการตามปกติ และมีทหารอาสาสมัครซึ่งมีระยะเวลาการเป็นทหาร 2 ปี ในกรณีที่มีการรุกรานเกิดขึ้นภายในประเทศ กำหนดให้ผู้ชายทุกคนมีหน้าที่ปกป้องประเทศชาติ แต่ที่แปลกคือผู้ชายที่ยังไม่แต่งงานไม่ต้องเป็นทหาร สำหรับขนาดของกองทัพขึ้นอยู่กับความสำคัญของแต่ละจังหวัดว่าเป็นจุด

ยุทธศาสตร์หรือไม่ ในแต่ละจังหวัดต้องรับผิดชอบในการจัดหาอาหารและส่งกำลังบำรุง จังหวัดที่มีทหารอาสาไม่พอ ผู้ชายซึ่งยังไม่แต่งงานที่มีอายุระหว่าง 17-30 ปี ต้องไปช่วยรบโดยต้องผ่านการลงทะเบียนก่อน จังหวัดใดที่มีทหารอาสาเกิน ต้องส่งไปที่หน่วยทหารส่วนกลาง ซึ่งมีอย่างน้อย 3,000 นาย ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้กับประธานาธิบดี

กองทัพฟิลิปปินส์ภายใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกา เมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าครอบครองฟิลิปปินส์ ประธานาธิบดีแมคคินลีย์ ได้ประกาศให้นายพลไอทิส เป็นข้าหลวงทหารสหรัฐในฟิลิปปินส์ ภายใต้การควบคุมของสหรัฐ โดยมีนโยบายเอาชนะชาวฟิลิปปินส์ให้มีความเชื่อมั่นปกครองชาวฟิลิปปินส์ด้วยความรัก การประกันสิทธิและเสรีภาพ กล่อมเกล่าให้ชาวฟิลิปปินส์ด้วยความเมตตากรุณา หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจการปกครอง ในด้านการทหารไม่มีการเปลี่ยนตัวผู้บัญชาการใหญ่สมัชชาอินาลโด มีการแต่งตั้งผู้บัญชาการทหารสามเหล่าทัพเป็นเหมือนผู้บัญชาการทหารสูงสุด

กองทัพฟิลิปปินส์ได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมากในช่วงที่สหรัฐอเมริกาเข้าครอบครองในระยะเวลาเวลา 50 ปี ทั้งด้านบุคลากรและอาวุธยุทโธปกรณ์ ปัจจุบันที่กองทัพได้รับการพัฒนาในช่วงนี้ก็คือสหรัฐอเมริกามีฐานทัพเรือและฐานทัพอากาศที่ใหญ่ที่สุดในย่านเอเชีย - แปซิฟิกอยู่ในฟิลิปปินส์ เพื่อรักษาน่านน้ำและป้องกันภัยคอมมิวนิสต์ที่จะเข้ามามีอิทธิพลในช่วงสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาได้แลกเปลี่ยนการคงอยู่ของฐานทัพกับการช่วยเหลือกองทัพฟิลิปปินส์ กองทัพฟิลิปปินส์ได้ลดศักยภาพลงในปี ค.ศ. 1992 เพราะงบประมาณลดน้อยลง เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้ถอนทัพทั้งหมดออกไปพร้อมกับลดความช่วยเหลือลงไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามฟิลิปปินส์สามารถขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งคราว ได้ถ้ามีเหตุการณ์ก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบเกิดขึ้นในประเทศ ตามสนธิสัญญาการช่วยเหลือทางทหารปี ค.ศ. 1947 และสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันปี ค.ศ. 1951 ทหารในฟิลิปปินส์อยู่ภายใต้การนำของรัฐบาลพลเรือน ถึงแม้ทหารจะมีบทบาทที่จะมีภายใต้การนำของพลเรือนอย่างเช่นในสมัยมาร์กอส เป็นต้น หรือการก่อการปฏิวัติในสมัชชาอินอกีเช่นกันอยู่ภายใต้การนำของรัฐมนตรีกลาโหม ซึ่งมีความทะเยอทะยานทางการเมืองที่ต้องการจะเป็นประธานาธิบดี ประชาชนชาวฟิลิปปินส์มีค่านิยมไม่ยอมรับการให้ทหารปฏิบัติแล้วดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ซึ่งรัฐธรรมนูญระบุไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งบทบาทของประชาสังคมกลุ่มอื่น ๆ ในฟิลิปปินส์คอยคัดค้านอำนาจของทหารไว้ ทหารจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพลังประชาชนในจำนวนหลายพันกลุ่ม ทหารในฟิลิปปินส์ได้ชื่อว่าเป็นทหารอาชีพที่พัฒนาด้านทหารตามระบบอาวุธและตามคุณความดีที่ได้กระทำอยู่ภายใต้การนำของรัฐบาลพลเรือน บทบาทของทหารภายใต้การกำกับของรัฐบาลพลเรือนนี้มีหน้าที่ในการป้องกันประเทศและพัฒนาชุมชน และมีบทบาทเต็มทีในการต่อสู้กับการก่อการร้ายภายใน ภายใต้การกำกับของรัฐบาลพลเรือน ไม่ใช่เป็น

การกำกับของรัฐบาลทหาร ภัยคุกคามของประเทศฟิลิปปินส์มาจากภายในมากกว่าภายนอก รัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์ตั้งแต่ฉบับแรก ปี ค.ศ.1935 ที่สหรัฐอเมริกาช่วยร่างให้และเป็นแม่แบบของรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1986 ได้ช่วยกล่อมเกล่าให้ทหารในกองทัพเป็นทหารอาชีพ อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคมที่จะช่วยรัฐในการป้องกันประเทศ (ลีดา สอนศรี, 2546)

1.2 กองทัพพม่า

กองทัพพม่าก่อกำเนิดมาจากขบวนการชาตินิยมที่ก่อตั้งเพื่อเรียกร้องเอกราชของพม่า จากอังกฤษ โดยมีรากฐานความคิดแสดงเจตจำนงหลัก 3 ประการ (Our three main national causes) ซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่ชาวพม่าทุกคนต้องธำรงรักษา ได้แก่ เอกภาพของสหภาพ ความสามัคคีภายในชาติ และความวิวัฒนาการของอธิปไตยแห่งชาติ โดยที่พม่าเคยตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและญี่ปุ่น นักศึกษาและประชาชนพม่าได้รวมตัวก่อตั้งกองทัพเพื่อเอกราชของพม่า เพื่อขับไล่อังกฤษ และญี่ปุ่นตามลำดับ จนได้รับเอกราชในเวลาต่อมาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 1497 ตามข้อตกลง Aung san-atlee และข้อตกลงปางหลวง

ปัญหาอันเนื่องมาจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศพม่า ทำให้มีความแตกต่างกัน ทางในด้านภูมิศาสตร์และชาติพันธุ์ กล่าวคือ พื้นที่บริเวณราบลุ่มแม่น้ำอิระวดี /สะโตง เป็นถิ่นฐานของชนชาวพม่า บางส่วนมีการผสมผสานกับมอญหรือกระเหรี่ยง พื้นที่ตามเทือกเขาที่สลับซับซ้อน เป็นถิ่นฐานของชนกลุ่มน้อย ได้แก่ ยะไข่ จีน คะฉิ่น ไทยใหญ่ คะยา กระเหรี่ยงและมอญ ความสัมพันธ์ของประชาชนทั้งสองพื้นที่เป็นไปอย่างเปราะบาง ดังนั้น เมื่อพม่าได้รับเอกราช รัฐธรรมนูญฉบับแรกได้มีบทบัญญัติในมาตรา 201 ระบุว่า “ทุกรัฐมีสิทธิแยกตัวออกจากพม่าได้ ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้” และมาตรา 202 ระบุว่า “สิทธิแยกตัวออกนี้ต้องไม่กระทำภายใน 10 ปี นับตั้งแต่วันรับรองประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองประเทศ” ด้วยเหตุนี้ทำให้ประเทศพม่ามี ปัญหาการปกครองและความสามัคคีของชนในชาติ สังเกตได้จากกองทัพได้มีคำขวัญว่า เลือดเดียว เสียงเดียว และสายบังคับบัญชาเดียว (One blood one voice and one command) ในช่วงทศวรรษ 1950 ได้เกิดความแตกแยกในระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายทหาร ในสายตาของกองทัพและประชาชน นักการเมืองถูกมองว่าเอาแต่ต่อสู้ชิงอำนาจกัน ขณะที่ทหารในกองทัพต้องเสียสละชีวิตเพื่อชาติบ้านเมือง กระแสความคิดดังกล่าวได้เกื้อกูลต่อการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยตรงของฝ่ายทหาร จนในปี คริสต์ศตวรรษที่ 1958 พรรครัฐบาลคือพรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-facist people s freedom league-afpl) เกิดความแตกแยกอย่างรุนแรง ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน จึงหาทางออกโดยเชิญ พลเอกเนวิน ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็น นายกรัฐมนตรีรักษาการ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทางฝ่ายทหารเข้าไปมีบทบาทในการปกครองประเทศ ด้วยความมั่นใจต่อกระแสศรัทธาที่ประชาชนมีต่อกองทัพ พลเอกเนวิน จึงตัดสินใจเข้ายึดอำนาจ

การปกครองจากรัฐบาลพลเรือนของ อูนู เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 1962 คณะทหารได้ก่อตั้งสภาปฏิวัติ (Revolutionary council) ดำเนินการบริหารประเทศแบบเบ็ดเสร็จ เด็ดขาด ได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1947 (ซึ่งหมายรวมถึงการยกเลิกสิทธิในการแยกประเทศของรัฐที่รวมอยู่ในสหภาพ) และ จัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ Burma socialist program party-pspp เช่นเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์ ปกครองประเทศพม่าแบบพรรคเดียว ในด้านการพัฒนาการของกองทัพพม่า จากรากฐานความคิด แบบชาตินิยมที่แรงกล้าของฝ่ายทหาร ประกอบกับความเปราะบางของสหภาพพม่า และสภาวะ สงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นตั้งแต่สามเดือนแรกที่พม่าได้รับเอกราชและดำรงอยู่อย่างยืดเยื้อยาวนาน เป็นพลังสำคัญที่ทำให้กองทัพพม่ามีการพัฒนาการอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการยก ฐานะ “สำนักงานกลาโหม” เป็นกระทรวงกลาโหม การจัดตั้งสภาการป้องกันประเทศแห่งชาติ (National defence committee) เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการป้องกันประเทศ โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และจัดตั้งสภากลาโหม (Defence services committee) รับผิดชอบด้าน การทหารโดยตรง ในปีคริสต์ศักราช 1952 ดำเนินการวางระบบการเกณฑ์ทหาร การจัดตั้ง “สถาบัน กลาโหม” (Defence service institute) เพื่อบริหารด้านการเงินและสนับสนุนด้านสวัสดิการของ ทหารในกองทัพ การดำเนินการปรับปรุง โครงสร้างและการพัฒนาดำเนิน ไปอย่างต่อเนื่อง ด้าน กำลังพลในปี คริสต์ศักราช 1998 มีกำลังพลประมาณ 350,000 – 400,000 คน กำลังพลส่วนใหญ่เป็น ของกองทัพบกประมาณร้อยละ 92 ที่เหลือเป็นของกองทัพเรือ และกองทัพอากาศ (ดำรง ไคร์ครวญ, 2546)

1.3 กองทัพอินโดนีเซีย

ในสมัยตกเป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ กองทัพอินโดนีเซียแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่เป็นกองกำลังเป็นกึ่งคนดัตช์ทั้งหมดเรียกว่า “กองทัพราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์” (Koninklijke leger หรือ Royal netherland army) อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า “กองทัพบกแห่งอินดิสของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์” (Royal netherland indies army หรือ Koninklijke netherlandsche indische leger หรือ KNIL) เป็นกองกำลังที่มีคนในหมู่เกาะอินโดนีเซีย รวมอยู่ด้วย ซึ่งประกอบด้วยกำลังพลที่เป็นคนอินโดนีเซียซึ่งถูกคัดตัวมาจากกลุ่มเชื้อชาติบางกลุ่ม เท่านั้น ผู้บังคับบัญชาเกือบทั้งหมดเป็นคนดัตช์ จะมีคนอินโดนีเซียบ้างที่ได้รับตำแหน่ง ผู้บังคับบัญชาแต่ก็เป็นส่วนน้อย

ในช่วงที่ญี่ปุ่นเข้ายึดครองอินโดนีเซีย โดยบุกเกาะสุมาตราเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 1942 และบุกเกาะชวาเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 1942 ญี่ปุ่นมีนโยบายแสวงความร่วมมือจากคนชวาจึงได้มีการ สัญญาว่าจะช่วยปลดแอกจากเนเธอร์แลนด์ ได้มีการสนับสนุนกลุ่มชาตินิยมและกลุ่มมุสลิม โดยเฉพาะสภาแห่งสมาคมมุสลิมอินโดนีเซีย ให้มีการจัดตั้งกองกำลังขึ้น กองกำลังที่สำคัญคือกอง

กำลังอาสาสมัครเพื่อปกป้องชาว ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ผู้ปกป้องปิตุภูมิ” (Pembela tanah air – peta) กองกำลังนี้ได้รับการฝึกทางทหารเบื้องต้น ฝึกให้มีจิตใจฮึกเหิม กองกำลังเช่นเดียวกันนี้ ยังมีในหมู่เกาะสุมาตราเรียกว่า “กียูกัน” (Gyugun) ในปลายปี ค.ศ. 1942 ญี่ปุ่นได้จัดตั้งกองกำลังเสริมขึ้นอีกเรียกว่า “ไฮโฮ” (Heiho) เป็นกองกำลังขนาดเล็กทำหน้าที่รักษาการ นอกจากจะฝึกทางทหารให้แล้วญี่ปุ่นยังอบรมให้คนอินโดนีเซียเกลียดชังพวกฝรั่ง นอกจากนี้ยังยอมให้พรรคการเมืองต่าง ๆ มีกองกำลังของตนเองได้ด้วย เช่น พรรคชาตินิยมที่ซูการ์โนเป็นผู้นำ มีหน่วยระวางหน้า พรรคัมสจุมมี กองทัพพระอัลเลาะห์ (Hizbullah) พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียก่อตั้งกองทัพประชาชน (Laskar rakyat) พวกคนหนุ่มมาตั้งกองกำลังพิเศษหมายเลข 1 (Pasukan istimewa) ฝ่ายที่นิยมแนวคิดแบบสังคมนิยมซึ่งกำลังเฟื่องฟูในสมัยนั้น ได้รวบรวมคนหนุ่มเป็นกลุ่มสังคมนิยมอินโดนีเซีย (Pemuda sosialis indonesia หรือ PESINDO) เมื่อญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้สงครามในวันที่ 15 สิงหาคม 1945 ประธานาธิบดีซูการ์โน ได้ยุบเลิกกองกำลังติดอาวุธต่าง ๆ เพราะมองว่าเป็นเครื่องมือของญี่ปุ่น

ในช่วงสงครามกอบกู้เอกราช (ค.ศ.1945 – 1950) กองกำลังอิสระทั้งหลายได้พยายามแสดงบทบาท แต่กองกำลังเหล่านี้ไม่มีผู้นำที่ดี ไร้ระเบียบวินัย ไม่มีอาวุธ และมีแนวความคิดขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ตำรวจก็ไม่มี ความหมายเพราะเป็นเครื่องมือของเจ้าอาณานิคมมาตลอด สาธารณรัฐต้องมีกองทัพของตนเองเพื่อควบคุมสถานการณ์และการรับมือกับการกลับมาของเนเธอร์แลนด์ เป็นที่น่าสังเกตว่าในตอนแรกในรัฐบาลไม่มีตำแหน่งรัฐมนตรีกลาโหม รัฐบาลได้จัดตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายในสงครามเรียกชื่อว่า “องค์กรเพื่อช่วยเหลือครอบครัวต้องภัยสงคราม” และมีองค์กรย่อยที่เรียกชื่อว่า “องค์กรเพื่อความมั่นคงของประชาชน” มีหน้าที่ร่วมกับประชาชนจัดให้เกิดความมั่นคงภายในประเทศ และให้อยู่ภายใต้คณะกรรมการแห่งชาติอินโดนีเซียกลาง แต่เกิดปัญหาการไม่ยอมรับของกองกำลังต่าง ๆ ในที่สุดรัฐบาลจึงตัดสินใจตั้ง กองทัพเพื่อความมั่นคงของประชาชน ในวันที่ 12 พฤศจิกายน ค.ศ.1945 และแต่งตั้งซูดีร์มัน (SUDIRMAN) เป็นผู้บัญชาการ และแต่งตั้งสุลต่านฮาเม็งกูโวโนที่ 9 แห่งช็อกยาคาด้า เป็นรัฐมนตรีความมั่นคง ในที่สุดเมื่อวันที่ 24 มกราคม ค.ศ.1946 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “กองทัพสาธารณรัฐอินโดนีเซีย” และในปลายเดือน พฤษภาคม ค.ศ.1946 ได้จัดองค์กรของกระทรวงกลาโหมใหม่หมด และยกเลิกกองกำลังอิสระทั้งหมด

ในกองทัพอินโดนีเซียมีความแตกต่างกันในทางความคิดในหมู่นายทหารอันเกิดจาก/เข้ายึดช็อกยาคาด้า ซึ่งเป็นที่ตั้งของรัฐบาลอินโดนีเซีย ฝ่ายการเมืองยอมแพ้ แต่ฝ่ายทหารไม่ยอมแพ้ และตั้งรัฐบาลในเขตชวาขึ้น กลุ่มมุสลิมที่เรียกว่า “ดาร์อุลอิสลาม” (Darul islam)

ก่อตั้งกองทัพอินโดนีเซีย พร้อมกับประกาศก่อตั้งรัฐอิสลามอินโดนีเซีย ทำให้เกิดปัญหาต่อกองทัพอินโดนีเซีย โดยถือว่าเป็นกบฏ ในขณะที่เนเธอร์แลนด์มีกำลังไม่มากพอที่จะเอาชนะอินโดนีเซียได้ทั้งหมด ประกอบกับถูกกดดันจากหลายประเทศ จึงยอมเจรจากับอินโดนีเซีย ในตอนแรกกองทัพและฝ่ายมุสลิม ได้คัดค้านการเจรจา แต่ในที่สุดก็ถูกหว่านล้อมให้เข้าร่วมเจรจา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้รับเอกราชอย่างแท้จริงเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 1949 เรียกรูปแบบของรัฐใหม่นี้ว่า “สาธารณรัฐแห่งสหรัอินโดนีเซีย (Republic of the united of indonesia) หรือ RUSI) ต่อมาในเดือนสิงหาคม 1950 อินโดนีเซียได้ยกเลิกระบบสหพันธรัฐ กลับมาเป็นรัฐเดี่ยวคือสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งทั้งหมดนี้กองทัพได้มีบทบาทที่เด่นชัดทั้งในด้านการสู้รบและการเจรจาตกลงทางการเมือง (วิทยา สุจริตชนารักษ์, 2546)

1.4 กองทัพประชาชนลาว

กองทัพของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งทำหน้าที่ในการปกป้องอธิปไตยและความมั่นคงของรัฐทุกวันนี้ มาจากการจลาจลของประชาชนที่เกิดจากการรวมตัวของศักดินา ปัญญาชน ชาวบ้าน และชาวเขา ชาวดอยทั้งหลาย เพื่อต่อต้านอำนาจการปกครองของต่างชาติที่เข้ายึดครองอินโดจีนเมื่อศตวรรษที่ผ่านมา

นับตั้งแต่ลาวถูกผนวกเข้าเป็นแคว้นที่ 5 ของสหพันธอินโดจีน อาณานิคมของฝรั่งเศส วันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 1899 และถูกปกครองโดยสมบูรณ์แบบจากเจ้าอาณานิคม ได้รับการต่อต้านจากชาวลาวอย่างกว้างขวาง แต่การต่อต้านในระยะแรกยังไม่เป็นระบบและไม่มีพลังเพียงพอ ฝรั่งเศสสามารถปราบปรามได้อย่างราบคาบ การต่อสู้เริ่มมีระบบเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน สาขาลาวก่อตั้งกองกำลังติดอาวุธ ในอำเภอณาแก จังหวัดนครพนม ประเทศไทย เมื่อวันที่ 28 มีนาคม ค.ศ. 1945 เพื่อต่อสู้ขับไล่ทหารญี่ปุ่น กองกำลังประกอบด้วยชาวลาว และชาวเวียดนาม ประมาณ 40 คน แต่การต่อสู้ที่มีผลสะท้อนต่อการปกครองของฝรั่งเศสจริง ๆ เกิดจากกลุ่มต่อต้านด้านตะวันออกคือบริเวณชายแดนลาวเวียดนาม จนในที่สุดได้มีการลงนามในสนธิสัญญาลาว – ฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสยอมให้รัฐบาลลาวมีบทบาทในต่างประเทศมากขึ้น ให้มีกองทัพแห่งชาติ แต่ยังให้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของฝรั่งเศส ภายใต้สนธิสัญญานี้ทำให้ผู้นำลาวหลายคนได้รับการอภัยโทษและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ผู้นำแต่ละคนเกิดความเห็นไม่ตรงกัน ผู้นำคนสำคัญคนหนึ่งคือเจ้าสุภานุวงศ์ มีแนวทางรักษาความสัมพันธ์กับเวียดนาม ขณะที่ผู้นำคนอื่น ๆ ไม่เห็นด้วยมองว่าการร่วมมือกับฝรั่งเศสลาวจะได้รับประโยชน์มากกว่า เจ้าสุภานุวงศ์จึงแยกตัวไปตั้งองค์กรของตนเรียกว่า “ขบวนการประเทศลาว (ประเทศลาว)” เปิดสมัชชาขบวนการแนวร่วมลาวด้านฝรั่งเศสและก่อตั้งรัฐบาลโดยเจ้าสุภานุวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี โดยในปี 1953 ขบวนการประเทศลาวมีเขตปฏิบัติการ 27 เขต ทั่วประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชายแดนลาวเวียดนาม

ผู้นำคนอื่นที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางของเจ้าสุภานุวงศ์ได้ร่วมก่อตั้งรัฐบาลที่เวียงจันทน์เมื่อเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1951 โดยเจ้าสุวรรณภุมมา พระเชษฐาต่างมารดา กับเจ้าสุภานุวงศ์ และเรียกร้องให้ฝรั่งเศสมอบอำนาจให้รัฐบาลลาวมากขึ้นจนประสบผลสำเร็จ เมื่อมีการลงนามในสนธิสัญญาฝรั่งเศส – ลาว ในวันที่ 22 ตุลาคม ค.ศ. 1953 โดยการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ดังนั้นลาวจึงมีรัฐบาล 2 รัฐบาล คือรัฐบาลของขบวนการประเทศลาว มีฐานที่มั่นทางเหนือโดยการสนับสนุนของเวียดนาม กับรัฐบาลเวียงจันทน์ โดยการสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ในยุคสงครามเย็นสหรัฐอเมริกาต้องทำทุกวิถีทางเพื่อเอาชนะฝ่ายคอมมิวนิสต์ รัฐบาลของขบวนการประเทศลาวต้องเผชิญกับสงคราม 2 ลักษณะ คือสงครามเปิดเผยต่อสู้กับรัฐบาลเวียงจันทน์ และสงครามปิดลับของ CIA ของสหรัฐอเมริกา แต่สุดท้ายรัฐบาลของขบวนการประเทศลาวก็ประสบชัยชนะ การที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะเนื่องจากได้ใช้ทางการเมืองมากกว่าการทหาร มีการขับเคลื่อนประสานทางการเมืองและทางทหารอย่างเป็นระบบ จนนักศึกษาและประชาชนให้การสนับสนุนสามารถปฏิวัติยึดอำนาจได้อย่างง่ายดาย ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1975 ภายหลังจากยึดอำนาจจากรัฐบาลลาวขบวนการประเทศลาวต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากฝ่ายต่อต้านซึ่งหลบหนีเข้าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ในยุคสงครามเย็นประเทศไทยวิตกกังวลต่อการขยายอิทธิพลของเวียดนาม แต่ประเทศลาวมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเวียดนาม ประเทศไทยได้เสริมกำลังชายแดนลาวมากขึ้น ทำให้ลาวมองว่าเป็นภัยคุกคาม จึงต้องไปสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศอินโดจีนมากขึ้น ภัยคุกคามและความตึงเครียดตามแนวชายแดนที่ติดกับประเทศไทยได้เกิดขึ้นในรูปแบบของการปะทะกันด้วยกำลังทหารหลายครั้ง เช่น การปะทะกันที่บริเวณบ้านร่มเกล้า จนเกิดความสูญเสียแก่ทั้งสองฝ่าย จนสุดท้ายก็สามารถยุติปัญหาด้วยวิธีการทูต ภัยคุกคามเริ่มลดลงหรือหมดไปเมื่อสิ้นสุดของสงครามเย็น และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้นำทางการเมืองและการทหารของไทยยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในสมัย พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ได้ประกาศนโยบายแปรสนามรบให้เป็นสนามการค้า ถือว่าเป็นจุดสิ้นสุดของความตึงเครียดยุคสงครามเย็นระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวอย่างสิ้นเชิง

โครงสร้างและแสนยานุภาพของกองทัพประเทศลาว กองทัพประชาชนลาว จะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกระทรวงการป้องกันประเทศ มีกองทัพระบบเดียวคือกองทัพบก ไม่มีกองทัพเรือ เนื่องจากไม่มีอาณาเขตติดกับทะเล กำลังทางอากาศเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพประชาชน โครงสร้างและสายการบังคับบัญชาของกองทัพประชาชนลาวเป็น โครงสร้างเดียวกับกองทัพประเทศเวียดนาม ซึ่งมีต้นแบบมาจากกองทัพของสหภาพโซเวียตและประเทศจีน กล่าวคือกองทัพอยู่ในการบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศ ประธานประเทศทำหน้าที่เป็นจอมทัพ ควบคุมกำลังทหารทั้งหมด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงป้องกันประเทศทำหน้าที่บังคับ

บัญชาโดยตรงทั้งทางนโยบายและทางปฏิบัติการ และมีตำแหน่งรองที่สำคัญ 2 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งกรมการเมือง และเสนาธิการกรมใหญ่ กำลังพลของกองทัพประชาชนลาวในปี ค.ศ. 2002 มีกำลังพลทั้งสิ้น จำนวน 29,100 นาย ด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ส่วนใหญ่เป็นของสหภาพโซเวียต (สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, 2546)

1.5 กองทัพเวียดนาม

กองทัพเวียดนาม ซึ่งมีชื่อเป็นทางการว่า “กองทัพประชาชนเวียดนาม” (People's army of Vietnam-pavn) ก่อตั้งอย่างเป็นทางการในจังหวัด Cao bang เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 1944 โดยมีชื่อขณะนั้นว่า “กองกำลังจิตวิทยาติดอาวุธเพื่อการปลดปล่อยเวียดนาม” (Armed propaganda brigade for the liberation of vietnam) ภายใต้การบังคับบัญชาของ VO NGUYEN GIAP กองกำลังนี้มีการเปลี่ยนชื่อใหม่หลายครั้งในเวลาต่อมา ก่อนจะใช้ชื่อ “กองทัพประชาชนเวียดนาม” การจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธในลักษณะนี้ขึ้นสะท้อนความจำเป็นในการขยายการต่อสู้ด้วยอาวุธในสงครามการปลดปล่อยแห่งชาติที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนั้น แต่ในขณะเดียวกันก็บ่งบอกถึงการต่อสู้ในแนวทางลัทธิมาร์กซ์เลนิน (Marxism-leninism) ที่ผสมผสานการต่อสู้ทางการเมืองเข้ากับการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยถือว่าการต่อสู้ด้วยอาวุธเป็นการขยายต่อเนื่องมาจากการต่อสู้ทางการเมือง

ประสบการณ์ของชาวเวียดนามในการต่อต้านขับไล่ผู้รุกรานอย่างค่อนข้างต่อเนื่องและยาวนาน เป็นส่วนสำคัญยิ่งของประเพณีการต่อสู้ที่หล่อหลอมเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพเวียดนาม ซึ่งการพัฒนาการของกองทัพเวียดนามมิได้ดำเนินไปในลักษณะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยตลอด การถูกแบ่งประเทศเป็นสองส่วนตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่เพียงแต่นำไปสู่การมีทั้งรัฐบาลและกองทัพที่เป็นเอกเทศในเวียดนามใต้ ตั้งแต่ประมาณต้นทศวรรษ ค.ศ. 1950 จนกระทั่งมีการรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ใน ค.ศ. 1975 (รวมตัวกันอย่างเป็นทางการในเดือนกรกฎาคมปีต่อมา)

ในด้านพื้นฐานด้านอุดมการณ์และความคิดทางยุทธศาสตร์ กองทัพเวียดนามจัดตั้งขึ้นโดยมีภารกิจทางอุดมการณ์ที่ชัดเจน ทั้งแนวทางในการจัดระเบียบกองทัพและแนวทางการต่อสู้ เป็นไปตามแนวทางและแนวความคิดมาร์กซ์ – เลนิน และยุทธศาสตร์การรบแบบกองโจรของประเทศจีน เป็นแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ที่สะท้อนความจำเป็นและความกังวลด้านความมั่นคงของตน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้หล่อหลอมแนวคิดที่ว่าด้วย “การต่อสู้” (Dau tranh) ที่โดดเด่นเฉพาะตัวของเวียดนาม การที่กองทัพประชาชนเวียดนามได้รับชัยชนะในการสู้รบกับกองทัพฝรั่งเศสซึ่งมีความได้เปรียบในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เหนือกว่า เนื่องจากอุดมการณ์การต่อสู้ลักษณะสงครามประชาชน พื้นฐานสำคัญของการเป็นกองทัพประชาชนก็คือพื้นฐานด้านชนชั้น (Class nature) ของกองทัพ กล่าวคือกองทัพเป็นของประชาชน เป็นกองทัพของผู้ใช้แรงงาน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนงานและชาวนา โดยมีพรรคของผู้ใช้แรงงานเป็นผู้นำ ด้วยพื้นฐานทางชนชั้นดังกล่าวนี้กองทัพประชาชนเวียดนามจึงมีความมั่นคงต่อเป้าหมายแห่งการปฏิวัติของพรรคและประชาชนตลอดมานับตั้งแต่ได้รับการจัดตั้ง หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป้าหมายและภารกิจด้านการปฏิวัติของพรรคและประชาชนก็เป็นภารกิจและเป้าหมายของกองทัพด้วย

ภารกิจหลักของกองทัพประชาชนเวียดนามในช่วงแรก ได้แก่ การปฏิวัติประชาธิปไตย ประชาธิปไตย (National democratic revolution) อันเป็นการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมเพื่อเอกราชแห่งชาติ พร้อม ๆ กับการล้มล้างชนชั้นศักดินาเจ้าของที่ดินเพื่อนำที่ดินมาให้แก่ชาวนาและสร้างเงื่อนไขสำหรับการก้าวไปสู่การปฏิวัติสังคมนิยม ในขณะเดียวกันก็มีการกิจที่สำคัญคือการรวมชาติให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างกองทัพที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ นั่นคือ กองทัพประชาชนจะต้องค่อย ๆ พัฒนาเป็นกองทัพประจำการที่ทันสมัย อย่างไรก็ตามความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาไปเป็นกองทัพสมัยใหม่มิได้หมายถึงการละทิ้งภารกิจทางอุดมการณ์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ หากแต่ต้องธำรงรักษาพื้นฐานทางชนชั้นและการเป็นกองทัพปฏิวัติต่อไป ซึ่งหลักการพื้นฐานที่สำคัญของกองทัพประชาชนเวียดนามคือให้กองทัพอยู่ภายใต้การนำของพรรค โดยจะต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของการนำโดยพรรคอย่างต่อเนื่อง พรรคเป็นผู้ก่อตั้ง จักรระบบ และให้การศึกษากองทัพ โดยการให้พรรคมีสถานะการนำกองทัพโดยสมบูรณ์เท่านั้น จึงจะทำให้กองทัพดำเนินรอยตามแนวทางชนชั้นและพัฒนาทางการเมืองได้อย่างแน่วแน่และปฏิบัติภารกิจการปฏิวัติให้ลุล่วง การเป็นกองทัพประชาชนบ่งบอกอย่างชัดเจนถึงความผูกพันใกล้ชิดระหว่างกองทัพกับประชาชน ไม่เพียงแต่ประชาชนและกองทัพจะมีเป้าหมายเดียวกันของการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยและปกป้องมาตุภูมิเท่านั้น แต่ในการต่อสู้ร่วมกันนั้น กองทัพประชาชนเวียดนามเชื่อมั่นในคำกล่าวที่ว่า “ประชาชนเปรียบเสมือนน้ำ กองทัพเปรียบเสมือนปลา กองทัพที่ต่อสู้ในแนวหน้าจึงต้องทำหน้าที่ให้การเรียนรู้แก่ประชาชน และช่วยเหลือให้ประชาชนบรรลุถึงความสามารถสูงสุดของตน นักรบทุกคนต้องยึดมั่นในคำสัจปฏิบัติการณ์ ซึ่งตอนหนึ่งระบุว่า “ทหารจะต้องเคารพประชาชน ช่วยเหลือประชาชน และปกป้องประชาชน เพื่อจะได้รับความเชื่อมั่นและความรักจากประชาชน และเพื่อให้ประชาชนและกองทัพมีความเข้าใจกันโดยสมบูรณ์”

ในสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไปย่อมมีความจำเป็นที่กองทัพประชาชนเวียดนามที่จะต้องมีการพัฒนาทางความคิดใหม่ขึ้น โดยในช่วงทศวรรษ ค.ศ.1980 ได้ปรากฏแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ของกองทัพเวียดนามอย่างน้อย 4 แนวทางด้วยกัน แนวทางแรก คือ การยอมรับว่ากองทัพประชาชนเวียดนามต้องมีความพร้อมที่จะต่อสู้ทั้งในสงครามแบบจำกัดขนาดเล็กในแบบ และสงครามกองโจรที่ยืดเยื้อยาวนาน แนวทางที่สอง คือ การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีทางทหารมากขึ้น

แนวทางที่สาม ได้แก่ การยึดมั่นในแนวทางของการ “ต่อสู้” ตั้งเดิมและตอกย้ำว่ายังมีความสำคัญโดยการปฏิบัติการของกองกำลังกึ่งทหาร และแนวทางที่สี่คือการยอมรับความจำเป็นของการพึ่งพาต่างประเทศ แนวคิดทางยุทธศาสตร์ของกองทัพประชาชนเวียดนามภัยคุกคามที่สำคัญคือประเทศจีน ประเทศลาว และกัมพูชาถือเป็นจุดอ่อนทางด้านข้างที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ด้วยเหตุนี้เวียดนามจึงพร้อมที่จะทำทุกอย่างที่จะทำให้ทั้งสองประเทศมีความมั่นคง ให้ความร่วมมือและไม่เป็นภัยคุกคามตน

โครงสร้างและแสนยานุภาพของกองทัพประชาชนเวียดนาม ในช่วงเวลาประมาณ 60 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้งขึ้นมา กองทัพประชาชนเวียดนามได้พัฒนาเติบโตจากการเป็นเพียงกองกำลังเล็ก ๆ ไม่ถึง 40 คน มาเป็นกองทัพขนาดใหญ่และมีโครงสร้างกองทัพและระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีที่นับว่าทันสมัย ใน ค.ศ. 1987 เป็นช่วงเวลาที่กองทัพประชาชนเวียดนามมีกำลังพลรวมกันมากที่สุดถึง 1.26 ล้านคน มีเพียงกองทัพสหภาพโซเวียต จีน สหรัฐอเมริกา และอินเดียเท่านั้น ที่มีขนาดใหญ่กว่ากองทัพเวียดนาม แม้ว่าในปัจจุบันกองทัพประชาชนเวียดนามได้ลดกำลังพลลงไปอย่างมากและประสบปัญหาด้านงบประมาณ แต่ก็ยังคงกล่าวได้ว่าเป็นกองทัพที่น่าเกรงขาม ในการจัดรูปแบบของกองทัพชื่อของกองทัพประชาชนเวียดนาม หมายถึงกองทัพล่าของเวียดนาม ที่มาของเหล่าทัพคือ ข้อตกลงเจนีวา ค.ศ. 1954 ซึ่งอนุญาตให้สาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามมีกองทัพของตนเองได้ ทำให้ผู้นำคอมมิวนิสต์เวียดนามได้ใช้โอกาสนี้จัดตั้งกองทัพเรือและกองทัพอากาศขึ้น โดยกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพประชาชนเวียดนาม

เวียดนามจัดแบ่งหน่วยกำลังของกองทัพออกเป็น 3 ประเภทมาตั้งแต่ช่วงเริ่มแรก คือกองกำลังหลักหรือกองกำลังประจำการ กองกำลังภูมิภาค และกองกำลังป้องกันตนเอง กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ถือเป็นกองกำลังหลักของกองทัพ ในขณะที่กองกำลังอีก 2 ประเภทเป็นกองกำลังกึ่งทหาร ซึ่งประจำการอยู่ในระดับ จังหวัด อำเภอ และหมู่บ้าน และมักเรียกรวมกันว่ากองกำลังส่วนหลังทางยุทธศาสตร์ นอกจากกองกำลังทั้ง 3 ประเภทที่ประกอบกันเป็นกองทัพประชาชนเวียดนามแล้ว ยังมีกำลังสำรองหรือกองหนุนอีกจำนวนมากที่เรียกรวม ๆ กันว่า “กองกำลังส่วนหลังทางยุทธวิธี” ในช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 กองทัพประชาชนเวียดนามมีกำลังประจำการ 484,000 คน กองหนุนหรือกำลังสำรอง 3-4 ล้านคน และกองกำลังกึ่งทหารอีกประมาณ 40,000 คน แม้ว่าจะมีการลดกำลังพลลงจำนวนมากแล้ว แต่กองทัพเวียดนามก็ยังคงมีกำลังภาคพื้นดินจำนวนมากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับโครงสร้างการควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพประชาชนเวียดนามประกอบด้วยกลไกในการตัดสินใจของทั้งฝ่ายรัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์ กลไกฝ่ายรัฐบาล ได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม สภากาญจนาป้องกัน

ประเทศ ส่วนกลไกด้านพรรคคอมมิวนิสต์ ได้แก่ กรรมการเมืองของคณะกรรมการกลางพรรค และคณะกรรมการกลางด้านกิจการทหารของพรรค

สำหรับกฎหมายการเกณฑ์ทหารของกองทัพประชาชนเวียดนามคือกฎหมายว่าด้วยการประจําการทหาร ค.ศ. 1981 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน ค.ศ. 1990 และ 1994 ตามกฎหมายฉบับนี้ พลเมืองทุกคนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จะต้องเข้ากองประจําการในกองทัพ ระยะเวลาการเข้าประจําการทหาร คือ 2 ปี ผู้หญิงสามารถจะเข้าประจําการในกองทัพได้หากเป็นสมาชิกสันนิบาตเยาวชนโฮจิมินห์ ผู้หญิงที่มีคุณสมบัติหรือทักษะความสามารถพิเศษ แม้จะไม่ต้องถูกเกณฑ์ทหาร แต่ก็ต้องลงบัญชีเป็นกำลังสำรองและอาจถูกเรียกเข้ารับการศึกษาได้ มีการยกเว้นการเกณฑ์ทหารในกรณีเรื่องสุขภาพ การศึกษา และการประกอบอาชีพบางประเภท แต่จะไม่ยอมให้มีข้ออ้างด้านสำนึกทางความคิด นอกจากนี้การปฏิบัติหน้าที่ด้านพลเรือนบางประการก็สามารถทดแทนการเข้าประจําการทหารได้ การหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ทหารแต่ละคนถูกกำหนดบทบาทให้เป็นแบบอย่างพฤติกรรมของสังคมด้วยการทุ่มเทและอุทิศตน ทำงานหนัก ไม่น้อฉล และมีทักษะความชำนาญสูงในการปฏิบัติหน้าที่ กองทัพจะต้องเป็นแบบอย่างของความภักดีต่อพรรคและเวียดนาม จึงทำให้ทหารในกองทัพเวียดนามแตกต่างจากทหารในกองทัพชาติอื่น ๆ ในเอเชีย (ธีระ นุชเปี่ยม, 2546)

1.6 กองทัพมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีลักษณะที่ตั้งล้อมรอบด้วยทะเลทั้งทะเลอันดามันและทะเลจีนใต้ ทำให้ชายฝั่งทะเลของมาเลเซียมีอาณาเขตยาวเกือบ 3,000 ไมล์ เป็นประเทศที่เคยถูกโปรตุเกส ฮอลันดาและอังกฤษเข้ายึดครอง แต่ประเทศที่มีบทบาททำให้มาเลเซียมีการพัฒนาและทันสมัยคือประเทศอังกฤษ ดังนั้น ด้านการทหารของมาเลเซียจึงยึดตามหลักการทหารของอังกฤษ

โครงสร้างและแสนยานุภาพของกองทัพมาเลเซีย กระทรวงกลาโหมจะแบ่งส่วนราชการที่สำคัญเป็น 2 ส่วน คือ สายงานที่ทำหน้าที่ทางพลเรือน ลักษณะงานประกอบด้วย ฝ่ายการพัฒนา ฝ่ายการจัดการ สำนักงานเลขานุการกองทัพ แผนกตรวจสอบภายใน แผนกนโยบาย แผนกพระธรรมนูญ เป็นต้น มีปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นผู้รับผิดชอบ และมีรองปลัดอีก 2 คน เป็นผู้ช่วย โดยทั้งสามคนเป็นพลเรือนทั้งสิ้น สายงานที่ทำหน้าที่ทางทหาร โครงสร้างในการบริหารของเหล่าทัพจัดอยู่ในรูปของกองบัญชาการ ประกอบด้วย หน่วยข่าวกรอง กองบัญชาการกองทัพ กองบัญชาการทหารบก กองบัญชาการทหารเรือ กองบัญชาการทหารอากาศ มีหัวหน้าเสนาธิการทหาร เป็นผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนร่วม

ข่าวกรองร่วม และปฏิบัติการยุทธร่วมของทั้งสามเหล่าทัพ เป็นหัวหน้าของทั้งสามเหล่าทัพ แต่ไม่ได้เป็นผู้บังคับบัญชาของเหล่าทัพต่าง ๆ โดยได้มอบหมายให้กับเสนาธิการทหารบก เสนาธิการทหารเรือ เสนาธิการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชาของแต่ละเหล่าทัพ

ในปี ค.ศ.2003 กองทัพมาเลเซียมีกำลังพลทั้งสิ้น 95,006 นาย แยกเป็นทหารบก 68,191 นาย ทหารเรือ 15,513 นาย และทหารอากาศ 11,302 นาย สามารถแยกตามเชื้อชาติได้ ดังนี้ ร้อยละ 85.54 เป็นเชื้อสายมาเลย์ ร้อยละ 0.54 เป็นเชื้อสายจีน ร้อยละ 2.04 เป็นเชื้อสายอินเดีย ร้อยละ 0.17 เป็นเชื้อสายซิกข์ ร้อยละ 5.17 เป็นเชื้อสายอูโบน ร้อยละ 6.54 เป็นเชื้อสายอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีกองกำลังกึ่งทหารอีก 2 ประเภท คือ กำลังตำรวจสนาม มีการจัดกำลังแบบทหาร แตกต่างกันที่อาวุธประจำหน่วย ซึ่งมีน้อยกว่า กำลังหน่วยนี้มีไว้ในการปราบปรามกองโจรคอมมิวนิสต์ ตำรวจสนามอยู่ในความควบคุมทางยุทธการของทหาร และกำลังอาสารักษาดินแดน รับจากบุคคลทั่วไป โดยมีทหารประจำการเป็นผู้ฝึกให้ มีความมุ่งหมายให้ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนกำลังของทหารบก มีการแบ่งเหล่าเช่นเดียวกับกำลังกองทัพบก

กองทัพมาเลเซีย มีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจหลายประการ ดังนี้

1. กองทัพมาเลเซียไม่มีบทบาทในทางการเมือง เนื่องจากมาเลเซียได้รับการปลูกฝังการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยผ่านการเลือกตั้งมาก่อนที่จะได้รับเอกราช การป้องกันภัยคุกคามอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าอาณานิคม มาเลเซียจึงมีแต่เพียงกองกำลังติดอาวุธ และตำรวจสนาม การเมืองของมาเลเซียอยู่ภายใต้การบริหารงานของพลเรือนมาโดยตลอด ปรัชญาในทางการเมืองที่สะท้อนทัศนคติระดับชาติ มีลักษณะเด่นที่ว่าไม่มีทหารดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี แม้ในสถานการณ์ฉุกเฉินก็ไม่ปรากฏว่าทหารได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้รักษาความสงบแห่งชาติ

2. กองทัพมาเลเซียถูกควบคุมโดยพลเรือน รัฐธรรมนูญของมาเลเซีย มาตรา 132 กำหนดไว้ว่า ทหารมีสถานะเป็นข้าราชการ โครงสร้างของกองทัพมีหัวหน้าของตนเอง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นผู้มีอำนาจบริหาร บังคับบัญชาและควบคุมการใช้กำลัง ดังนั้นสายการบังคับบัญชาจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดเอกภาพในการใช้กำลังของรัฐ การเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการป้องกันประเทศหมายถึงการเข้าไปดูแลค่านโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการจัดทำนโยบายระดับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านงบประมาณอยู่ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยวางแผนด้านเศรษฐกิจของสำนักนายกรัฐมนตรี และการมีการประชาคมวิจัยด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคงของพลเรือน กล่าวคือ มีสถาบันวิจัยพลเรือนที่รับทุนสนับสนุนโดยตรงจากรัฐบาล

3. ความเป็นทหารอาชีพ (Professionalism) Morris (n.d. อ้างถึงใน ชปา จิตต์ประทุม, 2546) ได้เขียนถึงลักษณะของการเป็นอาชีพไว้ว่ามีลักษณะที่สำคัญคือมีความชำนาญเฉพาะที่ผู้อื่นทำไม่ได้ การมีภารกิจคือความรับผิดชอบที่ชัดเจนหรืออีกนัยหนึ่งคือการมีลูกค้าที่ชัดเจน และมีการ

รวมกลุ่มที่เข้มแข็งแตกต่างจากกลุ่มอื่น และมีผลประโยชน์ของตนเอง ในด้านภารกิจหรือลูกค้า ทหารมีหน้าที่รับใช้รัฐ รัฐคือลูกค้า ส่วนความชำนาญเฉพาะของทหารคือความสามารถในการรบ ส่วนผลประโยชน์ของกลุ่มนั้นมีความหลากหลายเกิดขึ้นตามเงื่อนไขของแต่ละประเทศ แต่ยอมรับกันว่า เกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี เป็นสำคัญ

1.7 กองทัพสิงคโปร์

ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศเพิ่งได้รับเอกราชและตั้งเป็นสาธารณรัฐเมื่อปี ค.ศ. 1965 ในระยะแรกแทบจะไม่มีขีดความสามารถทางทหารเลย ในช่วงแรกที่ได้รับเอกราชผู้นำของประเทศมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมากในเรื่องความมั่นคงอันเกิดจากปัญหาภายในประเทศ เช่น ภัยคุกคามจากการขยายลัทธิและบ่อนทำลายของกลุ่มคอมมิวนิสต์ ความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีระหว่างคนหลายเชื้อชาติภายในประเทศ จึงมองเห็นถึงความจำเป็นอย่างยิ่งยวดในการที่จะพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองให้ได้ทั้งทางเศรษฐกิจและทางการป้องกันประเทศ การขาดแคลนความช่วยเหลือจากต่างประเทศ จึงขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งประเทศที่ให้ความช่วยเหลือและเสนอรูปแบบการพัฒนากองทัพให้สอดคล้องกับความต้องการของสิงคโปร์มากที่สุดคือประเทศอิสราเอล ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาทางด้านการทหารเป็นเวลาหลายปี

กองทัพสิงคโปร์มีลักษณะพิเศษซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้

1. ประสพการณ์ด้านการทหาร นักวิชาการได้มีการวิเคราะห์กันว่า ถ้าหากสถาบันทหารถูกก่อตั้งในสมัยที่ประเทศยังเป็นอาณานิคมโดยเจ้าอาณานิคมให้เป็นสถาบันที่เข้มแข็ง และถูกปลุกฝังค่านิยมของตะวันตกที่ให้อำนาจสูงสุดแก่รัฐบาลพลเรือนก็จะทำให้สถาบันทหารมีความเป็นทหารอาชีพ ไม่ฝักใฝ่ทางการเมือง แต่หากว่าสถาบันทหารมีต้นกำเนิดมาจากกองกำลังของกลุ่มชาตินิยมที่ต่อสู้เพื่อเอกราชจากอดีตเมืองแม่สถาบันทหารก็มีแนวโน้มที่จะยึดอำนาจการปกครองประเทศสืบต่อไป และไม่ปล่อยให้อำนาจทางการเมืองอยู่ในมือของฝ่ายพลเรือน แต่สิงคโปร์ไม่มีประสพการณ์ดังที่กล่าวมาทั้งสองประการ กล่าวคือ สิงคโปร์ได้รับเอกราชจากการเจรจาต่อรองกับเจ้าอาณานิคมมากกว่าการสู้รบ กองทัพไม่มีบทบาทในการป้องกันประเทศและการสู้รบเพื่อความเป็นเอกราช ไม่มีภาพลักษณ์ของวีระบุรุษผู้กอบกู้เอกราช ไม่มีความยิ่งใหญ่ไม่ถูกยกย่องสรรเสริญ เหมือนกับประเทศเพื่อนบ้าน อาชีพทหารไม่เป็นที่นิยมไม่ดึงดูดความสนใจของปัญญาชนมากนัก คนเชื้อสายจีนสนใจการค้ามากกว่าการเป็นทหาร ส่วนคนเชื้อสายมาเลย์ซึ่งเป็นผู้สนใจก็ถูกหวาดระแวงในความจงรักภักดี ทำให้รัฐบาลสิงคโปร์ต้องหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะดึงเอาคนเก่ง คนเรียนดีเข้ารับราชการทหาร และวิธีหนึ่งคือให้ทุนการศึกษาเล่าเรียนที่มีมูลค่าสูง ให้โอกาสเติบโตในอาชีพทหารอย่างรวดเร็ว และนโยบายให้โอกาสคนเชื้อสายมาเลย์และอินเดียเข้ารับราชการทหารมากขึ้น

2. กองทัพสิงคโปร์มีองค์ประกอบที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีกำลังทหารสำรองมากกว่าทหารประจำการปกติธรรมดาถึงสามสี่เท่า กล่าวคือ มีทหารสำรองประมาณร้อยละ 80 และทหารประจำการประมาณร้อยละ 20 ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากนโยบายตั้งแต่แรกเริ่มของรัฐบาลที่จะสร้างกองทัพที่พึ่งพิงทหารพลเรือนที่รับใช้ชาติด้วยการป้องกันประเทศ ทหารสำรองก็คือพลเรือนที่รับใช้ชาติด้วยการป้องกันประเทศ ซึ่งได้มาจากประชากรเพศชายทุกคนที่อายุครบ 18 ที่ถูกเกณฑ์เป็นทหารประจำการ 2 ปีครึ่ง เมื่อครบกำหนดแล้วยังถือว่าเป็นทหารสำรองอยู่ต่อไปจนครบอายุ 40 ปี หรือ 50 ปี และยังคงเข้าฝึกอบรมทางทหารทุกปี ๆ ละ 10 – 14 วัน อีกเป็นระยะเวลา 13 ปี ทหารสำรองดังกล่าวจึงมีความรู้สึก ค่านิยมและเป้าหมายที่แตกต่างจากทหารประจำการ กล่าวคือไม่มีความใกล้ชิด ผูกพัน หรือภาคภูมิใจในสถาบันทหาร เป้าหมายหลักของพวกเขา ก็คือ ทำหน้าที่พลเรือนที่ดีโดยเป็นทหารสำรองในการป้องกันประเทศเท่านั้น สำหรับทหารประจำการประกอบด้วยบุคลากรที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่ไม่ยาวนานเหมือนในประเทศอื่น ๆ รัฐบาลไม่มีนโยบายส่งเสริมการรับราชการทหารอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด เพื่อให้กองทัพประกอบด้วยคนหนุ่มที่มีพลังและมีความกระตือรือร้น ทำให้อาชีพทหารเป็นอาชีพระยะสั้น คนสิงคโปร์ส่วนใหญ่ยังนิยมประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่หารายได้ง่ายกว่าและสูงกว่า

3. สิงคโปร์มีแนวคิดและนโยบายความมั่นคงของชาติแบบเบ็ดเสร็จ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ การป้องกันแบบเบ็ดเสร็จ การทูต และเสถียรภาพภายในประเทศ องค์ประกอบแรกจะครอบคลุมทั้งการป้องกันทางสังคม เศรษฐกิจ จิตวิทยา และด้านพลเรือน ทำให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ แนวคิดนี้หมายความว่ากองทัพไม่ใช่สถาบันหลักหรือสถาบันเดียวที่รับผิดชอบเรื่องความมั่นคงของชาติ และการทหารก็มีใช้วิธีการเดียวที่ใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันประเทศ ดังนั้น ความสำคัญของสถาบันทหารในสิงคโปร์จึงไม่ได้อยู่ในอันดับแรก ๆ ดังเช่นประเทศในภูมิภาค

4. การจัดโครงสร้างของกระทรวงกลาโหม กองทัพสิงคโปร์ถูกควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดและเคร่งครัดโดยกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีรัฐมนตรีกลาโหมที่เป็นพลเรือน รับผิดชอบด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศโดยตรง มีปลัดกระทรวง 2 คน และรองปลัดกระทรวง 3 คน ซึ่งล้วนเป็นข้าราชการพลเรือน การบริหารยึดแนวทางการบริหารแบบพลเรือน โครงสร้างดังกล่าวนี้ทำให้ฝ่ายพลเรือนมีอำนาจเหนือฝ่ายทหาร การตั้งงบประมาณทางทหารและการควบคุมการใช้งบประมาณก็ยังคงอยู่ในอำนาจของฝ่ายพลเรือน งบประมาณทางทหารถูกจำกัดไม่ให้เกินร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศ

5. ประสิทธิภาพของรัฐบาลสิงคโปร์ในการพัฒนาประเทศมีระดับพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองค่อนข้างสูงสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้รุ่งเรืองจนมีระดับการพัฒนาสูงสุดในภูมิภาค มีรายได้ต่อหัวสูงสุด และเป็นที่ยอมรับจากประเทศญี่ปุ่นในด้านมาตรฐานการครองชีพ ไม่เคยมีวิกฤตการณ์ใด ๆ ที่ทำให้ฝ่ายทหารต้องเข้าไปแก้ไข และเข้าทำหน้าที่แทนรัฐบาล ความสำเร็จดังกล่าวนี้มีส่วนสำคัญให้รัฐบาลมีความมั่นคงและแข็งแกร่งจนสามารถต้านทานอำนาจจากทุกกลุ่มรวมทั้งกลุ่มทหารด้วย

โครงสร้างและแสนยานุภาพของกองทัพสิงคโปร์ ภารกิจหลักของกองทัพคือการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ และคุ้มครองอำนาจอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศให้รอดพ้นจากภัยคุกคามจากภายนอก กองทัพสิงคโปร์ประกอบด้วย 3 กองทัพ คือ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ซึ่งทำงานร่วมกันเหมือนอยู่ภายใต้ระบบป้องกันประเทศหนึ่งเดียว โดยมีเสนาธิการทหารร่วมเป็นผู้ประสานงาน อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกระทรวงกลาโหม สิงคโปร์เป็นประเทศเล็กมีประชากรน้อย กำลังรบจึงมีขนาดเล็ก มีกำลังประจำการประมาณ 73,000 นาย โดยแยกเป็นกำลังพลกองทัพบก 50,000 นาย กองทัพเรือ 9,500 นาย และกองทัพอากาศ 13,500 นาย สิงคโปร์มีนโยบายการป้องกันประเทศที่ไม่จัดให้มีกองทัพขนาดใหญ่ แต่มีการเตรียมความพร้อมโดยมีกองกำลังพลสำรองขนาดใหญ่ แม้กองทัพจะมีขนาดเล็กแต่อาวุธยุทโธปกรณ์มีความทันสมัยเกือบที่สุดในภูมิภาค (โครีน เฟื่องเกษม, 2546)

1.8 กองทัพบรูไน

ประเทศบรูไนดารุสซาลามมีชื่อทางการว่า “เนการา บรูไน ดารุสซาลาม” แปลว่า “นครแห่งสันติสุข” เป็นรัฐสุลต่านตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะบอร์เนียว มีเนื้อที่ประมาณ 5,765 ตารางกิโลเมตร บรูไนเคยตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ.1984 และได้ก่อตั้งกระทรวงกลาโหมในวันเดียวกัน ตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน กำหนดให้องค์สุลต่านทรงเป็นอธิปัตย์ คือเป็นทั้งประมุขของประเทศ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะบริหารประเทศ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นจอมทัพบรูไน เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพบรูไน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

กระทรวงกลาโหมบรูไน มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาและวางแผนกิจกรรมทั้งหมดในการผลิตทรัพยากรทางทหารให้มีความพร้อมในการรักษาความมั่นคง ความปลอดภัย สร้างความสามัคคีขึ้นในชาติ รักษาความสงบและปกป้องอธิปไตยของประเทศ ให้ความช่วยเหลือองค์กรของรัฐบาลในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย มีรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการเป็นผู้ควบคุมดูแลงานด้านความมั่นคงและกองทัพ โดยมีผู้ช่วยอีกสามคน คือ ปลัดกระทรวงฝ่ายนโยบายและการบริหาร ปลัดกระทรวงฝ่ายการคลังและพัฒนา ผู้บัญชาการกองทัพบรูไน

โครงสร้างกองทัพบรูไน ประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองทหารบริการ และศูนย์ฝึกอบรม กองทัพบกถือเป็นกำลังหลักของประเทศ มีภารกิจที่สำคัญที่สุดในการดูแลรักษาความมั่นคงของประเทศ กองทัพเรือมีภารกิจสำคัญในการปกป้องน่านน้ำของประเทศ มีเรือรบที่ทันสมัยหลายชนิด กองทัพอากาศ มีภารกิจสำคัญคือปกป้องน่านฟ้า เป็นหน่วยช่วยเหลือด้านขนส่งและส่งกำลังบำรุง กองทหารบริการมีภารกิจเป็นฝ่ายบริการให้แก่กองทัพ และศูนย์ฝึกอบรมกองทัพมีหน้าที่ ในการฝึกฝนทหารเบื้องต้นเป็นทหารใหม่ มีหน่วยงานต่าง ๆ คือ หน่วยรับสมัคร หน่วยจัดอบรม หน่วยนักเรียนนายทหาร หน่วยทหารใหม่ หน่วยโรงเรียน และหน่วยเผยแพร่ความรู้แก่เจ้าหน้าที่

ด้านกำลังพล กองทัพบรูไนมีกำลังทหารประจำการ 4,400 นาย เป็นกำลังพลกองทัพบก 3,400 นาย กองทัพเรือ 700 นาย และกองทัพอากาศ 300 นาย มีกำลังพลสำรอง 700 นาย ถือว่าเป็นกองทัพที่เล็กที่สุดในภูมิภาค โดยมีกำลังพลเพียง 3 กองพันทหารราบ

กองทัพบรูไนมีลักษณะพิเศษคือนอกจากกองทัพจะประกอบไปด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศแล้ว ยังมีทหารกรูข่าเป็นทหารรับจ้างเป็นราชวงศ์ของสุลต่าน เป็นทหารของสุลต่านโดยตรง ทหารกรูข่าเหล่านี้มีความจงรักภักดีต่อสุลต่านเป็นอย่างยิ่ง ขอมสละชีพเพื่อสุลต่านได้ และยังทำหน้าที่คอยอารักขาคุ่มครองบ่อน้ำมันอันเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศอีกด้วย (ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และทีม, 2549).

1.9 กองทัพกัมพูชา

กัมพูชาเป็นชาตินี้กรบชาติหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชาวกัมพูชาต่างมีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์แห่งความเป็นชาตินี้กรบ สังเกตได้จากรูปจำหลักศิลาต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ตามแหล่งโบราณสถานสำคัญของกัมพูชาในจังหวัดเสียมราฐ เช่น ภาพจำหลักบนระเบียงปราสาทนครวัดด้านทิศใต้ ซึ่งแสดงถึงแสนยานุภาพของกองทัพกัมพูชาสมัยพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ที่สะท้อนให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของกองทัพกัมพูชาในอดีต หรือภาพจำหลักเรื่องราวเกี่ยวกับยุทธนาวีและชัยชนะสงครามของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เหนือกองทัพจาม ซึ่งปรากฏอยู่บนระเบียงปราสาทด้านทิศใต้ของปราสาทบายนในเขตเมืองพระนคร ประวัติศาสตร์และความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรกัมพูชาในอดีต มีผลอย่างสำคัญต่อการหล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติและวัฒนธรรม กัมพูชาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนมีอิทธิพลต่อแนวความคิดในการพัฒนาต่าง ๆ ของกัมพูชาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

พัฒนาการของกองทัพของกัมพูชามีผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยภายนอกอันเกิดจากการถูกปกครองโดยฝรั่งเศส ได้ก่อกำเนิดรูปแบบกองกำลังสมัยใหม่ รูปแบบพัฒนากองทัพและหลักนิยมทางทหารจึงคล้ายคลึงกับกองทัพฝรั่งเศส ต่อมาเมื่อสหรัฐอเมริกาได้เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือ

พัฒนากองทัพกัมพูชาจึงส่งผลให้หลักนิยมทางทหารและระบบอาวุธยุทโธปกรณ์โน้มเอียงไปทางสหรัฐอเมริกามากขึ้น แต่ภายหลังจากการเข้ายึดครองของเวียดนาม กองทัพกัมพูชาได้รับความช่วยเหลือโดยตรงจากเวียดนามและอดีตสหภาพโซเวียตเป็นหลัก ดังนั้น การจัดโครงสร้าง การกำหนดภารกิจการพัฒนาาระบบกำลังพลและยุทโธปกรณ์ของกองทัพแห่งชาติกัมพูชา จึงมีการเปลี่ยนรูปแบบครั้งใหญ่ กล่าวคือ ได้นำหลักนิยมทางทหารตามแบบประเทศสังคมนิยมมาเป็นแนวทางในการพัฒนากองทัพ

นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของกัมพูชา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงของสถานการณ์และเงื่อนไขระดับนานาชาติเป็นสำคัญ นอกเหนือจากแนวนโยบายแห่งรัฐตามที่กำหนดในหมวด 4 ของรัฐธรรมนูญกัมพูชา ซึ่งเป็นถ้อยความมาตรฐานของประเทศ อาทิ การรักษาความเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ไม่ใช่กำลังรุกรานหรือแทรกแซงกิจการภายในของต่างประเทศ ไม่เป็นภาคีของสนธิสัญญาด้านการทหารใด ๆ ไม่ยินยอมให้ใช้ดินแดนกัมพูชาเป็นที่ตั้งฐานทัพต่างชาติ ไม่ครอบครองอาวุธทำลายล้าง ฯลฯ แล้ว กัมพูชายังได้ยึดนโยบายลดกำลังพลและการปฏิรูปกองทัพตามความจำเป็นของสถานการณ์และเงื่อนไขของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ ควบคู่กับการสร้างความโปร่งใสให้กับกระบวนการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ ตามมาตรฐานของอาเซียนและการประชุมว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านกลาโหมปรากฏอยู่ในสมุดปกขาวว่าด้วยการป้องกันประเทศของกัมพูชา ได้กำหนดภัยคุกคามต่าง ๆ เป็น 5 กลุ่ม คือ ภัยคุกคามทางทหาร ภัยคุกคามทางเศรษฐกิจ ภัยคุกคามด้านประชากร ภัยคุกคามด้านภูมิศาสตร์ และภัยคุกคามด้านสิ่งแวดล้อม แต่กัมพูชากลับมองว่าภัยคุกคามทางทหารมีผลกระทบน้อยที่สุด เนื่องจากรัฐบาลมั่นใจในความสำเร็จจากการปรองดองแห่งชาติ การพัฒนาสัมพันธ์กับต่างประเทศ และความโปร่งใสในการดำเนินนโยบายความมั่นคงตามแนวเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการประชุมว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

เป้าหมายในการป้องกันประเทศของกัมพูชากำหนดไว้อย่างจำกัดเพียง 6 ประการ ได้แก่

1. การรักษาเสถียรภาพและความสงบเรียบร้อยในสังคม
2. การดำเนินการเพื่อให้พื้นที่ชายแดนกัมพูชาปลอดจากอาชญากรรมต่าง ๆ รวมทั้งอาชญากรรมข้ามชาติ
3. การลดกำลังกองทัพแห่งชาติให้มีขนาดเล็กกะทัดรัด แต่เพียงพอในการตอบสนองการคุ้มครองผลประโยชน์แห่งชาติด้านต่าง ๆ
4. การใช้กองทัพแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ เช่น การก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ การคมนาคมสื่อสาร การขนส่งและการบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชน เป็นต้น

5. การเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ทางทะเล

6. การยึดมั่นในมาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งกระทำ โดยผ่านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกองทัพ การประชุมแลกเปลี่ยนข่าวสาร/ข้อมูลด้านความมั่นคง และการฝึกร่วมด้านการทหารต่าง ๆ ฯลฯ

การปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ เป็นภารกิจของ 2 ส่วน ราชการ ได้แก่กระทรวงกลาโหม และกองทัพแห่งชาติกัมพูชา กระทรวงกลาโหมมีภารกิจหลักใน ด้านนโยบาย การจัดการด้านธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกิจการ ด้านกลาโหม ในส่วนกองทัพแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีอำนาจควบคุมบังคับบัญชาทั้ง 3 เหล่าทัพ รองลงมาจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีหน่วยงานที่เรียกว่ากองเสนาธิการร่วม มีรองผู้ บัญชาการทหารสูงสุดคนหนึ่งเป็นประธาน มีหน้าที่ดูแลกิจการทั่วไปของกองบัญชาการทหาร สูงสุด และการประสานภารกิจต่าง ๆ ระหว่างเหล่าทัพ ภายในกองบัญชาการทหารสูงสุดยังมี หน่วยข่าวกรองกลาโหม มีฐานะเป็นหน่วยข่าวกรองแห่งชาติ ขึ้นตรงต่อผู้บัญชาการทหารสูงสุด และนายกรัฐมนตรีนอกกรณีวิกฤติหรือในเรื่องที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังมีหน่วย บัญชาการสารวัตรทหาร เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญ มี บทบาทสำคัญสถานะทางการเมืองของผู้นำและรัฐบาลมาโดยตลอด เนื่องจากสารวัตรทหารกัมพูชา มีอำนาจตามกฎหมายที่กว้างขวาง สามารถจับกุม ตั้งข้อหาและใช้ดุลพินิจดำเนินการกับผู้ต้องสงสัย ว่ากระผิดได้ตามกฎหมาย

การแบ่งเหล่าทัพในกองทัพกัมพูชาเป็นไปตามหลักสากล คือ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ในปี ค.ศ.2001 – 2002 กองทัพกัมพูชามีกำลังพลทั้งหมดประมาณ 140,000 คน เป็นกำลังพลของกองทัพบก ประมาณ 90,000 คน กองทัพเรือประมาณ 3,000 คน นาวิกโยธิน ประมาณ 1,500 คน และกองทัพอากาศ ประมาณ 2,000 คน ส่วนที่เหลือเป็นกองกำลังกึ่งทหารอีก ประมาณ 67,000 คน (พิชญ สุวรรณชญ, 2546)

1.10 กองทัพสหรัฐอเมริกา

ปัจจุบันสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีกำลังทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ ทันสมัย มีกองกำลังปฏิบัติการกิจไปทั่วโลก แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเกณฑ์ ประชาชนเข้าเป็นทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ รัฐบัญญัติการ คัดเลือกทหาร (The universal military training and service 1951 อ้างถึงใน พิชญ สุวรรณชญ, 2546) ได้กำหนดให้ประชากรชายทุกคนที่มีอายุระหว่าง 18 ปี 6 เดือน ถึง 26 ปี จะต้องลงทะเบียนเพื่อรับ การทดสอบเข้าเป็นทหาร ซึ่งการทดสอบจะเป็นการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ตาม ข้อกำหนดกฎหมายที่กองทัพสหรัฐกำหนด สำหรับผู้ที่ได้รับการปฏิเสธการลงทะเบียนหรือไม่ผ่าน

การทดสอบ จะต้องลงทะเบียนเพื่อทำการทดสอบใหม่ ในการลงทะเบียนเพื่อรับการทดสอบจะต้อง ระบุความต้องการด้วยว่าตนเองต้องการจะเข้าเป็นทหารสังกัดหน่วยใด เช่น ต้องการเป็นทหารราบ สังกัดกองทัพบก ต้องการเป็นทหารเรือ สังกัดกองทัพเรือ ต้องการเป็นทหารนาวิกโยธิน ต้องการจะ เป็นกองกำลังพิทักษ์ชายฝั่งทะเล ต้องการจะเป็นนักบิน สังกัดกองทัพอากาศ เป็นต้น จำนวนของ ทหารจะขึ้นอยู่กับความต้องการของหน่วยงาน ที่จะรองรับได้จำนวนเท่าใด บุคคลที่ถูกคัดเลือก จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเป็นเวลา 24 เดือน ติดต่อกัน ยกเว้นจะได้รับการปล่อยตัวเร็ว โอนย้าย หรือถูกไล่ออก ตามคำสั่งหรือประกาศรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงคมนาคม แล้วแต่กรณี

นอกจากจะมีการคัดเลือกตามที่กฎหมายบังคับแล้ว ยังมีทหารอีกประเภทหนึ่งคือทหาร อาสาสมัคร ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติว่าต้องมีอายุระหว่าง 18 ปี ถึง 26 ปี มีสภาพร่างกายสมบูรณ์ ไม่ เป็นบุคคลที่ทุพพลภาพ มีความพร้อมทั้งสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้อง ได้รับความอนุญาตจากผู้ปกครองก่อน ทหารอาสาสมัครต้องเข้ารับการฝึกอบรมเท่ากับทหารที่ถูก คัดเลือกคือ 24 เดือน แต่จะต้องสังกัดเป็นทหารอาสาสมัครในกองกำลังสนับสนุนของกองทัพ สหรัฐ หรือกองกำลังรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ เท่านั้น

นอกจากนี้กองทัพสหรัฐฯ ยังเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ารับการฝึกเป็นกองกำลังเสริม หรือ เป็นยุวชนทหาร โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสมัครในรูปแบบเดียวกับการคัดเลือกทหาร แต่ จะต่างกันตรงช่วงอายุ และจะได้รับการลดระยะเวลาการฝึกอบรมน้อยกว่า 24 เดือน สำหรับผู้มีอายุ ไม่ครบ 19 บริบูรณ์ จะยังไม่ถูกคัดเลือกเข้าสู่กองทัพสหรัฐฯ แต่จะได้รับการฝึกอบรมในกองกำลัง รักษาความปลอดภัยแห่งชาติเสียก่อนเป็นระยะเวลา 6 เดือน ซึ่งการฝึกอบรมยุวชนทหารในกอง กำลังรักษาความปลอดภัยแห่งชาติเป็นรูปแบบการฝึกทหารเบื้องต้น เช่น การฝึกสมรรถภาพทาง ร่างกายทั่วไป ลักษณะท่าทางทหาร มีการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย สุขภาพ สวัสดิการ และสภาพจิตใจ มีมาตรการลงโทษ

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และการลงโทษทหารหนีราชการ

โดยทั่วไปหน้าที่ของพลเมืองในการเข้ารับราชการทหารที่มีต่อรัฐคือภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงหน้าที่ของพลเมืองที่จะต้องรับราชการทหาร จึงอาจกล่าวได้ว่าทุกประเทศได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนที่จะต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้เพื่อให้รัฐได้มีกำลังทหารไว้สำหรับปกป้องรักษาอธิปไตย และป้องปรามมิให้ชาติอื่นเข้ามารุกราน การได้มาซึ่งกำลังทหารนั้นในแต่ละประเทศอาจจะมีวิธีการที่แตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกันคือการคัดเลือกชายฉกรรจ์ที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง เข้ารับราชการทหารตามช่วงระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นก็ให้พ้นจากหน้าที่เป็นการผลัดเปลี่ยนกันตามห้วงเวลาที่เหมาะสม หากประชาชนผู้ใดขัดขืนไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องมีบทลงโทษ ทั้งนี้ก็เพื่อให้กองทัพซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงได้มีกำลังทหารอย่างพร้อมปฏิบัติการกิจตามหน้าที่ได้ตลอดเวลา สำหรับประเทศไทย นั้นได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารและการลงโทษทหารหนีราชการ ดังนี้ (นพนิติ สุริยะ, 2535 อ้างถึงใน จารุพล พงษ์สุริยา, 2546)

การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร

พ.ศ. 2497

ประเทศไทยได้กำหนดเป็นหน้าที่ของผู้ชายทุกคนต้องเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ ไว้ใน พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และหน่วยที่มีหน้าที่หลักในการเรียกพลเรือนเข้าเป็นทหารกองประจำการได้แก่ กระทรวงกลาโหม ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้อาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติและมอบหมายให้กองทัพบกเป็นหน่วยดำเนินการ สำหรับ กองทัพอากาศ มีหน้าที่ให้การสนับสนุนกำลังพลไปร่วมดำเนินการ ตามที่กองทัพบกร้องขอ โดยกองทัพบกได้ออกคำสั่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติให้หน่วยรองไปดำเนินการซึ่งหน่วยที่รับผิดชอบในการเกณฑ์ทหารก็คือหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ในที่นี้จะนำเสนอขั้นตอนในการรับราชการทหารกองประจำตั้งแต่ขั้นตอนการลงบัญชีทหารกองเกินจนถึงครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 โดยลำดับ ดังนี้

การลงบัญชีทหารกองเกิน

อาจจะกล่าวได้ว่าการลงบัญชีทหารกองเกินเป็นขั้นตอนแรกของการเกณฑ์ประชาชน ซึ่งเป็นชายเข้าเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดให้บรรดาชายที่มีสัญชาติไทย ตามกฎหมายเมื่อมีอายุย่างเข้าสิบแปดปีในปี พ.ศ. ใด ต้องไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกิน ที่อำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตนในปี พ.ศ. นั้น แต่ถ้าไม่สามารถไปลงบัญชีทหารกองเกินได้ด้วยตนเองได้ ต้องให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้ไปแจ้งแทน ถ้าไม่มีผู้ไปแจ้งแทนให้ถือว่าผู้นั้นหลีกเลี่ยงชัดเจน สำหรับผู้ซึ่งไม่ได้ไปลงบัญชีทหารกองเกินพร้อมกับบุคคลในชั้นปีเดียวกันไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ถ้าอายุยังไม่ถึงสี่สิบหกปีบริบูรณ์ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับที่กล่าวมาข้างต้นภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่สามรถจะปฏิบัติได้ แต่จะให้ผู้อื่นไปแจ้งแทนมิได้ แต่นายอำเภอแจ้งที่จะเรียกตัวมาลงบัญชีทหารกองเกิน ก็สามารถทำได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงกำหนดเวลา ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นนายอำเภอจะประกาศเรียกผู้ซึ่งลงบัญชีทหารกองเกินแล้วให้ไปลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ภายในกำหนดเก้าสิบวัน นับตั้งแต่ประกาศก็ได้

วิธีการนับอายุ

1. วิธีการนับอายุครบบริบูรณ์ คือ บุคคลซึ่งเกิดในปี พ.ศ. ใด ไม่ว่าวันที่ใดหรือเดือนใด ก็ตามในปี พ.ศ. นั้น เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ให้นับอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์และในปีต่อ ๆ ไปให้นับต่อเนื่องไปตามสิ้นปี พ.ศ. นั้น ๆ เช่น นายคำ เกิดเมื่อวันที่ 5 ต.ค. ปี พ.ศ. 2555 ดังนั้น นายคำจะมีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์ในสิ้นปี พ.ศ. 2555 และมีอายุครบ 2 ปีบริบูรณ์ในสิ้นปี พ.ศ. 2556 โดยไม่คำนึงว่าจะเกิดในเดือนใดในปีนั้น

2. วิธีการนับอายุย่าง คือ นับตั้งแต่นั้นเกิดในปี พ.ศ. ใด ก็มีอายุย่างเข้าหนึ่งปีในปี พ.ศ. นั้น และเมื่อสิ้นปี พ.ศ. นั้น ก็ว่ามีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์แบบเดียวกันก็จะอายุย่างเข้าสองปีด้วยตัวอย่าง เช่น นายคำ เกิดเมื่อวันที่ 5 ต.ค.ปี พ.ศ. 2555 นายคำ จะมีอายุย่างหนึ่งปี ใน พ.ศ. 2555 เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2555 นายคำจะมีอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์และมีอายุย่างเข้าสองปี ในปี พ.ศ. 2556 โดยไม่คำนึงว่าจะเกิดในเดือนใดในปีนั้น

3. วิธีการนับอายุเป็นชั้นปี คือ บุคคลใดมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ปีใด เรียกว่าเป็นคนในชั้นปีนั้น เช่น ถ้าเกิดในปี พ.ศ. 2555 จะมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์ ในปี พ.ศ. 2573 เป็นต้น

ในกรณีที่บุคคลที่ไม่ปรากฏว่าเกิดในปีใด ให้นายอำเภอท้องที่เป็นผู้กำหนด โดยยึดถือหลักเกณฑ์การสอบถามข้อมูลจากบิดามารดา เพื่อนบ้าน ใกล้เคียงญาติ พี่ น้อง หรือสังเกตเทียบกับสิ่งปลูกสร้าง เช่น วัด อนุสาวรีย์ฯ พร้อมกับสังเกตร่างกายเป็นเกณฑ์

ภูมิลำเนาทหาร

บุคคลซึ่งจะต้องลงบัญชีทหารกองเกินจะต้องมีภูมิลำเนาทหาร โดยกำหนดให้มีภูมิลำเนาทหาร ดังนี้

1. บุคคลซึ่งบิดาและมารดา ยังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าบิดาถึงแก่กรรมแล้ว แต่มารดายังมีชีวิตอยู่ หรือถ้าบิดาและมารดาถึงแก่กรรมแล้ว และมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนา แล้วแต่กรณี

2. บุคคลซึ่งเกิดนอกสมรส และบิดาไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตร หรือถ้ามารดาถึงแก่กรรมแล้ว และมีผู้ปกครอง ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่มารดาหรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนาแล้วแต่กรณี

3. บุคคลซึ่งนอกจากที่กล่าวมาแล้ว หรือบุคคลที่ไม่สามารถลงบัญชีทหารกองเกินตามอำเภอท้องที่ที่กำหนดได้ ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ให้ลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอท้องที่ที่บุคคลผู้นั้นมีภูมิลำเนา ถ้าบุคคลผู้นั้นไม่ปรากฏภูมิลำเนา ก็ให้ลงบัญชีทหารกองเกินในอำเภอท้องที่ที่พบตัวบุคคลนั้น

เมื่อบุคคลใดได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ที่อำเภอแล้ว ให้ถือว่ามีภูมิลำเนาทหาร ในอำเภอนั้น ภูมิลำเนาทหารให้มีได้เพียงแห่งเดียว

วิธีการพิจารณาการมีสัญชาติไทยของบุคคล

การที่จะพิจารณาว่าชายคนใดมีสัญชาติไทยหรือไม่ จะต้องพิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์ อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย
2. เกิดนอกราชอาณาจักรไทย โดยมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยและไม่ปรากฏ บิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบิดาที่ไม่ปรากฏสัญชาติ
3. เกิดในราชอาณาจักรไทย เว้นแต่ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ถ้าขณะที่เกิด บิดาหรือมารดาเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนทูต หรือเป็นเจ้าหน้าที่ในคณะผู้แทนทูต หัวหน้าคณะผู้แทนทางกงสุล พนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญองค์ระหว่างประเทศ และคนในครอบครัว ซึ่งเป็นญาติอยู่ในอุปการะ หรือคนใช้ซึ่งเดินทางมาจากต่างประเทศมาอยู่กับบุคคลดังกล่าว และบุคคลซึ่งเกิดจากครอบครัวของผู้อพยพเข้าเมือง โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และถูกกำหนดให้อยู่ในศูนย์อพยพต่าง ๆ เพื่อรอเดินทางกลับประเทศ หรือเพื่อรอเดินทางไปยังประเทศที่สาม หรือเกิดจากครอบครัวที่มีความประสงค์ขอกลับประเทศตน
4. ผู้ที่ได้แปลงสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย

5. บุคคลที่ได้กลับคืนสัญชาติไทย

การเตรียมการลงบัญชีทหารกองเกิน

สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการลงบัญชีทหารกองเกิน คือ สัสดีอำเภอ ซึ่งก่อนจะมีการลงบัญชีทหารกองเกิน สัสดีอำเภอจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. ตรวจสอบและคัดรายชื่อชายที่มีสัญชาติไทย ที่อยู่ในกำหนด จะต้องลงบัญชีทหารกองเกิน จากทะเบียนบ้านที่มีอยู่ในอำเภอ หรือกิ่งอำเภอนั้น ๆ สำหรับเขตเทศบาลให้ขอความร่วมมือจากนายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่ามิชรายที่มีสัญชาติไทยผู้ใดบ้างที่มีอายุอยู่ในกำหนด จะต้องไปแสดงตนลงบัญชีทหารกองเกินในปีนั้น

2. สัสดีอำเภอจะทำการนัดหมายกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตที่มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน และเทศมนตรีในเขตการปกครองของเทศบาล ให้ช่วยประกาศโฆษณา นัดหมายให้ผู้ที่มีอายุถึงเกณฑ์ จะต้องลงบัญชีทหารกองเกิน ไปแสดงตนของลงบัญชีทหารกองเกินภายในเวลาที่กำหนด

3. กรณีนายอำเภอเรียกให้ผู้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้แล้ว ไปแสดงตนเพื่อลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ สัสดีอำเภอจะคัดรายชื่อบุคคลดังกล่าวจากบัญชีทหารกองเกินและทหารกองหนุนประเภทที่ 2 เรียงตามลำดับตำบล แล้วจะดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 2

การปฏิบัติในการรับลงบัญชีทหารกองเกิน

ในเดือนกันยายนของทุกปี สัสดีอำเภอจะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำประกาศเสนอต่อ นายอำเภอ เพื่อประกาศให้ผู้ที่มีอายุถึงกำหนดที่จะลงบัญชีทหารกองเกิน ไปลงบัญชีทหารกองเกิน ในปีพุทธศักราชนั้น โยประกาศให้ปิดไว้ที่ว่าการอำเภอและที่เปิดเผย ตามชุมชนในท้องที่นั้น และทำหนังสือนำส่งโยประกาศให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำไปแจ้งประชาชนในท้องที่ของตนทราบไว้ เป็นหลักฐานด้วย

เมื่อมีผู้มาแสดงตนของลงบัญชีทหารกองเกินที่อำเภอ สัสดีอำเภอจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้ผู้ขอลงบัญชีอื่นโยแสดงตน เพื่อขอลงบัญชีทหารกองเกิน (สค.44) พร้อมด้วยทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน หรือสูติบัตร ต่อสัสดีเพื่อทำการตรวจสอบ ความถูกต้อง ดังนี้

1.1 ผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินมีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ลงบัญชีทหารกองเกิน ในปีนั้นหรือไม่

1.2 ผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่อำเภอที่บิดาหรือมารดา หรือผู้ปกครองมีภูมิลำเนาแล้วแต่กรณี หรือไม่ หากเป็นผู้มีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่อำเภออื่น ๆ ให้บันทึกเป็นหลักฐาน พร้อมทั้งชี้แจงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง ให้ผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกิน ทราบ และให้ผู้ขอลงลายมือชื่อรับทราบไว้ในโยแสดงตน เพื่อขอลงบัญชีทหารกองเกินนั้น

1.3 ผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินเป็นผู้มีสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติ ถูกต้องหรือไม่
 2. กรณีที่มีผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินมีลักษณะ ท่าทาง พูดยา มีสำเนียงไม่ชัด คล้ายคนต่างด้าว หรือมีชื่อตัวชื่อสกุล เป็นคนต่างด้าว และสงสัยว่าเป็นคนต่างด้าวต้องให้ปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ทำการสอบสวนสัญชาติโดยพิจารณาหลักฐานจากสูติบัตร ทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน พยานบุคคล หลักฐานการแปลงสัญชาติตามพระราชบัญญัติสัญชาติ เอกสารการสมรสและพยานแวดล้อมอื่น ๆ ที่เห็นสมควรหากมีกรณีสงสัยให้เสนอขออนุมัติจากกระทรวงมหาดไทยก่อน

2.2 กรณีที่บุคคลนั้น อยู่ภายนอกประเทศ และให้บุคคลภายในประเทศมาขอลงบัญชีทหารกองเกินแทน โดยอ้างว่ามาลงบัญชีทหารกองเกินไม่ได้ด้วยตนเอง ให้ดำเนินการสอบสวนสัญชาติและดำเนินการเช่นเดียวกับ ข้อ 2.1 พร้อมกับแนบรูปถ่ายติดสำเนาการสอบสวน เพื่อขออนุมัติกระทรวงมหาดไทยก่อน

2.3 สอบสวนว่าเป็นผู้อยู่ในระหว่าง กองตรวจคนเข้าเมืองวินิจฉัยในเรื่องเข้าเมืองอยู่หรือไม่ หากเป็นคนที่กองตรวจคนเข้าเมืองกำลังวินิจฉัยให้ระงับการลงบัญชีทหารกองเกินไว้ก่อน

3. สำหรับการลงบัญชีทหารกองเกินของผู้ตกค้าง ไม่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินพร้อมกับคนในชั้นปีบัญชีเดียวกัน กรณีผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินซึ่งย้ายภูมิลำเนาจากท้องที่อื่น และผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินมีอายุตั้งแต่ 22 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปีที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ ซึ่งทางอำเภอจะต้องออกหมายเรียกเข้ารับราชการทหารก็ให้รับหมายเรียกไปในวันลงบัญชีทหารกองเกินด้วย และเมื่อผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินซึ่งย้ายภูมิลำเนามากจากท้องที่อื่น ได้ยื่นแสดงตนเมื่อลงบัญชีทหารกองเกิน (สค.44) พร้อมหลักฐาน ต่อนายอำเภอแล้ว นายอำเภอจะทำหนังสือขอให้ นายอำเภอท้องที่เดิมทุกอำเภอที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ทำการตรวจสอบว่าผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกินเคยลงบัญชีทหารกองเกินไว้ที่อำเภอท้องที่เดิมหรือไม่ เมื่อได้รับคำตอบยืนยันว่าผู้นั้นยังไม่เคยลงบัญชีทหารกองเกิน จึงค่อยรับลงบัญชีทหารกองเกินให้ และให้ผู้ขอลงบัญชีบันทึกข้อความด้วยลายมือตนเองที่ด้านหลังใบต้นขั้วใบสำคัญ (สค.9) ว่า “ข้าพเจ้าไม่เคยแสดงตนลงบัญชีทหารกองเกินที่เขตอำเภอ หรือกิ่งอำเภอใดมาก่อน” และให้ลงบัญชีพิมพ์ลายนิ้วแม่มือขวารับรองไว้ได้ ข้อความที่บันทึกนั้น แต่ถ้าอำเภอที่จะรับการลงบัญชีทหารกองเกินได้รับคำตอบจากอำเภอภูมิลำเนาเดิมว่า ผู้นั้นเคยลงบัญชีทหารกองเกินแล้ว ก็ให้ระงับการลงบัญชีทหารกองเกินนั้น แล้วบันทึกชี้แจงแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง แก่ผู้ขอลงบัญชีทหารกองเกิน เพื่อรับทราบและลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน การตรวจสอบ การสอบสวนรายนี้จะต้องกระทำโดยรอบคอบระมัดระวัง มีไหวพริบอย่าให้ฝ่ายผู้ร้องซักซ้อมเรื่องกับมาให้การ ทั้งนี้เพื่อป้องกันบุคคลที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ เมื่อทำการตรวจสอบหลักฐานถูกต้องแล้วโดยไม่มีข้อสงสัย สัสดีอำเภอจะรับลงบัญชีทหารกองเกิน

(สค.1) และออกใบสำคัญ (สค.9) แก่ผู้ลงทะเบียนทหารกองเกิน ซึ่งใบสำคัญหากชำรุดสูญหายให้ร้องขอใบสำคัญแทนฉบับที่ชำรุดหรือสูญหายได้ โดยปฏิบัติที่กฎหมายกำหนด

สำหรับผู้ซึ่งไม่ต้องไปแสดงตนเพื่อลงทะเบียนทหารกองเกินที่อำเภอ ตามมาตรา 21 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งได้แก่ สามเณรเปรียญ และผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุม หรือคุมขัง ของเจ้าพนักงาน จะต้องดำเนินการ ดังนี้

สามเณรเปรียญ สัสดีอำเภอจะนำไปแสดงตนเพื่อลงทะเบียนทหารกองเกิน (สค. 44) ไปจัดทำที่อาราม หรือสำนักสงฆ์ เมื่อดำเนินการตรวจสอบแล้วถูกต้อง จึงจัดการรับรองลงทะเบียนทหารกองเกินแล้วออกใบรับ (สค. 10) หรือใบสำคัญ (สค. 9) มอบให้ไว้เป็นหลักฐาน

ผู้ที่อยู่ในระหว่างควบคุมหรือคุมขังของเจ้าพนักงาน เมื่อเจ้าพนักงานผู้ควบคุมหรือคุมขังส่งบัญชีรายชื่อตาม (สค. 2) ให้นายอำเภอท้องที่รับทราบ นายอำเภอท้องที่จะต้องส่งใบแสดงตนเพื่อลงทะเบียนทหารกองเกิน (สค. 44) ไปให้พนักงานผู้ควบคุมหรือคุมขัง เพื่อให้ผู้ซึ่งอยู่ในระหว่างควบคุม หรือคุมขังกรอกข้อความตามรายการในใบแสดงตนของลงทะเบียนทหารกองเกิน เมื่อได้ดำเนินการตรวจสอบหลักฐานถูกต้องแล้ว และผู้ลงทะเบียนทหารกองเกินมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอนั้นก็จะรับลงทะเบียนทหารกองเกินโดยออกใบรับ (สค. 10) หรือใบสำคัญ (สค. 9) มอบไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าปรากฏว่า

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่จะต้องลงทะเบียนทหารกองเกินตามที่กฎหมายกำหนด สัสดีอำเภอ จะทำงานตรวจสอบรายชื่อว่าผู้ใดไม่ไปแสดงตนของลงทะเบียนทหารกองเกิน ส่งให้กำนันผู้ใหญ่บ้านและนายกเทศมนตรีไปแจ้งให้เจ้าตัวทราบ เมื่อให้ไปลงทะเบียนทหารกองเกิน และแจ้งตำรวจท้องที่ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

การเรียกคนเข้ากองประจำการ

หลังจากผ่านการลงทะเบียนทหารกองประจำการแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเรียกคนเข้ากองประจำการ โดยเรียกผู้ที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่กำหนดไปทำการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ ดังนี้

1. ทหารกองเกินซึ่งมีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์ ในปีที่เข้ากองประจำการ ถ้าจำนวนไม่เพียงพอให้เรียกทหารกองเกินที่มีอายุถัดจากอายุ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปตามลำดับ
2. ทหารกองเกินที่มีอายุเกินกว่า 21 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ในปีที่จะต้องเข้ากองประจำการ เนื่องจาก
 - 2.1 ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือก
 - 2.2 หลีกเลียงขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตาม มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

2.3 พันจากรัฐทะเบียนหรือผ่อนผัน

2.4 จะได้รับการผ่อนผันตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร

พ.ศ. 2497

2.5 คณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าเป็นคนจำพวกที่ 3

กำหนดเวลาที่เรียกคนเข้ากองประจำการนี้ในหนึ่งปีจะเรียกครั้งเดียว คือห้วงเวลาระหว่างเดือนเมษายน กับเดือนพฤษภาคม เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมจะสั่งเป็นอย่างอื่น โดยมีขั้นตอนดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

การเตรียมการของเจ้าหน้าที่

ในเดือนมิถุนายนของทุกปี สัสดีจังหวัดจะดำเนินการส่งบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ (สค.16) ซึ่งเป็นของจังหวัดไปยังอำเภอเพื่อสัสดีอำเภอตรวจสอบกับบัญชีทหารกองเกิน (สค.1) ซึ่งบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ (สค.16) จะแบ่งออกเป็น 5 ประเภท

1. บัญชีคนหลีกเลี่ยงจัดขึ้น คือ บัญชีรายชื่อทหารกองเกินที่หลีกเลี่ยงจัดขึ้นไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกตามกำหนดหมายเรียกของนายอำเภอและศาลได้พิพากษาคดีถึงที่สุดว่ามี ความผิด

2. บัญชีคนที่ขาดการตรวจเลือก คือ บัญชีรายชื่อทหารกองเกินที่ไม่มาเข้ารับการตรวจเลือกตามหมายเรียกของนายอำเภอ (หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่นกว่าการตรวจเลือกจะแล้วเสร็จ) หรือมาเข้ารับการตรวจเลือกแล้ว แต่หลบหนีไปก่อนจับสลาก หรือก่อนกำหนดให้เข้ากองประจำการ ในกรณีที่ไม่มีการจับสลาก หรือหลบหนีไปก่อนรับหมายนัด หรือก่อนขึ้นทะเบียนกองประจำการ

3. บัญชีคนที่อยู่ในกำหนดเรียกธรรมดา คือ บัญชีรายชื่อทหารกองเกินซึ่งมีอายุ 21 ปี บริบูรณ์ ในปีที่จะเข้ากองประจำการ

4. บัญชีคนที่พ้นจากรัฐทะเบียนผ่อนผัน คือ บัญชีรายชื่อทหารกองเกินที่มีอายุเกินกว่า 21 ปีบริบูรณ์ ที่ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือก เนื่องจากการขอผ่อนผัน และพ้นกำหนดการผ่อนผัน

5. บัญชีคนผ่อนผัน คือ บัญชีรายชื่อทหารกองเกินที่อยู่ในกำหนดผ่อนผัน

ในการเตรียมการนี้หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (นรค.) จะดำเนินการจัดหาใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการ (สค.43) แจกจ่ายให้สัสดีจังหวัด ซึ่งรับผิดชอบในการบันทึกใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ

วิธีเรียกคนเข้ากองประจำการ

ตั้งแต่เดือนมกราคม เป็นต้นไปของทุกปี สัสดีอำเภอจะทำหมายเรียกเข้ารับราชการทหาร (สค.35) เรียกทหารกองเกินที่มีอายุย่างเข้า 21 ปีบริบูรณ์ ในปี พ.ศ. นั้น ตามบัญชีรายชื่อทหารกองเกิน (สค.1) โดยกำหนดให้เข้ารับการตรวจเลือกตามวันและสถานที่ที่กำหนดในเวลาไม่เกิน 07.00 น. เช่น คนจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกใน พ.ศ. 2556 จะออกหมายเรียกฯ ใน พ.ศ. 2555 เป็นต้นไป และภายหลังเสร็จการตรวจเลือกแล้ว สัสดีอำเภอจะจัดทำหมายเรียกทหารกองเกินที่มีอายุเกินกว่า 21 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ ในปีที่จะเข้ากองประจำการซึ่งได้แก่ ผู้ที่ยังไม่เคยเข้ารับการตรวจเลือก ผู้หลีกเลี่ยงจัดขึ้น ผู้พ้นจากฐานะ ยกเว้นหรือผ่อนผัน ผู้จะได้รับการผ่อนผันและผู้ที่ยื่นคณะกรรมการตรวจเลือกจัดเข้าเป็นคนจำพวกที่ 3 ที่ไม่เข้ามารับการตรวจเลือกในปีนั้น ซึ่งจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกในปีถัดไปด้วย

เมื่อมีทหารกองเกินมาแสดงตนรับหมายเรียกฯ สัสดีอำเภอจะต้องตรวจสอบให้แน่ชัดว่าไม่ผิดตัว จึงจะมอบหมายเรียกให้เจ้าตัวรับไป และให้ทหารกองเกินผู้นั้น ลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือไว้ในใบรับไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีที่มอบหมายให้ผู้บรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มารับหมายเรียกแทนจะต้องมีหนังสือมอบหมายของผู้ถูกเรียกถึงนายอำเภอมาแสดง สัสดีอำเภอจะลงทะเบียนรับหนังสือและดำเนินการบันทึกปากคำของผู้แทนไว้เป็นหลักฐาน และเสนอขออนุมัติต่อนายอำเภอก่อนมอบหมายเรียกให้รับไปและในเดือนตุลาคมของทุกปี สัสดีอำเภอจะดำเนินการจัดทำประกาศเสนอต่อนายอำเภอเพื่อประกาศให้ทหารกองเกิน ซึ่งจะต้องเข้าทำการตรวจเลือก ไปแสดงตนรับหมายเรียกที่อำเภอ เพื่อเป็นการเตือนผู้ที่อาจจะหลงลืม ประกาศนี้จะติดไว้ ณ ที่ทำการอำเภอ และเปิดเผยตามชุมชนในที่ท้องที่ และทำหนังสือนำส่งประกาศให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือนายกเทศมนตรี เพื่อนำไปแจ้งให้ราษฎรในท้องที่ของตนรับทราบ

การยกเว้นและผ่อนผัน

1. บุคคลที่ได้รับการยกเว้นเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามมาตรา 13

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้แก่

1.1 พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์หรือที่เป็นเปรียญและนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์

1.2 คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้ต้องไปแสดงตนในวันตรวจเลือกตามหมายเรียกของนายอำเภอเพื่อที่จะให้คณะกรรมการตรวจเลือก ปลดเป็นพ้นราชการทหาร

1.3 บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้ เช่น ชนชาวเขา ชนชาวน้ำ กระเหรี่ยง อักอ ราชละเอยศปรากฏในกฎกระทรวง

2. บุคคลที่ได้รับการยกเว้น ไม่เรียกเข้ากองประจำการตามปกติ ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งได้แก่

2.1 พระภิกษุ สามเณร หรือนักบวชในพระพุทธศาสนา แห่งนิกายจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักธรรม ตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

2.2 นักบวชศาสนาอื่น ซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ และผู้ว่าราชการจังหวัด ได้ออกใบสำคัญให้ไว้สุหร่าหนึ่ง อารามหนึ่ง หรือสำนักหนึ่งยกเว้นให้ดังนี้

2.2.1 สำหรับศาสนาอิสลาม

2.2.1.1 โต๊ะอิหม่าม หนึ่งคน

2.2.1.2 โต๊ะบิลา หนึ่งคน

2.2.1.3 โต๊ะกาเตบ หนึ่งคน

2.2.2 สำหรับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

2.2.2.1 เจ้าอธิการวัด หนึ่งคน

2.2.2.2 ผู้ช่วยเจ้าอธิการวัด สามคน แล้วแต่เจ้าอธิการวัดจะเห็นสมควรขอใบสำคัญแก่ผู้ใด

2.2.3 สำหรับศาสนาโปรเตสแตนต์ ผู้มีความรู้ความสามารถสอบศาสนาได้ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้ช่วยหัวหน้าในสำนักสอนศาสนา สำนักใหญ่แห่งละสามคน แล้วแต่ผู้เป็นหัวหน้าจะขอใบสำคัญให้แก่ผู้ใด

2.3 บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหาร ตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

2.4 นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม

2.5 ครูซึ่งประจำการทำการสอนหนังสือ หรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงทบวงกรม หรือราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ แต่ยกเว้นไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ ได้แก่ ครูในสถานการศึกษาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงและมีคุณลักษณะ ดังนี้

2.5.1 เป็นครูประจำทำการสอนนักเรียน นิสิต นักศึกษา ไม่น้อยกว่า 15 คน เป็นปกติ และในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่า 15 คนนี้ ยกเว้นครูได้ 1 คน หรือเป็นครูสอนประจำเฉพาะวิชาซึ่งทำการสอนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่า 15 คน เป็นปกติ และในจำนวนนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา ไม่น้อยกว่า 15 คนนี้ ก็ยกเว้นครูได้ 1 คน เช่นเดียวกัน

2.5.2 มีเวลาสอบสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำทำการสอนในสถานศึกษาตั้งแต่ ระดับมัธยมศึกษาลงมาหรือไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง สำหรับครูซึ่งประจำการสอนในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา

2.5.3 ผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

2.6 นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

2.7 นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม

2.8 บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ

2.9 บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปหรือเคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน

การปฏิบัติในการยกเว้น

1. บุคคลที่ได้รับการยกเว้นตามข้อ 1.1 เมื่ออำเภอได้รับรายชื่อ พร้อมหลักฐาน จากเจ้าอาวาสแล้ว สัสดีจะตรวจสอบหลักฐาน หากเห็นว่าถูกต้อง จะเสนอนายอำเภอพิจารณาอนุมัติ และแจ้งให้ผู้ขอยกเว้นทราบ

2. บุคคลที่ได้รับการยกเว้นตามข้อ 2.1 เพื่อร้องขอต่อนายอำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารหรือต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันทำการตรวจเลือก สัสดีอำเภอหรือกรรมการในหน้าที่ สัสดีจังหวัดตรวจสอบหลักฐานเห็นว่าเป็นการถูกต้อง จะเสนอให้นายอำเภอหรือคณะกรรมการตรวจเลือกแต่กรณี เป็นผู้อนุมัติและแจ้งให้ผู้ขอยกเว้นทราบ

3. บุคคลที่ได้รับการยกเว้นตามข้อ 2.2 ได้ร้องขอต่อนายอำเภอท้องที่ที่ตั้งสุหร่า อาราม หรือสำนักตั้งอยู่ สัสดีอำเภอจะทำการตรวจสอบหลักฐานและเห็นว่าถูกต้อง จะดำเนินการทำหนังสือของนายอำเภอพร้อมกับส่งหลักฐานไปยังจังหวัด จากนั้น สัสดีจังหวัดจะตรวจสอบหลักฐานและเห็นว่าถูกต้อง จะดำเนินการทำหนังสือของนายอำเภอ พร้อมกับส่งหลักฐานไปยังจังหวัด จากนั้น สัสดีจังหวัดจะตรวจสอบหลักฐานอีกครั้งหนึ่งหากเห็นว่าถูกต้องจึงเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติและออกใบสำคัญให้ อนึ่งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสอนศาสนาที่จะได้รับการยกเว้น สำนักงานสอนศาสนานั้นจะต้องได้รับการอนุญาตจากทางราชการให้จัดตั้งเป็นสำนักสอนศาสนาแล้วเท่านั้น

4. บุคคลที่ได้รับการยกเว้นตามข้อ 2.3 หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน หรือโรงเรียนเตรียมทหาร แล้วแต่กรณีจะเสนอรายชื่อต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงกระทรวงกลาโหม เพื่อแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาทหารของผู้ขอยกเว้นทราบ

5. บุคคลที่ได้รับการยกเว้นตามข้อ 2.5 เมื่อทางจังหวัดได้รับบัญชีรายชื่อขอยกเว้นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายกระทรวงฯ สัตติจังหวัด จะตรวจสอบหลักฐานเกี่ยวกับคุณสมบัติ และรายชื่อตามบัญชีรายชื่อทหารกองเกิน และทหารกองหนุนประเภทที่ 2 (สค. 27) หากเห็นว่าถูกต้องแล้วจะเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดออกไปสำคัญการยกเว้น (สค. 37) มอบให้แก่ผู้ยกเว้นสำหรับครูซึ่งทำการสอนอยู่ในหน่วยฝึกอาชีพเคลื่อนที่ ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะเป็นผู้ออกใบสำคัญยกเว้นครูให้ในกรณีที่ผู้ขอยกเว้นมีภูมิลำเนาทหารอยู่ในท้องที่จังหวัดอื่น ผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับบัญชีรายชื่อขอยกเว้น ต้องทำการตรวจสอบภูมิลำเนาของผู้ขอยกเว้นให้ถูกต้องเสียก่อน แล้วจึงออกไปสำคัญยกเว้นคร่อมอบให้ไป

6. บุคคลที่ได้รับการยกเว้น ตามข้อ 2.6 และข้อ 2.7 เมื่อจังหวัดได้รับรายชื่อส่งยกเว้นจากกระทรวงที่เกี่ยวข้อง สัตติจังหวัดจะทำการตรวจสอบกับบัญชีรายชื่อทหารกองเกิน และทหารกองหนุนประเภทที่ 2 (สค. 27) และแจ้งต่ออำเภอภูมิลำเนาทหารทราบ

7. บุคคลที่ได้รับการยกเว้น ตามข้อ 2.8 และข้อ 2.9 เมื่ออำเภอท้องที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารได้รับทราบว่าการทหารกองเกินผู้ใดอยู่ในข่ายการยกเว้นตามข้อนี้ และมีเอกสารหลักฐานแน่นอนแล้ว ก็จะดำเนินการยกเว้น ได้หรือหากเป็นกรณีที่จังหวัดซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารได้รับทราบ โดยมีเอกสารและหลักฐานถูกต้องต้องและแน่นอนแล้ว ก็ดำเนินการยกเว้นได้เช่นเดียวกัน การขอผ่อนผันไม่เข้ารับการตรวจเลือก

ตามมาตรา 27 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้กำหนดให้ทหารกองเกิน ซึ่งถูกเรียกให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกตามกำหนดนัดหมาย หากไม่เข้ารับการตรวจเลือกหรือไม่อยู่นกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ จะถือว่าทหารกองเกินผู้นั้นหลีกเลี่ยงขัดขืน ไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือก แต่ได้กำหนดขอยกเว้นในบางกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. ข้าราชการซึ่งได้รับคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยปัจจุบันทันด่วน ให้ไปราชการอันสำคัญยิ่ง หรือไปราชการต่างประเทศโดยคำสั่งของเจ้ากระทรวง
2. นักเรียนซึ่งออกไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
3. ข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ราชการ หรือโรงงานอื่นใด ในระหว่างที่มี การรบ หรือการสงคราม อันเป็นอุปสรรคในการรบหรือการสงคราม และอยู่ในความควบคุมของกระทรวงกลาโหม
4. บุคคลซึ่งกำลังปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยทหารในราชการทหาร
5. เกิดเหตุสุดวิสัย
6. ไปเข้าตรวจเลือกที่อื่น

7. ป่วยไม่สามารถจะมาได้ โดยให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะ และเชื่อถือได้ มาแจ้งต่อ คณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก

กรณีที่เกิดมาตามข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 และข้อ 4 จะได้รับการผ่อนผันเฉพาะคราวจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีมหาดไทยมอบหมาย

การขอผ่อนผันไม่ส่งเข้ากองประจำการในคราวที่มีคนพอ

ตามมาตรา 29 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กำหนดไว้ว่า “เมื่อได้คัดคนที่ ยกเว้นด้วยเหตุต่าง ๆ ออกแล้ว ถ้ามีจำนวนทหารกองเกินที่จะเข้ารับราชการเป็นทหารกอง ประจำการได้มากกว่าจำนวนที่ฝ่ายทหารต้องการ ให้ผ่อนผันแก่ประเภทบุคคล ดังต่อไปนี้”

1. บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยง บิดา หรือมารดา ซึ่งไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพลภาพ หรือชราจนหาเลี้ยงชีพไม่ได้ และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู แต่ถ้ามีบุตรหลายคน จะต้องเข้ากองประจำการ พร้อมกัน คงผ่อนผันให้คนเดียว ตามแต่บิดาหรือมารดาจะเลือก ถ้าบิดาหรือมารดาไม่สามารถจะ เลือกได้ ก็ให้คณะกรรมการตรวจเลือกพิจารณาผ่อนผันให้หนึ่งคน

2. บุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงบุตรซึ่งมารดาตาย หรือไร้ความสามารถ หรือพิการทุพพล ภาพ และบุคคลที่จำเป็นต้องหาเลี้ยงพี่หรือน้องร่วมบิดา มารดา หรือร่วมแต่บิดา หรือมารดาซึ่งบิดา มารดาตาย ทั้งนี้เมื่อบุตร หรือบุตรหรือพี่น้องนั้นหาเลี้ยงชีพไม่ได้และไม่มีผู้อื่นเลี้ยงดู

3. บุคคลที่อยู่ในระหว่างการศึกษตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การอ้างสิทธิตามข้อ 1 หรือข้อ 2 ผู้อ้างสิทธิจะต้องขอผ่อนผันต่อนายอำเภอท้องที่ก่อนวัน ตรวจเลือกเข้ากองประจำการไม่น้อยกว่า 30 วัน เว้นแต่กรณีพิเศษ ซึ่งไม่ใช่ความผิดของผู้ร้อง และผู้ ร้องจะต้องร้องต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกอีกครั้งหนึ่ง นายอำเภอต้องสอบสวน หลักฐานต่าง ๆ ไว้ก่อนวันตรวจเลือก เพื่อคณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินใจได้ในทันที สำหรับการ ขอผ่อนผันตามข้อ 3 ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ถ้าไม่สามารถจะผ่อนผันได้พร้อมกันทั้ง 3 ประเภท เพราะจะทำให้คนไม่พอตามจำนวน ที่ฝ่ายทหารต้องการให้ผ่อนผัน คนประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 รวมกันก่อน ถ้าคนยังเหลือจึงผ่อนผัน ประเภทที่ 3 ถ้าจำนวนคนในประเภทใดจะผ่อนผันไม่ได้ทั้งหมดต้องให้คนประเภทนั้น

การพ้นจากฐานะยกเว้นและเหตุผ่อนผัน

การที่บุคคลได้รับการยกเว้น และมีเหตุผ่อนผันในการลงบัญชีทหารกองเกิน การถูกเรียก ตัวเข้ากองประจำการ และการรับการตรวจเลือกเข้ากองประจำการนั้น หากต่อมาปรากฏว่าได้พ้น จากฐานะการยกเว้นและผ่อนผัน จะต้องกลับมาสู่กระบวนการ เช่นเดียวกับบุคคลโดยปกติทั่วไป

การตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ

ในการตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการนั้น ตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่า ผู้บัญชาการกองพล เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกและคณะกรรมการชั้นสูง

คณะกรรมการตรวจเลือกประกอบด้วย

1. นายทหารสัญญาบัตร ซึ่งมียศไม่ต่ำกว่าพันโท 1 คน ประธานกรรมการ
2. นายทหารสัญญาบัตร ซึ่งมียศหรือเทียบเท่าไม่สูงกว่าประธานกรรมการ ไม่เกิน 2 คน
3. สัสดีจังหวัด หรือผู้แทน 1 คน ซึ่งมีได้ประจำอยู่ในท้องที่จังหวัดที่ทำการตรวจเลือก
4. นายทหารสัญญาบัตร ซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้น 1 สาขาเวชกรรม 1 คนหรือหลายคนเป็นกรรมการ ถ้าไม่สามารถแต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะดังกล่าวเป็นกรรมการได้ ก็ให้แต่งตั้งผู้อื่นซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้นที่ 1 สาขาเวชกรรมแทน

หน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเลือก

1. ประธานกรรมการตรวจเลือก มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและควบคุมการตรวจเลือกให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และออกเสียงชี้ขาดในกรณีที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อคณะกรรมการตรวจเลือกไม่อาจตกลงกันได้โดยเสียงข้างมาก กับให้มีหน้าที่ตรวจสอบการปล่อยตัวทหารกองเกิน พร้อมกับมอบใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกิน เข้ารับราชการทหารกองประจำการ (สค.43) เพื่อให้ทหารกองเกินรับไปเป็นหลักฐาน
2. กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 1) มีหน้าที่เรียกชื่อทหารกองเกินที่ถูกเรียกมาตรวจเลือก จัดการดูแลทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกแล้วให้รวมอยู่เป็นจำนวนมาก ป้องกันมิให้ทหารกองเกินซึ่งตรวจเลือกไปแล้วไปปะปนกับทหารกองเกินที่ยังไม่ได้ตรวจเลือก และรับทหารกองเกินที่คณะกรรมการตรวจเลือกกำหนดให้เข้ากองประจำการ เพื่อนำไปขึ้นทะเบียนกองประจำการ หรือนำตัวส่งนายอำเภอ เพื่อออกหมายนัดเข้ารับราชการทหาร
3. กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 2) มีหน้าที่วัดขนาดเก็บยอดเป็นจำพวก ตรวจสอบจำนวนสลาก ควบคุมการทำสลาก และอ่านสลากในระหว่างการจับสลาก
4. กรรมการซึ่งเป็นผู้ประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบันชั้นที่ 1 สาขาเวชกรรม มีหน้าที่ตรวจร่างกายผู้ที่ถูกเรียกมาตรวจเลือก และออกไปสำคัญให้แก่คนจำพวกที่ 3 และคนจำพวกที่ 4 รวมทั้งควบคุมการจับสลาก

คณะกรรมการชั้นสูง ประกอบด้วย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้แทน 1 คน เป็นประธาน
2. เจ้าหน้าที่สถิติซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าสถิติจังหวัด 1 คน เป็นกรรมการ
3. ข้าราชการอื่น ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าแผนก หรือเทียบเท่า อีก 1 คน

เป็นกรรมการ

กรรมการชั้นสูงต้องไม่เป็นบุคคลเดียวกรรมการตรวจเลือก และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. พิจารณาตัดสินกรณีมีคำร้องจากผู้ที่ต้องเข้ากองประจำการ ซึ่งเห็นว่าคณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกต้องและไม่ยุติธรรม ถ้าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับโรค หรือความพิการ ต้องให้แพทย์แผนปัจจุบันชั้น 1 ไม่น้อยกว่า 3 นาย ที่มีชื่อเป็นกรรมการตรวจเลือก ซึ่งได้ตรวจผู้นั้นมาแล้ว ตรวจก่อนเสนอความเห็น

2. พิจารณาตัดสินข้อขัดแย้งระหว่างกรรมการตรวจเลือก ซึ่งทำคำชี้แจงเสนอขึ้นมา

3. ในการตรวจเลือกคนเข้ากองประจำการ นั้น ถ้าผู้ที่เข้ากองประจำการเห็นว่า

คณะกรรมการตรวจเลือกตัดสินไม่ถูกต้อง หรือไม่ยุติธรรม ก็ให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการชั้นสูงได้ ภายในวันที่ 30 เมษายน ของปีที่ตรวจเลือก หากยื่นคำร้องภายหลังที่กำหนดให้อยู่ ในดุลยพินิจ ของคณะกรรมการชั้นสูง จะพิจารณา คำตัดสินของคณะกรรมการชั้นสูงให้ถือเป็นที่สุด

วิธีการตรวจเลือกทหารกองเกินเป็นทหารกองประจำการ

1. การเตรียมการก่อนการตรวจเลือก

- 1.1 การจัดสถานที่ตรวจเลือก เป็นหน้าที่ของนายอำเภอโดยสถิติอำเภอเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

- 1.2 การเตรียมเอกสาร หลักฐาน และงานธุรการเป็นหน้าที่ของสถิติจังหวัดท้องที่ที่ทำการตรวจเลือก จะต้องส่งมอบให้ประธานกรรมการตรวจเลือก และกรรมการสถิติจังหวัด

- 1.3 หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน จะเป็นผู้จัดหาสลากแจกจ่ายให้แก่พลสถิติทุกจังหวัด

- 1.4 ก่อนทำการตรวจเลือกในอำเภอนั้น ๆ กรรมการสถิติจังหวัด และสถิติอำเภอ จะสอบทานบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ (สค.16) ของจังหวัด และอำเภอให้ตรงกันเสียก่อน

- 1.5 ก่อนทำการตรวจเลือก กรรมการสถิติจังหวัด และสถิติอำเภอจะต้องตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่ทำการตรวจเลือก

- 1.6 สถิติอำเภอจะติดต่อประสานงานกับเจ้าพนักงานสอบสวน ดำเนินการเกี่ยวกับผู้ถูกเรียกที่ยังไม่ได้รับหมายเรียกในวันตรวจเลือก

1.7 สัสดีอำเภอ จะดำเนินการ เสนอนายอำเภอ แจ้งกำนันผู้ใหญ่บ้านและเทศมนตรี ให้มาร่วมในวันตรวจเลือก เพื่อควบคุมดูแลลูกบ้านของตนและคอยชี้แจง เหตุการณ์บางอย่าง ตามที่เจ้าหน้าที่ต้องการทราบ และอยู่ร่วมจนกว่าการเลือกตั้งจะแล้วเสร็จ

2. ขั้นตอนการปฏิบัติในการตรวจเลือก

2.1 การเปิดการตรวจเลือก

2.2 การเรียกชื่อตรวจร่างกาย กำหนดคนเป็นจำพวกและจัดหมวด

2.3 การตรวจสอบและปล่อยตัว

2.4 การกำหนดคนเข้ากองประจำการ

2.5 การส่งคนเข้ากองประจำการ

การเปิดการตรวจเลือก

ในวันตรวจเลือก จะมีพิธีเปิดการตรวจเลือกโดยสัสดีอำเภอ หรือสัสดีกิ่งอำเภอจัดคนเข้ามารับการตรวจเลือกรวมเป็นตำบลเพื่อรอฟังเรียกชื่อจะมีการเชิญธงชาติ ขึ้นสู่ยอดเสา หลังจากนั้นประธานกรรมการจะกล่าวถึงความสำคัญในการเข้ารับราชการทหาร หรืออ่านสารของทางราชการเพื่อชี้แจงให้ทหารกองเกิน ได้ตระหนักถึง ความจำเป็นในการรับราชการทหาร ผลเสียหายในการหลีกเลี่ยง ชักขึ้น เชิญชวนให้มีการร้องขอเข้ากองประจำการ การให้ความเป็นธรรมในการตรวจเลือกและข้อเสียหายเกี่ยวกับการทุจริต ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ที่เห็นว่าจำเป็น

หลังจากนั้นกรรมการสัสดีจังหวัดจะชี้แจงการปฏิบัติในการตรวจเลือก และการปฏิบัติในการร้องขอเข้ากองประจำการ รวมทั้งการร้องขอยกเว้นผ่อนผัน และเหตุต่าง ๆ ขนาดของร่างกายที่กฎหมายกำหนด ให้เข้ารับราชการในกองประจำการจากนั้นจึงให้เริ่มทำการตรวจเลือก

การเรียกชื่อตรวจร่างกาย กำหนดคนเป็นจำพวกและวัดขนาด

1. ผู้ที่มีหน้าที่ในการเรียกชื่อได้แก่ กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 1) เจ้าหน้าที่ของกรรมการสัสดีจังหวัด และเจ้าหน้าที่ของนายอำเภอ จะร่วมกันตรวจทานรายชื่อตามใบรับรองผลการตรวจเลือก (สค.43) กับบัญชีเรียกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ (สค.16) ให้ถูกต้องตรงกัน

2. กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 1) จะเริ่มดำเนินการเรียกชื่อ เพื่อตรวจร่างกายในเวลา 07.00 น. เมื่อทหารกองเกินขานว่า “มา” จะทำการตรวจบัตรประจำตัวประชาชน และหมายเรียกเพื่อป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงตัว หรือผิดตัว สอบถามการร้องขอเข้ากองประจำการจากนั้นจึงได้บันทึกใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ (สค.47) และให้ทหารกองเกินลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือในเอกสารตอนที่ 1 และมอบตอนที่ 2 และ 3 ให้ทหารกองเกินผู้นั้นรับไป ในกรณีที่ทหารกองเกิน ร้องขอเข้ากองประจำการ เจ้าหน้าที่กรรมการของสัสดีจังหวัด จะบันทึกใบรับรองผลการตรวจเลือก ว่าร้องขอเข้ากองประจำการ กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ

3. ถ้าเรียกชื่อทหารกองเกินคนใดแล้วไม่มา ก็จะเรียกผ่านไปก่อนโดยยังไม่ต้องบันทึกผลใด ๆ จากนั้นจะทำการเรียกในรอบที่ 2 และถ้ายังไม่มาอีก ก็จะบันทึกว่า “ขาด” ไว้ในใบรับรองผลการตรวจเลือก (สค.43)

4. การตรวจร่างกายหลังจากผ่านการตรวจสอบหลักฐาน เอกสารแล้ว ลำดับต่อไป คือการตรวจร่างกาย โดยกรมการเสด็จจังหวัด จะดำเนินการเรียกชื่อตามลำดับ ในระหว่างนี้ ถ้ามีผู้ร้องขอ ยกเว้นผ่อนผัน หรือร้องขอในเหตุอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ของแผนกเสด็จจังหวัดท้องที่ที่ทำการตรวจเลือก จะรับคำร้อง แล้วมอบให้นายอำเภอท้องที่ ซึ่งมีหน้าที่สอบสวน บุคคลที่ร้องขอในเหตุต่าง ๆ เพื่อมอบให้กรมการตรวจเลือกพิจารณาและให้กรมการนายทหารเสด็จนายบัตร (คนที่ 1) บันทึกไว้ในใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ (แบบ สค.43)

การตรวจร่างกาย คณะกรรมการจะแบ่งคนที่ได้ตรวจเลือกออกเป็น 4 จำพวก ดังนี้

4.1 จำพวกที่ 1 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายสมบูรณ์ดีไม่มีอวัยวะพิการ หรือมีส่วนแต่อย่างใด

4.2 จำพวกที่ 2 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายเห็นได้ชัดว่าไม่สมบูรณ์ดีเหมือนคนจำพวกที่ 1 แต่ไม่ถึงทุพพลภาพ คือ

4.2.1 ตาหรือหนังตาผิดปกติจนปรากฏชัดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ แม้แต่เพียงข้างเดียว

4.2.1.1 ตาเหล่

4.2.1.2 ลูกตาสั้น

4.2.1.3 แก้วตาขุ่น

4.2.1.4 กระจกตาขุ่น

4.2.1.5 หนังตาดก

4.2.1.6 หนังตาม้วนเข้า

4.2.1.7 หนังตาม้วนออก

4.2.1.8 ช่องหนังตา ทั้งสองข้าง กว้างไม่เท่ากันจนดูน่าเกลียด

4.2.2 หูผิดปกติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้แค่เพียงข้างเดียว

4.2.2.1 ใบหูผิดรูป หรือ ผิดขนาดปรากฏชัดจนดูน่าเกลียด เช่น ลีบ หรือเล็ก หรือใหญ่ หรือบี้

4.2.2.2 ช่องหูมีหนองเรื้อรัง และเยื่อแก้วหูทะลุ

4.2.3 จมูกผิดรูปจนดูน่าเกลียด เช่น บี้ หรือแห้ว

4.2.4 ปากผิดรูปจนดูน่าเกลียด เช่น แห้ว หรือผิดรูปจนพูดไม่ชัด

- 4.2.5 ช่องปากผิดปกติ หรือผิดปกติ จนพูดไม่ชัด
- 4.2.6 หน้าผิดปกติจนดูน่าเกลียดอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้
- 4.2.6.1 อัมพาต
- 4.2.6.2 เนื้อกระดูก
- 4.2.6.3 แผลเป็น หรือปานที่หน้า มีเนื้อที่ตั้งแต่ ¼ ของหน้าขึ้นไป หรือยาวมาก
- 4.2.6.4 เนื้องอก
- 4.2.7 คอพอก
- 4.2.8 ซอกคอ หรือ ซอกรักแร้ติดกัน
- 4.2.9 อวัยวะเคลื่อนไหวผิดปกติ อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้แม้เพียงข้างเดียว
- 4.2.9.1 ข้อติด หรือหลวมหลุดง่าย หรือเคลื่อนไหวไม่สะดวกจนทำงานไม่ถนัด
- 4.2.9.2 นิ้วมือหรือนิ้วเท้า มีจำนวนมากหรือขนาดของนิ้ว ผิดปกติจนดูน่าเกลียด หรือผิดจนดูน่าเกลียด หรือจนทำงานไม่ถนัด หรือช่องนิ้วติดกัน หรือนิ้วมือด้านถึงโคนเล็บ
- 4.2.9.3 มือหรือแขนลีบ หรือผิดเก
- 4.2.9.4 เท้าหรือขาลีบ หรือผิดเก
- 4.2.10 กระดูกชิ้นใหญ่ผิดปกติจนทำให้อวัยวะนั้นทำงานไม่สะดวกหรือจนดูน่าเกลียด
- 4.2.11 ไข้เลื่อน ลงพุง
- 4.3 จำพวกที่ 3 ได้แก่ คนซึ่งมีร่างกายไม่แข็งแรง พอที่จะรับราชการทหาร ในขณะนั้นได้ เพราะป่วย ซึ่งจะบำบัดให้หายภายใน 30 วัน ไม่ได้
- 4.4 จำพวกที่ 4 ได้แก่ คนพิการทุพพลภาพ หรือมีโรคที่ไม่สามารถจะรับราชการทหารได้
- เมื่อได้แยกคนเป็นจำพวกแล้ว ตามกฎกระทรวงฯ กำหนดให้คนจำพวกที่ 1 จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เป็นลำดับแรกโดยคัดเลือกผู้มีความสูงตั้งแต่ หนึ่งเมตรหกสิบ เซนติเมตรขึ้นไป ถ้ามีจำนวนไม่พอกับที่ต้องการ ให้เลือกความสูงรองลงมาตามลำดับจนพอกับความต้องการ ถ้าเลือกถึงขนาดใดเกินจำนวนความต้องการให้จับฉลากเฉพาะขนาดนั้น ถ้าคนจำพวกที่ 1 มีไม่พอกับจำนวนที่ต้องการ ให้เลือกจากคนจำนวนพวกที่ 2 ถ้ายังไม่พอกอีก ก็ให้เลือกจากคนที่ จะได้รับการผ่อนผัน
- ในการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น ถ้าทหารกองเกินมีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการให้มีการจับสลาก ผู้ใดจับสลากได้ ทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศ ก็ให้ส่งเข้ากองประจำการในเหล่าทัพนั้น

สำหรับสลากต้องจับให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนทหารกองเกินที่จะต้องทำการจับสลาก แบ่งเป็นสลากเครื่องหมายสีแดง และเครื่องหมายสีดำ เครื่องหมายสีแดงให้มีเท่ากับจำนวนที่ต้องการรับเข้ากองประจำการ นอกนั้นเป็นเครื่องหมายสีดำ ถ้าในที่ตรวจเลือกนั้นต้องส่งทหารกองเกินเข้ากองประจำการหลายเหล่า ให้เขียนชื่อเหล่าในสลากเครื่องหมายสีแดง ตามจำนวนที่ต้องการ

การตรวจสอบและปล่อยตัว

เมื่อกรรมการคัดเลือกจังหวัดได้บันทึกบัญชีเรียกทหารกองเกิน เข้ากองประจำการเรียบร้อยแล้ว จะส่งมอบบัญชีให้ประธานกรรมการตรวจเลือก ตรวจสอบบุคคลและปล่อยตัว ในการปล่อยตัวจะเรียงตามลำดับ เริ่มจาก คนจำพวกที่ 4 คนจำพวกที่ 3 คนไม่ได้ขนาด คนที่ผ่อนผัน คนจำพวกที่ 2 คนจำพวกที่ 1 ขนาดถัดรอง (ถ้าคนได้ขนาดพอ) และคนจำพวกที่ 1 ที่ได้ขนาด แต่ไม่มีการจับสลาก เพราะมีคนร้องขอเข้ากองประจำการมีจำนวนครบตามที่ต้องการ

การกำหนดคนเข้ากองประจำการ

สำหรับทหารกองเกินที่จะต้องถูกคัดเลือกเข้ากองประจำการ คือ ทหารกองเกินซึ่งจัดอยู่คนจำพวกที่ 1 ในการคัดเลือกกรรมการจะตรวจสอบยอดอีกครั้งหนึ่งเพื่อจัดเตรียมทำสลาก ในกรณีที่ไม่ต้องมีการจับสลาก เนื่องจากจำนวนทหารกองเกินมีจำนวนเท่ากับจำนวนที่ต้องการ ส่งเข้ากองประจำการ กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 2) จะเรียกชื่อทหารกองเกินที่อยู่ทั้งหมด เพื่อนำตัวเข้ากองประจำการ ถ้าจะต้องส่งเข้ากองประจำการหลายเหล่า กรรมการตรวจเลือก จะกำหนดให้เข้ากองประจำการโดยการจับสลาก แยกตามเหล่าต่อไป

การจับสลาก

ในกรณีที่มีทหารกองเกินซึ่งผ่านการคัดเลือกมีคุณสมบัติเหมาะสมแก่การเข้ารับราชการทหารกองประจำการมากกว่าจำนวนที่ทางราชการต้องการจะต้องมีการจับสลาก ซึ่งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม คณะกรรมการตรวจเลือกมีวิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. การจะกำหนดให้ตำบลใดจับสลากก่อนหลัง นั้น คณะกรรมการตรวจเลือกฯ จะเชิญผู้แทนของแต่ละตำบล ซึ่งอาจจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศมนตรีหรือผู้แทนทหารกองเกินของตำบลมาจับสลากเพื่อจัดลำดับก่อนหลัง
2. กรรมการนายทหารสัญญาบัตรและกรรมการคัดเลือกจังหวัดจะร่วมกันตรวจสอบจำนวนสลากทั้งสลากสีแดงและสีดำให้ถูกต้องตรงกับจำนวนคนที่จับสลากและม้วนสลากให้มีลักษณะเท่ากันและเหมือนกัน
3. กรรมการนายทหารสัญญาบัตรจะเรียกชื่อคนที่จับสลากทุกตำบลมารวมกันเพื่อตรวจสอบตัวคนกับบัญชีเรียกฯ และบัญชียอดให้ถูกต้องตรงกันก่อนทำการจับสลาก

4. กรรมการสัสดิจังหวัดจะนำภาชนะบรรจุสลากเปิดแสดง โดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกเรียก และคณะกรรมการตรวจเลือก เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ว่าไม่มีสลากบรรจุอยู่ก่อน จากนั้นกรรมการ นายทหารสัญญาบัตร คนที่ 2 จะนำสลากซึ่งได้จัดเตรียมไว้ใส่ภาชนะแล้วคลุกเคล้าต่อหน้า คณะกรรมการตรวจเลือกและผู้จับสลาก

5. ก่อนเริ่มทำการจับสลาก ประธานกรรมการตรวจเลือก จะชี้แจงให้ผู้จะต้องจับสลากได้ ทราบ ดังนี้

5.1 มีผู้จะต้องจับสลากทั้งหมดจำนวนเท่าใด จะต้องส่งเข้ากองประจำการเหล่าทัพใด เหล่าทัพละกี่ผลัด กำหนดวันเข้ารับราชการกองประจำการในวัน เดือน ปี ใด

5.2 สลากมี 2 ชนิด คือ สลากสีแดงสำหรับผู้ที่จะส่งเข้ากองประจำการ สลากสีดำ สำหรับผู้ที่ไม่ต้องส่งตัวเข้ากองประจำการและปล่อยตัวไป

5.3 ผู้ที่ถูกเรียกชื่อเข้าจับสลาก จะต้องบอกชื่อตัวชื่อสกุลต่อกรรมการผู้ทำหน้าที่อ่าน รายชื่อ และแสดงความบริสุทธิ์โดยการแบมือข้างที่จะจับสลากชูขึ้นเหนือศีรษะก่อนที่จะจับสลาก

5.4 คนหนึ่งจับสลากได้เพียงสลากเดียว ถ้าจับเกินให้จับใหม่ และเมื่อจับสลากแล้วให้ ส่งสลากให้กรรมการนายทหารสัญญาบัตรคนที่ 2 คลี่และอ่าน

5.5 ผู้จับสลากได้สีแดง กรรมการนายทหารสัญญาบัตร (คนที่ 1) จะนำตัวไปขึ้น ทะเบียนกองประจำการ หรือจะนำไปรับหมายนัดแล้วแต่กรณี สำหรับผู้จับสลากได้ใบดำ จะให้แยก ออกไปตามจุดที่กำหนด

5.6 หลังจากจับสลากแล้ว ผู้จับสลากจะต้องลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือใน ใบรับรองผลการตรวจเลือกฯ โดยกรรมการสัสดิจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ การส่งคนเข้ากองประจำการ

หลังจากได้มีการจับสลากแล้วจนทราบว่าใครจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ใครไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ขึ้นตอนต่อไปคือการส่งคนเข้ากองประจำการ ซึ่ง แยกเป็น 2 กรณี คือ

1. ผู้ซึ่งจะต้องเข้ากองประจำการในวันตรวจเลือก กรรมการนายทหารสัญญาบัตร(คนที่ 1) จะนำตัวมอบให้ กรรมการสัสดิจังหวัดดำเนินการขึ้นทะเบียนกองประจำการ และให้เจ้าหน้าที่ของ แผนกนั้น ๆ (แยกเป็นเหล่าทัพ) ลงชื่อเป็นผู้นำขึ้นทะเบียน และทำบัญชีคนที่ส่งเข้ากองประจำการ (สค.18) กับมอบตัวให้ฝ่ายรับคนรับตัวไป สำหรับพระภิกษุ สามเณร ถ้ารูปใดขอผ่อนผันยังไม่ลา ศึกษาในวันตรวจเลือก คณะกรรมการตรวจเลือกจะผ่อนผันให้ไปลาศึกษาได้ไม่เกิน 10 วัน

และบุคคลตามข้อ 9 จะต้องรับราชการทหารกองประจำการ ดังนี้

1. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ให้รับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดหนึ่งปีหกเดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็จะให้รับราชการเพียงหนึ่งปี
2. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 2 ให้รับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดหนึ่งปี แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็จะให้รับราชการเพียงหกเดือน
3. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 ให้รับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดหกเดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็จะให้รับราชการเพียงสามเดือน
4. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 4 ให้รับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดสี่เดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็จะให้รับราชการเพียงสองเดือน
5. ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จตามหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 5 ให้รับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดสองเดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็จะให้รับราชการเพียงหนึ่งเดือน

และบุคคลตามข้อ 10 – 13 เป็นผู้ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็จะให้รับราชการทหารกองประจำการเพียงหนึ่งปี

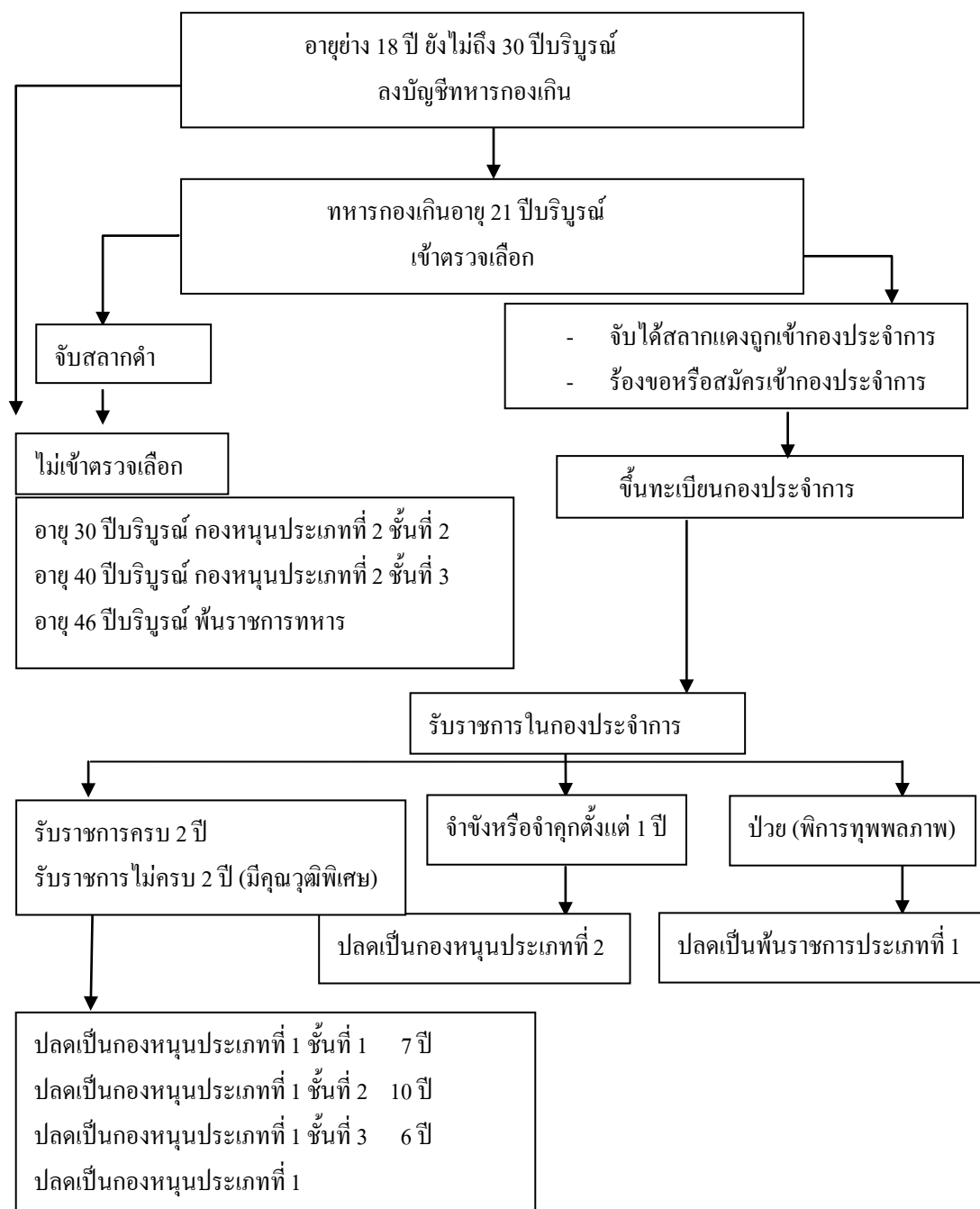
การปลดทหารกองประจำการ

ทหารกองประจำการเมื่อรับราชการจนครบกำหนดแล้ว ทางราชการจะดำเนินการปลดให้เป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ตามลำดับ ดังนี้

1. อายุสามสิบปีบริบูรณ์ เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 2
2. อายุสี่สิบปีบริบูรณ์ เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 3
3. อายุสี่สิบหกปีบริบูรณ์ เป็นพันราชการทหารประเภทที่ 2

แต่ถ้าทหารกองประจำการผู้ใดต้องถูกลงทัณฑ์จำขังหรือต้องโทษจำคุก ครั้งเดียวหรือหลายครั้ง ซึ่งมีกำหนดวันที่จะต้องรับทัณฑ์หรือรับโทษรวมแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือทหารกองประจำการที่กระทรวงกลาโหมเห็นว่าหากยังอยู่รับราชการจะทำความเสื่อมเสียแก่ราชการด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม จะปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 ก็ได้

ในการปลดทหารกองประจำการผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมสัสดีจังหวัดจะออกไปสำคัญให้แก่ทหารที่ได้รับการปลดไว้เป็นหลักฐาน (กองทัพบก, 2542)

ภาพที่ 1 แผนภูมิสรุปแนวทางการรับราชการของทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับ

ราชการทหาร พ.ศ. 2497

ที่มา : หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน กองทัพบก

มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้หลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และทหารหนีราชการ

อาจจะกล่าวได้ว่าการหลีกเลี่ยงเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหารนั้น มีมาตั้งแต่ในอดีตไม่ว่ายุคสมัยใด เนื่องจากการใช้ชีวิตแบบทหารมีความแตกต่างจากพลเรือนทั่วไป กล่าวคือ ต้องมีการฝึกซึ่งต้องใช้พลกำลัง ฝึกให้มีความอดทน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ จะต้องอยู่ในกฎระเบียบวินัยซึ่งมีความเคร่งครัด และที่สำคัญต้องจากบ้านจากครอบครัวเป็นระยะเวลายาวนาน จึงทำให้บางคนเกิดความหวาดกลัวพยายามหลีกเลี่ยงไม่เข้ารับราชการ และเมื่อเข้ารับราชการแล้วทหารจำนวนหนึ่งไม่สามารถอดทนต่อสภาวะการณดังกล่าวได้ หรือบางส่วนอาจมีเหตุผลจำเป็นส่วนตัว จึงได้มีการขาดหรือหนีราชการ หากราชการปล่อยให้มีการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารและขาดหรือหนีราชการจะทำให้กองทัพมีความอ่อนแอเนื่องจากขาดแคลนกำลังพล จึงได้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดบทลงโทษแก่ผู้หลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหาร ลงโทษ และลงทัณฑ์ทหารซึ่งขาดหรือหนีราชการ สำหรับประเทศไทยได้มีมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้หลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ลงโทษ และลงทัณฑ์ทหารขาดหรือหนีราชการ ตามลำดับ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 นี้ ไม่ถือเป็นกฎหมายฝ่ายทหารโดยตรง แต่เป็นกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของชายไทยซึ่งจะต้องไปแสดงตนเพื่อลงทะเบียนเป็นทหารกองเกิน และเข้ารับการศึกษาฝึกเป็นทหารกองประจำการ ฯลฯ (ภูมิ โชคเหมาะ, 2551, หน้า 36)

ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการคัดเลือก การลดหย่อนผ่อนผัน แก่ผู้มีคุณสมบัติต่าง ๆ ตลอดจนบทลงโทษแก่ผู้หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ สำหรับบทลงโทษ นั้น บัญญัติไว้ในหมวด 7 มาตรา 44 ถึง มาตรา 49 โดยมีการสาระสำคัญในแต่ละมาตราดังนี้

มาตรา 44 บุคคลใดไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 16 หรือ มาตรา 18 หรือไม่มาลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ ตามมาตรา 19 หรือไม่ยอมลงบัญชีทหารกองเกินตามมาตรา 21 หรือไม่มารับหมายเรียกที่อำเภอตามมาตรา 25 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าก่อนเข้าหน้าที่ยกเรื่องขึ้นพิจารณาความผิด บุคคลนั้นได้มาขอลงบัญชีทหารกองเกินหรือลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ หรือมาขอรับหมายเรียกที่อำเภอด้วยตนเอง หรือบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแทนตนแล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรานี้เป็นบทกำหนดโทษผู้ที่ไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน ไม่มา

รับหมายเรียก โดยกำหนดโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่มีการลดโทษ กรณีที่มาขอลงบัญชีทหารกองเกิน หรือมารับหมายเรียก ด้วยตนเอง หรือให้บุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแทน แล้วแต่กรณี ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะพิจารณาความผิดเป็นโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 45 บุคคลใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามหมายเรียกของนายอำเภอ หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่อยู่จนกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ หรือหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนด้วยประการใด ๆ เพื่อจะไม่ให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือบุคคลใดเข้ารับราชการทหารกองประจำการแทนผู้อื่น หรือเรียก รับ หรือ ยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่น โดยสัญญาว่าจะช่วยเหลือ ผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี มาตรานี้เป็นบทลงโทษ สำหรับทหารกองเกินซึ่งไม่มารายงานตัวเข้ารับการตรวจเลือก หรือไม่ปฏิบัติตามที่คณะกรรมการตรวจเลือกกำหนด ซึ่งขั้นตอนในวันตรวจเลือก นั้น ทหารกองเกินจะต้องมารายงานตัวต่อคณะกรรมการตรวจเลือกและดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่แนะนำและต้องอยู่จนเสร็จสิ้นการตรวจเลือก แม้ว่าจะได้รับการยกเว้น หรือผ่อนผันใด ๆ ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ตรวจความถูกต้องก่อนที่จะเลิกการตรวจเลือก และกำหนดโทษสำหรับผู้ที่หลอกลวงเจ้าหน้าที่มาแสดงตนเข้ารับการตรวจเลือกแทนทหารกองเกิน ตลอดจนผู้ที่เรียกรับผลประโยชน์โดยสัญญาว่าจะช่วยเหลือไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการด้วย

มาตรา 46 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใด หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อม หรือในการระดมพลตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสี่ปี มาตรานี้เป็นการกำหนดบทลงโทษแก่ทหารกองเกิน หรือทหารกองหนุนที่หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดสอบความพร้อม หรือการระดมพล

มาตรา 47 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนผู้ใด หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบตามมาตรา 36 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรานี้เป็นการกำหนดบทลงโทษทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน ซึ่งหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ

มาตรา 48 บุคคลใดทำร้ายร่างกายตนเอง หรือให้ผู้อื่นทำเพื่อจะให้พ้นจากการรับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัตินี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไปจนถึงแปดปี

ผู้สมรู้เป็นใจในการทำร้ายร่างกายเพื่อความมุ่งหมายดังกล่าวนี้มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงสี่ปี มาตรานี้เป็นบทกำหนดโทษสำหรับผู้ซึ่งพยายามหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยการทำร้ายร่างกายตนเองหรือให้ผู้อื่นทำร้ายร่างกายเพื่อให้เป็นคนพิการทุพพลภาพ ซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

มาตรา 49 บุคคลใดใช้อุบายหลอกลวงให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อโดยเจตนาหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัตินี้ จนเป็นผลสำเร็จ หรือยุบงเลี่ยมสอนจนเกิดความผิดตามมาตรา นี้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี มาตรานี้เป็นบทกำหนดโทษสำหรับผู้ใช้อุบายหลอกลวงเจ้าหน้าที่จนไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เช่น แกล้งทำเป็นคนหูหนวก ทำให้คณะกรรมการตรวจเลือกหลงเชื่อ จำหน่ายเป็นผู้พิการ เป็นต้น รวมทั้งผู้ยุบงด้วย

2. ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2454

หากไม่นับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้วนับว่าประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2454 เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทยที่ได้มีการรวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายให้เข้าเป็นหมวดหมู่หรือเป็นระบบสากลในปัจจุบัน กฎหมายอาญาทหารมีที่มาจากกฎหมายลักษณะขบถศึก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายตราสามดวง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แต่เดิมมีการแยกกฎหมายเป็นร่างประมวลกฎหมายอาญาทหารบก ร.ศ.126 และร่างประมวลกฎหมายอาญาทหารเรือ ร.ศ.127 ขณะนั้นยังไม่มีทหารอากาศ ต่อมาได้มีการนำร่างประมวลกฎหมายอาญาทหารทั้ง 2 ฉบับ เข้าไว้เป็นฉบับเดียวกัน เป็นประมวลกฎหมายอาญาทหาร ร.ศ.130 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ร.ศ.131 และเมื่อมีกองทัพอากาศก็นำมาบังคับใช้เช่นเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นกฎหมายอาญาทหารแต่บางบทมีผลบังคับใช้กับพลเรือนโดยทั่วไปด้วย ประมวลกฎหมายอาญาทหารได้มีการแก้ไข 8 ครั้ง คือ ในปี พุทธศักราช 2469 พุทธศักราช 2470 พุทธศักราช 2473 พุทธศักราช 2476 พุทธศักราช 2477 พุทธศักราช 2486 พุทธศักราช 2487 และพุทธศักราช 2507

หลักการและเหตุผลที่จำเป็นต้องใช้ประมวลกฎหมายอาญาทหารบังคับแก่ทหารทุกเหล่าทัพและบังคับแก่พลเรือนทั่วไปในบางบทนั้น ขอให้สังเกตพระราชปราชญ์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 อันเป็นข้อความตอนหนึ่งที่ปรากฏในการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาทหาร คือ

ทรงมีพระราชดำริว่า “พระธรรมนูญศาลทหารบก และพระธรรมนูญศาลทหารเรือ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นไว้ เมื่อรัตนโกสินทร์ศก 126 และ 127 นั้นเป็นแต่พระราชกำหนดสำหรับจัดการและกำหนดหน้าที่และอำนาจศาลทหารบกและศาลทหารเรือ และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นไว้ เมื่อรัตนโกสินทร์ศก 127 นั้นก็บัญญัติแต่เฉพาะลักษณะโทษ แห่งความผิดล่วงละเมิดต่อพระราชกำหนดกฎหมายสามัญ

บัดนี้ สมควรจะมีพระราชบัญญัติกำหนดลักษณะโทษแห่งความผิดต่าง ๆ อันเป็นฐานการกระทำผิดต่อกฎหมาย และหน้าที่ฝ่ายทหาร นั้น แม้เป็นการซึ่งเกิดจากความประพฤติของบุคคลที่เป็นทหารเสียเป็นพื้นก็จริง แต่มีบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นจากความประพฤติของบุคคลสามัญก็ได้ ในพระราชบัญญัติเช่นนี้ ควรมิบทกฎหมายบางอย่าง ให้ใช้ได้ตลอดทั้งบุคคลที่เป็นทหารและบุคคลสามัญ และใช้แต่เท่านั้น บุคคลซึ่งเป็นทหารย่อมตั้งอยู่ในใต้บังคับวินัยทหาร ทหารเมื่อกระทำ ความผิดขึ้นต่อพระราชกำหนดกฎหมายอย่างคนสามัญ ความผิดนั้นย่อมมีลักษณะการยกเว้น ความควรประพฤติในฝ่ายทหารเจือไปด้วยสมควรมีโทษหนักยิ่งกว่าผู้กระทำผิดเช่นเดียวกันซึ่งเป็นคนสามัญ

จากพระราชปราชญ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แสดงว่าประมวลกฎหมายอาญาทหารนี้ มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เป็นประมวลกฎหมายที่มีการบัญญัติโทษทางอาญา อันมีผลบังคับใช้แก่ทหารและพลเรือน(ในบางกรณี) อย่างครบถ้วน หากแต่เป็นการเพิ่มเติมกฎหมายอาญาในปัจจุบัน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางอาญา เพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายอาญา มิใช่ยกเลิกหรือยกเว้นความผิดต่าง ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น ส่วนใหญ่มีความมุ่งหมายให้มีผลใช้บังคับกับบุคคลซึ่งเป็นทหารเป็นส่วนใหญ่ แต่มีบางบทที่มีผลใช้บังคับกับบุคคลพลเรือนโดยทั่วไปด้วย ลักษณะสำคัญของประมวลกฎหมายอาญาทหารอาจจำแนกได้ ดังนี้ คือ

1. เป็นกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางอาญาเฉพาะที่ทหารเป็นผู้กระทำผิด กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเพิ่มเติมความผิดบางอย่างให้เหมาะสมแก่กิจการของทหาร มิได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขบทบัญญัติความผิดในประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด เช่น ทหารขมละทิ้งหน้าที่ (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 29) ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง (ประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา 30) ทหารหนีราชการ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 45, 46) ฯลฯ จะสังเกตได้จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาทหารบทใดที่ใช้คำว่า “ผู้ใดเป็นทหาร...” นั้น ย่อมหมายความว่า บทนั้น ๆ มีผลใช้บังคับกับบุคคลซึ่งเป็นทหารเท่านั้น

2. เป็นกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางอาญาคาบเกี่ยวกันระหว่างอาญาฝ่ายทหารกับอาญาฝ่ายพลเรือน กล่าวคือ บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาทหารบางบทที่ทหารหรือพลเรือนกระทำความผิด และเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ขณะเดียวกันประมวลกฎหมายอาญาก็บัญญัติเป็นความผิดไว้ด้วยเหมือนกัน แต่ก็ให้นำความผิดในประมวลกฎหมายอาญาทหารมาใช้บังคับ (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 5) เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะ และปกติมีระวางโทษทางอาญาสูงกว่า และสามารถระวางโทษมากน้อย เพียงใดได้ตามสถานการณ์ของการกระทำผิด ซึ่งอาจเป็นเวลาสงคราม หรือเวลาปกติ แล้วแต่กรณี เช่น

2.1 ความผิดฐาน “ผู้ใดทำร้ายทหารยาม” (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 36) ซึ่งไม่จำกัดว่าผู้ทำร้ายทหารยามนั้นเป็นใคร จะเป็นทหารหรือพลเรือนก็ได้ ถ้าหากทำร้ายทหารยามย่อมต้องมีความผิดตามมาตรา 36 นี้ ทั้งที่มีความผิดในประมวลกฎหมายอาญาไว้แล้ว (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 หรือ มาตรา 391 แล้วแต่กรณี)

2.2 ความผิดฐาน “ทหารทำร้ายผู้บังคับบัญชา” และ “ทหารทำร้ายทหารผู้ใหญ่เหนือตน” (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 38 และ 39) ซึ่งจำกัดเฉพาะผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นทหารเท่านั้น จึงจะมีความผิดฐานดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่ประมวลกฎหมายอาญาก็ได้บัญญัติความผิดไว้แล้วเช่นกัน (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 หรือ 391 แล้วแต่กรณี)

แต่ความผิดอาญาทหารตามข้อ 2.1 ฐานทำร้ายทหารยาม และข้อ 2.2 ฐานทำร้ายผู้บังคับบัญชาและทหารผู้ใหญ่เหนือตนนั้น หากผู้ถูกทำร้ายคือทหารยาม ผู้บังคับบัญชา หรือทหารผู้ใหญ่เหนือตนนั้น ได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือถึงแก่ความตายแล้วแต่กรณี อันถือว่าเป็นความผิดในลักษณะฉกรรจ์นั้น ไม่มีประมวลกฎหมายอาญาทหารบัญญัติระวางโทษในลักษณะความผิดเช่นนี้ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา จากผลการกระทำผิดอาญาในลักษณะฉกรรจ์ดังกล่าว

3. เป็นกฎหมายที่บัญญัติฐานความผิดทางอาญาบางกรณีที่บุคคลพลเรือนกระทำต่อทหารหรือต่อราชการทหารแล้วต้องรับผิดและโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร กล่าวคือ บุคคลพลเรือนที่อยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายอาญาทหารในบางกรณี จะสังเกตได้จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาทหาร บทใดที่ใช้คำว่า “ผู้ใด...” นั้น ย่อมหมายความว่า บทนั้น ๆ มีผลใช้บังคับกับบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเป็ทหารหรือพลเรือนก็ตาม ซึ่งมีทั้งสิ้น 10 ฐานความผิด ได้แก่

- 3.1 ผู้ใดเป็นราชศัตรู ลักลอบสอดแนม (มาตรา 14)
- 3.2 ผู้ใดปิดบังซ่อนเร้นหรือช่วยราชศัตรู หรือลักลอบสอดแนม (มาตรา 15)
- 3.3 ผู้ใดยุยงหรือข่มขืนใจผู้บังคับบัญชากองทหารให้ยอมแพ้ (มาตรา 18)
- 3.4 ผู้ใดทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยเจตนา (มาตรา 22)
- 3.5 ผู้ใดทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยประมาท (มาตรา 23)
- 3.6 ผู้ใดสบประมาทธง (มาตรา 29)
- 3.7 ผู้ใดทำร้ายทหารยาม (มาตรา 36)
- 3.8 ผู้ใดหมิ่นประมาทหรือขู่เข็ญว่าจะทำร้ายทหารยาม (มาตรา 37)
- 3.9 ผู้ใดปราศจากความเมตตาแก่คนป่วยและปล้นทรัพย์ (มาตรา 48)
- 3.10 ผู้ใดใช้ธงกาชาดหรือเครื่องหมายกาชาดผิดข้อบังคับ (มาตรา 49)

4. เป็นกฎหมายที่บัญญัติเพิ่มโทษแก่ทหารในกรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในขณะที่ทหารนั้นกำลังปฏิบัติหน้าที่ราชการ (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 50) กล่าวคือ ทหารที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการไม่ว่าจะทำหน้าที่เข้าเวรยามหรือปฏิบัติราชการใด ๆ และมีอาวุธหลวงประจำตัวขณะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวและได้กระทำความผิดอาญาฐานหนึ่งฐานใดตามที่กำหนดไว้ ทหารผู้นั้นจะต้องมีความผิดฐานความผิดนั้น ๆ และจะต้องได้รับโทษเพิ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

จากการที่ทราบลักษณะเด่นของประมวลกฎหมายอาญาทหารแล้ว อาจสรุปได้ว่าทั้งทหารและพลเรือนต่างก็แบกภาระกฎหมายทหารด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือต่างก็อยู่ภายใต้กฎหมายฝ่ายทหารนั่นเอง ด้วยเหตุนี้กฎหมายอาญาทหารจึงเป็นกฎหมายพิเศษที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีกองทหารหรือหน่วยทหารเป็นของตนเองต่างก็ถือเป็นหลักสากลที่จะต้องมีการประมวลกฎหมายอาญาทหาร และหรือกฎหมายฝ่ายทหารรวมทั้งกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเพื่อใช้บังคับเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากกฎหมายอาญาอื่นทั่วไป แต่โดยหลักการแล้วมีความมุ่งหมายที่จะใช้บังคับทหารมากกว่า

เหตุผลที่ทหารต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฝ่ายทหารหรือประมวลกฎหมายอาญาทหารอาจจำแนกได้ ดังนี้ คือ

1. เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา กล่าวคือ นอกจากผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงทัณฑ์ทหารทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารแก่ทหารที่กระทำความผิดวินัยแล้ว ในกรณีที่ทหารได้ไปกระทำความผิดอาญาอย่างอื่น ไม่ว่าจะมีความผิดในประมวลกฎหมายอาญาทหารหรือมีความผิดตามกฎหมายอื่นใดที่บัญญัติความผิดทางอาญา อันเป็นความผิดลหุโทษ และหรือความผิดที่เปรียบเทียบได้แล้ว หากผู้บังคับบัญชาของทหารผู้กระทำความผิดได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยและไม่สำคัญแล้ว ก็ให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้ แทนที่จะนำคดีไปฟ้องร้องให้ศาลทหารสั่งลงโทษ ซึ่งนอกจากจะทำให้คดีรอกโรงศาลแล้ว ยังมีผลทางด้านปกครองโดยตรง ทำให้ทหารมีความรู้สึกที่ผู้บังคับบัญชานั้นมิได้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารอย่างเดียว แต่ยังมีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ในกรณีที่ทหารได้กระทำความผิดอาญาฐานอื่นด้วย ทำให้ทหารรู้สึกเกรงกลัวและระมัดระวังตัวมากขึ้น

2. เพื่อควบคุมทหารให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยเข้มแข็งและเรียบร้อยทั้งในเวลาสงบ เวลาไม่ปกติ และในเวลาสงคราม เพราะทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารซึ่งสังกัดหน่วยรบ ได้แก่ เหล่าทหารราบ ทหารปืนใหญ่ นาวิกโยธิน และอากาศโยธิน จึงอยู่ในฐานะเสมือนหนึ่งเป็น “นักรบ” สังกัดกองทัพแห่งชาติ จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนการใช้อาวุธ ยุทธวิธี ฯลฯ เพื่อให้พร้อมรบอยู่เสมอ จึงต้องได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้ที่ครอบครองและหรือถืออาวุธราชการได้อย่างเปิดเผย ในขณะที่

ปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการฝึกฝน เพื่อให้เกิดความเคยชิน หรือเพื่อการปฏิบัติราชการในหน้าที่ใด ๆ ก็ดี หากทหารผู้ถืออาวุธขาดเสียซึ่งระเบียบวินัยทหารแล้ว คงเปรียบได้ว่าเสมือนกองโจร อาวุธใช้อาวุธนั้นในทางที่มีขอบ นับว่าเป็นอันตรายแก่สาธารณชนเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศแก่หน่วยทหารอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายพิเศษเพื่อควบคุมทหารเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะจึงได้บัญญัติฐานความผิดอาญาทหารเพิ่มเติมนอกเหนือจากความผิดอาญาทั่วไป และได้กำหนดกระบวนโทษในความผิด นั้น ๆ ในอัตราที่สูงกว่าความผิดอาญาทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายฝ่ายทหารอีกฉบับหนึ่ง เช่นเดียวกับกฎหมายพิเศษ ที่มีผลบังคับกับข้าราชการในหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการอัยการ ฯลฯ ต่างก็มีบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการฝ่าฝืนวินัยไว้ในกฎหมายพิเศษเหล่านั้นด้วยเสมอ ทั้งนี้ เพื่อเป็นบทลงโทษผู้ที่กระทำความผิดวินัย แต่การทำผิดวินัยทหารนั้น มีกฎหมายวินัยทหารกำหนดคทัณฑ์ทางวินัยไว้สูงสุดถึงขนาด “จำขัง” ไว้ในเรือนจำทหาร รองลงมาคือ “ขัง” และ “กัก” ตามลำดับ อันเป็นการจำกัดอิสรภาพและชีวิตร่างกายของทหารที่กระทำความผิดวินัย ในขณะที่กฎหมายพิเศษฝ่ายพลเรือนไม่มีการกำหนดไว้อย่างรุนแรง เช่นนั้น เช่น ทหารกระทำความผิดฐานขูดเงิน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือทหารละทิ้งหน้าที่หรือทหารหนีราชการซึ่งเป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญาทหารและมีโทษจำคุกทั้งสิ้น ขณะเดียวกันก็เป็นการกระทำความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารเจือปนอยู่ด้วย ซึ่งกฎหมายฝ่ายทหารได้บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยด้วยการสั่ง กัก ขัง หรือ จำขัง อย่างหนึ่งอย่างใดแทนการดำเนินคดีนั้น ๆ ในศาลทหารดังที่ได้กล่าวแล้วในข้อแรก และผู้กระทำความผิดนั้นอาจจะต้องออกจากราชการเมื่อได้รับโทษนั้นแล้ว แต่กรณีถ้าเป็นกฎหมายฝ่ายพลเรือนหรือข้าราชการพลเรือนทั่วไปนั้น การที่ข้าราชการหรือลูกจ้างของหน่วยราชการพลเรือนขัดคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือละทิ้งหน้าที่ หรือหนีราชการก็ตามคงมีบทลงโทษสูงสุด คือ “ไล่ออก” และรองลงมาคือ “ปลดออก” จากระาชการตามลำดับ ไม่มีบทลงโทษรุนแรงเท่ากับกฎหมายฝ่ายทหาร

ประมวลกฎหมายอาญาทหารอาจแบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคที่ว่าด้วยข้อบังคับต่าง ๆ (มาตรา 1 – มาตรา 12) หรือบทบัญญัติทั่วไป หรืออาจเรียกว่าเป็นบทเบ็ดเสร็จทั่วไป ซึ่งกล่าวถึงบทนิยาม ความหมายและบทอื่น ๆ ทั่วไปในเบื้องต้น ภาคที่ 2 คือ ภาคที่ว่าด้วยลักษณะความผิดเฉพาะ (มาตรา 13 – มาตรา 50) หรือบทบัญญัติว่าด้วยความผิดของฝ่ายทหาร โดยเฉพาะเป็นส่วนใหญ่ ในที่นี้จะกล่าวถึงบทบัญญัติทั่วไปและลักษณะความผิดเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหนีราชการ

กล่าวโดยทั่วไปประมวลกฎหมายอาญาทหาร ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในปี ร.ศ.130 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ร.ศ.131 ตรงกับวันขึ้นศักราชใหม่ของไทยหรือวันปีใหม่ของ

ไทยในขณะนั้น และได้มีการยกเลิกกฎหมายฉบับเดิมคือกฎหมายลักษณะขบถศึก และข้อความในกฎหมายและข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวกับบรรดาความผิดที่กฎหมายนี้บัญญัติว่าต้องมีโทษ

ความในมาตรา 3 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารได้แสดงให้เห็นปรากฏประวัติความเป็นมาของกฎหมายฉบับนี้ แสดงว่ากฎหมายอาญาทหารมีกำเนิดขึ้นพร้อมกับสังคมมนุษย์ที่จำเป็นต้องมีการรวมพลังกันเป็นกลุ่มก้อน เพื่อปกป้องการรุกรานของชนเผ่าศัตรู เมื่อสังคมมนุษย์ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นรัฐได้สำเร็จรัฐนั้น ๆ ก็ย่อมมีกำลังทหารซึ่งถือเสมือนเป็นรั้วล้อมรอบรัฐนั้น ๆ ซึ่งเปรียบได้กับบ้าน ดังคำพังเพยที่ว่า “ประเทศ (รัฐ) เป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว” กฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งถือเป็นกฎหมายย่อมพัฒนาควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าของประเทศหรือรัฐนั้น ๆ ด้วย สำหรับประเทศไทยของเราจากหลักฐานที่แน่ชัดในทางประวัติศาสตร์ที่จารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หลักศิลาจารึกด้านที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระผู้ให้กำเนิดอักษรไทย ก็ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับทหารไว้ด้วย นอกเหนือจากพระองค์จะได้ทรงบรรยายการสู้รบกับขุนสามชนเจ้าเมืองจลน (แม่สอด) แล้ว ยังมีข้อความตอนหนึ่งซึ่งถอดความหมายแปลได้ใจความว่า “ได้ข้าเสือก ข้าเสื่อ หัวฟุง หัวรบก็ดี ป่ฆ่า ป่ตี” กล่าวคือ กรณีที่มีการสู้รบเกิดขึ้น เมื่อฝ่ายพระองค์ท่านจับข้าศึกหรือศัตรูได้ก็ไม่ฆ่าไม่ทำร้าย ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์การทำสงครามสู้รบที่ทันสมัยดังเช่นทุกวันนี้ แสดงให้เห็นว่ากฎเกณฑ์การทำสงครามหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับฝ่ายทหาร ได้มีการนำมาใช้นานแล้ว ซึ่งจะนับเป็นหลักฐานได้ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยปัจจุบันซึ่งในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ทรงตั้งกรรมการชำระสะสางกฎหมายต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ในขณะนั้น ให้เป็นหมวดหมู่เสียใหม่ และพระราชทานชื่อกฎหมายฉบับนี้ว่า “กฎหมายตราสามดวง” ในกฎหมายฉบับนี้มีกฎหมายลักษณะขบถศึก (หรือขบถศึก) รวมอยู่ด้วย ซึ่งถือว่า กฎหมายลักษณะนี้เป็นต้นร่างของประมวลกฎหมายอาญาทหารบก และประมวลกฎหมายอาญาทหารเรือ ที่ว่าด้วยการสู้รบกับศัตรูทางบก และทางทะเลในสมัยนั้นนั่นเอง และในเมื่อได้นำประมวลกฎหมายอาญาทหารบกและประมวลกฎหมายอาญาทหารเรือเข้าด้วยกันเป็น “ประมวลกฎหมายอาญาทหาร” แล้ว จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติยกเลิกกฎหมายลักษณะขบถศึกนั้นเสีย นอกจากนี้ ข้อความในพระราชกำหนดกฎหมายใดละกฎข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบรรดาความผิดที่ประมวลกฎหมายอาญาทหารบัญญัติว่าให้มีโทษเฉพาะในกรณีที่ทหารกระทำความผิด กระจัดกระจายตามกฎหมายต่าง ๆ ก็ให้ยกเลิกทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพราะมีประมวลกฎหมายอาญาทหาร (มาตรา 5) บัญญัติไว้แล้ว โดยเฉพาะ จึงไม่ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ อีก

ก่อนที่จะทำการศึกษานี้อหารายละเอียดอื่น ๆ ต้องมาทำความเข้าใจความหมายของถ้อยคำต่าง ๆ ซึ่งประชาชนทั่วไป หรือแม้แต่ทหารเองอาจจะไม่เข้าใจ ประมวลกฎหมายอาญาทหารได้กำหนดนิยามศัพท์ไว้ในมาตรา 4 พอสรุปและอธิบายได้ ดังนี้

1. คำว่า “ทหาร” หมายความว่า บุคคลที่อยู่ในอำนาจกฎหมายฝ่ายทหาร ซึ่งต้องขยายความต่อว่า กฎหมายฝ่ายทหาร ในที่นี้หมายความว่าถึง “กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร” ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับบุคคลที่เป็นทหารเท่านั้น ไม่ใช่บังคับถึงบุคคลอื่น ๆ ที่รับราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ในส่วนราชการทหารแห่งหนึ่งแห่งใดด้วย เช่น พลเรือนที่สังกัดในราชการทหาร ซึ่งได้แก่ ข้าราชการกลาโหมพลเรือน ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ ที่ทำงานในหน่วยทหารนั้นด้วย ดังนั้น คำว่า “ทหาร” จึงหมายความว่า “บุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายวินัยทหาร” ซึ่งได้แก่ทหารประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1.1 ทหารกองประจำการ (พลทหาร) ได้แก่ ทหารกองเกินที่จับสลากหรืออาสาสมัครเข้ารับราชการเป็นทหาร ซึ่งส่วนใหญ่จะเรียกว่า “ทหารเกณฑ์” เมื่อรับราชการแล้วก็จะปลดเป็นทหารกองหนุน ตาม พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

1.2 พลทหารประจำการ (พลอาสาสมัคร) ได้แก่ ทหารกองประจำการ ที่สมัครใจเข้ารับราชการต่อ หลังจากที่ถูกปลดจากกองประจำการแล้ว ในช่วงเวลาดังกล่าวมิได้รับแต่งตั้งยศทหาร หรืออยู่ในระหว่างรออนุมัติแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชา เช่น ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ และสารวัตรทหาร เป็นต้น

1.3 นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว ได้แก่ นักเรียนนายร้อย นักเรียนนายเรือ นักเรียนนายเรืออากาศ นักเรียนนายสิบ นักเรียนนายสิบแผนกที่ นักเรียนจ่าทหารเรือ และนักเรียนจ่าอากาศ

1.4 ทหารประจำการ ซึ่งรับราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม โดยรับราชการเป็นทหารอาชีพ ได้แก่ นายทหารชั้นสัญญาบัตร และนายทหารชั้นประทวนชาย หรือหญิง ซึ่งรับราชการประจำตามหน่วยต่าง ๆ ของกระทรวงกลาโหม

ดังนั้น คำว่า “ทหาร” จึงไม่มีความหมายรวมไปถึงทหารกองเกิน ทหารกองหนุน นักศึกษาวิชาทหาร และอาสาสมัครทหารพราน

กฎหมายทหารนั้น นอกเหนือจากประมวลกฎหมายอาญาทหาร และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารแล้ว ยังมีความหมายรวมถึง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พระราชบัญญัติยศทหาร พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก รวมทั้งข้อบังคับ ระเบียบ และกฎต่าง ๆ ที่มีผลใช้บังคับทหารเป็นส่วนใหญ่ แต่พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 นั้นไม่ถือเป็นกฎหมายฝ่ายทหารโดยตรง แต่เป็น

กฎหมายกำหนดหน้าที่ชายไทยที่จะต้องไปแสดงตนเพื่อลงทะเบียนเป็นทหารกองเกินและเข้ารับ การคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ

สำหรับทหารกองเกินและทหารกองหนุน แม้จะมีคำว่า “ทหาร” นำหน้า แต่ก็มิได้เป็น ทหารตามความหมายของมาตรา 4 จึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารที่มีผลใช้บังคับ เฉพาะทหาร และหากทำความผิดอาญาอื่นใดก็ตาม จะต้องถูกดำเนินคดีนั้น ๆ ใน ศาลพลเรือน แต่ มีข้อยกเว้นเฉพาะบุคคลที่เป็นนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน (หรือนายทหารสัญญาบัตรนอก ประจำการ) เฉพาะเมื่อใดได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร 2 ฐานความผิด คือ ความผิดฐานขัดคำสั่ง (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 หรือ มาตรา 31) และความผิดฐาน ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 32 หรือ มาตรา 33) และจะต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหาร เพราะนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน หรือนอกประจำการ กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งดังกล่าว นั้น พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 16(2) ได้ บัญญัติให้เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่นายทหารประทวนกองหนุนไม่เป็นทหารตาม ความหมายในมาตรา 4 กรณีจึงไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายอาญาทหารในบทที่มีผลใช้ บังคับเฉพาะทหาร และหากกระทำอาญาอื่นใด ก็ต้องถูกดำเนินคดีในศาลพลเรือน ทั้งนี้เพราะมิได้ เป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

2. คำว่า “เจ้าพนักงาน” ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญา หมายรวมถึงบรรดา นายทหารบก นายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวนที่อยู่ในประจำการนั้นด้วย มีข้อสังเกต มิได้กล่าวถึง “ทหารอากาศ” ไว้ด้วย ทั้งที่ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหารครั้งหลังสุดใน สมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2507) แต่ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม แต่ก็ให้ หมายรวมถึงนายทหารอากาศสัญญาบัตร และชั้นประทวนด้วย เหตุผลที่มีได้กล่าวถึงทหารอากาศ ไว้แต่ต้นด้วยนั้น ก็เพราะสมัยนั้นยังไม่มีกองทัพอากาศ มีเพียงแต่กรมอากาศยานขึ้นตรงต่อ กองทัพบก ต่อมาจึงได้มีการกรมทหารอากาศและพัฒนาเป็นกองทัพอากาศตามลำดับ นอกจากนี้คำ ว่า “เจ้าพนักงาน” ก็ไม่ได้กล่าวถึงพลทหารเหล่าทัพใดไว้ด้วย

ดังนั้น คำว่า “เจ้าพนักงาน” ตามความหมายในประมวลกฎหมายอาญาทหาร นอกจากจะ มีความหมายปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังมีความหมายรวมถึงบรรดานายทหารบก นายทหารเรือ นายทหารอากาศชั้นสัญญาบัตรและชั้นประทวนที่อยู่ในกองประจำการนั้นด้วย สำหรับพลทหารทุกเหล่าทัพจึงไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายนี้ (ประมวลกฎหมาย อาญาทหาร) แต่พลทหารอาจเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาทหารหรือ พระราชบัญญัติอื่นใดที่บัญญัติความผิดทางอาญาได้ เช่น

2.1 พลทหารผู้คุมเรือนจำ ย่อมเป็นพนักงานเรือนจำตามข้อบังคับทหารว่าด้วยเรือนจำ และตาม พระราชบัญญัติเรือนจำทหาร พ.ศ. 2479 (คำพิพากษาฎีกาที่ 791/2497)

2.2 พลทหารแผนกรถยนต์ กรมการขนส่งทหารเรือ มีหน้าที่เป็นพลขับ ได้นำรถยนต์ทหาร ไปเติมน้ำมันรถยนต์จากแผนกรถยนต์แล้วนำไปขายให้คนที่ปั๊ม โดยคุณน้ำมันออกจากรถยนต์ทหาร 10 ลิตร ดังนี้ พลทหารมีความผิดฐานเจ้าพนักงานชกยก (คำพิพากษาฎีกาที่ 341/2512)

3. คำว่า “ราชศัตรู” อาจจำแนกความหมายเป็น 5 จำพวก ได้แก่ ราชศัตรูหรือผู้ที่ศัตรู ต่อพระราชหรือประเทศชาติ บรรดาคนที่มีอาวุธและได้แสดงความขัดแย้งต่ออำนาจผู้ใหญ่มาก บรรดาผู้ที่เป็นกบฏ บรรดาผู้ที่เป็นโจรสลัด และบรรดาผู้ที่ก่อการจลาจล คำว่า “ผู้ใหญ่” ในที่นี้หมายความรวมถึงผู้บริหารหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันประเทศและรักษาความสงบภายใน รวมทั้งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีด้วย สำหรับบรรดาบุคคลที่มีอาวุธ และแสดงความขัดแย้งต่ออำนาจผู้ใหญ่นั้น ส่วนใหญ่ก็ได้แก่ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ขบวนการโจรก่อการร้าย รวมทั้งผู้ก่อความไม่สงบด้วย ฯลฯ ดังนั้น คำว่า “ราชศัตรู” จึงมีความหมายรวมถึงบุคคลที่เป็นกบฏ บุคคลที่เป็นโจรสลัด และบุคคลที่ก่อการจลาจลด้วยนั้น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสั่งการให้ทหารซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ หรือทหารกองทัพใดเข้าดำเนินการปราบปรามผู้ก่อการกบฏหรือเป็นโจรสลัด หรือผู้ก่อการจลาจล แล้วแต่กรณี ย่อมถือบุคคลดังกล่าวอยู่ในฐานะเป็นราชศัตรูแล้ว

4. คำว่า “ต่อหน้าราชศัตรู” นั้นมีความหมายรวมถึงที่อยู่ในเขตซึ่งกองทัพได้ทำสงคราม อาจแยกความหมายได้เป็น 2 กรณี คือ อยู่ต่อหน้าราชศัตรูซึ่งอาจมองเห็นหน้ากันได้ และอยู่ในเขตซึ่งกองทัพได้ทำสงครามโดยไม่ต้องคำนึงว่าจะเห็นหน้าศัตรูหรือไม่ สำหรับเขตซึ่งกองทัพได้ทำสงครามนั้น มี 2 ประเภท คือ ประเภทที่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงกล่าวคือหมายถึงเขตที่ทหารทำการรบพุ่งกันจริง และประเภทที่เป็นเขตที่กองทัพได้ทำสงคราม ซึ่งได้มีการกำหนดขึ้นโดยกฎหมายระหว่างประเทศ หรือกฎหมายภายในประเทศ บางทีอาจจะไม่มีการรบจริงก็ได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้มีกฎหมายภายในประเทศคือ พ.ร.บ.จัดระเบียบกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 มาตรา 23 ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีอำนาจกำหนดพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งเป็นยุทธบริเวณและหรือเขตภายในได้ ซึ่งยุทธบริเวณในที่นี้หมายความถึงเขตที่กองทัพได้ทำสงครามนั่นเอง

5. คำว่า “คำสั่ง” หมายถึง บรรดาข้อความต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาทหารซึ่งเป็นผู้มีอำนาจออกโดยเป็นการสมควรแก่กาลสมัยและชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งของผู้บังคับบัญชาจะใช้ได้แต่เฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชาเท่านั้น จะไปใช้กับผู้อื่นซึ่งมิใช่ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ได้ คำสั่งที่ขัดต่อองค์ประกอบข้อหนึ่งข้อใดย่อมไม่ถือว่าเป็นคำสั่งตามความหมายนี้ ผู้ฝ่าฝืนย่อมไม่ต้องรับผิดชอบ ชัดขึ้นไม่กระทำตามคำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 หรือ 31 แล้วแต่กรณี

6. คำว่า “ข้อบังคับ” หมายถึง ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ซึ่งออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีผลใช้บังคับกับทหารทุกคนที่สังกัดกระทรวงกลาโหม ทหารผู้ซึ่งกระทำการฝ่าฝืน ย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา 32 หรือ 33 แล้วแต่กรณี มีข้อสังเกตว่าผู้บัญชาการเหล่าทัพต่าง ๆ มีอำนาจออกข้อบังคับเพื่อปกครองบังคับบัญชาทหารทุกคนในกองทัพได้ตามที่เห็นสมควร เช่น ข้อบังคับทหารบก ข้อบังคับทหารเรือ และข้อบังคับทหารอากาศ ซึ่งออกโดยผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารกรณิศทหารแต่ละเหล่าทัพได้กระทำการฝ่าฝืน ข้อบังคับของเหล่าทัพอื่น ย่อมไม่มีความผิดฐานขัดขืนไม่กระทำตามข้อบังคับตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 32 หรือ มาตรา 33 คงเป็นความผิดวินัยทหารเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะมิใช่ข้อบังคับทหารหรือข้อบังคับกระทรวงกลาโหม (ภูมิ โชคเหมาะ, 2551)

การหนีราชการ

การหนีราชการเป็นความผิดลักษณะเฉพาะตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 45 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน ชั้นนายสิบ ชั้นจ่า หรือเป็นพลทหารก็ดี ถ้าและมันขาดหน้าที่ราชการโดยมิได้รับอนุญาตหรือมันขาดจากราชการในกองทหารหรือเดินเรือ ไปจากที่หรือคำสั่งเรียกกระดมเตรียมศึกนั้น ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานหนีราชการ อีกนัยหนึ่งมันขาดจากราชการจนถึงกำหนดที่จะกล่าวต่อไปนี้

1. ขาด 24 ชั่วโมงต่อหน้าราชศัตรู
2. ขาด 3 วัน ถ้ามิใช่ต่อหน้าราชศัตรู แต่ในเวลาสงคราม หรือในเขตที่ใช้กฎอัยการศึก
3. ขาด 15 วัน ในที่เวลาอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ดังนี้ไซ้รู้ท่านก็ว่ามันมีความผิด

ฐานหนีราชการดูกัน

จากบทบัญญัติดังกล่าวพอจะแยกเป็นองค์ประกอบความผิดได้ ดังนี้ คือ ผู้ที่มีความผิดฐานหนีราชการจะเป็นได้เฉพาะ นายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน หรือเป็นพลทหาร ซึ่งขาดจากหน้าที่ราชการในลักษณะใดลักษณะหนึ่งคือ ขาดจากหน้าที่ราชการโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือขาดจากหน้าที่ราชการเมื่อพ้นกำหนดอนุญาตให้ลา หรือขาดจากหน้าที่ราชการโดยเจตนาหลีกเลี่ยงจากการไปปฏิบัติราชการตามคำสั่งให้เดินกองทหารหรือเดินเรือไปจากที่หนึ่ง หรือคำสั่งเรียกกระดมเตรียมศึก โดยกำหนดช่วงเวลาไว้ว่า ถ้าขาดราชการครบ 24 ชั่วโมงต่อหน้าราชศัตรู หรือ ขาดราชการครบ 3 วัน ในเวลาสงครามหรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือขาดราชการครบ 15 วัน ในที่หรือเวลาอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมา (ในเวลาปกติ) ถือว่ามีความผิดฐานหนีราชการ

มีข้อสังเกตว่าผู้ที่กระทำความผิดฐานหนีราชการนั้น นอกจากจะเป็นทหารตามบทนิยามในมาตรา 4 ซึ่งก็คือทหารกองประจำการ (พลทหาร) และทหารประจำการ (นายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวน) แล้ว ยังรวมถึงทหารนอกประจำการ หรือทหารกองหนุนด้วย

เพราะทหารนอกประจำการ ซึ่งได้แก่ นายทหารนอกประจำการ ทั้งนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน นายทหารประทวนกองหนุน และพลทหารกองหนุน และทหารกองเกิน ซึ่งมีหน้าที่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเข้าตรวจสอบเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดสอบความพร้อมและในการระดมพล กล่าวคือ กระทรวงกลาโหมมีอำนาจกำหนดให้ทำการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดสอบความพร้อมตามที่เห็นสมควร ส่วนการระดมพล (เตรียมศึก) ต้องกระทำโดยพระราชกฤษฎีกา การเรียกเข้ารับราชการทหารดังกล่าว ให้กระทรวงกลาโหมเป็นผู้จัดเตรียมและอำนวยการ และให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการเรียกและส่งทหารเข้ารับราชการตามความประสงค์ของกระทรวงกลาโหม สำหรับทหารกองเกินและทหารกองหนุนที่ถูกเรียกเข้ารับราชการในกรณีดังกล่าวตลอดทั้งทหารประจำการ ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายวินัยทหารเช่นเดียวกับทหารกองประจำการ (พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 36 และมาตรา 37) หากทหารกองหนุนหรือทหารกองเกิน ผู้ใดหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการในการเรียกพลเพื่อเข้าฝึกวิชาทหารหรือเพื่อทดสอบความพร้อม หรือในการระดมพล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 4 ปี (พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 46) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา 45 จึงมิได้ใช้คำว่า “ผู้ใดเป็นทหาร” เพราะอาจมีความหมายเฉพาะ “ทหาร” ตามความหมายในบทนิยามมาตรา 4 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งมีได้มีความหมายรวมไปถึงทหารกองหนุนทั้งหลายด้วย อนึ่งองค์ประกอบของผู้กระทำความผิดหนีราชการนี้ นอกจากยังได้กล่าวถึงยศนายทหารชั้นประทวนแล้วยังมีการระบุรายละเอียดเป็นชั้นนายสิบ ชั้นจ่า อีก ทั้งนี้ก็เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงนายทหารชั้นประทวนของกองทัพบกยศนายดาบด้วย ซึ่ง พระราชบัญญัติยศทหารได้กำหนดไว้ แต่ในปัจจุบันไม่นิยมแต่งตั้งยศนายดาบ แต่มาตรา 45 นี้ได้กล่าวถึงนายทหารชั้นประทวนซึ่งมีความหมายรวมถึงนายดาบที่ได้รับแต่งตั้งในสมัยก่อนนั้นด้วย สำหรับการขาดราชการในลักษณะขาดจากหน้าที่ราชการ โดยมีได้รับอนุญาต นั้นหมายความว่าผู้มีหน้าที่ดังกล่าวซึ่งปกติแล้วจะเป็นทหารกองประจำการและทหารประจำการได้พ้นไปจากหน้าที่หรือหายไปจากหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นการขาดราชการ โดยมีเจตนาธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ถ้าหากได้รับอนุญาตแล้วไม่มีความผิด และการขาดราชการเมื่อพ้นกำหนดอนุญาต นั้นหมายความว่า บุคคลผู้นั้นซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ทหารกองประจำการและทหารประจำการ ได้รับอนุญาตให้ลาราชการไปเพราะเหตุกิจธุระจำเป็น ลาพักผ่อนประจำปี หรือลาป่วย เมื่อครบกำหนดอนุญาตให้ลาแล้วไม่กลับมารายงานตัว กลับหายไปจากหน้าที่เสีย หรือกลับมาไม่ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการขาดราชการตามนี้จะต้องเป็นการขาด โดยมีเจตนาธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกัน

สำหรับการขาดราชการโดยเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เดินกองทหาร หรือเดินเรือไปจากที่หรือคำสั่งเรียกระดมเตรียมศึก ปกติคำสั่งให้เดินกองทหารหรือคำสั่งให้เดินเรือไปจากที่ ทหารกองประจำการหรือทหารประจำการซึ่งมีหน้าที่ราชการปกติ และต้องปฏิบัติตามคำสั่งอยู่แล้ว หากขาดหายไปก็ย่อมมีความผิด แต่สำหรับทหารกองหนุนและทหารนอกประจำการนั้น เมื่อถูกเรียกเข้ากองประจำการตามคำสั่งเรียกระดมเตรียมศึก และเมื่อได้รายงานตัวภายในกำหนดเวลาแล้วจะเข้าปฏิบัติหน้าที่ในกองประจำการแล้วหรือไม่ก็ตาม หากได้ขาดหายไปและถ้าการขาดหายไปนั้น ได้กระทำโดยมีเจตนาหลีกเลี่ยงจากราชการ ตามคำสั่งให้เดินกองทหาร หรือเดินเรือไปจากที่หรือคำสั่งเรียกระดมเตรียมศึกอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นนี้ ผู้นั้นมีความผิดฐานหนีราชการทันที หากได้ขาดราชการครบกำหนดระยะเวลาตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อนึ่งการขาดราชการลักษณะนี้จะต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เดินกองทหาร หรือเดินเรือ หรือเรียกระดมเตรียมศึกอย่างใดอย่างหนึ่ง

การนับวันหนีราชการ

ในกรณีทหารได้กระทำความผิดฐานหนีราชการ จะมีบทกำหนดโทษจะมากบ้างน้อยบ้างตามระยะเวลาในการหนีราชการ ดังนั้น ในการนับวันหนีราชการจึงมีความสำคัญต่อผู้กระทำความผิด จึงได้กำหนดการคำนวณวันหนีราชการไว้ว่า ให้เริ่มนับเป็นหนีราชการในวันถัดจากครบกำหนดตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ ถ้าขาดจากหน้าที่ราชการต่อหน้าราชศัตรู ครบ 24 ชั่วโมงวันถัดไปถือเป็นหนีราชการ เช่น พลทหารดำ ขาดจากหน้าที่ราชการต่อหน้าราชศัตรู ในวันที่ 2 มกราคม เวลา 08.00 น. เมื่อถึงวันที่ 3 มกราคม เวลา 08.00 น. แล้วพลทหารดำ ยังไม่กลับเข้ารับราชการ ถือว่าพลทหารดำ หนีราชการและให้นับวันที่ 3 มกราคม เวลา 08.00 น. หรือ ขาดจากหน้าที่ราชการครบ 3 วัน ในเวลาสงครามหรือในเขตประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้นับวันถัดไปคือวันที่ 4 ของการขาดจากหน้าที่ราชการเป็นหนีราชการ เช่น พลทหารดำ ขาดจากหน้าที่ราชการในเวลาสงคราม ในวันที่ 2 มกราคม เวลา 08.00 น.จนถึงวันที่ 5 มกราคม เวลา 08.00 น.แล้วยังไม่กลับถือว่าพลทหารดำ ขาดหน้าที่ราชการครบ 3 วันในวันที่ 5 มกราคม เวลา 08.00 น. ดังนั้น ให้นับวันที่ 5 มกราคม เป็นวันเริ่มต้นการหนีราชการ หรือ ขาดจากหน้าที่ราชการ ครบ 15 วันในเวลาปกติ ให้นับวันถัดไปคือวันที่ 16 เป็นหนีราชการ เป็นต้น

อนึ่ง การขาดจากหน้าที่ราชการนั้นจะต้องปรากฏว่าบุคคลที่ขาดจากหน้าที่ราชการนั้น ไม่มีตัวตนอยู่ในกรมกองหรือหน่วยทหารที่ตนเองสังกัดเลย ถ้ายังปรากฏตัวอยู่ในกรมกองนั้นแล้ว กรณียังไม่ถือว่าขาดหายไปไหน เช่น มีคำสั่งของผู้บังคับการกองเรือปราบเรือดำน้ำ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยลำดับชั้นของจำเอกขาวซึ่งรับราชการในสังกัด เรือหลวงปืนเกล้า ให้จำเอกขาวไปปฏิบัติราชการกับ เรือหลวงประแส ในการฝึกภาคยุทธวิธีบริเวณอ่าวไทยตอนล่าง (ภาคใต้) เป็น

เวลา 4 สัปดาห์ ปรากฏว่าจำเอกขาวไปปฏิบัติราชการทะเลสมทบกับเรือหลวงประแส ได้เพียง 1 สัปดาห์ ก็กลับมาทำงานตามปกติของคนที่เรือหลวงปิ่นเกล้า โดยขาดจากหน้าที่ราชการทะเลที่สั่งให้ไปสมทบกับเรือหลวงประแส ครบกำหนด 3 วันในระหว่างเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ดังนี้ จำเอกขาวไม่มีความผิดฐานหนีราชการตามมาตรา 45 (2) ทั้งนี้เพราะจำเอกขาวยังคงปฏิบัติราชการอยู่ใน เรือหลวงปิ่นเกล้า ซึ่งตนเองสังกัดอยู่เพียงแต่มีได้ไปปฏิบัติราชการใน เรือหลวงประแส ตามคำสั่งเท่านั้น แต่จำเอกขาว มีความผิดฐานละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา 30 เพราะผู้บังคับบัญชามีอำนาจออกคำสั่งให้ทหารผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติโดยทันทีทันใดหรือเป็นระยะเวลาทอดยาวออกไปก็ได้ เมื่อเป็นคำสั่งให้ปฏิบัติราชการ โดยมีกำหนดเวลาทอดยาวออกไป แต่จำเอกขาวปฏิบัติราชการไม่ครบถ้วนตามคำสั่งที่สั่งการไป กรณีขอมถือว่าจำเอกขาวละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง และยังถือว่าเป็นการเสียจากหน้าที่โดยมิได้รับอนุญาตอีกด้วย (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 และ 29) กรณีจึงเป็นการกระทำความผิดกฎหมายหลายบทที่ต้องนำบทที่มีโทษหนักที่สุดมาใช้ในการลงโทษจำเอกขาว (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90) ซึ่งเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 30 (2) และมาตรา 29 (2) แล้วมีระวางโทษเท่ากัน ดังนั้นจะลงโทษบทใดก็ได้

บทลงโทษความผิดฐานหนีราชการ

สำหรับทหารที่กระทำความผิดฐานหนีราชการ ประมวลกฎหมายอาญาทหารได้บัญญัติบทลงโทษไว้ในมาตรา 46 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานหนีราชการ ท่านว่ามันต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี้คือ

1. ถ้ามันหลบหนีไปเข้าอยู่กับพวกศัตรู ท่านว่าโทษมันถึงตาย
2. ถ้ามันกระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต หรือมีละนั้นให้จำคุกมันไว้ยี่สิบปี
3. ถ้ามันมิได้กระทำความผิดต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำในเวลาสงครามหรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้ตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี
4. ถ้ามันกระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่น นอกจากที่ว่ามีมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันผู้กระทำความผิดนั้นไว้ไม่เกินกว่าห้าปี

ระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 46 นั้น กำหนดไว้จะต้องเป็นกรณีที่ได้มีการฟ้องบุคคลที่หนีราชการทหารครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 45 ซึ่งมีระวางโทษมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ต้องดูข้อเท็จจริงว่าบุคคลผู้นั้นหนีราชการในช่วงเวลาใดในมาตรา 45 (1) (2) หรือ (3) ซึ่งมาตรา 45 (2) (3) หรือ (4) ก็ได้บัญญัติระวางโทษไว้รับกัน คงมีแต่ (1) ที่

กำหนดไว้เป็นพิเศษคือกรณีที่หนีราชการไปเข้ากับพวกศัตรูหรือข้าศึกซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายเรามีโทษประหารชีวิตสถานเดียว

การลงโทษหนีราชการทหารของทหารกองประจำการและทหารประจำการ รวมทั้งนักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดนั้นนับว่ามีมากกว่าความผิดฐานอื่นใดในประมวลกฎหมายอาญาทหาร ทั้งนี้เพราะการขาดราชการครบกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 (2) หรือ (3) กำหนดไว้ กรณียอมเป็นความผิดฐานหนีราชการซึ่งปกติต้องรับโทษตามมาตรา 46 (3) หรือ (4) แล้วแต่กรณี แต่ในกรณีที่ขาดราชการยังไม่ครบกำหนดเวลาตามมาตรา 45 บุคคลนั้นยังไม่มีความผิดฐานหนีราชการ คงเป็นเพียงการขาดราชการ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาทหารมิได้บัญญัติไว้เป็นความผิดและระวางโทษไว้ จึงคงเป็นเพียงความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยได้ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 7 สำหรับความผิดฐานหนีราชการ ซึ่งบุคคลผู้หนีราชการจะต้องได้รับโทษฐานหนีราชการตามมาตรา 46 นั้นประมวลกฎหมายอาญามาตรา 8 ได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้หนีราชการนั้น หากได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญก็มีอำนาจสั่งให้ลงทัณฑ์ทางวินัยแทนการฟ้องคดีโทษฐานหนีราชการนั้นได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระงานของศาลทหาร แต่โดยเหตุที่การขาดหรือหนีราชการทหารนั้นมีเงื่อนไขจำนวนหนึ่งกำหนดไว้แน่นอน ทหารขาดหรือหนีราชการแล้วมีจำนวนวันที่ขาดหรือหนีไม่เท่ากัน เมื่อกฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจใช้ดุลลงทัณฑ์ได้ แต่ก็อาจมีการลงทัณฑ์หรือลงโทษต่างกัน จึงได้มีข้อบังคับทหารที่ 5/9103 ว่าด้วยการลงอาญาทหารขาดหนีราชการ พ.ศ. 2475 มุ่งหมายบังคับสำหรับพลทหาร นายสิบ จ่าทหารเรือและจ่าอากาศประจำการ ต่อมาได้มีการยกเลิกข้อบังคับดังกล่าว และออกข้อบังคับฉบับใหม่ ซึ่งใช้บังคับในปัจจุบัน คือ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ. 2528 โดยกำหนดเกณฑ์ในการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ ดังนี้

กรณีขาดราชการ

1. ขาดราชการแล้วกลับเอง

ครั้งที่ 1 ทำทัณฑ์กรรมไม่เกิน 3 วัน

ครั้งที่ 2 ชั่งกึ่งจำนวนวันที่ขาดราชการ

ครั้งที่ 3 และครั้งต่อ ๆ ไป ชั่งเท่าจำนวนวันที่ขาดราชการ

การขาดราชการนี้ถ้ามีการจับตัวส่งหรือพนักงานจับตัวส่งให้ลงทัณฑ์เป็นสองเท่าของอัตราที่กำหนด

กรณีหนีราชการ

1. ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการในเวลาปกติ จะต้องถูกลงทัณฑ์ ดังนี้

1.1 หนีราชการครั้งที่ 1 กลับเอง ให้จำขัง 1 ใน 4 ของจำนวนวันที่หนี ตัวอย่างเช่น พลทหารดำ หนีราชการ จำนวน 20 วัน แล้วกลับมารายงานตัวกลับเข้ารับราชการตามปกติ พลทหารดำ จะต้องถูกจำขัง จำนวน 5 วัน

1.2 หนีราชการครั้งที่ 2 กลับเอง ให้จำขัง กึ่งหนึ่งของจำนวนวันที่หนีราชการ ตัวอย่างเช่น พลทหารดำ หนีราชการ จำนวน 20 วัน และกลับมารายงานตัวกลับเข้ารับราชการเอง โดยไม่ได้ถูกจับตัวส่ง พลทหารดำ จะต้องถูกจำขัง จำนวน 10 วัน

1.3 หนีราชการครั้งที่ 3 และครั้งต่อ ๆ ไป แล้วกลับเองโดยไม่ถูกจับ ให้จำขังเท่าจำนวนวันที่หนีราชการ

ในกรณีที่หนีราชการแล้วถูกจับตัวส่งมาต้นสังกัดจะต้องถูกลงโทษเป็นสองเท่าของอัตราที่กำหนด

2. ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการในเวลาไม่ปกติ คือหนีราชการในเวลาที่มีการรบ สถานะสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

2.1 หนีราชการครั้งที่ 1 ไม่เกิน 30 วัน ถ้ากลับเองให้ลงโทษจำขังเท่าจำนวนวันที่หนี ถ้าถูกจับตัวส่งให้ลงโทษจำขังสองเท่าของจำนวนวันที่หนี

2.2 หนีราชการครั้งที่ 1 เกินกว่า 30 วัน หรือครั้งที่ 2 ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวฟ้องศาล เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปราณีเป็นกรณีพิเศษ ให้ผู้บังคับบัญชาส่งลงโทษ ตามสมควรแก่ความผิด แต่โทษที่จะลงต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดในข้อ 2.1

2.3 หนีราชการครั้งที่ 3 และครั้งต่อ ๆ ไป หรือหนีราชการโดยเจตนา จะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เคลื่อนกำลังทหาร ทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ ไปจากที่ตั้งก็ดี ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวฟ้องศาล

3. ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการในกรณีต่อไปนี้ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวฟ้องศาล

3.1 การหนีราชการนั้นเมื่อได้คำนวณวันลงโทษจะต้องรับโทษจำขังเกินกว่า 6 เดือน หรือ

3.2 เมื่อหนีราชการไปแล้วมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดในทางอาญาอย่างอื่น รวมอยู่ด้วย

ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการจนคดีขาดอายุความสำหรับความผิด ฐานหนีราชการแล้ว ให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 หรือพ้นราชการทหารประเภทที่ 2 แล้วแต่กรณี ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร โดยไม่ต้องส่งลงโทษ

มีข้อสังเกตว่าข้อบังคับฉบับนี้ได้กำหนดนิยามคำว่า “ทหาร” หมายความว่า ทหารกองประจำการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร จึงใช้บังคับเฉพาะทหารกองประจำการ (ทหาร

เกณฑ์) เท่านั้น อย่างไรก็ตามได้มีการอนุโลมใช้บังคับกับทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน ซึ่งเข้ารับราชการในการระดมพล ถ้าขาดหรือหนีราชการให้ลงทัณฑ์ตามข้อบังคับฉบับนี้ (ข้อ 12)

3. พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476

คำว่า “วินัย” ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนข้อบังคับ สำหรับกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้ให้ความหมายของคำว่าวินัยทหารไว้อย่างกว้างขวาง วินัยทหาร (Militarial discipline) คือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร (พระราชบัญญัติวินัยทหาร มาตรา 4) และทางฝ่ายทหารถือว่าวินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร ทหารต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ทหารผู้ใดฝ่าฝืน ก็ให้ถือว่าทหารผู้นั้นกระทำความผิดวินัย (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 5)

คำว่า “แบบธรรมเนียมของทหาร” ได้แก่ บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง ประกาศ แจ้งความ แถลงการณ์ ข่าวด และสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารถือปฏิบัติ ซึ่งต้องรวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีจะออกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นเครื่องเตือนตาเตือนใจ ทั้งอ้างอิงนำสืบการฝ่าฝืนได้ง่าย เช่น ประกาศ แจ้งความ แถลงการณ์ และข่าว เป็นต้น

การกระทำของทหารที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทหารก็ย่อมถือว่าทหารผู้นั้นกระทำความผิดวินัยทหาร และอาจมีความผิดอาญาอีกด้วยในบางกรณี ในขณะเดียวกันการที่ทหารกระทำความผิดอาญาใด ๆ อันเป็นความผิดกฎหมายเฉพาะเรื่องแล้ว ก็อนุโลมให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมายตามแบบธรรมเนียมทหารไปในตัวด้วย และถือเป็นความผิดวินัยเจือปนไปด้วยเสมอ ถ้าจะสังเกตแบบธรรมเนียมของทหาร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีการกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และกำหนดผลของการฝ่าฝืนแบบธรรมเนียมทหารไว้ด้วยเสมอ กล่าวคือ

1. กฎ (Rule) ในที่นี้หมายความว่าถึง กฎหมาย อาจจะเป็นกฎหมายอาญาทหาร หรือกฎหมายอื่นใดที่บัญญัติความผิดทางอาญา หากทหารฝ่าฝืนแล้วย่อมเป็นความผิดอาญา และมักผิดวินัยไปในตัวด้วย

2. ข้อบังคับ (Regulation) กรณีเป็นข้อบังคับกระทรวงกลาโหม หรือข้อบังคับทหาร หากทหารฝ่าฝืนแล้ว ย่อมเป็นความผิดอาญาถึงวินัย (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 32, 33) แต่ถ้าเป็น ข้อบังคับแต่ละกองทัพบกหรือแต่ละหน่วย เช่น ข้อบังคับทหารบก ข้อบังคับทหารเรือ และข้อบังคับทหารอากาศ หากทหารฝ่าฝืนแล้ว ก็คงเป็นเพียงความผิดวินัยทหารเท่านั้น

3. ระเบียบ (Rules of procedure) ไม่ว่าจะเป็ระเบียบของหน่วยงานใด หากทหารฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบแล้ว ย่อมเป็นเพียงการผิดวินัย

4. คำสั่ง (Order) ไม่ว่าจะคำสั่งของผู้บังคับบัญชาระดับใด หากผู้ใต้บังคับบัญชาขัด
จีน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามแล้ว ย่อมเป็นความผิดอาญาถึงวินัย (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร
มาตรา 30 และมาตรา 31)

5. คำชี้แจง (Proclamation) ประกาศ (Notification) แจ้งความ (Notice) แลกการณ์
(Argument) และข่าว (Information) ไม่ว่าจะออกโดยหน่วยงานใด เพื่อมีผลบังคับโดยทั่วไปหรือ
เฉพาะหน่วยก็ดี หากทหารในสังกัดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามแล้ว กรณีย่อมถือว่าเป็นการกระทำผิด
วินัยทั้งสิ้น

ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร

1. คือ ขัดจีน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
2. ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
3. ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
4. ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
5. เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ
6. กล่าวคำเท็จ
7. ใช้กิริยา วาจา ไม่สมควร หรือประพฤติตนไม่สมควร
8. ไม่ตักเตือน สั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุ โทษ
9. เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวางรักษาวินัยทหารที่ตนได้เป็นผู้บังคับบัญชาอยู่นั้น โดย
กวดขัน ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้น จำเป็นต้องใช้อาวุธ เพื่อทำการปราบปรามทหาร
ผู้ก่อการกำเริบก็ดี หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและ
ผู้ช่วยเหลือในการนั้น จะไม่ต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมี
เหตุดังกล่าวนี้ ผู้บังคับบัญชาจะต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนและรายงานต่อไป
ตามลำดับชั้น จนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ.
2476 มาตรา 6) ทหารผู้ใดกระทำผิดวินัยทหาร จะต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในกฎหมายว่าด้วย
วินัยทหาร และอาจต้องถูกปลดจากประจำการหรือถูกถอดจากยศทหาร (พระราชบัญญัติวินัยทหาร
พ.ศ. 2476)

อนึ่ง ทัณฑ์ที่จะลงแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหาร กำหนดไว้ 5 สถาน คือ

1. ภาคทัณฑ์
2. ทัณฑ์กรรม
3. กัก

4. ชั่ง

5. จำขัง

ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใด ดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปราณี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้ ทัณฑ์กรรม คือ การให้กระทำกรสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

ขัง คือ ขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียว หรือรวมกันหลายคน แล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

จำขัง คือ ขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัณฑ์ที่กำหนดไว้นี้ ห้ามมิให้คิดทัณฑ์ขึ้นใหม่หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 9) สำหรับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดวินัยนั้น กฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ได้กำหนดไว้ ดังนี้ คือ (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 10)

1. ผู้บังคับบัญชา หรือ

2. ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด และการที่จะลงทัณฑ์นั้นสามารถกระทำได้เฉพาะตามที่กำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ทั่วย พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 สำหรับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใด ให้ยึดถือตามเกณฑ์เทียบตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ แต่ถ้าตำแหน่งของผู้ลงทัณฑ์หรือของผู้รับทัณฑ์ไม่ตรงตามตาราง ก็ให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ในข้อบังคับทหาร (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 11)

นอกจากนี้กฎหมายวินัยทหารยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการลงทัณฑ์โดยทั่วไปที่ผู้บังคับบัญชาทหารจะต้องปฏิบัติ มิฉะนั้นแล้ว ผู้บังคับบัญชาผู้นั้นอาจจะต้องเป็นผู้กระทำผิดวินัยเสียเอง กล่าวคือ

1. กำหนดอำนาจการลงทัณฑ์ตามที่ตราไว้นี้ ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์สามารถสั่งลงทัณฑ์เต็มที่ ได้เพียงสถานใดสถานหนึ่งแต่เพียงสถานเดียว ถ้าสั่งลงทัณฑ์สองสถานพร้อมกันต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกิ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์คราวเดียวมากกว่าสองสถาน (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 12)

2. ก่อนที่ผู้มีอำนาจจะสั่งลงทัณฑ์ในครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถี่ถ้วนแน่นอนว่าผู้ที่จะต้องได้รับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้วจึงค่อยสั่งลงทัณฑ์ ต้องระมัดระวังอย่าให้การลงทัณฑ์

เป็นไปโดยโทสจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดโดยละเอียดรอบคอบแล้ว ต้องชี้แจงให้ผู้กระทำความผิดนั้นทราบว่าได้กระทำความผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงสั่งลงทัณฑ์ (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 13)

3. ถ้าได้มีการลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ต้องส่งรายงานการลงทัณฑ์นั้น เสนอตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 14)

4. เมื่อผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ทราบว่า ผู้ซึ่งอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตน มีความผิดจนปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจของตน ก็ให้รายงานชี้แจงความผิดนั้น พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นว่าสมควรลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ในความผิดนั้น เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 15)

5. ถ้าเป็นความผิดซึ่งมีอัตรากำหนดทัณฑ์ไว้แน่นอนแล้ว เช่น ฐานหนีราชการทหาร เป็นต้น หากการกำหนดทัณฑ์นั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงทัณฑ์ได้ก็ให้นำเสนอเพียงชั้นที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

5.1 ฝ่ายทหารบก ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับการกรม หรือชั้นผู้บังคับกองพัน ที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการกรม

5.2 ฝ่ายทหารเรือ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับหมวดเรือ หรือชั้น

5.3 ฝ่ายทหารอากาศ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับกองบิน

แม้ว่ากำหนดทัณฑ์นั้นจะเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่กล่าวมานั้นก็ให้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้โดยไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 16)

6. นายทหารที่เป็นหัวหน้าควบคุมทหารไปโดยลำพัง ให้มีอำนาจที่จะสั่งลงทัณฑ์ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจในระหว่างเวลาที่ควบคุมอยู่นั้นเสมอผู้มีอำนาจเหนือจากตำแหน่งของตนขึ้นอีกชั้นหนึ่งได้ เว้นแต่ผู้มีอำนาจเป็นผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ชั้นสองขึ้นไป จึงไม่ต้องเพิ่ม (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 17)

7. ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ ได้สั่งลงทัณฑ์ผู้กระทำความผิดในฐานขังแล้ว และผู้ที่ได้รับทัณฑ์ขังนั้นกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่มทัณฑ์ ก็ให้พิจารณาคุกกำหนดทัณฑ์ที่ได้สั่งไว้แต่เดิมนั้นก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องขัง ทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่ รวมกันเกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้สั่งลงทัณฑ์นั้นเป็นอันขาด หากผู้กระทำความผิดนั้นสมควรต้องรับทัณฑ์เกินกว่าอำนาจของผู้ที่จะสั่งลงทัณฑ์แล้ว ก็ให้ปฏิบัติตามที่กล่าวมาใน มาตรา 15 กล่าวคือ

ต้องรายงานชี้แจงความผิคนั้นทั้งออกความคิดเห็นว่าสมควรลงโทษเพียงใด เสนอตามลำดับชั้น จนถึงผู้มีอำนาจลงโทษได้ตามความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป (พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 18)

อายุความในการลงโทษแก่ทหารผู้กระทำความผิควินัย

สำหรับอายุความในการลงโทษทหารกระทำความผิควินัยนั้น พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 19 ว่า “นับตั้งแต่วันปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้โดยแน่นอนแล้ว ถ้าผู้มีอำนาจลงโทษมิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับโทษภายในกำหนดสามเดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้เสียแล้ว จะสั่งลงโทษโดยอำนาจตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่กระทำผิคนั้นขาดหนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนดสามเดือน จึงมิให้นับวันที่ขาดหนีนี้เข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย แต่ให้นับตั้งแต่วันที่ตัวผู้นั้นกลับมายังที่รับราชการ”

ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงโทษทหารผู้ได้บังคับบัญชาในแต่ละครั้ง พึงต้องระมัดระวังเรื่องอายุความการลงโทษไว้ด้วย โดยเฉพาะการที่ทหารได้ไปกระทำผิควินัยนอกราชอาณาจักร ซึ่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 7 นี้ กำหนดให้ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาสามารถลงโทษทางวินัยได้ โดยไม่ต้องนำคดีไปดำเนินการในศาลทหารแต่อย่างใด

จะสังเกตได้ว่า ความในประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 7 ใช้คำว่า “ผู้มีอำนาจบังคับบัญชา” ซึ่งในทางปฏิบัติมักใช้ถ้อยคำที่กระชับกว่า คือ “ผู้บังคับบัญชา” ซึ่งไม่มีผลทำให้ความหมายเดิมเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด และโดยที่ผู้บังคับบัญชาทหารทุกระดับอยู่ในฐานะเป็นผู้นำหน่วยกฎหมายจึงให้ความสำคัญไว้เป็นพิเศษ ดังนั้นจึงต้องมาทำความเข้าใจฐานะของผู้บังคับบัญชาทหารเสียก่อน กล่าวคือ คำว่า “ผู้มีอำนาจบังคับบัญชา” ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารนั้น อาจเป็นผู้บังคับบัญชาทหารที่แท้จริง คือ เป็นทหารตามบทนิยามในมาตรา 4 ซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ ทหารประจำการ หรืออาจเป็นผู้บังคับบัญชาทหารที่กระทรวงกลาโหมแต่งตั้งหรือกำหนดไว้ก็ได้ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีหน่วยทหารตั้งอยู่ และกระทรวงกลาโหมได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น มีอำนาจสั่งการในส่วนราชการบางเรื่อง เพื่อประโยชน์แก่ราชการ ย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาทหารในส่วนที่ทางราชการได้ให้อำนาจไว้ด้วย

อนึ่ง ผู้บังคับบัญชา นั้นย่อมหมายถึง ผู้ซึ่งมีอำนาจปกครองบังคับบัญชาทหารที่อยู่ภายใต้ของตนไม่ว่าจะมีอำนาจโดยตรงหรือโดยตามลำดับชั้นก็ตาม ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาทหารจึงมี 2 ประเภท ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาโดยตรง และผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ทั้งนี้เพราะสายการปกครองบังคับบัญชามีหลายระดับ มีการกระจายการปกครองบังคับบัญชาตามขอบเขตอำนาจ ซึ่งจำกัดไว้โดยกฎหมายและข้อบังคับของกองทัพ ซึ่งนับว่าเป็นหลักสากล สำหรับความหมายของ

ผู้บังคับบัญชาโดยตรงนั้นหมายความว่า เป็นผู้บังคับบัญชาในชั้นที่ใกล้ชิดกับทหารที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา เหนือขึ้นไปหนึ่งชั้น เช่น กองพันทหารราบแห่งหนึ่ง เริ่มตั้งแต่ทหารในหมู่ (ลูกแถว) ย่อมอยู่ภายใต้บังคับบัญชาที่ใกล้ชิดคือผู้บังคับหมู่ หรือทหารที่ดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมวด ย่อมอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาใกล้ชิดกับผู้บังคับกองร้อย เป็นต้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผู้บังคับบัญชาในชั้นที่ใกล้ชิดที่สุดกับทหารที่กระทำความผิดซึ่งปกติมีเพียงคนเดียวเท่านั้น และผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นนั้น หมายถึง ผู้บังคับบัญชาในชั้นที่อยู่เหนือขึ้นไปจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง ตามลำดับชั้นในสายงานเดียวกันกับทหารที่กระทำความผิด เช่น ทหาร (ลูกแถว) สังกัด หมู่ 1 หมวด 3 กองร้อยที่ 2 กองพันที่ 1 ทหารผู้นี้จะมีผู้บังคับบัญชาโดยตรงคือ ผู้บังคับหมู่ 1 และมีผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นในสายงานเดียวกันคือ ผู้บังคับหมวด 3 ผู้บังคับกองร้อยที่ 2 และผู้บังคับกองพันที่ 1 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าทหารมีผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นมากมายหลายคน ตามภาระหน้าที่ของทหารแต่ละพรรคเหล่า

การที่ทหารมีผู้บังคับบัญชาอยู่ 2 ประเภท กฎหมายว่าด้วยวินัยทหารจึงได้บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาในแต่ละลำดับมีอำนาจลงทัณฑ์ทหารที่กระทำความผิดต่อวินัยไว้ไม่เท่ากัน ทั้งนี้เป็นไปตามตารางกำหนดอำนาจลงทัณฑ์ในท้าย พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทหารที่มีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ทหารไว้ 9 ชั้น เริ่มตั้งแต่ชั้น ผู้บังคับหมวดเป็นต้นไป จนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ตารางกำหนดอำนาจการลงทัณฑ์ฯ แบ่งบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ สำหรับผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ก็คือผู้บังคับบัญชาทหารโดยตรง หรือผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ซึ่งอาจจะเป็นทหารหรือพลเรือนที่ได้รับการแต่งตั้งจากราชการทหารก็ได้ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือกรณีที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนอกราชการเมื่อที่เป็นพลเรือนให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่ส่วนใหญ่แล้ว มักจะเป็นทหารประจำการ ในส่วนผู้รับทัณฑ์ก็คือทหาร ตามความหมายในบทนิยามใน มาตรา 4 พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งได้กำหนดผู้รับทัณฑ์ 9 ชั้นเช่นกัน โดยเริ่มนับตั้งแต่ชั้นผู้บังคับการกรมลงมาจนถึงลูกแถว (พลทหาร) จะสังเกตได้ว่าการลงทัณฑ์ตามกฎหมายวินัยทหารนั้น ไม่รวมถึงพลเรือนที่สังกัดในราชการทหารด้วย ซึ่งได้แก่ ข้าราชการกลาโหมพลเรือนทั้งชั้นสัญญาบัตรและต่ำกว่าสัญญาบัตร คนงาน ลูกจ้าง และพนักงานราชการที่รับเงินเดือนประจำในสังกัดกระทรวงกลาโหม พลเรือนเหล่านี้แม้จะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของทหาร แต่ก็มีข้อบังคับทหารว่าด้วยข้าราชการกลาโหมพลเรือน ซึ่งกำหนดโทษทางวินัยต่างหากจากทหาร การลงทัณฑ์ทางวินัยข้าราชการกลาโหมพลเรือนมี 5 สถาน คือ ไล่ออก ปลดออก ลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน และภาคทัณฑ์ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาต้องพึงระมัดระวังในการเลือกใช้กฎหมายให้ถูกต้อง มิเช่นนั้นแล้ว

คำสั่งลงโทษก็อาจจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การลงโทษข้าราชการกลาโหมพลเรือนด้วยการทัณฑ์กรรม หรือจำขัง อย่างไม่อย่างหนึ่งไม่ได้ เพราะไม่มีอำนาจ เป็นต้น

ในกรณีที่ทหารกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในบางมาตรา แต่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญก็ให้ถือว่าเป็นความผิดต่อวินัยทหารและให้มีอำนาจลงโทษทางวินัยได้ เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหารหรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือน จึงให้เป็นไปตามนั้น ซึ่งความผิดดังกล่าวเป็นความผิดเฉพาะ 21 ฐานความผิด (ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8) ได้แก่

1. นายเรือทำให้เรือชำรุดโดยประมาท (มาตรา 21)
2. ผู้ใดทำให้เรือของทหารชำรุดหรืออับปางโดยประมาท (มาตรา 23)
3. ความผิดที่กระทำต่อเรือที่ใช้เดินในลำน้ำ (มาตรา 24)
4. ทหารทำลายหรือละทิ้งทรัพย์สินที่ใช้ในการยุทธ (มาตรา 27)
5. ผู้ใดสบบประมาทธง (มาตรา 28)
6. ทหารละทิ้งหน้าที่ (มาตรา 29)
7. ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามคำสั่ง (มาตรา 30)
8. ทหารขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่งอย่างออกอจ (มาตรา 31)
9. ทหารขัดขืนหรือละเลยไม่กระทำตามข้อบังคับ (มาตรา 32)
10. ทหารขัดขืนไม่กระทำตามข้อบังคับอย่างออกอจ (มาตรา 33)
11. ทหารหลับยามหรือเมาสุรา (มาตรา 34)
12. ทหารไม่เอาใจใส่หรือประมาทในหน้าที่ (มาตรา 35)
13. ผู้ใดทำร้ายทหารยาม (มาตรา 36)
14. ผู้ใดหมิ่นประมาทหรือขู่เชิญทหารยาม (มาตรา 37)
15. ทหารทำร้ายทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา 39)
16. ทหารแสดงความอาฆาตหรือหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชาหรือทหารผู้ใหญ่เหนือตน (มาตรา 41)
17. ทหารกระทำการกำเริบ (มาตรา 42)
18. ทหารกระทำการกำเริบโดยมีศาสตราวุธ (มาตรา 43)
19. ทหารกระทำกำเริบแล้วเลิกไปโดยดี (มาตรา 44)
20. ทหารกระทำความผิดฐานหนีราชการ (มาตรา 46)
21. ทหารปลอมปล้นทรัพย์สินของทหาร (มาตรา 47)

ตามที่กฎหมายกำหนดว่ากรณีที่ทำกรกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ดังที่กล่าวมานี้ถ้าหากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญก็ให้ถือว่าเป็นการผิดวินัย สามารถลงทัณฑ์ทางวินัยได้ นั้นเป็นการกำหนดทางเลือกให้แก่ผู้บังคับบัญชาว่าจะลงทัณฑ์ทางวินัย หรือจะฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลทหาร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการปกครองบังคับบัญชาทหาร ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยลดและแบ่งเบาภาระในการดำเนินคดีของศาลทหารได้มาก แต่การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาก็มีข้อจำกัดบางความผิด ไม่สามารถลงทัณฑ์ทางวินัยได้ จะต้องส่งฟ้องศาลเสมอ คือ

1. ในกรณีที่การกระทำผิดอาญาทหารนั้น ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้พิจารณาแล้วว่า มิใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่เป็นเรื่องสำคัญ หรือ
2. ในกรณีที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารขึ้นต้น ตาม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 30 จะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือ
3. ในกรณีที่จะต้องมีการดำเนินคดีในศาลพลเรือนตาม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 14 และ 15 วรรคแรก
4. ในกรณีที่เป็นการกระทำผิดอาญาทหารอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 8 กำหนดไว้

ดังนั้น เมื่อต้องด้วยข้อยกเว้นดังกล่าวในข้อใดข้อหนึ่งข้างต้นแล้ว ผู้บังคับบัญชาของทหารที่กระทำความผิดจะเลือกใช้ดุลพินิจเพื่อลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ทหารผู้กระทำความผิดนั้นไม่ได้ หากได้ลงทัณฑ์ไปย่อมไม่เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และแม้จะได้ลงทัณฑ์ไปแล้วและมีการรับทัณฑ์แล้วก็ตาม ก็ไม่สามารถไปปลดล้างอำนาจผู้ใหญ่เหนือกว่าที่จะสั่งการให้ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไปได้

ตัวอย่าง

1. ทหารสังกัดกองทัพบกแห่งหนึ่งทำความผิดฐานละทิ้งหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมาตรา 29 ผู้บังคับกองพันซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยไม่สำคัญ จึงสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยด้วยการสั่งขังทหารผู้นั้นมีกำหนด 3 วัน ต่อมาผู้บัญชาการมณฑลทหารซึ่งเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลมณฑลทหารทราบและได้สั่งให้ดำเนินคดีดังกล่าวในศาลทหาร ดังนี้ ผู้บัญชาการมณฑลทหารยอมมีอำนาจสั่งโดยชอบ แสดงให้เห็นว่าอำนาจของผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารขึ้นต้นนั้นเหนือกว่าผู้บังคับบัญชาของทหารผู้กระทำความผิด

2. พลทหารสังกัดกองร้อยที่ 1 กองพันทหารราบแห่งหนึ่งได้สมคบกับพลเรือนอีกคนหนึ่งไปทำร้ายทหารยามได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย คดีนี้ทั้งทหารและพลเรือนได้กระทำความผิดร่วมกัน

คดีย่อมไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร แต่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน ตาม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 14 (1) และ มาตรา 15 วรรคแรก กรณีย่อมเป็นเรื่องของเจ้าพนักงานผู้เกี่ยวข้องทางฝ่ายพลเรือน เช่น พนักงานสอบสวน อัยการ และผู้พิพากษา จะได้ดำเนินการกับผู้ต้องหาทั้งสองในข้อหาทำร้ายทหารยาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 36 ตามกระบวนการยุติธรรมในศาลพลเรือนต่อไป กรณีย่อมเป็นการตัดอำนาจของผู้บังคับบัญชาในการสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ทหารผู้ได้บังคับบัญชา

อนึ่ง การที่จะพิจารณาว่ากรณีใดเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญนั้นควรต้องพิจารณาถึงสาระสำคัญเหล่านี้ประกอบกัน คือ

1. ผู้กระทำผิดมีความรู้อย่างไร ทำนองเหตุบรรเทาโทษ (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78)
2. ลักษณะของการกระทำความผิดว่าเกิดขึ้นเพราะกระทำโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ ทำนองเจตนาหรือประมาท (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59)
3. ผลของการกระทำผิดนั้น เสียหายต่อส่วนตัวหรือต่อส่วนรวมหรือราชการมากน้อยเพียงใด หากเสียหายต่อส่วนรวมหรือราชการแล้ว กรณีย่อมไม่ถือว่าเป็นเล็กน้อย ซึ่งอัยการทหารและนายทหารพระธรรมนูญประจำหน่วยทหารต่าง ๆ มีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นแก่ผู้บังคับบัญชาทหารได้เป็นอย่างดี

สำหรับผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร ในที่นี้หมายความว่ารวมถึงผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลทหารชั้นต้น ตาม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 30 (1) – (4) ซึ่งได้แก่

1. ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาจังหวัดทหาร ซึ่งก็คือผู้บังคับบัญชาจังหวัดทหารนั้น ๆ เป็นผู้แต่งตั้งตุลาการศาลจังหวัดทหาร
2. ผู้มีอำนาจบังคับบัญชามณฑลทหาร ซึ่งก็คือผู้บัญชาการมณฑลทหารนั้น ๆ เป็นผู้แต่งตั้งตุลาการศาลทหารประจำหน่วย
3. ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาหน่วยทหาร ซึ่งก็คือผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารนั้น ๆ เป็นผู้แต่งตั้งตุลาการศาลประจำหน่วยทหาร
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้แต่งตั้งตุลาการศาลทหารกรุงเทพ

ในกรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาซึ่งปกติจะต้องดำเนินการพิจารณาพิพากษาในศาลทหาร เว้นแต่คดีนั้นจะไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารกรณีหนึ่งกรณีใดตาม พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 14 ซึ่งได้แก่

1. คดีที่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารกับบุคคลที่มีได้อยู่ในอำนาจศาลทหารกระทำผิดด้วยกัน

2. คดีที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน

3. คดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน

4. คดีที่ศาลทหารเห็นว่าไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

ดังนั้น เมื่อคดีใดไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร แม้จะมีทหารกระทำความผิดร่วมด้วยอย่างหนึ่งอย่างใดในมาตรา 14 ก็ให้ดำเนินคดีในศาลพลเรือนตามปกติ (ภูมิ โขกเหมาะ, 2551, หน้า50-63)

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหาร

เมื่อได้ศึกษาความเป็นมาของการเรียกพลเรือนเข้าเป็นทหารกองประจำการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับราชการทหารกองประจำการตลอดจนบทลงโทษทหารหนีราชการในบทที่ผ่านมา ทำให้ผู้ศึกษาพบประเด็นปัญหา ซึ่งเกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการเข้ารับราชการทหารกองประจำการของประชาชน จนเกิดปัญหาการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารและหนีราชการ ซึ่งเป็นความผิดคิดตัวไปจนกว่าจะคดีจะหมดอายุความอย่างน้อยประมาณ 10 ปี เป็นสาเหตุทำให้เกิดความยุ่งยากและขาดโอกาสในการใช้ชีวิตอย่างปกติสุข โดยเฉพาะในเรื่องการประกอบสัมมาอาชีพตามความรู้ความสามารถที่ได้ร่ำเรียนมา หากต้องตกเป็นผู้หนีราชการทหารก็ไม่สามารถเข้ารับราชการในหน่วยงานของรัฐหรือแม้แต่เข้าทำงานของหน่วยงานภาคเอกชนหลายแห่ง หากไม่มีใบกองหนุนหรือเอกสารผ่านการเกณฑ์ทหารอย่างถูกต้องก็จะไม่รับเข้าทำงาน นอกจากนี้ก็ไม่สามารถใช้สิทธิในการทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐ เช่น การจดทะเบียนสมรส การรับมรดก การจดทะเบียนรับรองบุตร ฯลฯ การที่ผู้ชายไทยได้ผ่านการเป็นทหารกองประจำการและอยู่รับราชการจนปลดเป็นทหารกองหนุน จะถูกมองว่าเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกฝนผ่านความลำบาก ตรากตรำ เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความอดทน และมีความเสียสละ ซึ่งจะได้รับเกียรติและการยกย่องจากคนในสังคม จึงเป็นสิ่งที่จะต้องร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขในเรื่องของการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารและการหนีราชการ ผู้ศึกษาจึงได้แบ่งประเด็นที่จะทำการวิเคราะห์ออกเป็น มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ การลงโทษและลงทัณฑ์ทหารหนีราชการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ให้ชายไทยทุกคนต้องเข้ารับใช้ชาติโดยการเข้าเป็นทหารกองประจำการเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งรัฐ ปกป้องเอกราช อธิปไตย ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่ทุกประเทศมีความจำเป็นจะต้องจัดเตรียมสรรพกำลังไว้ให้มีความพร้อมรับสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที ดังเช่นที่ จารุพล พงษ์สุริยา (2546, หน้า 14) กล่าวไว้ว่า “การป้องกันประเทศให้พ้นจากการรุกรานของศัตรูภายนอกประเทศ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุด คือ การใช้กำลังบุคคลพลคนหนึ่ง ที่ฝึกฝนแล้วเข้าต่อสู้ป้องกันกำลังบุคคลจำพวกนี้เรียกว่า “ทหาร” ซึ่งทหารย่อมได้มาจากพลเมืองของประเทศนั้น ๆ จากความ

จำเป็นเหล่านี้เองที่รัฐต้องเรียกพลเมืองเข้ามารับราชการทหาร ตั้งแต่ยามปกติเพื่อเป็นการเตรียมกำลังพล ตลอดจนความพร้อมที่จะป้องกันประเทศจากการรุกรานได้ทันทั่วทั้ง” ดังนั้น ทุกประเทศจึงต้องมีกำลังทหารไว้สำหรับปกป้องรักษาอธิปไตย สถาบันทหารจึงเป็นสถาบันหลักอยู่คู่บ้านเมือง ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีประวัติศาสตร์ แนวคิด และความเป็นมาของกองทัพที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามทุกประเทศก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีกองทัพ มีกำลังทหารเพื่อสร้างความมั่นใจให้บ้านเมืองมีความมั่นคง แม้ว่าในปัจจุบันโลกได้ผ่านพ้นยุคสงครามเย็นซึ่งเป็นยุคที่เกิดจากความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมือง จนอาจกล่าวได้ว่าในระยะเวลาอันใกล้นี้สงครามระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นได้ยากโดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งอยู่ในกลุ่มประเทศอาเซียนที่จะรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็ตาม แต่ก็มีภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ที่ท้าทายต่อความมั่นคง เกิดขึ้นอย่างมากมาย เช่น การก่ออาชญากรรมข้ามชาติ การค้ายาเสพติด การแข่งขันทรัพยากรธรรมชาติ และผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ เหล่านี้เป็นสิ่งที่จะละเลยเสียมิได้

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐไว้หลายมาตรา อาทิ มาตรา 1 ในบททั่วไป บัญญัติว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งเดียว จะแบ่งแยกมิได้ มาตรา 71 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา 73 บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกัน และบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมาตรา 77 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษา เอกราชของ อธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ

จากบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐได้ให้ความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศอยู่ในอันดับต้น ๆ และได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของทุกคน ที่จะช่วยกันปกป้องรักษาอธิปไตยของประเทศชาติ โดยเฉพาะในมาตรา 73 ซึ่งกำหนดว่า บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ได้แก่กระทรวงกลาโหม และหน่วยงานที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ คือ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ หน่วยงานเหล่านี้จำเป็นต้องมีกำลังทหาร และอาวุธยุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ นอกจากนี้ภารกิจด้านความมั่นคงแล้ว ในยามสงบกองทัพยังมีหน้าที่ในการพัฒนาประเทศ ช่วยเหลือประชาชนซึ่งได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง ๆ ตลอดจนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อันเกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือเกิดจากธรรมชาติ ในการเตรียมสรรพกำลังจึงต้องมีการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการตอบสนองต่อภารกิจดังที่กล่าวมา ดังนั้น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับราชการทหารจึงได้มีมาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหาร ปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการเข้ารับราชการทหารตั้งแต่การลงบัญชีทหารกองเกินจนถึงวันครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนตลอดจนบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน ซึ่งใช้บังคับมานานกว่า 60 ปี ก่อนหน้านี้ได้เคยมีผู้ทำการศึกษาวิจัยและเสนอมาตรการในการแก้ไขไปบ้างแล้ว แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้ศึกษาจะมุ่งประเด็นที่จะแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการเพื่อหามาตรการในการแก้ไขโดยลำดับ ดังนี้

1.1 การเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่าประมาณเดือน เม.ย.- พ.ค.ของทุกปีลูกผู้ชายไทยที่จะมีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ ซึ่งได้ลงบัญชีทหารกองเกินแล้วจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าไปจับใบดำ ใบแดง หากศึกษา พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการปรากฏอยู่ในมาตรา 8 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วย วิธีเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ ถ้ามีความจำเป็น การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการจะไม่กระทำในบางท้องที่ก็ได้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าโดยปกติทหารกองเกินที่จะมีอายุครบ 21 ปีบริบูรณ์ในปีใดก็จะต้องไปรายงานตัวเข้ารับการตรวจเลือกเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ จนขั้นตอนสุดท้ายคือการจับสลาก หากจับได้ใบดำก็ไม่ต้องเป็นทหาร หากจับได้ใบแดงก็ต้องถูกส่งเข้ากองประจำการ กรณีนี้ถือเป็นการเข้ารับราชการทหารกองประจำการโดยถูกบังคับเป็นการทั่วไป ประเด็นที่น่าสนใจคือกรณีเข้ารับราชการโดยวิธีสมัครใจ ในมาตรา 8 ใช้คำว่า “หรือจะเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้” ซึ่งหมายถึงเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยการร้องขอซึ่งเป็นไปโดยความสมัครใจ ปัจจุบันกฎกระทรวงฉบับที่ 35 (พ.ศ. 2516) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1.1 ทหารกองเกินซึ่งถูกเรียกเข้ากองประจำการร้องขอเข้ากองประจำการในวันตรวจเลือก กรณีนี้เป็นการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการในวันตรวจเลือก กล่าวคือผู้สมัครจะต้องเป็นผู้ที่ถูกเรียกคือได้รับหมายเรียกให้เข้ารับการตรวจเลือกและต้องเข้ารายงานตัวเข้ารับการตรวจเลือกแล้ว จึงขอสมัครต่อกรรมการตรวจเลือกก่อนที่กรรมการตรวจเลือกจะกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการ จะขอสมัครภายหลังจากกรรมการตรวจเลือกกำหนดตัวให้เข้ากองประจำการ

แล้วไม่ได้ การร้องขอสมัครเข้ากองประจำการ ได้มีกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 กำหนดให้สิ่งตอบแทน คือให้มีสิทธิในการเลือกแผนกที่ต้องการได้ เช่น ร้องขอเข้ากองประจำการแผนกทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ หรือตำรวจ แล้วแต่กรณี การร้องขอเข้ากองประจำการวิธีนี้มีได้หมายความว่า จะสมัคร ได้ตามที่ต้องการทุกคน เนื่องจากมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ได้แก่ ต้องขึ้นอยู่กับจำนวนความต้องการส่งคนเข้ากองประจำการของอำเภอ นั้น ๆ จะต้องส่งคนเข้ากองประจำการแผนกไหน จำนวนเท่าไร เช่น อำเภอสตึกหีบ จังหวัดชลบุรี จะต้องส่งคนเข้าเป็นเป็นทหารบก 50 นาย เป็นทหารเรือ 30 นาย เป็นทหารอากาศ 20 นาย กรรมการตรวจเลือกจะรับสมัครเกินกว่าจำนวนนี้ไม่ได้ อีกกรณีหนึ่งคือคุณสมบัติต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ผู้สมัครต้องเป็นบุคคลจำพวกที่ 1 ซึ่งมีความสูง 160 เซนติเมตรขึ้นไป และมีขนาดรอบตัวตั้งแต่ 76 เซนติเมตรขึ้นไปก่อน (การวัดขนาดรอบตัวให้วัดขณะที่หายใจออกเต็มที่) ถ้าบุคคลดังกล่าวมีไม่เพียงพอกับจำนวนที่ทางราชการต้องการจึงให้รับบุคคลที่มีขนาดสูงต่ำกว่าลงมาตามลำดับ แต่ขนาดรอบตัวคงถือตามเกณฑ์เดิม

เป็นที่น่าสังเกตว่าหลักเกณฑ์การรับสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการตามที่กฎหมายกำหนดในปัจจุบันมีปัญหาข้อจำกัดในหลายประเด็นซึ่งเป็นการปิดกั้นประชาชนที่มีความประสงค์เข้ารับราชการทหาร เนื่องจากบางพื้นที่จำนวนผู้สมัครเกินกว่าจำนวนของแต่ละอำเภอ จะต้องส่งคนเข้ากองประจำการ ตัวอย่างเช่น อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี กำหนดจำนวนส่งทหารเข้ากองประจำการ 100 นาย แต่มีผู้ขอสมัครจำนวน 120 นาย ทำให้มีผู้ขาดโอกาสเข้ารับราชการทหารจำนวน 20 นาย หรือ ในกรณีที่ผู้สมัครมีความประสงค์จะเป็นทหารตามเหล่าที่ตนชอบอาจจะไม่ได้รับโอกาส ตัวอย่างเช่น อำเภอสตึกหีบ จังหวัดชลบุรี กำหนดจำนวนส่งทหารเข้ากองประจำการ 100 นาย เป็นทหารบก 50 นาย เป็นทหารเรือ 30 นาย และเป็นทหารอากาศ 20 นาย ในวันตรวจเลือกมีผู้ประสงค์สมัครเข้ากองประจำการเป็นทหารเรือจำนวน 50 นาย แต่กรรมการตรวจเลือกสามารถรับได้เพียง 30 นาย ผู้สมัครที่เหลืออาจจะเปลี่ยนใจไปจับสลากเพราะไม่สามารถที่จะได้เข้ารับราชการทหารตามเหล่าที่ตนต้องการ แทนที่จะเกิดผลดีกับบุคคลอื่น โดยจะทำให้จำนวนอัตราที่ต้องการนำไปจับสลากลดลง นอกจากนี้ก็ยังมีเรื่องภูมิลำเนาทหาร กล่าวคือ กฎหมายกำหนดให้ต้องไปทำการตรวจเลือกในภูมิลำเนาทหารที่ได้ลงบัญชีทหารกองเกินไว้ จึงเกิดปัญหาว่าในแต่ละพื้นที่จะมีคนที่มีความประสงค์สมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการไม่เท่ากัน บางพื้นที่มีคนสมัครมากเกินกว่าความต้องการคนที่เกินก็เสียโอกาส บางพื้นที่มีคนสมัครน้อย

การแก้ปัญหาดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยการแก้ไขวิธีการรับสมัครทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรจะประกาศรับสมัครทหารกองเกินที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์และยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ เป็นทหารกองประจำการก่อนกำหนดวันตรวจเลือกอย่างน้อย 3 เดือน โดยเปิดรับสมัครทั่วประเทศไม่จำเป็นต้องไปสมัครตามภูมิลำเนา

ทหาร ในการประกาศก็ให้มีการประชาสัมพันธ์สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะได้รับ เช่น สิทธิในการลดหย่อนวันรับราชการ เงินเดือน ค่าครองชีพ สิทธิในการสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารประจำการ การได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนนายสิบทหารบก โรงเรียนจ่าทหารเรือ และโรงเรียนจ่าอากาศ เหล่านี้จะเป็นสร้างแรงจูงใจให้มีผู้สมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการมากขึ้น ซึ่งหากทำได้จะช่วยลดจำนวนอัตราทหารที่จะต้องรับการตรวจเลือกโดยวิธีบังคับ และผู้สมัครมีความเต็มใจที่จะรับใช้ชาติเป็นการลดปัญหาการหลีกเลี่ยงการรับราชการทหารอีกทางหนึ่ง

1.1.2 ทหารกองเกินซึ่งถูกเรียกเข้ากองประจำการร้องขอเข้ากองประจำการก่อนวันตรวจเลือก การสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการวิธีนี้ ก็ต้องเป็นผู้ที่ถูกเรียก คือ ได้รับหมายเรียกให้ไปเข้ารับการตรวจเลือก หรืออย่างน้อยก็ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในกำหนดถูกเรียกให้เข้ารับการตรวจเลือก แต่ยังไม่ได้รับหมายเรียก การเข้ารับราชการตามวิธีนี้ต่างจากวิธีตามข้อ 1.1.1 คือต้องสมัครเข้ารับราชการกองประจำการก่อนวันตรวจเลือก และต้องสมัครต่อเจ้าหน้าที่กรมกองที่ตนประสงค์จะเข้ารับราชการนั้น การสมัครเข้ากองประจำการวิธีนี้ก็คือ การเข้ารับราชการในอัตราของกระทรวงกลาโหมนั่นเอง ซึ่งอาจเข้าเป็นนายสิบ เป็นจ่าหรือนายทหารก็ได้ แต่หน่วยที่รับสมัครจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การสมัครเข้ารับราชการชั้นสัญญาบัตรกับต่ำกว่าสัญญาบัตร

ดังที่ วิชาญ ชิวะสุวรรณ (2556, หน้า 17) ได้กล่าวไว้ว่า “สำหรับผู้ที่เข้าเป็นนายสิบหรือจ่าก็สมัครต่อหน่วยกรมกองได้ เพราะหน่วยกรมหรือกองพลหรือหน่วยเทียบเท่า มีอำนาจออกคำสั่งบรรจุให้นายสิบหรือจ่าเข้ารับราชการได้ ส่วนนายทหารนั้นจะต้องสมัครต่อ กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ จะสมัครต่อหน่วยกรมไม่ได้เพราะกรมหรือกองพลไม่มีอำนาจบรรจุนายทหารเข้ารับราชการได้ เมื่อหน่วยใดตกลงรับสมัครผู้ใดแล้ว ต้องนำตัวผู้นั้นขึ้นทะเบียนกองประจำการให้เสร็จก่อนวันตรวจเลือก เมื่อขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว ถือว่าผู้นั้นเป็นทหารกองประจำการแล้ว ไม่ต้องรับการตรวจเลือกต่อไป”

อนึ่งการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการวิธีนี้ มีข้อจำกัดในเรื่องภูมิลำเนาทหารอยู่บ้าง กล่าวคือ กฎกระทรวง ฉบับที่ 35 (4) (พ.ศ. 2516) ให้รับได้เฉพาะผู้ซึ่งมีภูมิลำเนาในพื้นที่ ซึ่งมีการเรียกคนเข้ากองประจำการของหน่วยนั้น ๆ และให้รับได้ไม่เกินจำนวนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดเฉลี่ยให้ในแต่ละอำเภอ มีข้อยกเว้นในส่วนของกองทัพเรือให้รับคนที่ภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้ด้วย ส่วนผู้ซึ่งสำเร็จชั้นอุดมศึกษาของประเทศไทย หรือต่างประเทศที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชั้นอุดมศึกษา ให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนา ซึ่งหมายถึงผู้ที่เข้าเป็นนายสัญญาบัตร แต่อย่างไรก็ตามการรับสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการวิธีนี้ปฏิบัติจะไม่เคร่งครัดในเรื่องภูมิลำเนาและจำนวนมากนัก ที่สำคัญต้องเป็นการสมัครและให้มีการขึ้นทะเบียนกองประจำการ ให้เสร็จก่อนวันตรวจเลือกก็เป็นอันใช้ได้

1.1.3 ทหารกองเกินซึ่งยังไม่ถูกเรียกเข้ากองประจำการหรือเคยถูกเรียกเข้ากองประจำการแล้วแต่ยังไม่ถูกเรียกเข้ากองประจำการได้ร้องขอเข้ากองประจำการ การเข้าเป็นทหารกองประจำการตามข้อนี้ก็คือการสมัครเข้ารับราชการในอัตราของกระทรวงกลาโหมหรืออัตราของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ การสมัครเข้าเป็นนายสิบ จำ หรือหรือเป็นนายทหารสัญญาบัตร ตามคุณวุฒิและระเบียบที่ทางราชการกำหนด จึงไม่มีข้อจำกัดเหมือน 2 วิธีแรก ส่วนเรื่องภูมิลำเนาที่ไม่มีการจำกัดและเมื่อทางราชการกำหนดรับผู้ใดไว้แล้วก็ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการมีสภาพเป็นทหารกองประจำการ ผู้ที่ยังไม่เคยถูกเรียกเลย ก็จะไม่ต้องถูกเรียกเข้ารับการตรวจเลือกอีกต่อไป

ในตอนท้ายของกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 ได้กล่าวถึงการรับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนในโรงเรียนทหาร ให้รับได้โดยไม่จำกัดภูมิลำเนา โรงเรียนทหารในที่นี้ ได้แก่ โรงเรียนที่เป็นของทางราชการทหารโดยตรง อาจเป็นของกระทรวงกลาโหมหรือของกองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศก็ได้ เช่น โรงเรียนนายสิบ โรงเรียนจ่าทหารเรือ โรงเรียนจ่าอากาศ โรงเรียนนายร้อย โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ ฯลฯ โรงเรียนเหล่านี้ให้รับบุคคลเข้าเป็นนักเรียนโดยไม่จำกัดภูมิลำเนา (วิธาน ชีวะสุวรรณ, 2556)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามาตรการทางกฎหมายในการเข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้นมีทั้งการเข้ารับราชการโดยการบังคับ คือ ผ่านการตรวจเลือก และความสมัครใจโดยการร้องขอเข้ากองประจำการ ซึ่งมีทั้งการร้องขอในวันตรวจเลือก และร้องขอก่อนวันตรวจเลือก ในส่วนของการร้องขอเข้ากองประจำการนั้น หากได้มีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสอย่างทั่วถึงแล้ว เชื่อว่าจะมีผู้สนใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำเป็นจำนวนมาก จะเป็นการช่วยลดปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เนื่องจากส่วนใหญ่เข้ารับราชการโดยสมัครใจ

1.2 กำหนดระยะเวลาเข้ารับราชการทหารกองประจำการ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ได้บัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาการรับราชการทหารไว้ในมาตรา 9 ซึ่งบัญญัติว่า “ทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และเมื่อต้องเข้ากองประจำการจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนด 2 ปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณวุฒิพิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษ จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่ผู้ซึ่งมีคุณวุฒิพิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษนั้นจะอ้างสิทธิ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกหรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ” มาตรานี้ได้กำหนดระยะเวลาการรับราชการทหารกองประจำการ เป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งเป็นการทั่วไป และได้มีการลดหย่อนให้แก่ผู้ซึ่งมีคุณวุฒิพิเศษหรือกรณีพิเศษให้รับราชการอยู่ในกองประจำการน้อยกว่า 2 ปี ทั้งนี้

ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้มีคุณสมบัติพิเศษจะใช้สิทธิลดหย่อนวันรับราชการทหารได้ ต้องนำหลักฐานไปแสดงต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยราชการที่ตน ร้องขอเข้ารับราชการในวันที่ยื่นร้องขอ ในเรื่องนี้กฎกระทรวง ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2498) ได้กำหนด หลักเกณฑ์การลดหย่อนวันรับราชการทหารกองประจำการ สำหรับผู้มีคุณสมบัติพิเศษหรือกรณีพิเศษ โดยสรุปได้ ดังนี้

1.2.1 ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้จะให้รับราชการเป็นเวลา 1 ปี

1.2.1.1 ข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร

1.2.1.2 ข้าราชการตุลาการ

1.2.1.3 คาโต๊ะยุติธรรม

1.2.1.4 ข้าราชการฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการ และรับเงินเดือนประจำ

1.2.1.5 ข้าราชการอัยการ

1.2.1.6 ข้าราชการพลเรือนซึ่งรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าชั้น

ตรีขึ้นไป

1.2.1.7 พนักงานเทศบาลซึ่งรับเงินเดือนประจำตั้งแต่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

1.2.1.8 ผู้สำเร็จชั้นอุดมศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่ง

กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นอุดมศึกษา

และถ้าบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็จะ ได้รับการลดหย่อนวันรับราชการเหลือเพียง 6 เดือน ซึ่งหมายความว่าถ้าเข้ารับการตรวจเลือกโดย การจับสลากและได้ใบแดงจะต้องรับราชการทหารกองประจำการเป็นเวลา 1 ปี แต่ถ้าร้องขอเข้ากอง ประจำการโดยไม่ต้องจับสลากจะรับราชการเพียง 6 เดือน

1.2.2 ผู้สำเร็จการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์อื่นจากต่างประเทศซึ่งกระทรวงกลาโหมรับรอง วิทยฐานะ เทียบเท่าผู้สำเร็จการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์อื่นตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษาด้านการ ให้รับ ราชการทหารกองประจำการ ดังนี้

1.2.2.1 ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จหลักสูตรการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์อื่น ชั้นปีที่ 1 ให้รับราชการ ทหารกองประจำการ 1 ปี 6 เดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการกองประจำการก็จะได้รับการลดหย่อน วันรับราชการเหลือเพียง 1 ปี

1.2.2.2 ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จหลักสูตรการศึกษาด้านการศึกษาศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์อื่น ชั้นปีที่ 2 ให้รับราชการ ทหารกองประจำการ 1 ปี แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการกองประจำการก็จะได้รับการลดหย่อนวันรับ ราชการเหลือเพียง 6 เดือน

1.2.2.3 ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 ให้รับราชการทหารกองประจำการ 6 เดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการกองประจำการ ก็จะได้รับลดหย่อนวันรับราชการกองประจำการเหลือเพียง 3 เดือน

1.2.2.4 ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 4 ให้รับราชการทหารกองประจำการ 4 เดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการกองประจำการ ก็จะได้รับลดหย่อนวันรับราชการเหลือเพียง 2 เดือน

1.2.2.5 ถ้าเทียบเท่าผู้สำเร็จหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 5 ให้รับราชการทหารกองประจำการ 2 เดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ก็จะได้รับลดหย่อนเหลือเพียง 1 เดือน

1.2.3 ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรต่อไปนี้ให้รับราชการทหารกองประจำการ 1 ปี ถ้าได้ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการคือ

1.2.3.1 ผู้สำเร็จชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่ 2 หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรอง

1.2.3.2 ผู้สำเร็จวิชาชีพจากโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงของกระทรวงศึกษาธิการ

1.2.3.3 ผู้สำเร็จวิชาชีพที่มีหลักสูตรเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปี จากโรงเรียนอาชีพ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะ และรับผู้สำเร็จตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ 6 หรือสำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นที่ 3 หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าวมา

1.2.3.4 ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไป หรือผู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นที่กล่าวมา

1.2.4 ผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหารให้รับราชการทหารกองประจำการดังนี้

1.2.4.1 สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 ให้รับราชการทหารกองประจำการ 1 ปี 6 เดือน แต่ถ้าร้องขอเข้ากองประจำการ ก็จะได้รับลดหย่อนวันรับราชการเหลือเพียง 1 ปี

1.2.4.2 สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 2 ให้รับราชการทหารกองประจำการ 1 ปี แต่ถ้าร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ก็จะได้รับลดหย่อนวันรับราชการเหลือเพียง 6 เดือน

1.2.4.3 สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนโดยมิต้องเข้ารับราชการในกองประจำการ

เป็นที่น่าสังเกตว่าในเรื่องของกำหนดระยะเวลารับราชการทหารกองประจำการนั้นโดยหลักการทั่วไปบุคคลที่เข้ารับการตรวจเลือกซึ่งไม่มีคุณสมบัติพิเศษหรือกรณีพิเศษ ถ้าจับสลากได้

ใบแดงก็ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนด 2 ปี ซึ่งเป็นเกณฑ์สูงสุด ต่างจากผู้มีคุณวุฒิพิเศษหรือกรณีพิเศษ ซึ่งได้สิทธิในการลดหย่อนตามคุณวุฒิ และหากร้องขอก็จะได้สิทธิลดหย่อนมากยิ่งขึ้น อาจทำให้มองว่ากฎหมายเลือกปฏิบัติขาดความเสมอภาค

สำหรับการเริ่มเข้ารับราชการกองประจำการ ให้นับตั้งแต่วันขึ้นทะเบียนกองประจำการ ในกรณีที่ทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการแล้ว แต่ยังขึ้นทะเบียนกองประจำการให้ไม่ได้ในวันที่เข้ารับราชการกองประจำการ จะขึ้นทะเบียนกองประจำการภายหลังจากวันเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ และให้ถือว่าผู้นั้นได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการตั้งแต่วันที่เข้ารับราชการทหารกองประจำการ กล่าวคือ สามารถขึ้นทะเบียนกองประจำการย้อนหลังได้นั่นเอง เมื่อทหารกองประจำการอยู่รับราชการจนครบกำหนดแล้ว ก็จะได้รับปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 ดังนี้

กองหนุนชั้นที่ 1 เจ็ดปี

กองหนุนชั้นที่ 2 สิบปี

กองหนุนชั้นที่ 3 หกปี

ในเรื่องเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลารับราชการทหารกองประจำการนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในสายสามัญ หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสายอาชีพ หรือไม่ผ่านการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร หากจับสลากได้ใบแดงหรือแม้แต่การสมัครโดยร้องขอเข้ากองประจำการก็ต้องรับราชการเป็นระยะเวลา 2 ปี โดยไม่มีข้อลดหย่อน ใด ๆ ทั้งสิ้น ถึงแม้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ลูกผู้ชายไทยทุกคนที่จะต้องเข้ารับราชการทหารเพื่อปกป้องรักษาอธิปไตย รักษาความมั่นคงของชาติ ในขณะเดียวกันรัฐก็ต้องให้ประชาชนได้รับสิทธิได้โอกาสอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายรับราชการทหารได้กำหนดข้อลดหย่อนวันรับราชการแก่บุคคลบางประเภทก็มีเหตุผล โดยเฉพาะผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษ ซึ่งอาจมองว่าเป็นผู้มีการศึกษา เป็นการง่ายต่อการเข้ารับการศึกษาฝึกหัดจึงไม่มีความจำเป็นต้องอยู่รับราชการจนครบกำหนด 2 ปี เหมือนบุคคลทั่วไป จึงมีประเด็นที่จะหาทางออกในการลดวันรับราชการกองประจำการกรณีของบุคคลทั่วไป ซึ่งไม่ได้รับสิทธิในการลดหย่อนว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะลดระยะเวลารับราชการกองประจำการให้น้อยกว่าในปัจจุบันเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ไม่เป็นภาระมากเกินไป ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการจนเกิดผลร้ายแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการปฏิบัติของแต่ละเหล่าทัพเมื่อได้รับการบรรจุทหารกองประจำการไปแล้วมีขั้นตอนการศึกษาแต่ละช่วงแต่ละตอนอย่างไรบ้าง ใช้ระยะเวลาจำนวนเท่าไร จึงขอสรุปการรับราชการทหารกองประจำการในแต่ละเหล่าทัพดังนี้

1. กองทัพบก เมื่อได้รับการบรรจุทหารกองประจำการแล้ว ในระยะแรกทหารเหล่านี้จะถูกเรียกว่าทหารใหม่ ซึ่งจะต้องเข้ารับการฝึกตามระเบียบและหลักสูตรการฝึกทหารใหม่เบื้องต้นทั่วไป สำหรับทหารทุกเหล่าของกองทัพบก มีกำหนดระยะเวลา 8 สัปดาห์ เพื่อให้ทหารใหม่ได้รับการฝึกหัดศึกษาในวิชาการทหารเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการฝึกเบื้องสูงของแต่ละเหล่า หลังจากนั้นทหารใหม่ก็จะได้รับการฝึกเฉพาะหน้าที่ของแต่ละเหล่า เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ยกเว้นเหล่าแพทย์ จะต้องฝึกเป็นเวลา 8 สัปดาห์ จากนั้นก็อยู่ในกองประจำการจนถึงวันครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุน

2. กองทัพเรือ จะมีความแตกต่างจากเหล่าทัพอื่น เนื่องจากจะต้องปฏิบัติภารกิจในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นพื้นที่บนบก ในทะเล หรือแม้แต่บนอากาศ ดังนั้น เมื่อได้รับการบรรจุเป็นทหารกองประจำการแล้ว ทหารเหล่านี้จะต้องเข้ารับการฝึก ณ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือทั้งหมด โดยจะเข้ารับการฝึกหัดศึกษาหลักสูตรทหารใหม่ ภาควิชาการศึกษาศึกษา เพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของการเป็นทหารเรือ ซึ่งมีระยะเวลาการฝึก ประมาณ 9 สัปดาห์ หลังจากนั้นจึงจะส่งมอบให้กับหน่วยต่าง ๆ ภายในกองทัพเรือเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยนั้น ๆ ซึ่งบางหน่วยก็นำไปปฏิบัติงานได้ทันทีโดยไม่มีการฝึกเพิ่มเติม แต่สำหรับหน่วยกำลังรบหลัก ได้แก่ กองเรือยุทธการ หน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน และหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง จะต้องไปฝึกเพิ่มอีกประมาณ 2 เดือน และหน่วยสนับสนุนบางหน่วย เช่น กรมพลธิการทหารเรือ และกรมการขนส่งทหารเรือ จะต้องฝึกเพิ่มเติมอีกประมาณ 3 เดือน จึงจะสามารถเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยได้ และอยู่รับราชการจนครบกำหนดปลด นอกจากนี้กองทัพเรือยังมีความแตกต่างจากเหล่าทัพอื่นในเรื่องของจำนวนผลัด โดยทั่วไป กองทัพบกและกองทัพอากาศ จะรับทหารกองประจำการปีละ 2 ผลัด คือ ผลัดที่ 1 ในวันที่ 1 พฤษภาคม และผลัดที่ 2 ในวันที่ 1 พฤศจิกายน ของทุกปี ดังนั้น จึงได้รับการบรรจุทหารกองประจำการทุก 6 เดือน และปลดจากกองประจำการเป็นทหารกองหนุนทุก 6 เดือน เช่นเดียวกัน แต่สำหรับกองทัพเรือ จะได้รับการบรรจุทหารกองประจำการปีละ 4 ผลัด คือ ผลัดที่ 1 ในวันที่ 1 พฤษภาคม ผลัดที่ 2 ในวันที่ 1 สิงหาคม ผลัดที่ 3 ในวันที่ 1 พฤศจิกายน และผลัดที่ 4 ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ของทุกปี ดังนั้น จะได้รับการบรรจุทหารกองประจำการทุก 3 เดือน และปลดจากกองประจำการเป็นทหารกองหนุน ทุก 3 เดือน เช่นเดียวกัน

3. กองทัพอากาศ เมื่อได้รับการบรรจุทหารกองประจำการ พลทหารกองประจำการจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตร พลทหารกองประจำการ ซึ่งแบ่งการฝึกเป็น 3 ภาค โดยการฝึกภาคที่ 1 เป็นการฝึกทหารใหม่ การฝึกตามหน้าที่และการฝึกวิชาชีพ ใช้ระยะเวลาการฝึกรวม 24 สัปดาห์ การฝึกภาคที่ 2 เป็นการฝึกทบทวน ระยะเวลา 76 สัปดาห์ และการฝึกภาคที่ 3 เป็นการอบรมก่อนปลดจากกองประจำการ ระยะเวลา 4 สัปดาห์

จากการศึกษาการเข้ารับราชการทหารกองประจำการในแต่ละเหล่าทัพ พบว่า แต่ละช่วงการฝึกมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือเริ่มต้นจากการเข้ารับการฝึกตามหลักสูตรทหารใหม่เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพจากบุคคลพลเรือนให้มีความเป็นทหาร ซึ่งมีระยะเวลาการฝึกหลักสูตรทหารใหม่โดยเฉลี่ย ประมาณ 2 เดือน จากนั้นก็จะเข้ารับการฝึกวิชาชีพของแต่ละเหล่าประมาณ 2 เดือนหรือบางหน่วยอาจจะมากกว่า แต่โดยสรุปแล้ว ทหารกองประจำการจะได้รับการฝึกอย่างมากสุดไม่เกิน 6 เดือนจากนั้นก็อยู่ในกองประจำการจนครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนในระหว่างนี้บางหน่วยอาจจะมีฝึกทบทวน ถ้าผู้ที่จะต้องรับราชการ 2 ปี ก็ต้องอยู่กองประจำการต่อไปอีก 1 ปี 6 เดือน ผู้ที่ได้รับการลดหย่อนเป็นทหารกองประจำการ 1 ปี ก็ต้องอยู่ในกองประจำการต่อไปอีก 6 เดือน และผู้ที่ได้รับการลดหย่อนเป็นทหารกองประจำการ 6 เดือน ก็อาจอยู่กองประจำการ ต่อไปอีก 2 เดือน หรือปลดเป็นทหารกองหนุน ประเด็นที่พิจารณาสำหรับผู้ที่จะต้องรับราชการเต็มตามกำหนดระยะเวลา 2 ปี ควรจะมีการลดวันรับราชการได้หรือไม่ การอยู่รับราชการกองประจำการอีก 1 ปี 6 เดือน นานเกินไปหรือไม่ ถ้าไปสอบถามตัวทหารหรือชาวบ้านคงได้รับคำตอบว่านาน แต่ถ้าถามผู้บังคับบัญชาทหารก็จะได้รับคำตอบว่าไม่นาน เพราะทหารมองว่ายิ่งอยู่นานก็เพิ่มทักษะและความชำนาญ ไม่อยากจะต้องมาฝึกกันใหม่ ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีเหตุผลของตนเอง อย่างไรก็ตามได้พิจารณาด้วยเหตุด้วยผลแล้วมีความเป็นไปได้ที่จะลดเวลารับราชการทหารกองประจำการ

การที่รัฐบังคับเกณฑ์ประชาชนเพื่อรับใช้ชาติโดยการให้เข้ารับราชการทหารกองประจำการนั้น ทหารกองประจำการเหล่านี้จะถูกส่งไปปฏิบัติหน้าที่ตามหน่วยต้นสังกัด ซึ่งมีภารกิจและหน้าที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยกำลังรบ หรือหน่วยสนับสนุนการรบ พลทหารกองประจำการ ส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งลูกแถว ซึ่งมีหน้าที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ บางส่วนอาจจะเกี่ยวข้องด้านการรบ แต่การฝึกของพลทหารก็ไม่ได้มีความสลับซับซ้อนมากนัก ส่วนใหญ่จะเน้นด้านพลละกำลัง ทักษะการใช้อาวุธ ระยะเวลาการศึกษาเรียนรู้ภารกิจหน้าที่ใน 6 เดือนแรกก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไม่มีปัญหา จากนั้นก็จะอยู่ในกองประจำการ อาจจะมีการฝึกทบทวนหรือไปปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายจนถึงวันครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุน ดังนั้นการอยู่รับราชการในกองประจำการต่อไปอีก 1 ปี 6 เดือน ก็ไม่ได้เกิดผลดีต่อตัวทหาร แต่จะทำให้เสียเวลาและขาดโอกาสในการใช้ชีวิตแบบพลเรือนตามที่ต้องการ จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ อันที่จริงการที่จะให้อยู่กองประจำการต่ออีก 6 เดือนก็ไม่น่าจะเกิดผลกระทบต่อการฝึกมากนัก เปรียบเทียบได้จากทหารกองประจำการที่ได้รับการลดหย่อนวันรับราชการเหลือ 1 ปี ซึ่งปัจจุบันเริ่มมีจำนวนมากขึ้นเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงขึ้น ทหารเหล่านี้ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นปกติและไม่เกิดผลกระทบต่อนาย แต่ผู้บังคับบัญชาทหารคงไม่เห็นด้วยโดยอาจมองว่า ทหารยังอยู่นานยังมี

ทักษะความชำนาญ หากอยู่กองประจำการในระยะเวลาอันสั้น พอมีความรู้และประสบการณ์ก็ต้องปลดจากกองประจำการ ทำให้ต้องเสียเวลาฝึกอบรบกันใหม่ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อครบกำหนด 2 ปี ทหารก็ต้องปลดเป็นกองหนุนอยู่ดี จึงต้องมาชั่งน้ำหนักและพิจารณาด้วยเหตุผล ความจำเป็นและประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมเป็นหลัก ประกอบกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงในปัจจุบันซึ่งหากพิจารณาจากสภาพแวดล้อมแล้วการเกิดสงครามตามรูปแบบแบบแทบจะไม่มีโอกาสเกิดขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทยและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านจะรวมกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงจนเกิดสงครามเป็นไปได้ยาก อาจจะมีการกระทบกระทั่งตามแนวชายแดนบ้างก็ถือเป็นเรื่องปกติ แต่ความจำเป็นต้องมีกองทัพและกำลังทหารก็ยังคงมีอยู่ เนื่องจากมีภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้น จึงต้องพิจารณาว่าจะสร้างความสมดุลด้านความมั่นคงของรัฐซึ่งจะต้องเดินไปพร้อมกับการแก้ปัญหาที่เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของประชาชน โดยไม่ให้มองว่าเป็นภาระที่หนักหนาสาหัส จากเหตุผลที่กล่าวมาการลดวันรับราชการทหารกองประจำการจากกำหนดระยะเวลา 2 ปี สามารถกระทำได้โดยไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคง แต่จะลดเหลือจำนวนเท่าใดจึงเหมาะสมซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าการลดวันรับราชการทหารกองประจำการกรณีเป็นการทั่วไปเหลือ 1 ปีก็สามารถกระทำได้ แต่เพื่อไม่ให้ฝ่ายที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงโดยเฉพาะเหล่าทัพซึ่งอาจมีความกังวลเกี่ยวกับด้านการฝึกอบรมและการปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ควรจะหาจุดลงตัวเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายระยะเวลาการรับราชการทหารกองประจำการจึงน่าจะอยู่ที่ 1 ปี 6 เดือน นั่นก็หมายความว่าทหารกองประจำการจะต้องรับการฝึกในเบื้องต้นและฝึกตามสาขาอาชีพของแต่ละเหล่าประมาณ 6 เดือน หลังจากนั้นที่อยู่กองประจำการต่อไปอีก 1 ปีก็จะได้รับการปลดเป็นทหารกองหนุน เป็นการลดเวลาการรับราชการ ซึ่งจะได้ประโยชน์กับทุกฝ่าย รัฐเองก็ลดภาระในด้านงบประมาณได้อีกทางหนึ่ง

1.3 บทลงโทษผู้หลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ กำหนดไว้ใน หมวด 7 พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 พอสรุปได้ ดังนี้

1.3.1 ผู้ไม่มาลงบัญชีทหารกองเกิน ไม่รับหมายเรียก มีความผิดต้องโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าก่อนที่เจ้าหน้าที่จะยกเรื่องพิจารณาความผิด ได้มาลงบัญชีทหารกองเกิน หรือขอลงบัญชีทหารกองเกินใหม่ หรือมาขอรับหมายเรียกที่อำเภอด้วยตนเอง หรือให้บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและเชื่อถือได้มาแทนตนแล้วแต่กรณี จะได้รับการลดโทษ โดยมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 44)

1.3.2 ผู้หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามหมายเรียกของนายอำเภอ หรือมาแต่ไม่เข้ารับการตรวจเลือก

หรือไม่อยู่นกว่าการตรวจเลือกแล้วเสร็จ หรือหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนด้วยประการใด ๆ ก็ตาม เพื่อให้ไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ หรือผู้มาแสดงตนเข้ารับราชการแทนผู้อื่น หรือเรียก รับ ขอมรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยสัญญาว่าจะช่วยเหลือไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ มีความผิดต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินสามปี (มาตรา 45)

1.3.3 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อฝึกวิชาทหาร หรือทดลองความพร้อมหรือในการระดมพล เป็นความผิดมีโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสี่ปี (มาตรา 46)

1.3.4 ทหารกองเกินหรือทหารกองหนุน หลีกเลี่ยงหรือขัดขืนไม่เข้ารับราชการทหารในการเรียกพลเพื่อตรวจสอบ ซึ่งหมายถึงการตรวจสอบกำลังพล มีความผิดต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 47)

1.3.5 ผู้ที่ทำร้ายตนเอง หรือให้ผู้อื่นทำร้ายตนเอง เพื่อให้ร่างกายพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเข้ารับราชการทหารได้ มีความผิดต้องได้รับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไปจนถึงแปดปี สำหรับผู้รู้เห็นเป็นใจก็มีความผิดต้องได้รับโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงสี่ปี (มาตรา 48)

1.3.6 ผู้ที่ใช้อุบายหลอกลวงให้เจ้าหน้าที่หลงเชื่อ โดยมีเจตนาหลีกเลี่ยงให้ตนเองพ้นจากการเข้ารับราชการทหาร จนเป็นผลสำเร็จ รวมทั้งผู้ยุยงเลี่ยมสอน มีความผิดต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกินสามปี (มาตรา 49)

มีข้อสังเกตว่ามาตราลงโทษผู้หลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 นี้ เป็นมาตรการลงโทษทหารกองเกิน ก่อนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการลงโทษประชาชนซึ่งหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ ผู้เข้าไปเป็นทหารกองประจำการแทนผู้อื่น ผู้เรียก หรือรับผลประโยชน์จากทหารกองเกินไม่ต้องเข้ารับราชการทหาร วิเคราะห์แล้วเห็นว่ามาตรการเหล่านี้ยังมีความเหมาะสม อีกทั้งช่วงเวลาการเป็นทหารกองเกินอยู่ในระหว่างอายุ 18 – 30 ปี หมายความว่า ระหว่างนี้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสที่จะเปลี่ยนใจกลับเข้าสู่กระบวนการเข้ารับราชการทหารได้จนถึงอายุ 30 ปีบริบูรณ์ จึงไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไข

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหาการหนีราชการทหาร

อาจกล่าวได้ว่าการหนีราชการทหารเกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดของกองทัพไม่ว่าจะเป็นกองทัพของชาติใด ๆ ในโลกก็ต้องเกิดกรณีการขาดหรือหนีราชการทหาร เพราะทหารนั้นต้องใช้ชีวิตที่แตกต่างจากประชาชนทั่วไป ต้องอยู่ในกฎในระเบียบที่เคร่งครัด ต้องตราครุฑต่อการฝึก ได้รับความกดดันทั้งร่างกายและจิตใจ ต้องอยู่ห่างไกลจากครอบครัวและที่สำคัญบางครั้งต้อง

ปฏิบัติการกิจที่เสี่ยงอันตรายต่อร่างกายหรือต่อชีวิต จึงมีทหารจำนวนไม่น้อยพยามหลบหนี กองทัพเองก็ต้องหามาตรการในการที่จะป้องกันการหนีราชการทหาร โดยเฉพาะทหารกองประจำการซึ่งถูกบังคับเกณฑ์เข้ามา หากศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทหารจะพบว่าทหารนั้น นอกจากจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฝ่ายบ้านเมืองเหมือนประชาชนทั่วไปแล้ว ยังจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฝ่ายทหาร ซึ่งมีบทลงโทษที่รุนแรง ทั้งนี้เนื่องจากทหารเป็นผู้ที่ถืออาวุธที่ร้ายแรงในการปฏิบัติหน้าที่ หากขาดการควบคุมและกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด อาจจะสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวง จนมีคำกล่าวในหมู่ทหารว่า “ทหารที่ขาดวินัยก็ไม่ต่างอะไรกับกองโจร” ดังพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่รัชกาลที่ 6 ในการตราพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งทรงมีพระราชดำริว่า พระธรรมนูญศาลทหารบกและพระธรรมนูญศาลทหารเรือ ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นไว้เมื่อรัตนโกสินทร์ศก 126 และ 127 นั้น เป็นพระราชกำหนดสำหรับจัดการและกำหนดหน้าที่และอำนาจศาลทหารบกและศาลทหารเรือ และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นไว้เมื่อรัตนโกสินทร์ศก 127 นั้น ก็บัญญัติแต่เฉพาะลักษณะโทษแห่งความผิดล่วงละเมิดต่อพระราชกำหนดกฎหมายสามัญ บัดนี้สมควรจะมีพระราชบัญญัติ กำหนดลักษณะโทษแห่งความผิดต่าง ๆ อันเป็นฐานล่วงละเมิดต่อกฎหมาย และหน้าที่ฝ่ายทหารขึ้นไว้เป็นหลักฐาน แต่ทรงพระราชปรารภว่า การกระทำผิดต่อกฎหมายและหน้าที่ฝ่ายทหารนั้น แม้เป็นการซึ่งเกิดจากความประพฤติของบุคคลที่เป็นทหารเสียเป็นพื้นก็จริง แต่มีบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นจากความประพฤติของบุคคลสามัญก็ได้ ในพระราชบัญญัติเช่นนี้ควรมีบทกฎหมายบางอย่าง ให้ใช้ได้ตลอดทั้งบุคคลที่เป็นทหารและบุคคลสามัญและไซ้แต่เท่านั้น บุคคลซึ่งเป็นทหารย่อมตั้งอยู่ในได้บังคับวินัยทหาร เมื่อกระทำผิดขึ้นต่อ พระราชกำหนดกฎหมายอย่างคนสามัญ ความผิดนั้นย่อมมีลักษณะการละเว้น ความประพฤติในฝ่ายทหารเจือไปด้วย สมควรมีโทษหนักยิ่งกว่าผู้กระทำผิดเช่นเดียวกันซึ่งเป็นคนสามัญ

จากการศึกษาประมวลกฎหมายอาญาทหารในบทที่ผ่านมา พบว่า ประมวลกฎหมายอาญาทหารเป็นกฎหมายที่มุ่งหมายบังคับใช้กับบุคคลที่เป็นทหารเป็นส่วนใหญ่ แต่จะมีบางมาตราที่ใช้บังคับกับบุคคลพลเรือนทั่วไปด้วย ซึ่งอาจจำแนกลักษณะสำคัญของประมวลกฎหมายอาญาทหารได้ ดังนี้

1. เป็นกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางอาญาเฉพาะที่ทหารเป็นผู้กระทำความผิด
2. เป็นกฎหมายที่บัญญัติความผิดทางอาญาคาบเกี่ยวกันระหว่างอาญาฝ่ายทหารกับอาญาฝ่ายพลเรือน
3. เป็นกฎหมายที่บัญญัติฐานความผิดทางอาญาบางกรณีที่บุคคลพลเรือนกระทำต่อทหารหรือต่อราชการทหารแล้วย่อมต้องรับผิดและต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร

4. เป็นกฎหมายที่บัญญัติเพิ่มโทษแก่ทหารในกรณีที่ทหารกระทำความผิดอาญาอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในขณะที่ทหารนั้นกำลังปฏิบัติหน้าที่ราชการ

สำหรับเหตุผลที่ทหารจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฝ่ายทหารหรือประมวลกฎหมายอาญาทหาร อาจจำแนกได้ ดังนี้ คือ

1. เพื่อประโยชน์ในการปกครองบังคับบัญชา
2. เพื่อควบคุมทหารให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยมีความเข้มแข็งและเรียบร้อยในเวลาสงบ ในเวลาไม่ปกติและในเวลาสงคราม

การศึกษาประมวลกฎหมายอาญาทหารในที่นี้จะมุ่งศึกษาในประเด็นความผิดเกี่ยวกับการหนีราชการทหาร ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 45 และมาตรา 46 แต่ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “ทหาร” ซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้การใช้บังคับของกฎหมายฉบับนี้เสียก่อน ในมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทหาร” ว่า บุคคลที่อยู่ในอำนาจกฎหมายฝ่ายทหาร ซึ่งกฎหมายฝ่ายทหารนั้น ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พระราชบัญญัติวินัยทหาร พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พระราชบัญญัติยศทหาร พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พระราชบัญญัติกฤษฎีกาศึกษา รวมทั้งข้อบังคับ ระเบียบ และกฎต่าง ๆ ที่มีผลใช้บังคับกับทหารเป็นส่วนใหญ่ แต่ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 นั้น ไม่ถือว่าเป็นกฎหมายฝ่ายทหารโดยตรง แต่เป็นกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของชายไทยที่จะต้องไปแสดงตนเพื่อลงทะเบียนเป็นทหารกองเกินและเข้ารับการคัดเลือกเป็นทหารกองประจำการ ฯลฯ

สำหรับคำว่า “ทหาร” ในประมวลกฎหมายอาญานี้ หมายถึง บุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายวินัยทหาร ซึ่งได้แก่ ทหารกองประจำการ (หรือพลทหาร) ซึ่งเข้ารับราชการทหารโดยการจับสลากหรือร้องขอ ซึ่งส่วนใหญ่เรียกว่าทหารเกณฑ์ พลทหารประจำการ (พลอาสาสมัคร) คือ ทหารกองประจำการแต่เมื่อครบกำหนดปลดจากประจำการแล้วสมัครใจเข้ารับราชการต่อ นักเรียนทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้ว และทหารประจำการ ซึ่งรับราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม โดยรับราชการเป็นทหารอาชีพ

ในมาตรา 45 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ได้กล่าวถึงความผิดเกี่ยวกับการขาดหนีราชการทหารไว้ ดังนี้ “ผู้ใดเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ชั้นประทวน ชั้นนายสิบ ชั้นจ่า หรือเป็นพลทหารที่ดี ถ้ำและมันขาดจากหน้าที่ราชการโดยมิได้รับอนุญาต หรือมันขาดจากราชการ ในเมื่อพ้นกำหนดอนุญาตแล้วก็ดี แม้เป็นไปด้วยความเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เดินกองทหาร หรือเดินเรือไปจากที่ หรือคำสั่งเรียกระดมเตรียมศึกนั้นไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดฐานหนีราชการ อีกนัยหนึ่งมันขาดจากราชการ จนถึงกำหนดที่จะกล่าวต่อไปนี้คือ

ขาด 24 ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตรู

ขาด 3 วัน ถ้ามิใช่ต่อหน้าราชศัตร์ แต่ในเวลาสงครามหรือในเขตที่ใช้กฎอัยการศึก
ขาด 15 วัน ในที่และเวลาอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วดังนี้ไซ้ ท่านก็ว่ามันมีความผิด
ฐานหนีราชการคู่กัน

ในมาตรานี้ได้กล่าวถึงการหนีราชการ สามารถอธิบายได้ว่าการจะถือว่าหนีราชการทหาร
นั้นจะต้องเริ่มต้นจากการขาดจากหน้าที่ราชการก่อน กล่าวคือ ถ้าขาดจากหน้าที่ราชการ ไม่ครบ 24
ชั่วโมง ต่อหน้าราชศัตร์ ไม่ครบ 3 วัน ซึ่งมิใช่ต่อหน้าราชศัตร์ ในเวลาสงครามหรือในเขต
ประกาศใช้กฎอัยการศึก และไม่ครบ 15 วันในเวลาอื่น ๆ ยังไม่ถือว่าหนีราชการเป็นเพียงแต่ขาด
ราชการ ซึ่งจะได้รับการลงโทษที่ต่ำกว่าจะถือว่าหนีราชการจะต้องขาดจากหน้าที่ราชการจนครบ
กำหนดดังกล่าว สำหรับบทลงโทษทหารที่กระทำความผิดฐานหนีราชการนั้น ปรากฏอยู่ในมาตรา
46 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานหนีราชการ ท่านว่ามันต้องระวางโทษตามสมควรแก่
เหตุ ดังจะว่าต่อไปนี้คือ

1. ถ้ามันหลบหนีไปเข้าอยู่กับพวกราชศัตร์ ท่านว่าให้ลงโทษมันถึงตาย
2. ถ้ามันกระทำความผิดต่อหน้าราชศัตร์ ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้จนตลอดชีวิต หรือ
มิฉะนั้นให้จำคุกมันไว้สี่สิบปี
3. ถ้ามันมิได้กระทำความผิดต่อหน้าราชศัตร์ แต่ได้กระทำความผิดในเวลาสงครามหรือ
ในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไว้ตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงสิบห้าปี
4. ถ้ามันกระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุก
มันผู้กระทำความผิดนั้นไว้ไม่เกินกว่าห้าปี

ในมาตรา 46 นี้ได้กำหนดโทษการหนีราชการทหารไว้ก่อนข้างรุนแรงมีโทษตั้งแต่จำคุก
จนถึงประหารชีวิต ในการดำเนินคดีความผิดฐานหนีราชการตามประมวลกฎหมายอาญาทหารนั้น
จะต้องดำเนินคดีโดยการฟ้องต่อศาลทหาร อย่างไรก็ตามได้มีการผ่อนปรนให้ผู้บังคับบัญชาทหาร
ได้ใช้ดุลพินิจว่าจะฟ้องศาลหรือจะใช้วิธีลงทัณฑ์ทางวินัยหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการเล็กน้อย
ไม่สำคัญ บทผ่อนปรนนี้อยู่ในมาตรา 8 ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “การกระทำผิดอย่างใด ๆ ที่บัญญัติไว้
ในมาตรา 21 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 32
มาตรา 33 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 มาตรา 37 มาตรา 39 มาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 43
มาตรา 44 มาตรา 46 และมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมาย
ว่าด้วยวินัยทหาร พิจารณาเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญให้ถือเป็นความผิดต่อวินัยทหาร และให้
มีอำนาจลงทัณฑ์ตามมาตรา 7 (กำหนดผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มี
อำนาจลงทัณฑ์แก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร ไม่ว่าจะเป็นการ
กระทำความผิดในหรือนอกราชอาณาจักร) เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย

ธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น” มาตรการนี้ได้ให้อำนาจแก่ผู้บังคับบัญชาทหารได้ใช้ดุลพินิจว่าจะดำเนินคดีอาญาโดยฟ้องศาลทหารหรือจะใช้อำนาจลงทัณฑ์ทางวินัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการปกครองบังคับบัญชา เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือดำเนินคดีในศาลพลเรือนแล้วแต่กรณี

มีข้อสังเกตว่า มาตรา 8 นี้ค่อนข้างมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ผู้บังคับบัญชาทหาร มีอำนาจใช้ดุลพินิจว่าจะฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาลทหารหรือจะลงทัณฑ์ทางวินัยหากเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ ซึ่งการใช้อำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยจะเป็นการสร้างพลังอำนาจของผู้บังคับบัญชาทหาร ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความยำเกรง เป็นประโยชน์ต่อการปกครองบังคับบัญชาเพราะเป็นการลงโทษจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติผู้บังคับบัญชาทหารไม่สามารถลงทัณฑ์ทางวินัยได้โดยทันที การใช้ดุลพินิจซึ่งเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญและมีความประสงค์จะลงทัณฑ์ทางวินัยจะต้องรวบรวมสำนวนการสอบสวนเสนอผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร พิจารณาให้ความเห็นว่าจะให้ลงทัณฑ์ทางวินัยหรือฟ้องศาล เป็นการเพิ่มขั้นตอนการปฏิบัติ ซึ่งผู้บังคับบัญชาทหารส่วนใหญ่มองว่า หากจะเสนอขอความเห็นจากผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดก็ไม่มีความแตกต่างกันในทางปฏิบัติระหว่างการฟ้องต่อศาลทหารหรือลงทัณฑ์ทางวินัย จึงเกิดกรณีผู้บังคับบัญชาทหารได้ใช้ดุลพินิจลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหารกองประจำการ โดยไม่ได้เสนอขอความเห็นจากผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด แต่ที่ผ่านมานี้ไม่เคยปรากฏการร้องเรียนจากผู้ถูกลงทัณฑ์เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นทหารกองประจำการ ไม่มีความรู้ข้อกฎหมาย มีความเข้าใจว่าผู้บังคับบัญชามีอำนาจสามารถกระทำได้ แต่ถ้าเมื่อใดมีผู้รู้เกิดการร้องเรียนขึ้นมา ผู้บังคับบัญชาทหารที่กระทำการดังกล่าว จะต้องมีความผิดเนื่องจากใช้อำนาจโดยมิชอบ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวจึงสมควรที่จะได้มีการยกเลิกข้อความในมาตรา 8 ที่ว่า “เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น” ซึ่งจะทำให้ผู้บังคับบัญชาทหารได้ใช้ดุลพินิจลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิดได้โดยทันที ทำให้บทบัญญัติในมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

สำหรับการลงทัณฑ์ทางวินัยนั้น ปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ได้กำหนดทัณฑ์ที่จะลงแก่ทหารผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารไว้ 5 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์

กรรม กัก ชัง และจำขัง สำหรับผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะต้องเป็นผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งมี 2 ประเภท คือ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงและผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้บังคับบัญชา ซึ่งใช้อำนาจในการลงทัณฑ์ได้ใช้ดุลพินิจอย่างอิสระจนอาจจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิด กระทรวงกลาโหมจึงได้ออกข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ เพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาคำเนิการลงทัณฑ์แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ปัจจุบันคือข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ. 2528 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการลงทัณฑ์ทหารที่กระทำความผิดฐานขาดหนีราชการ ดังนี้

กรณีขาดราชการ

1. ขาดราชการแล้วกลับมาเอง หมายถึงว่าได้ขาดจากหน้าที่ราชการไประยะหนึ่งแล้วกลับเข้ารับราชการตามกรมกองด้วยตัวเอง ไม่ได้ถูกจับส่งให้ลงทัณฑ์ ดังนี้

ขาดราชการครั้งที่ 1 ทำทัณฑ์กรรมไม่เกิน 3 วัน

ขาดราชการครั้งที่ 2 ชังถึงจำนวนวันที่ขาดราชการ

ขาดราชการครั้งที่ 3 และครั้งต่อ ๆ ไป ชังเท่าจำนวนวันที่ขาดราชการ

ในกรณีที่ขาดราชการแล้วมีการจับตัวส่งหรือพนักงานจับตัวส่งให้ลงทัณฑ์เป็นสองเท่าของอัตราที่กำหนด

กรณีหนีราชการ

1. ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการในเวลาปกติแล้วกลับมาเอง หมายถึงว่าได้ขาดจากหน้าที่ราชการจนครบจำนวนวันที่เข้าข่ายการหนีราชการแล้ว ต่อมาได้กลับเข้ารับราชการด้วยตนเองโดยไม่ถูกจับส่ง จะต้องถูกลงทัณฑ์ ดังนี้

หนีราชการครั้งที่ 1 ให้จำขัง 1 ใน 4 ของจำนวนวันที่หนีราชการ

หนีราชการครั้งที่ 2 ให้จำขังกึ่งหนึ่งของจำนวนวันที่หนีราชการ

หนีราชการครั้งที่ 3 และครั้งต่อ ๆ ไป ให้จำขังเท่าจำนวนวันที่หนีราชการ

2. ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการในเวลาไม่ปกติ คือ หนีราชการในเวลาที่มีการรบ สถานะสงคราม หรือประกาศกฎอัยการศึก จะต้องถูกลงทัณฑ์ ดังนี้

หนีราชการครั้งที่ 1 ไม่เกิน 30 วันถ้ากลับมาเองให้ลงทัณฑ์จำขังเท่าจำนวนวันที่หนี ถ้าถูกจับตัวส่งให้ลงทัณฑ์จำขังสองเท่าของจำนวนวันที่หนี

หนีราชการครั้งที่ 1 เกินกว่า 30 วัน หรือครั้งที่ 2 ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวฟ้องศาล เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปราณีเป็นกรณีพิเศษ ให้ผู้บังคับบัญชาส่งลงทัณฑ์ ตามสมควรแก่ความผิด แต่ทัณฑ์ที่จะลงต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในข้อ 2.1

หนีราชการครั้งที่ 3 และครั้งต่อ ๆ ไป หรือหนีราชการโดยเจตนาจะหลีกเลี่ยงจากราชการตามคำสั่งให้เคลื่อนกำลังทหาร ทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ ไปจากที่ตั้งก็ดี ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวฟ้องศาล

3. ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการในกรณีต่อไปนี้ให้ผู้บังคับบัญชาส่งตัวฟ้องศาล การหนีราชการนั้นเมื่อได้คำนวณวันลงทัณฑ์จะต้องรับทัณฑ์จำขังเกินกว่า 6 เดือน หรือเมื่อหนีราชการไปแล้วมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดในทางอาญาอย่างอื่นอยู่ด้วย ทหารกองประจำการซึ่งหนีราชการจนคิดขาดอายุความแล้วให้ปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 2 หรือพ้นราชการทหารประเภทที่ 2 แล้วแต่กรณี ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร โดยไม่ต้องส่งลงทัณฑ์ ซึ่งหมายความว่าเมื่อหนีราชการทหารครบ 10 ปี ในเวลาปกติ หรือครบ 15 ปี ในเวลาไม่ปกติ ไม่กลับเข้ารับราชการตามกรมกองหรือไม่ถูกจับตัวส่งต้นสังกัดของทหารก็จะทำการปลดเป็นทหารกองหนุนโดยไม่ต้องรับโทษทัณฑ์ใด ๆ อีกต่อไป

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทหารหนีราชการนั้นจะพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2454 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 กับมีข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นข้อบังคับกำหนดกรอบในการพิจารณาดำเนินการลงทัณฑ์ทางวินัยกรณีทหารขาดหนีราชการอีกชั้นหนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่าการลงโทษทหารหนีราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ใช้คำว่า “ลงโทษ” แต่ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร ใช้คำว่า “ลงทัณฑ์” ซึ่งทั้งสองคำมีความหมายที่แตกต่างกัน การลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทหารมี 2 สถานคือ จำคุกและประหารชีวิต แต่การลงทัณฑ์ทางวินัยมี 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง และจำขัง ดังนั้นในการพิจารณาโทษแก่ทหารกองประจำการที่กระทำความผิดฐานขาดหนีราชการนั้น กฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจว่าจะลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ซึ่งจะต้องดำเนินคดีโดยการฟ้องต่อศาลทหาร หรือจะลงทัณฑ์ตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร ซึ่งให้อำนาจผู้บังคับบัญชาทหารใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าจะลงโทษหรือลงทัณฑ์ แต่ในทางปฏิบัติที่ผู้บังคับบัญชาทหารจะใช้ดุลพินิจลงทัณฑ์ทางวินัย นั้น ไม่สามารถดำเนินการได้โดยทันทีจะต้องเสนอขอความเห็นจากผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารเสียก่อนหากไม่ดำเนินการอาจจะมีความผิดได้

กล่าวโดยสรุปมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทหารหนีราชการมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องใช้บังคับอยู่ 2 ฉบับคือ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พ.ศ. 2454 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 กับมีข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการลงทัณฑ์ทหารขาดหนีราชการ พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นข้อบังคับกำหนดกรอบในการลงทัณฑ์ทหารกระทำความผิดฐานขาดหนี

ราชการ เพื่อป้องกันมิให้ผู้บังคับบัญชาทหารใช้ดุลพินิจในการลงทัณฑ์โดยอิสระ อันอาจเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทหารหนีราชการ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้เห็นว่าสมควรแก้ไข โดยยกเลิกข้อความในมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ที่ว่า “เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น” ซึ่งจะเป็นการให้อำนาจผู้บังคับบัญชาทหารได้ใช้ดุลพินิจในการลงทัณฑ์ผู้กระทำความผิดมีผลในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง อันจะเป็นการสร้างพลังอำนาจในการปกครองบังคับบัญชาทหาร ให้เกิดความเกรงกลัวไม่กระทำความผิด เพราะได้รับการลงทัณฑ์จากผู้บังคับบัญชาทหารที่ทำหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาทหารโดยตรง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

โดยทั่วไปในเรื่องของความมั่นคงแห่งรัฐถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อสังคมมนุษย์ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นรัฐได้สำเร็จ รัฐนั้น ๆ ก็ย่อมมีกำลังทหารซึ่งเป็นเสมือนรั้วล้อมรอบรัฐนั้น ๆ ซึ่งเปรียบได้กับบ้าน ดังคำพังเพยที่ว่า ประเทศ (รัฐ) เป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว” (ภูมิ โสภนมา, 2551, หน้า 10)

ดังนั้น ทุกรัฐทุกประเทศหรือแม้แต่กลุ่มคนที่รวมตัวกันอยู่ในพื้นที่ยึดครองของตนเองแม้จะไม่มีชื่อปรากฏเป็นรัฐหรือประเทศก็จำเป็นต้องมีกองกำลังสำหรับปกป้องเขตแดนเขตปกครองของตนเอง เพื่อป้องกันมิให้ถูกรุกรานจากภายนอก ซึ่งผู้ที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกองกำลังดังกล่าวนี้จะต้องมีคุณสมบัติและลักษณะที่แตกต่างจากบุคคลธรรมดาทั่วไป กล่าวคือจะต้องคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง สามารถอดทนต่อความยากลำบาก มีจิตใจที่เข้มแข็ง จึงเป็นที่มาของการเกณฑ์คนเข้าเป็นทหาร จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การเรียกคนเข้าเป็นทหารหรือที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “การเกณฑ์ทหาร” นั้น มีมาอย่างยาวนานหรืออาจกล่าวได้ว่ามีมาตั้งแต่เกิดสังคมมนุษย์ก็ว่าได้ ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือการคัดเลือกชายฉกรรจ์ที่มีร่างกายแข็งแรง แต่อาจจะมีวิธีการที่แตกต่างกันบ้างเช่น บางประเทศมีการบังคับให้ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหาร บางประเทศที่มีความเจริญแล้วไม่มีการบังคับแต่จะให้เข้าเป็นทหารโดยความสมัครใจ โดยการสร้างแรงจูงใจเป็นการตอบแทนไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน สวัสดิการต่าง ๆ หรือบางประเทศมีทั้งสองแบบ คือ ทั้งแบบบังคับและสมัครใจ ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศ ความเจริญและมั่งคั่ง ภัยคุกคาม สภาพแวดล้อมของประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ให้ความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ มีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความมั่นคงไว้หลายมาตรา ได้แก่ มาตรา 1 ในบททั่วไป บัญญัติว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักร อันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ มาตรา 71 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรา 73 บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกัน และบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมาย

บัญญัติ มาตรา 77 รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธ ยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็นและเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษา เกราชของอธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ

ดังนั้น จะสังเกตได้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อความมั่นคงแห่งรัฐเป็นอย่างมาก ที่สำคัญได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องทำหน้าที่ปกป้องประเทศชาติ สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในด้านความมั่นคงก็คือกระทรวงกลาโหม และหน่วยปฏิบัติที่สำคัญได้แก่ กองทัพอากาศ กองทัพเรือ และกองทัพบก กองทัพเหล่านี้จึงต้องมีการเตรียมสรรพกำลังให้มีความพร้อมต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายในการรักษาความมั่นคงตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ จนถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ จึงต้องมีการเรียกพลเรือนเข้ารับการตรวจเลือกเพื่อเข้ารับราชการกองประจำการ เพื่อตอบสนองต่อภารกิจของแต่ละเหล่าทัพ ซึ่งการเกณฑ์ประชาชนเข้าเป็นทหารนั้น อาจกล่าวได้ว่ามีมาตั้งแต่ครั้งประวัติศาสตร์การสร้างชาติในยุคสมัยต่าง ๆ เพราะมีประวัติศาสตร์การสู้รบกับข้าศึก มีวีระบุรุษที่เสียสละเป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลังอย่างมากมาย แต่ในเรื่องการเกณฑ์ทหารนั้นไม่มีการบันทึกในประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน มีเพียงหลักฐานที่พอจะนำมาอ้างอิงได้บ้างจากหนังสือตำนานการเกณฑ์ทหาร พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งบอกรูปแบบลักษณะการเกณฑ์ทหารของคนไทยครั้งแต่โบราณว่าจะคัดเลือกชายฉกรรจ์ ซึ่งมีอายุระหว่าง 18 – 20 ปี มาเป็นทหารและกำหนดให้ชายไทยทุกคนต้องเป็นทหาร

ปัจจุบันการเรียกพลเรือนเข้าเป็นทหาร หรือที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “การเกณฑ์ทหาร” นั้น มีกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งใช้บังคับมาเป็นเวลาประมาณ 60 ปี เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักการและวิธีการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการ มีกระบวนการและขั้นตอนตั้งแต่การลงบัญชีทหารกองเกินจนถึงการปลดเป็นทหารกองหนุน ตลอดจนบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน นอกจากนี้ยังได้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติในรายละเอียดปลีกย่อยเพื่อให้สามารถปรับใช้ได้ทันยุคสมัย

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันก็คือมักจะปรากฏว่ามีประชาชนจำนวนไม่น้อยพยายามหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การติดสินบนแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งทุจริต บางรายถึงกับลงทุนทำร้ายร่างกายตนเองให้พิการเพื่อทำให้ขาดคุณสมบัติในการตรวจเลือก จนถึงการใช้วิธีทางไสยศาสตร์ก็มี บางครั้งก็ตกเป็นเหยื่อของกลุ่ม

บุคคลที่แอบอ้างว่าสามารถช่วยเหลือไม่ให้เป็นการได้ หรือ เมื่อเข้ากองประจำการแล้วก็สามารถเอาตัวกลับไปอยู่บ้านโดยไม่ต้องรับราชการทหารจนถึงวันครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุนแล้ว จะได้รับเอกสารการปลดเป็นทหารกองหนุน มีการเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อื่น ๆ จนทำให้มีผู้หลงผิดยอมจ่ายเงินหรือทรัพย์สิน แต่เมื่อถูกเจ้าหน้าที่จับกุมก็ต้องถูกดำเนินคดีเสียทั้งเงินและอนาคต และบางส่วนเมื่อผ่านการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการแล้วมีการหลบหนี จนเกิดคดีความติดตัวเป็นความผิดซึ่งมีอายุความไม่ต่ำกว่า 10 ปี ต้องใช้ชีวิตด้วยความยากลำบากแตกต่างจากบุคคลทั่วไป ต้องหลบซ่อนตัวไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการ ไม่สามารถใช้สิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางราชการ และหากไปกระทำความผิดทางอาญาถูกเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจับกุมก็ต้องถูกดำเนินคดีในความผิดฐานหนีราชการเป็นอันดับแรก ซึ่งความผิดฐานหนีราชการทหารนั้น จะต้องถูกดำเนินคดีในศาลทหารตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร หรือ ถูกลงทัณฑ์ทางวินัย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 แล้วแต่กรณี

สาเหตุที่ประชาชนพยายามหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการต้องจากครอบครัว จากบุคคลที่ตนรักเป็นระยะเวลายาวนาน คำรำลือเกี่ยวกับการฝึกที่ลำบากตรากตรำ โหดร้ายทารุณ ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด การที่จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิต ซึ่งความจริงแล้วการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์ในปัจจุบันไม่มีความยากลำบากดังคำรำลืออย่างที่ประชาชนทั่วไปเข้าใจ อย่างไรก็ตามการเป็นทหารซึ่งถือว่าเป็นรัฐของชาติก็ต้องมีขีดความสามารถและขีดสมรรถนะเหนือกว่าประชาชนทั่วไป จึงต้องมีการฝึกฝน ฝึกด้านพลกำลัง ฝึกความอดทน สามารถดำรงชีวิตให้อยู่รอดและปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ โดยกระบวนการฝึกที่มีมาตรฐานเป็นขั้นเป็นตอนจากเบาไปหาหนักจนทุกคนสามารถปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้ เหล่านี้เป็นการเปลี่ยนสภาพจากบุคคลพลเรือนทั่วไปให้มีความเป็นทหาร พร้อมทั้งจะทำหน้าที่ปกป้องรักษาประเทศชาติ

ประเด็นที่ศึกษาก็คือจะมีมาตรการอย่างไรที่จะแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการหนีราชการทหารของประชาชน จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการลงโทษทหารหนีราชการ พอสรุปแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาซึ่งเป็นมาตรการในเชิงบวกเป็น 2 แนวทาง คือ มาตรการส่งเสริมให้ประชาชนซึ่งจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการสมัครใจเข้ารับราชการโดยการร้องขอ และการลดระยะเวลาการรับราชการทหารกองประจำการให้น้อยลง และมาตรการเชิงลงโทษคือการให้อำนาจการลงทัณฑ์แก่ผู้บังคับบัญชาทหาร โดยมีข้อสรุป ดังนี้

1. มาตรการส่งเสริมให้ประชาชนซึ่งจะต้องเข้ารับการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการสมัครใจเข้ารับราชการ โดยการร้องขอ ซึ่งตาม พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 8 ได้บัญญัติไว้ว่าการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วย วิธีเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการ โดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ ถ้ามีความจำเป็น การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการจะไม่กระทำในบางท้องที่ก็ได้ มาตรการนี้เป็น การกำหนดวิธีเรียกพลเรือนเข้าเป็นทหารกองประจำการซึ่งแยกเป็นหลักการทั่วไปก็คือเรียกมาทำการตรวจเลือกหรือที่ชาวบ้านเรียกว่าจับใบดำใบแดง ซึ่งเป็นวิธีการปกติ และการรับสมัครโดยการ ร้องขอเข้ารับราชการ จากการศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติในการตรวจเลือกทหารกองประจำการ พบว่าส่วนใหญ่การตรวจเลือกโดยวิธีจับสลากกับการรับสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการจะ กระทำในคราวเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อถึงขั้นตอนในการรายงานตัวต่อคณะกรรมการตรวจเลือก เจ้าหน้าที่จะสอบถามว่ามีผู้ใดต้องการสมัครใจเข้ารับราชการ โดยไม่ต้องจับสลากหรือไม่ พร้อมกับ คำชี้แจงเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะได้รับ เมื่อมีผู้สมัครก็จะให้สิทธิในการเลือกจะไปสังกัด แผนกทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศ มีข้อสังเกตว่าการสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการวิธี นี้ก็มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น ต้องขึ้นอยู่กับจำนวนทหารในแต่ละอำเภอจะต้องส่งเข้ากอง ประจำการ หมายความว่า ถ้าจำนวนที่จะต้องส่งเข้ากองประจำการมีน้อยกว่าจำนวนผู้สมัครก็ไม่สามารถเข้าเป็นทหารได้ตามที่ต้องการ หรือบางกรณีผู้สมัครมีความประสงค์จะเข้ารับราชการใน เหล่าที่ตนชอบแต่ไม่มีอัตรารองรับ เช่น ผู้สมัครต้องการเป็นทหารเรือ แต่หน่วยที่ตรวจเลือกไม่มี อัตราของทหารเรือ หรือมีแต่ไม่เพียงพอก็ทำให้ขาดโอกาส และอีกกรณีหนึ่งคือเรื่องภูมิลำเนาทหาร กล่าวคือ กฎหมายกำหนดทุกคนมีภูมิลำเนาทหารที่เดียวการเข้ารับการตรวจเลือกหรือร้องขอเข้าเป็น ทหารกองประจำการต้องกระทำในเขตภูมิลำเนาทหารเท่านั้น จึงเกิดปัญหาว่าบางพื้นที่ที่ต้องการ ทหารน้อยแต่มีคนมาสมัครมาก บางพื้นที่ที่มีความต้องการทหารมากแต่คนสมัครน้อย เป็นต้น ปัญหา เหล่าถือเป็นการปิดกั้นประชาชนไม่ให้มีโอกาสเข้ารับราชการทหาร

สำหรับวิธีแก้ไขสามารถกระทำได้โดยเปลี่ยนแปลงวิธีการเข้าเป็นทหารกองประจำการ สำหรับผู้มีความสมัครใจ โดยการแก้ไขขั้นตอนการร้องขอเข้ากองประจำการ อาจจะทำโดยเปิด โอกาสให้ประชาชนซึ่งมีอายุระหว่าง 18 ปีบริบูรณ์และยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ สมัครเข้าเป็นทหาร กองประจำการล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดวันตรวจเลือกทหารประจำปีอย่างน้อย 3 เดือน โดยประกาศ รับสมัครทั่วประเทศไม่จำกัดว่าต้องสมัครในพื้นที่ภูมิลำเนาทหารเท่านั้น และให้ได้เลือกเหล่าได้ ตามความต้องการ โอกาสเดียวกันก็ให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อดีของการเข้ารับราชการทหารกอง ประจำการ สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับระหว่างรับราชการและหลังจากรับราชการ เช่น เงินเดือน เบี้ย เลี้ยง ค่าครองชีพ การได้รับแจกสิ่งของเครื่องใช้ประจำตัว การได้สิทธิในการรับราชการ ได้สิทธิ

พิเศษในการเข้าศึกษาต่อโรงเรียนทหาร เช่น นักเรียนนายสิบทหารบก นักเรียนจำทหารเรือ นักเรียนจำอากาศ เหล่านี้จะเป็นสิ่งจูงใจให้ประชาชนให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ เพราะเมื่อได้เข้ารับราชการทหารแล้วอย่างน้อยจะมีอนาคตมีอาชีพที่มั่นคง และมีเกียรติ ผลที่ได้ก็คือเมื่อประชาชนซึ่งเข้ารับราชการทหาร โดยสมัครใจจะไม่มีปัญหาการหนีราชการ เพราะเข้ารับราชการทหารด้วยความเต็มใจ ขณะเดียวกันก็จะเป็นการลดอัตราจำนวนทหารที่จะต้องตรวจเลือกเข้ากองประจำการ ซึ่งในอนาคตหากมีผู้สมัครมากขึ้นอาจจะเป็นแนวทางในการยกเลิกการเกณฑ์ทหารต่อไปได้

2. การลดระยะเวลาในการรับราชการทหารให้น้อยลง ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 9 บัญญัติว่า “ทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึง 30 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และเมื่อต้องเข้ากองประจำการจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนด 2 ปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณวุฒิพิเศษหรือกรณีพิเศษ จะให้รับราชการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่ผู้ซึ่งมีคุณวุฒิพิเศษหรือกรณีพิเศษนั้นจะอ้างสิทธิ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือกหรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ” ซึ่งหมายความว่า โดยปกติทหารกองเกินที่ได้รับการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการหรือที่จับสลากได้ใบแดงจะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ มีกำหนด 2 ปี ยกเว้นผู้ที่มีคุณวุฒิพิเศษหรือกรณีพิเศษจะอยู่รับราชการน้อยกว่า 2 ปี ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในเรื่องนี้กฎกระทรวงฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2498) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การลดหย่อนวันรับราชการทหารกองประจำการแก่ผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษา ระดับต่าง ๆ เช่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปในสายสามัญ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงขึ้นไปในสายอาชีพ ถ้าจับสลากจะต้องรับราชการทหารกองประจำการเป็นระยะเวลา 1 ปี แต่ถ้าร้องขอเข้ากองประจำการจะลดเหลือ 6 เดือน หรือถ้าสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในสายสามัญ หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพในสายอาชีพ ถ้าร้องขอเข้ากองประจำการก็จะได้ลดหย่อนระยะเวลารับราชการทหารกองประจำการเหลือ 1 ปี จึงทำให้ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาดำรงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ เมื่อถูกคัดเลือกเข้ากองประจำการจะต้องอยู่รับราชการมีกำหนด 2 ปี ไม่ว่าจะโดยการจับสลากหรือร้องขอ การให้สิทธิ์ดังกล่าวอาจถูกมองว่าสร้างความไม่เป็นธรรมเป็นการเลือกปฏิบัติ อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายได้ให้สิทธิพิเศษแก่ผู้มีการศึกษาสูง อาจเกิดจากแนวคิดที่ว่าผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงเป็นผู้ที่มีความรู้สามารถรับการฝึกศึกษาเรียนรู้ได้รวดเร็วกว่า ก็เป็นได้

ประเด็นศึกษาจึงคิดหาแนวทางว่าจะมีมาตรการใดที่จะช่วยลดระยะเวลาการรับราชการของประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่มีสิทธิได้รับการลดหย่อนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงได้

ศึกษาขั้นตอนการฝึกทหารกองประจำการของทุกเหล่าทัพว่าใช้เวลาในการฝึกเป็นระยะเวลาเท่าไร มีความจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนแบกรับภาระเข้าเป็นทหารกองประจำการจนครบ 2 ปีหรือไม่ จากการศึกษา พบว่า ทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์เมื่อเข้ารายงานตัวและเข้ารับการฝึกในทุกเหล่าทัพแล้ว จะต้องเริ่มต้นด้วยการเข้ารับการฝึกในหลักสูตรทหารใหม่ของแต่ละเหล่าทัพ ซึ่งอาจจะมีชื่อหลักสูตรที่แตกต่างกันบ้าง แต่วัตถุประสงค์ในการฝึกมีความใกล้เคียงกันคือการเปลี่ยนแปลงสภาพจากบุคคลพลเรือนให้มีความเป็นทหาร กล่าวคือจะต้องทำให้มีร่างกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีระเบียบวินัย มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกองทัพ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการฝึกประมาณ 2 เดือน จากนั้นก็จะเป็นการฝึกวิชาชีพเฉพาะเหล่า เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและความชำนาญอีกประมาณ 2 เดือน บางหน่วยอาจจะมีฝึกเพิ่มเติมอีกแต่รวมแล้ว การฝึกทหารกองประจำการทุกเหล่าทัพให้มีความเป็นทหารมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วย ไม่ว่าจะเป็นส่วนกำลังรบหรือส่วนสนับสนุนการรบจะใช้ระยะเวลาในการฝึกไม่เกิน 6 เดือน เวลาที่เหลือ 1 ปี 6 เดือน จะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในหน่วยที่สังกัดจนครบกำหนดปลดเป็นทหารกองหนุน ในระหว่างนี้อาจจะมีการฝึกทบทวนบ้างตามวงรอบปี ซึ่งเป็นเรื่องปกติในการเตรียมความพร้อม สิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาก็คือมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่ทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์จะต้องอยู่ในกองประจำการต่อไปอีกนานถึง 1 ปี 6 เดือน ภายหลังจากได้รับการฝึกอย่างครบถ้วนแล้ว ถ้าหากถามประชาชนก็จะได้รับคำตอบว่านาน แต่ถ้าถามฝ่ายทหารก็จะได้รับคำตอบว่าไม่นาน โดยเฉพาะฝ่ายทหารมีความต้องการให้ทหารอยู่กองประจำการนาน ๆ อยู่แล้ว ด้วยเหตุผลที่ว่าจะทำให้มีความรู้ มีทักษะ และความชำนาญ หากปลดจากกองประจำการเร็วก็ต้องมาฝึกกันใหม่ ซึ่งเรื่องนี้ต้องมาพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล ถ้าหากพิจารณาด้วยข้อมูลให้ครบถ้วนรอบด้านและจิตใจที่เป็นธรรมแล้ว การเรียกพลเรือนเข้ามารับใช้ชาติโดยการเป็นทหารกองประจำการ เป็นการเตรียมสรรพกำลังให้พร้อมต่อภารกิจในการรักษาความมั่นคงแห่งรัฐ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นการสร้างภาระให้แก่ประชาชนมากเกินไป ซึ่งในภาวะการณ์ปัจจุบันภัยคุกคามที่จะก่อให้เกิดสงครามเต็มรูปแบบมีโอกาสดังขึ้นน้อยมาก

ดังเช่นที่ สุรชาติ บำรุงสุข (2540, หน้า 125-126) กล่าวไว้ว่า “แนวโน้มของสถานการณ์ในอนาคตน่าจะไม่มีภัยคุกคามปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดเช่นในยุคสงครามเย็นหรือสงครามคอมมิวนิสต์ การต่อสู้จะไม่ใช่ในเรื่องของการเมือง – การทหารที่ยืนอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์ หากแต่ปัญหาในเวทีระหว่างประเทศจะเป็นเรื่องของการทำสงครามเศรษฐกิจ หรือข้อพิพาทเรื่องพรมแดนของรัฐ การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างรัฐ ...” และในปี พ.ศ. 2558 กลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงไม่ต้องวิตกกังวลในเรื่องของการจะเกิดสงครามระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้แต่อย่างใด ขณะเดียวกันเทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าเป็น

อย่างมาก ทุกองค์การสามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ใช้ทดแทนแรงงานคน ไม่เว้นแม้แต่หน่วยงานด้านความมั่นคง

ดังเช่นที่ สุรชาติ บำรุงสุข (2540, หน้า 94) ได้กล่าวไว้ว่า “ประเด็นสำคัญของการบริหารกองทัพไทยในยุค ค.ศ.2000 กองทัพอาจต้องลดกำลังพลลง เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการปรับองค์การ และในการนำเทคโนโลยีทางทหารใหม่ ๆ เข้ามาใช้ อันจะทำให้กองทัพไทย มีลักษณะเป็นกองกำลังที่มีความทันสมัยทางเทคโนโลยี กล่าวคือ ต้องเปลี่ยนจากการเป็นกองทัพที่เป็นกองทัพแบบแรงงาน (LABORED INTENSIVE) ให้เป็นกองทัพที่ใช้เทคโนโลยีแทน หรือเป็นกองทัพที่มีขนาดเล็ก แต่มีความทันสมัย (SMALL, BUT HIGH TECH)...” ตลอดจนการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่สูงขึ้น สามารถศึกษาเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วกว่าในอดีต เหล่านี้จึงเห็นว่าในส่วนการรับราชการทหารกองประจำการหรือการเป็นทหารเกณฑ์นั้น สามารถลดระยะเวลาให้น้อยกว่า 2 ปี สามารถจะทำได้ แต่จะลดเท่าไรจึงจะเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้ทุกฝ่ายและที่สำคัญผลประโยชน์จะตกแก่ประเทศชาติมากที่สุด

เมื่อได้พิจารณาห้วงเวลาที่ใช้ในการฝึกบุคคลพลเรือนให้มีความเป็นทหารเพื่อให้ความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของเหล่าทัพต่าง ๆ แล้ว จะเห็นว่าใช้ระยะเวลาในการฝึกไม่เกิน 6 เดือน เวลาที่เหลือส่วนใหญ่ก็จะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจในกรมกอง จึงเห็นว่าระยะเวลาที่เหลืออีก 1 ปี 6 เดือน นานเกินไปควรจะย่อระยะเวลาให้น้อยลงได้อาจจะเหลือ 6 เดือนก็สามารถเป็นไปได้ โดยเปรียบเทียบกับทหารกองประจำการที่ได้สิทธิลดหย่อนวันรับราชการเพียง 1 ปี ซึ่งเริ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากประชาชนมีการศึกษาที่สูงขึ้น ทหารเหล่านี้ก็ได้รับการฝึกและปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยโดยไม่เกิดผลกระทบใด ๆ แต่เพื่อไม่ให้ฝ่ายทหารมีความกังวลในเรื่องที่เกี่ยวกับการฝึกหรือทักษะความชำนาญ ระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดคือให้อยู่ในกองประจำการต่ออีก 1 ปี ซึ่งหมายความว่า ทหารกองประจำการหรือทหารเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งไม่ได้รับการลดหย่อนวันรับราชการ จากเดิมจะต้องรับราชการมีกำหนด 2 ปี จะได้ลดเวลารับราชการเหลือ 1 ปี 6 เดือน ซึ่งการลดวันรับราชการทหารกองประจำการให้น้อยลง จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ไม่ต้องแบกรับภาระนานเกินไป ฝ่ายรัฐเองก็จะลดงบประมาณในการเป็นค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง เชื่อว่าจะทำให้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารและการหนีราชการลดลง

3. สำหรับมาตรการลงโทษการหนีราชการทหาร นั้น พบว่า ในมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารมีปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือในมาตรา 8 ได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาทหารใช้ดุลพินิจว่าจะลงทัณฑ์ทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิดหากเห็นว่าเป็นการเล็กน้อยไม่สำคัญ หรือจะนำตัวส่งฟ้องศาล แต่ในทางปฏิบัติการใช้ดุลพินิจที่จะลงทัณฑ์ทางวินัยได้นั้นผู้บังคับบัญชาทหารไม่สามารถกระทำได้โดยทันที กล่าวคือจะต้องเสนอความเห็นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตาม

กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารพิจารณาก่อนว่าสมควรจะลงทัณฑ์ทางวินัยหรือส่งตัวไปฟ้องศาล จึงเห็นได้ว่าผู้บังคับบัญชาทหารไม่สามารถใช้อำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการเรียกพลเรือนเข้ารับราชการทหารกองประจำการและการลงโทษทหารหนีราชการ เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารของประชาชนและการหนีราชการทหารแล้ว พบว่า มีแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ดังนี้

1. การรับสมัครทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการ ต้องกระทำล่วงหน้าก่อนวันตรวจเลือก โดยให้มีการแก้ไขขั้นตอนในการรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ โดยเฉพาะการร้องขอเข้ากองประจำการ ซึ่งแต่เดิมผู้จะสมัครใจเข้าเป็นทหารกองประจำการ ต้องทำการสมัครในวันตรวจเลือก โดยการประกาศรับสมัครทหารกองเกินเข้าเป็นทหารกองประจำการก่อนห้วงเวลาตรวจเลือกอย่างน้อย 3 เดือน และสามารถสมัครได้ทั่วประเทศ ไม่จำกัดว่าต้องไปสมัครตามภูมิลำเนาทหารและสามารถเลือกเหล่าที่ตนเองต้องการได้ ในขณะเดียวกันก็ให้ประชาสัมพันธ์ข้อดีของการเข้ารับราชการทหาร สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง ค่าครองชีพ สิทธิได้รับราชการทหารต่อจากกองประจำการ การได้สิทธิพิเศษในการศึกษาต่อในโรงเรียนทหาร ฯลฯ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการแก้กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

2. แก้ไขกำหนดระยะเวลาเข้ารับราชการทหารกองประจำการ จากเดิม 2 ปี เป็น 1 ปี 6 เดือน โดยแก้ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 มาตรา 9 จากเดิมความว่า “ทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และเมื่อเข้ากองประจำการ จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดสองปี” เป็น...จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดหนึ่งปีหกเดือน...

3. ยกเลิกข้อความในมาตรา 8 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารที่ว่า “เว้นแต่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารจะสั่งให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลทหาร หรือจะมีการดำเนินคดีนั้นในศาลพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร จึงให้เป็นไปตามนั้น”

4. เปิดโอกาสให้ผู้หญิงซึ่งมีคุณสมบัติและมีความเหมาะสม สามารถสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ได้เช่นเดียวกับผู้ชาย สำหรับจำนวนที่จะรับสมัครทหารกองประจำการหญิงให้ทุกเหล่าทัพพิจารณาดำเนินหรืออัตราซึ่งผู้หญิงสามารถปฏิบัติได้เสนอความต้องการในแต่ละปี

แก่กองทัพบกเพื่อดำเนินการรับสมัคร การรับสมัครทหารกองประจำการหญิงนี้ ให้มีการเพิ่มเติม พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และออกกฎกระทรวงกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติ

5. กำหนดทางเลือกสำหรับคนไทยซึ่งถือสองสัญชาติ ในการเข้ารับราชการทหารกองประจำการ กล่าวคือ หากมีความประสงค์จะเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการตามปกติ ก็ให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนด แต่หากมีความประสงค์จะพักอาศัยในประเทศซึ่งเป็นสัญชาติที่สอง ให้ดำเนินการติดต่อกับสัสดีในเขตภูมิลำเนาทหารเพื่อร้องขอเข้าเป็นทหารกองประจำการ เมื่อรับสมัครแล้ว ให้สัสดีขึ้นทะเบียนเป็นทหารกองประจำการ ส่งตัวเข้ารับการศึกษาเบื้องต้นเป็นระยะเวลาประมาณ 8 สัปดาห์ เพื่อให้มีความรู้ในวิชาการทหาร จากนั้นจึงให้ไปปฏิบัติราชการในสถานทูต หรือ สถานกงสุล หรือ หน่วยงานของรัฐบาลไทย แล้วแต่กรณี ในประเทศที่พักอาศัย จนครบกำหนดปลดเป็นกองหนุน โดยให้สถานทูต หรือสถานกงสุล หรือหน่วยงานของรัฐบาลไทย พิจารณาให้ปฏิบัติหน้าที่ตามความรู้ความสามารถ เช่น เป็นล่ามแปลภาษา หรืองานบริการสังคมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม การดำเนินการให้กระทรวงกลาโหม ทำความตกลงกับกระทรวงการต่างประเทศ ในการกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ

6. ยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ 75 (พ.ศ. 2555) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 เรื่องกำหนดให้ผู้ที่มิภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด เป็นบุคคลจำพวกที่ 2 เพื่อให้สิทธิแก่บุคคลดังกล่าวได้เข้ารับราชการทหารกองประจำการ ซึ่งถ้าได้แปลงเพศเป็นผู้หญิงแล้ว หากถูกคัดเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ให้หน่วยที่รับการบรรจุพิจารณาให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่มีความเหมาะสมกับสภาพร่างกาย การให้สิทธิดังกล่าวจะเป็นไปตามหลักความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

บรรณานุกรม

กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. (2464). *ตำนานการเกณฑ์ทหาร*. พระนคร: บำรุงนุกุลกิจ.

กองบัญชาการกองทัพไทย. (2554). *กองทัพไทย*. ม.ป.ท.

กองทัพบก. (2542). *ระเบียบและหลักสูตรการฝึก การฝึกทหารใหม่เบื้องต้นทั่วไป สำหรับทหารทุกเหล่าของกองทัพบก(8สัปดาห์)*. ม.ป.ท.

กองทัพเรือ. (2535). *หลักสูตรทหารใหม่ ภาคสาธารณสุขศึกษา พ.ศ. 2535*. ม.ป.ท.

_____. (2543). *หลักสูตรพลทหารต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง 2543*. ม.ป.ท.

_____. (2550). *หลักสูตร 4309 พลทหารใหม่ กร.พรรคกลิน 2550*. ม.ป.ท.

_____. (2553). *หลักสูตรเบื้องต้นทั่วไปของทหารทุกเหล่า นย. พ.ศ. 2543*. ม.ป.ท.

กองทัพอากาศ. (2553). *หลักสูตรพลทหารกองประจำการ อย.บยอ. พ.ศ. 2548*. ม.ป.ท.

โคริน เฟื่องเกษม. (2546). *กองทัพสิงคโปร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จารุพล พงษ์สุริยา, พันตรี. (2546). *มาตรการในการแก้ไขการเกณฑ์ทหาร ตามพระราชบัญญัติราชการทหาร พ.ศ. 2497*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชปา จิตต์ประทุม. (2546). *กองทัพมาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และทีม. 2549. *ทัศนคติของประชาชนต่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ดำรง ไกรศรีวงษ์. (2546). *กองทัพพม่า*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีระ นุชเปี่ยม. (2546). *กองทัพเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิชญ สุวรรณชญ. (2546). *กองทัพกัมพูชา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภูมิ ไชกเหมาะ. (2551). *กฎหมายทหาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิธาน ชีวะสุวรรณ. (2556). *คำอธิบายกฎหมายรับราชการทหาร*. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.

วิทยา สุจริตธนารักษ์. (2546). *กองทัพอินโดนีเซีย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลีดา สอนศรี. (2546). *กองทัพฟิลิปปินส์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุกัลกษณ์ กาญจนขุนดี. (2546). *กองทัพประชาชนลาว: จากกองโจรสู่กองทัพ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2537). *ค.ศ.2000 ยุทธศาสตร์โลกหลังสงครามเย็น*. กรุงเทพฯ: มติชน.

_____. (2540). *ยกเครื่องเรื่องทหาร: ข้อคิดสำหรับกองทัพไทยในศตวรรษที่ 21*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.